

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK TERCİHLERİ İLE SÜREKLİ
ÖFKE-ÖFKE İFADE TARZLARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ

DOKTORA TEZİ

Güney CAF

Malatya 2025

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK TERCİHLERİ İLE SÜREKLİ ÖFKE-ÖFKE
İFADE TARZLARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

DOKTORA TEZİ

Güney CAF

Danışman: Doç. Dr. Kübra Dilek TANKIZ

Malatya 2025

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK TERCİHLERİ İLE SÜREKLİ ÖFKE-
ÖFKE İFADE TARZLARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. KÜBRA DİLEK TANKIZ

HAZIRLAYAN
GÜNEY CAF

Jürimiz tarafından 04/02/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oybirliği /oyçokluğu** ile başarılı bulunarak Güzel Sanatlar Eğitimi **Anabilim Dalı Doktora** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Doç. Dr. Kübra Dilek TANKIZ

.....

2. Prof. Dr. Ali KIŞ

.....

3. Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ

.....

4. Prof. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ

.....

5. Doç. Dr. Murat Kamil İNANICI

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20..../..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Eyüp İZCİ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Kübra Dilek Tankız danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Tercihleri ile Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki başlıklı bu çalışmanın bilimsel etik ve yöntemler dışında herhangi bir akademik ahlaka aykırı yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve çalışmamda yararlandığım tüm kaynakların bilimsel yöntemlere uygun bir biçimde gösterildiğini belirtir, bu beyanı onurumla doğrularım.

Güney CAF

ÖNSÖZ

Öncelikle, doktora eğitimim boyunca her zaman yanımda olan, yoluma ışık tutan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve çalışmamın tamamlanmasında çok büyük emeği olan danışmanım, sayın Doç. Dr. Kübra Dilek TANKIZ hocama en içten teşekkürlerimi sunmaktan mutluluk duyuyorum.

Çalışmamı dikkatli bir şekilde inceleyerek eleştiri ve önerileriyle zenginleştirip ufkumu açan tez savunma jürimdeki kıymetli hocalarım sayın Prof. Dr. Ali KIŞ, Doç. Dr. Murat Kâmil İNANICI, Prof. Dr. Ersan ÇİFTÇİ ve Prof. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ' a katkıları ve yardımları için teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecimde özveri ve desteği için müzik öğretmeni sevgili Gülşen ÖZALTUNOĞLU'na, dostluğu ve desteği için Dr. Öğretim Üyesi Serap Yağmur İLHANA, çalışmama olan katkılarından ötürü Prof. Dr. Onur ZAHAL hocama, tezimle ilgili verileri toplamamda yardımcı olan Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan tüm öğretmen arkadaşlarıma, veri girişinde desteğini ve yardımını esirgemeyen kuzenim Tufan ERBİL'e, aileme, tüm dostlarıma ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Ayrıca beni varlığıyla saran ve sevgisiyle büyüten, eğitim hayatımın en büyük destekçisi sevgili annem Kadriye ERBİL'e ve özlemini 21 yıldır derin bir şekilde kalbimde hissettiğim sevgili babam Adnan CAF' a teşekkürlerimi sunarım.

Bugünün dünyasında hangi müziği dinleyeceğinize karar vermek

sadece kim olmak istediğinizi değil, kim olduğunuzu da

insanlara ilan etmenin önemli bir parçasıdır.

Müzik, kültürel veya alt kültürel kimliklerin sayısı kadar

bir şeyi kapsayan çok küçük bir kelimedir.

Thomas COOK

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK TERCİHLERİ İLE SÜREKLİ ÖFKE- ÖFKE İFADE TARZLARI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

CAF, Güney

Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kübra Dilek TANKIZ

Şubat-2025, xxiv+238 sayfa

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin müzik dinleme tercihleri ile öfke durumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler ile ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırmada nedensel karşılaştırma, korelasyonel araştırma ve betimsel araştırma modelleri kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcı grubunu Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü'nün 2022 tarihli "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) raporu dikkate alınarak ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır (N=593). Araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcılara Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği, Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği ve araştırmacı tarafından oluşturulan Müzik Tercihleri Anketi uygulanmıştır. Araştırmada, Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA), anlamlılık değerine göre farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ise Post-Hoc karşılaştırma testleri, bağımsız örneklem T-Testi ve bağımlı sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla da korelasyon analizi teknikleri uygulanmıştır. Ayrıca değişkenlerin birbirini yordama durumunu saptamak amacıyla basit ve çoklu doğrusal regresyon analizleri de uygulanmıştır.

Katılımcıların öfke durumlarına yönelik analizlerin sonucunda; ekonomik durum cinsiyet, müzik dinleme sıklıkları, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissedilen duygu durumu, müzik dinlerken en çok ne düşündükleri, tercih edilen ses düzeyi, müzik dinleme amacı, melodika veya blok flüt harici bir çalgı çalma durumu ve tercih edilen müzik türü değişkenleriyle Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların yaş, anne ve baba eğitim durumu, ailede müzik uğraşan birisinin olup olmama durumu, müzik dinlerken en çok etkileyen unsur, müzik tercihini en çok etkileyen faktörler, yaşadıkları bölge ve müzik dinlerken en çok tercih edilen araç değişkenleriyle Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği boyutları arasında anlamlı

bir fark tespit edilmemiştir. Katılımcıların kişilik özelliklerine ilişkin analizlerin sonucunda; cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durumu, ailede müzik uğraşan birisinin olup olmama durumu, müzik dinleme sıklığı, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissedilen duygu durumu, müzik dinleme amacı, müzik tercihini en çok etkileyen faktör, müzik dinlemek için tercih edilen araç, ses düzeyi ve tercih edilen müzik türü değişkenleriyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların yaş, ekonomik durum, müzik dinlerken en çok düşünülen durum ve müzik dinlerken en çok etkileyen faktör değişkenleriyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklığına ilişkin analizlerin sonucunda; Türk halk müziği, Türk sanat müziği, arabesk/fantezi, Türkçe rock/metal, yabancı pop, Türkçe pop, klasik batı müziği, Türkçe rap/hiphop, elektronik müzik ve dini müzik türlerinin dinlenme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların yabancı rock/metal, yabancı rap/hiphop, jazz müzik türlerini dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Türk sanat müziği arabesk/fantezi, klasik batı müziği, Türkçe rap/hiphop müzik türlerinin dinlenme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların Türk halk müziği, Türkçe pop, yabancı pop, Türkçe rock/metal, yabancı rock/metal, jazz müzik, elektronik müzik ve dini müzik türleri dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği boyutları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Müzik türü, müzik dinlerken hissedilen duygu durumu, müzik dinlerken en çok etkileyen unsur ve tercih edilen ses düzeyi değişkenleri ile müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Tercihleri, Öfke İfade Tarzı, Sürekli Öfke, Kişilik

ABSTACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN MIDDLE SCHOOL STUDENTS' MUSIC PREFERENCES WITH STATE-TRAIT ANGER EXPRESSION STYLES AND PERSONALİTY TRAİTS

CAF, Guney
Ph.D., İnönü University Institute of Educational Sciences,
Department of Fine Arts Education,
Music Education Program

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kübra Dilek TANKIZ
February-2025, xxiv+238 pages.

In this study, it is aimed to reveal the relationship between middle school students' music listening preferences, their anger states, and personality traits through various variables. Research utilized causal comparison, correlational research, and descriptive research models. The participant group of the research consists of middle school students selected using the maximum diversity sampling method, taking into account the 2022 report of the Regional Development and Structural Adjustment General Directorate titled "Socio-Economic Development Ranking of Districts (SEGE)" (N=593). In the study, participants were administered the Trait Anger and Anger Expression Style Scale, the Big Five Personality Scale, and a Music Preferences Questionnaire created by the researcher for the purpose of data collection. In the study, the One-Way Analysis of Variance (ANOVA) technique was used. Moreover, to determine which groups showed significant differences based on the significance value, Post-Hoc comparison tests and independent samples T-Test were employed. Correlation analysis techniques were also applied to identify the relationship between dependent continuous variables. Additionally, simple and multiple linear regression analyses have been applied to determine the predictive relationship between the variables.

As a result of the analyses conducted on participants' anger levels, a significant difference was found between the dimensions of the State-Trait Anger Expression Inventory and the variables of economic status, gender, frequency of music listening, emotional state in which they prefer to listen to music, emotions felt while listening to music, thoughts most frequently occurring while listening to music, preferred volume level, purpose of music listening, ability to play a musical instrument other than the melodica or recorder, and preferred music genre. Moreover,

no significant difference was found between the dimensions of the State-Trait Anger Expression Inventory and the variables of age, parental education level, the presence of a family member engaged in music, the most influential factor while listening to music, the factors that most influence music preference, the region in which participants live, and the most frequently used medium for listening to music. As a result of the analyses conducted on participants' personality traits, a significant difference was found between the Big Five Personality Scale and the variables of gender, maternal education level, paternal education level, ability to play a musical instrument other than the melodica or recorder, the presence of a family member engaged in music, frequency of music listening, emotional state in which they prefer to listen to music, emotions felt while listening to music, purpose of music listening, the most influential factor in music preference, the medium preferred for listening to music, volume level, and preferred music genre. Moreover, no significant difference was found between the dimensions of the Big Five Personality Scale and the variables of age, economic status, the most frequently occurring thoughts while listening to music, and the most influential factor while listening to music. As a result of the analyses conducted on the frequency of listening to music genres, a significant difference was found between the dimensions of the Big Five Personality Scale and the listening frequency of Turkish folk music, Turkish classical music, arabesque/fantasy, Turkish rock/metal, foreign pop, Turkish pop, classical Western music, Turkish rap/hip-hop, electronic music, and religious music. Moreover, no significant difference was found between the frequency of listening to foreign rock/metal, foreign rap/hiphop and jazz music genres and the dimensions of the Big Five Personality Scale. A significant difference was found between the frequency of listening to Turkish art music, arabesque/fantasy, classical western music, Turkish rap/hiphop music genres and the dimensions of Trait Anger-Anger Expression Style Scale. In addition, no significant difference was found between the frequency of listening to Turkish folk music, Turkish pop, foreign pop, Turkish rock/metal, foreign rock/metal, jazz music, electronic music and religious music genres and the dimensions of Trait Anger-Anger Expression Style Scale. A significant difference was found between the variable of music genre, the emotional state felt while listening to music, the most influential factor while listening to music and the preferred volume level, and the emotional state towards listening to music.

Keywords: Music, Music Preferences, Anger Expression, Trait Anger, Personality

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTACT	x
İÇİNDEKİLER	xii
TABLolar LİSTESİ	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	6
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	8
1.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	8
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kişilik kavramı	9
2.1.1. Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörler	10
2.1.1.1. Kalıtsal/genetiksel faktörler	11
2.1.1.2. Sosyokültürel, çevresel, coğrafi ve diğer faktörler	12
2.1.2. Kişilik Kuramları	13
2.1.2.1. Psikanalitik kuram.....	13
2.1.2.2. Yeni Freud'cu Kuramlar	14
2.1.2.3. Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar	15
2.1.2.4. Varoluşçu kuram.....	16
2.1.2.5. Ayırıcı özellik kuramı (Trait).....	16
2.1.3. Beş boyutlu kişilik özellikleri	17
2.1.3.1.Dışadönüklük	18

2.1.3.2. Uyumluluk.....	19
2.1.3.3.Öz disiplin	19
2.1.3.4.Nevrotiklik	19
2.1.3.5.Deneyime açıklık (Açıklık).....	20
2.1.4. Kişilik ve Müzik	20
2.2. Öfke	22
2.2.1. Öfke Nedenleri.....	23
2.2.2. Ergenlik ve Öfke	24
2.2.3. Öfke Boyutları	24
2.2.4. Öfke İfade Biçimleri	25
2.2.4.1. İçerik Yönelik Öfke	25
2.2.4.2. Dışa Yönelik Öfke.....	25
2.2.4.3. Öfke Kontrolü	26
2.2.5. Öfke ve Müzik	26
2.3. Müzik Tercihleri/Beğenisi	28
2.3.1. Müzik tercihleri/beğenisi ve duygu durum ilişkisi	34
2.4. İlgili Araştırmalar	43

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	52
3.2. Evren ve Örneklem.....	52
3.3. Verilerin Toplanması.....	53
3.4. Veri Toplama Araçları.....	53
3.5. Verilerin Çözümlemesi	55
3.6. Ölçeklerin Güvenirlikleri ve Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı Dağılımlar.....	56
3.8. Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	58

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	61
---	----

4.2. Ölçeklerin Tanımlayıcı Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	63
4.3. Katılımcıların Öfke Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	65
4.3.1. Katılımcıların öfke durumları ile demografik durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	66
4.3.2. Katılımcıların öfke durumları ile müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	74
4.3.3. Katılımcıların öfke durumları ile müzik dinleme alışkanlıklarına yönelik değişkenler arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	80
4.3.4. Katılımcıların öfke durumları ile müzik tercihi değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	86
4.4. Katılımcıların Kişilik Özelliklerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	89
4.4.1. Katılımcıların kişilik özellikleri ile demografik durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	90
4.4.2. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	99
4.4.3. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik dinleme alışkanlıklarına yönelik değişkenler arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	104
4.4.4. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik tercihi değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar	112
4.5. Katılımcıların Müzik Türlerini Dinleme Sıklıklarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar...	116
4.5.1. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıkları ile kişilik özellikleri değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar.....	116
4.5.2. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıkları ile öfke durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar.....	136
4.6. Katılımcıların Müzik Tercihleri ile Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Bölge Gelişmişlik Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar	151
4.6.1. Müzik tercihi ve müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular ve yorumlar	152
4.6.2. Müzik tercihi ve müzik dinleme alışkanlıkları değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular ve yorumlar.....	155
4.6.3. Müzik Tercihi ve bölge gelişmişlik düzeyi değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular ve yorumlar.....	158

4.7. Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	159
4.7.1. Ölçekler arası ilişkilerin korelasyon analizlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	159
4.7.2. Ölçekler arası ilişkilerin regresyon analizlerine ilişkin bulgular ve yorumlar.....	161

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Değerlerin Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	165
5.2. Katılımcıların Öfke Durumları ile Demografik Özellik, Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum ve Müzik Tercihi Değişkenleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	166
5.3. Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Demografik Özellik, Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum ve Müzik Tercihi Değişkenleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	170
5.4. Müzik Türlerinin Dinlenme Sıklıkları Durumuna ilişkin Sonuçlar ve Tartışma	173
5.4.1. Katılımcıların müzik türlerini dinlenme sıklıkları ile kişilik durumları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar ve tartışma.....	173
5.4.2. Müzik türlerini dinlenme sıklıkları ile öfke durumları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar ve tartışma	175
5.5. Katılımcıların Müzik Tercihleri ile Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Bölge Gelişmişlik Düzeyi Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	177
5.6. Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	180
5.6.1. Ölçekler arası ilişkilerin korelasyon analizlerine ilişkin sonuçlar	180
5.6.2. Ölçekler arası ilişkilerin regresyon analizlerine ilişkin sonuçlar	180
5.7. Öneriler	181
KAYNAKÇA.....	184
EKLER.....	204
Ek-1 Müzik Tercihleri Anketi	204
EK-2. Büyük Beş Noyutlu Kişilik Ölçeği	208
EK-3. Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği.....	210

EK-4. Etik Kurul Raporu.....	212
EK-5. Araştırma İzin Yazısı.....	213
EK-6. Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği İzin Yazısı	215
EK-7. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği İzin Yazısı	216

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	<i>Araştırmacılara göre temel duygular (Ortony ve Turner, 1990).....</i>	36
Tablo 2.	<i>Ölçeklerin Normallik Dağılımları.....</i>	55
Tablo 3.	<i>Ölçek Güvenirlikleri.....</i>	56
Tablo 4.	<i>Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler</i>	57
Tablo 5.	<i>Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	58
Tablo 6.	<i>Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....</i>	59
Tablo 7.	<i>Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Dağılımları</i>	61
Tablo 8.	<i>Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler</i>	63
Tablo 9.	<i>Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler.....</i>	64
Tablo 10.	<i>Katılımcıların Yaşlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	66
Tablo 11.	<i>Katılımcıların Cinsiyetlerinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	67
Tablo 12.	<i>Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ...</i>	68
Tablo 13.	<i>Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ...</i>	69
Tablo 14.	<i>Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	70
Tablo 15.	<i>Katılımcıların Melodika veya Blok Flüt Harici Çalgı Çalma Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	72
Tablo 16.	<i>Katılımcıların Ailesinde Müzikle Uğraşan Birisinin Olma Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	72
Tablo 17.	<i>Katılımcıların Müzik Dinleme Sıklıkları Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	73

Tablo 18.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettikleri Duygu Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	74
Tablo 19.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlerken Hissettikleri Duygu Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	76
Tablo 20.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Düşünülen Şey Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	78
Tablo 21.	<i>Katılımcıların Müzik Dinleme Amacı Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	80
Tablo 22.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Etkileyen Unsur Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	81
Tablo 23.	<i>Katılımcıların Müzik Türü Tercihini En Çok Etkileyen Faktör Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	82
Tablo 24.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlemeyi En Çok Tercih Ettiği Araç Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	84
Tablo 25.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettiği Ses Düzeyi Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	85
Tablo 26.	<i>Katılımcıların Dinledikleri Müzik Türünün Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ...</i>	86
Tablo 27.	<i>Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelerin Gelişmişlik Düzeyinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	88
Tablo 28.	<i>Katılımcıların Yaşlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	90
Tablo 29.	<i>Katılımcıların Cinsiyetlerinin Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	91

Tablo 30.	<i>Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	92
Tablo 31.	<i>Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	93
Tablo 32.	<i>Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ...</i>	95
Tablo 33.	<i>Katılımcıların Melodika veya Blok Flüt Harici Çalgı Çalma Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	96
Tablo 34.	<i>Katılımcıların Ailesinde Müzikle Uğraşan Birisinin Olma Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	97
Tablo 35.	<i>Katılımcıların Müzik Dinleme Sıklıkları Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ...</i>	98
Tablo 36.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettikleri Duygu Durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	99
Tablo 37.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlerken Hissettikleri Duygu Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	101
Tablo 38.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Düşündükleri Şey Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	103
Tablo 39.	<i>Katılımcıların Müzik Dinleme Amacı Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	104
Tablo 40.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Etkileyen Unsur Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	106
Tablo 41.	<i>Katılımcıların Müzik Türü Tercihini En Çok Etkileyen Faktör Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	107
Tablo 42.	<i>Katılımcıların Müzik Dinlemeyi En Çok Tercih Ettiği Araç Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	109

Tablo 43.	<i>Katılımcıların Müzik Dinleme Ses Düzeyi Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>111</i>
Tablo 44.	<i>Katılımcıların Dinlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Müzik Türünün Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>112</i>
Tablo 45.	<i>Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelerin Gelişmişlik Düzeyinin Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>115</i>
Tablo 46.	<i>Katılımcıların Türk Halk Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ..</i>	<i>116</i>
Tablo 47.	<i>Katılımcıların Türk Sanat Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>118</i>
Tablo 48.	<i>Katılımcıların Arabesk/Fantezi Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar ..</i>	<i>119</i>
Tablo 49.	<i>Katılımcıların Türkçe Pop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	<i>121</i>
Tablo 50.	<i>Katılımcıların Yabancı Pop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	<i>122</i>
Tablo 51.	<i>Katılımcıların Türkçe Rock/Metal Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>124</i>
Tablo 52.	<i>Katılımcıların Yabancı Rock/Metal Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>125</i>
Tablo 53.	<i>Katılımcıların Türkçe Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>127</i>
Tablo 54.	<i>Katılımcıların Yabancı Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>128</i>
Tablo 55.	<i>Katılımcıların Jazz Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	<i>129</i>

Tablo 56.	<i>Katılımcıların Elektronik Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	131
Tablo 57.	<i>Katılımcıların Klasik Batı Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	132
Tablo 58.	<i>Katılımcıların Dini Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	134
Tablo 59.	<i>Katılımcıların Türk Halk Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	136
Tablo 60.	<i>Katılımcıların Türk Sanat Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	137
Tablo 61.	<i>Katılımcıların Arabesk/Fantezi Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	138
Tablo 62.	<i>Katılımcıların Türkçe Pop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	140
Tablo 63.	<i>Katılımcıların Yabancı Pop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	141
Tablo 64.	<i>Katılımcıların Türkçe Rock/Metal Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	142
Tablo 65.	<i>Katılımcıların Yabancı Rock/Metal Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	143
Tablo 66.	<i>Katılımcıların Türkçe Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	144
Tablo 67.	<i>Katılımcıların Yabancı Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	145
Tablo 68.	<i>Katılımcıların Jazz Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	146
Tablo 69.	<i>Katılımcıların Elektronik Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	147
Tablo 70.	<i>Katılımcıların Klasik Batı Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar .</i>	149
Tablo 71.	<i>Katılımcıların Dini Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar</i>	150

Tablo 72. <i>Müzik Türü ve Müzik Dinlemede Etkili Olan Duygu Durumu Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi.....</i>	152
Tablo 73. <i>Müzik Türü ve Müzik Dinlerken Hissedilen Duygu Durumu Değişkenlerinin İlişkisine Yönelik Ki-kare Testi.....</i>	153
Tablo 74. <i>Müzik Türü ve Müzik Dinlerken En Çok Düşünülen Şey Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi.....</i>	154
Tablo 75. <i>Müzik Türü ve Müzik Dinleme Amacı Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi.....</i>	155
Tablo 76. <i>Müzik Türü ve Müzik Dinlerken En Çok Etkileyen Unsur Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi.....</i>	156
Tablo 77. <i>Müzik Türü ve Tercih Edilen Ses Düzeyi Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi.....</i>	157
Tablo 78. <i>Müzik Türü ve İlçelerin Gelişmişlik Düzeylerine göre Bulunduğu Kademe Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi.....</i>	158
Tablo 79. <i>Ölçekler Arası İlişkilerin korelasyon analizleri</i>	160
Tablo 80. <i>Sürekli Öfkenin Kişiliği Yordama Durumu.....</i>	161
Tablo 81. <i>Öfke Tarzın Kişiliği Yordama Durumu.....</i>	161
Tablo 82. <i>Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeğinin Alt Boyutlarının Kişiliği Yordama Durumu ...</i>	162
Tablo 83. <i>Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sürekli Öfkeyi Yordama Durumu.....</i>	163
Tablo 84. <i>Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Öfke Tarzı Yordama Durumu.....</i>	164

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Kişiliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler.....	10
Şekil 2. LeBlanc'ın müzik dinleme tercihi modeli	32
Şekil 3. Beynin temel müzik işleme merkezleri.....	34
Şekil 4. Plutchik duygu çarkı	37
Şekil 5. Parrott'un duygudurum sınıflaması	38
Şekil 6. Son yıllarda müzik ve duygu alanında dergilerde yayınlanan çalışmaların metodolojik ve kavramsal özeti	41

KISALTMALAR LİSTESİ

S. ÖFKE: Sürekli Öfke

STD: Standart

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Müziğin insan üzerindeki psikolojik ve fizyolojik etkilerine yönelik çok sayıda bilimsel çalışma mevcuttur (Ladinig ve Schellenberg, 2012; Rawlings ve Ciancarelli, 1997; Salimpoor vd. 2011; Saarikallio ve Erkkila, 2007; Lundqvist vd. 2009). Dolayısıyla müziğin birçok alana etki eden disiplinler arası işlevi, müziğin tanımını zorlaştırmakla birlikte, farklı alanların (tıp, sosyoloji, psikoloji, teoloji vd.) bilim insanlarının ve araştırmacılarının ‘neden, nasıl ve ne’ sorularına yönelik farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Müzik araştırmacılarının psikoloji alanına daha fazla önem vermeleri, müziğin, insanların duygusal, bilişsel ve sosyal süreçleri üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Ayrıca müzik tercihleri ve bu tercihlerle ilişkili psikolojik faktörlerin incelenmesi, müziğin insan yaşamındaki rolünün anlaşılmasına katkı sunabilir. Bu bağlamda, bu tür bir entegrasyonun, müzik alanı ile ilgili araştırmaların daha kapsamlı olmasına olanak tanıyabileceği ve müzikle ilgili çeşitli alanlarda daha etkili sonuçlar doğurabileceği söylenebilir.

Müzik psikolojisi ve bilişsel müzikoloji alanlarında yapılan çalışmalar son yıllarda önemli bir ivme kazanmıştır. Bu çalışmalar, müziğin sosyolojik, bilişsel, psikolojik ve fiziksel süreçlerle olan ilişkisini araştırarak müzik biliminin farklı disiplinlerle ele alınmasına ve yeni teorik çerçevelerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Müzik ve kültür, müzik ve psikoloji, müzik ve zihin, müziğin fiziksel etkileri, müzik ve duygu durumları, müzik ve kişilik ilişkileri gibi çeşitli konular üzerine yoğunlaşan bu araştırmalar (Brown, 2012; Chamorro-Premuzic vd. 2009; Levitin, 2015; Hogue, 2015; vd.), müziğin insan üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemekte ve bu etkileri farklı bilimsel yaklaşımlarla değerlendirmektedir. Bu durum, müzik biliminin daha geniş bir perspektif kazanmasına ve yeni metodolojik yaklaşımları geliştirmesine katkı sağlamaktadır.

Kişilik kavramının literatürde çok sayıda tanımı bulunmaktadır. Ama genel anlamda, bireyin zihinsel süreçlerini ve fiziksel davranışlarını belirleyen ve onu diğer bireylerden ayıran özgün özellikler dizisi olarak tanımlanabilir. Bu kavram, bir kişinin

düşünce kalıplarını, duygusal tepkilerini ve davranışsal eğilimlerini şekillendiren, karmaşık ve dinamik bir yapı olarak değerlendirilebilir. Kişiliğin karmaşık bir yapı olması nedeniyle, kişilik alanındaki araştırmalar, 19. yüzyıldan itibaren felsefeden sıyrılıp psikoloji biliminin kapsamına girmeye başlamıştır. Bu geçişin, kişilik alanındaki bilimsel çalışmaların hız kazanmasında etkili olduğu söylenebilir. Araştırmacılar, kişiliğin geniş ve kompleks yapısını daha anlaşılabilir ve ölçülebilir bir yapıya dönüştürmek için bir sınıflandırma sistemine ihtiyaç duymuşlardır. Bu nedenle faktör analizleri gibi çeşitli bilimsel yöntemler kişiliği ölçmek için kullanılmıştır. Kişiliği ölçmeye yönelik bu araştırmalarda, (Tupes ve Christal 1961; Costa ve Mcrae, 1991, 1995, 1999; Goldberg 1992, 1993) ‘Açıklık (deneyime açıklık), Öz disiplin (disiplin), Uyumluluk, Dışadönüklük ve Nevrotiklik’ olmak üzere kişiliğin beş boyutu hakkında genel bir taksonomik anlayışın olduğu söylenebilir.

Müzik ve kişilik araştırmalarında genellikle müzik ile kişiliğin ölçülebilir boyutları arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu araştırmalarda veriler, genellikle kişilik ölçekleri ve müzik tercihleri anketleri gibi araçlarla toplanmaktadır. Kişiliğin ve müzik tercihlerinin birçok faktörden (bireysel ve çevresel) etkilenen yapısı, araştırma sonuçlarının tek bir kuramsal temel üzerinde inşa edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle literatür incelendiğinde kişiliğin farklı boyutları ve müzik tercihleri arasında ilişki olduğunu gösteren farklı örneklerde yapılmış çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir.

Brown (2012) Japonya’da öğrenimlerini sürdüren 268 üniversite öğrencisinin kişilik profillerini ve müzik tercihlerini incelediği çalışmada, açıklık ve özellikle estetik takdir özelliğinin caz, klasik, opera türleri gibi ‘düşündürücü’ müzik türlerinin tercihi ile ilişkili olduğunu gözlemlemiştir. Herrera vd. (2018) çalışmalarında, analiz edilen çoğu kişilik türü ile Latin, Brezilya, klasik ve etnik müzik arasında pozitif bir korelasyon gözlemlendiği, bu kişilik tipleri ile rock müzik türü arasında negatif bir korelasyon gözlemlendiği ve müzik tercihlerinin sadece kişilik özelliklerinden değil, sosyodemografik özelliklerden de etkilendiği sonuçlarına ulaşmışlardır. Chamorro-Premuzic vd. (2009), yapmış oldukları çalışmada, nevtorizm düzeyi yüksek olan öğrencilerin müziği duygusal düzenleme amacıyla kullanma olasılıklarının, dışadönüklük düzeyi yüksek bireylerin müziği diğer etkinliklerin arka planı olarak kullanma olasılıklarının, açıklık düzeyleri yüksek bireylerin ise müziği bilişsel veya entelektüel bir şekilde deneyimleme olasılıklarının daha fazla olduğu sonuçlarına

ulaşmışlardır. Ladinig ve Schellenberg (2012) farklı türlere ait tanındık olmayan müzikler ile kişilik özelliklerini inceledikleri çalışmada, dinleyicilerin daha çok, güçlü ve mutlu duygular ile ilişkili müzikleri beğenme eğiliminde oldukları, uyumluluk puanları yüksek olan dinleyicilerin daha yoğun duygusal tepkiler verdikleri, daha güçlü üzüntü duygularının nevroitiklik ve uyumluluk puanları yüksek dinleyicilerde ortaya çıktığı, müzik nedeniyle üzüntü hissedenden dinleyicilerin, genelde deneyime açıklık puanlarının yüksek veya dışadönüklük puanlarının düşük olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Rawlings ve Ciancarelli (1997) müzik tercihleri ile kişiliğe yönelik ilişkilerin çoğunun dışadönüklük ve deneyime açıklık boyutlarında olduğu, dışadönüklük puanı yüksek kişilerin popüler müzik faktöründe yüksek puan aldığı, açıklık puanları yüksek kişilerin daha geniş bir müzik türünü tercih ettikleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Pearson ve Dollinger'in (2004) yapmış oldukları çalışmada, dışadönüklüğü popüler/rock müzik türüyle ilgili bulmuşlardır. Schwartz ve Fouts (2003) çalışmalarında ağır veya hafif müzik tercih edenlerin belirli kişilik ve gelişimsel sorunların farklı alanlarında en az orta düzeyde zorluk yaşadıkları ve eklektik müzik tercih edenlerin benzer zorlukları belirtmediğini tespit gözlemlemişlerdir. Kaçmaz (2016) çalışmasında, arabesk ve pop müzik dışında deneyime açıklık kişilik boyutunun bütün türlerde anlamlı farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Erdal (2009) çalışmasında, Türk ve klasik müzik türlerini dinleyenlerin kişilik puanlarının birbirine yakın çıktığı ve rock müzik dinleyicilerinin kişilik puanlarının hem temel hem de alt boyutlarda farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bulgulardan hareketle, kişilik ve müzik ilişkisini araştıran çalışmalarının yaş, coğrafya, kültür gibi birçok bireysel ve çevresel faktörden etkilendiği söylenebilir.

Duygular da kişilik gibi insanların davranışlarında ve karar almalarında önemli bir faktördür. Mcrae ve Costa'ya (1991) göre duygu ve kişilik kavramları, ölçeklerinde kullanılan ifadeler kadar çok fazla benzerlik gösteren birbiriyle yakından ilişkili kavramlardır. Kişilik ve duygu ilişkisinin araştırıldığı birçok çalışmada bu iki kavram arasında ilişki olduğu ortaya konmuştur (Kesen, 2014; Sarıtaş, 2012; Kahya ve Gençöz, 2020). Bilişsel müzikoloji ve müzik psikolojisi gibi alanlarda müziğin insan beyninde ve zihninde yarattığı bilişsel, fizyolojik ve psikolojik etkileri inceleyen çalışmalar son yıllarda hız kazanmıştır. Bu çalışmaların bir kısmında müziğin fiziksel ve bilişsel süreçlerle olan ilişkileri incelenmiştir. Nöroloji, fizyoloji, psikoloji gibi farklı disiplinlerin de dahil olduğu bu çalışmalar bizlere bu ilişkiler hakkında yeni bilgiler ve

bakış açıları sunmaktadır. Ek olarak müziğin, kişinin kendini rapor ettiği anketler vasıtasıyla duygu durumları ile olan ilişkileri de farklı modeller kullanılarak araştırılmıştır. Salimpoor vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada, müzik dinlerken harekete geçen ödül mekanizmasının ödüllendirici yönlerinde artan dopamin salınımıyla beyinciğin ön tarafları ve limbik sistemle olan iletişiminin, duyguların düzenlenmesini sağlamaya yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Levitin'e (2015) göre günümüzde iyi ruh hali, artan dopamin seviyesiyle ilişkilendirilmektedir. Levitin (2015), müziğin psikolojiye ve kişinin ruh haline iyi gelmesinin sebeplerinden birisinin de müziğin kişide harekete geçirdiği ödül mekanizmasında artan dopamin salınımının beyin bazı bölgelerini etkileyerek duyguların düzenlenmesine katkı sağlaması olabileceğini ifade etmektedir. Müzik türlerini tercih etme davranışımız konusunda ise Hogue (2015), üzgün müzikleri tercih etmemizi karşıt süreç teorisiyle açıklamaktadır. Bu çalışmalara benzer birçok çalışma, müzik beğeni duygumuzu şekillendiren ve bir müzik türünü tercih etme davranışımızı farklı modeller kullanarak açıklamaya çalışmaktadır.

Müziğin duygularla olan ilişkisine yönelik Liddiard ve Rose (2021) hazırladıkları bir müzik programı ile çocukların aidiyet duygusunda gelişim gözlemlemiştir. Saarikallio ve Erkkilä (2007) yapmış oldukları çalışmada, müziğin duygu düzenlemede önemli bir etkisinin olduğunu ve müziğin gençlerde pozitif duygulara neden olduğunu da belirtmişlerdir. Lundqvist vd. (2009) yapmış oldukları çalışmada, müziğin dinleyiciler üzerinde gerçek duygular uyandırdığı, mutlu müziğin dinleyicileri mutlu hissettirdiği sonuçlarına ulaşmışlardır. Erdal (2009) çalışmasında katılımcıların sevdikleri müzik türünün çoğunlukla Psikolojik gerilim ve rahatlama duygusunu hissettirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bozkurt (2015) müzik dinledikten sonra duygularının değişebildiğini belirtmiş, Yurga (2017) ise müziğin duygu durumlarıyla olan ilişkisini ortaya koymuştur. Bu bağlamda müziğin duygu durumlarıyla olan yakın ilişkisinin çeşitli çalışmalarla ortaya konulduğu söylenebilir.

Kuvvetli bir duygu olarak öfke, psikolojik, fiziksel ve demografik nedenlerle ortaya çıkabilen, genel olarak doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen doğal ve duygusal tepkidir (Soykan, 2003; Mertoğlu, 2018; Bal, 2019). Müziğin öfke duygusuyla olan ilişkisine yönelik araştırmalar, müzik terapi veya müzikle tedavi araştırmalarının da kapsamına giren önemli çalışmalardır. Sharman ve Dingle (2015) metal müzik dinlemenin öfke durumuna etkisini inceledikleri çalışmada aşırı müziğin öfkeli katılımcıları daha da öfkeliendirmediğini; aksine,

fizyolojik uyarılmalarına uyum sağladığını ve olumlu duyguların artmasına yol açtığını göstermektedir. Fakhr Hosseini (2018) müziğin, öfkeli sürücülerin içsel ve davranışsal olarak duygusal nötr sürücülere benzer şekilde tepki vermesine yardımcı olabileceğini belirtmiş ve farklı türlerde müziğin sürüş performansını etkilemediği ancak genel olarak sürücülerin müzik dinlerken özellikle de kendi seçtikleri müziği dinlerken daha az frustrasyon (başarısızlık ya da engellenme hissi) yaşadıklarını tespit etmiştir. Sezer (2011) müzikle terapi uygulamalarının, öfkenin çeşitli boyutlarındaki puanların azalmasında etkili olduğunu gözlemlemiştir. Cv ve Kumari (2023) öfke ve müzik arasında ihmal edilebilir bir düzeyde ilişki bulmuştur. Buna karşın, farklı modellerle ele alınan öfke ve müzik arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmaların büyük çoğunluğunda öfke ve müzik arasında bir ilişki olduğu söylenebilir (Rubin vd. 2011; Toohey, 2012; Heather, 2019; İnfortuna vd. 2022). Müzik, kişilerin öfkelerini dağıtmada önemli bir araç olmasının yanı sıra, kişilerin öfke düzeyleri hakkında da fikir verebilmektedir. Bu bağlamda müzikle terapi uygulamalarının kişilerin öfke durumlarını azaltmada yardımcı olduğu söylenebilir. Sert müziklerin dahi müzikle tedavi esnasında etkili olduğunu ifade eden çalışmalar mevcuttur (Davis, 2023). Dingle ve Sharman'ında (2015) belirttiği gibi, müzik öfkeyi işlemek için önemli bir araçtır.

Bu bilgiler ışığında farklı müzik türlerine yönelik tercihler ile kişilik özellikleri, öfke ve müzik dinlemeye yönelik duygu durumları arasındaki olası ilişkilerin anlaşılmasının, bireylerin duygusal ve davranışsal süreçlerini değerlendirmek açısından önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca bu ilişkilerin anlaşılıp değerlendirilebilmesinin, özellikle bireylerin kimlik gelişiminde önemli ve kritik bir süreç olarak kabul edilen ergenlik dönemindeki kişilerin psiko-sosyal ve psiko-fiziksel gelişimleri açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Erdem'e (2011) göre müzik, ergenlerin kendini ifade etmesinde en önemli iletişim araçlarından birisidir. Bu bağlamda ergenlik döneminde bireylerin kendilerini ifade etme ve duygularını düzenleme yollarından biri olarak müziğin öne çıktığı söylenebilir. Buna karşın kişiliğin, öfkenin ve duygusal durumların birçok değişkenden (yaş, cinsiyet, coğrafya, aile, genetik vs.) etkilenen yapılar olması nedeni ile öğrencilerin farklı müzik türlerine olan ilgilerinin, kişilik özellikleri, öfke düzeyleri ve duygu durumları açısından gösterdiği farklılığın betimlenmesinin zor olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle farklı özelliklerdeki gruplarla farklı yöntemler kullanılarak yapılacak çalışmaların, alana daha genellenebilir sonuçlar kazandıracağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, müzik tercihleri doğrultusunda kişilik özellikleri, öfke

durumları ve duygusal tepkiler arasındaki ilişkiyi incelemek, bu yaş grubunun duygusal ve sosyal gelişim süreçlerini daha iyi anlamamıza ve uygun müdahalelerde bulunmamıza olanak tanıyabilir. Ayrıca bu ilişkinin ortaya konmasının eğitimciler, araştırmacılar, ruh sağlığı uzmanları ve ebeveynler için önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin müzik dinleme tercihleri ile öfke durumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler ile ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmada, "Ortaokul öğrencilerinin müzik tercihleri ile kişilik özellikleri ve sürekli öfke - öfke ifade tarzı durumları arasında ilişki nasıldır?" sorusuna yanıt aranmaktadır.

Bu problem cümlesinden hareketle oluşturulan alt problemlere aşağıda yer verilmiştir:

1. Katılımcıların;

- demografik özellik,
- müzik dinlemeye yönelik duygu durum,
- müzik dinleme alışkanlıkları ve
- müzik tercihleri

değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı değerleri nasıldır?

2. Katılımcıların Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı ve Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine ilişkin tanımlayıcı değerleri nasıldır?

3. Katılımcıların öfke durumlarına ilişkin;

3.1. Katılımcıların öfke durumları ile demografik durum değişkenleri

(Yaş, Cinsiyet, Anne ve Baba Eğitim, Ekonomik, harici bir çalgı çalma, ailesinin müzikle ilgilenme, müzik dinleme sıklığı) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3.2. Katılımcıların öfke durumları ile müzik dinlemeye yönelik duygu durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3.3. Katılımcıların öfke durumları ile müzik dinleme alışkanlıkları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3.4. Katılımcıların öfke durumları ile müzik tercihleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Katılımcıların kişilik özelliklerine ilişkin;

- 4.1. Katılımcıların kişilik özellikleri ile demografik durum değişkenleri (Yaş, Cinsiyet, Anne ve Baba Eğitim, Ekonomik, harici bir çalgı çalma, ailesinin müzikle ilgilenme, müzik dinleme sıklığı) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4.2. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik dinlemeye yönelik duygu durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4.3. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik dinleme alışkanlıkları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4.4. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik tercihleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıklarına ilişkin;
 - 5.1. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik türlerini dinleme sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - 5.2. Katılımcıların öfke durumları ile müzik türlerini dinleme sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Katılımcıların müzik tercihlerine ilişkin;
 - 6.1. Katılımcıların müzik tercihleri ve müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - 6.2. Katılımcıların müzik tercihleri ve müzik dinleme alışkanlıkları değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - 6.3. Katılımcıların müzik tercihleri ve bölge gelişmişlik düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçekleri arasındaki ilişki nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin müzik dinleme tercihleri ile öfke ifade tarzları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi demografik durumlarına, müzik dinlemeye yönelik duygu durumlarına, müzik dinleme alışkanlıklarına ve müzik tercihlerine yönelik değişkenlerle ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Araştırma, öğrencilerin kişilik özellikleri, öfke durum ve ifade tarzlarını ortaya koyması ve bu durumlarla öğrencilerin müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemesi bakımından, önem taşımaktadır. Bununla birlikte, demografik özellikleri, kişilik alt boyutları ve öfke durumlarının ortaya konmasının, öğrencilerin gereksinimleri bakımından eğitimcilere ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

- Öğrenciler kişilik özellikleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile müzik beğenileri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan anket ve ölçekleri samimi ve gerçekçi bir şekilde cevaplamışlardır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- Adana ilinde 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri ile,
- Araştırmaya ayrılan maddi olanaklar ile ve
- Doktora tezine ayrılan süre ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kişilik kavramı

Kişilik kelimesi İngilizcede *personality*, Fransızcada *personnalite*, Almandaca *persönlichkeit* terimi, Orta Çağ Latincesinde *personalitas* terimiyle benzerlik göstermesinin yanı sıra klasik Latince'de ise *persona* olarak kullanılmıştır (Allport, 1961). Kişilik kelimesi, latince "persona" kelimesinden türeyen ve eski çağlarda tiyatrocuların taktığı ve farklı karakterleri sergilediği "maske" anlamına gelen bir kelimedir (Yanbastı, 1990).

Bireyin sosyal hayatının en önemli unsurlarından birisi olan kişilik kavramı, çok uzun yıllardan bu yana psikoloji, sosyoloji ve teoloji gibi farklı disiplinlerden araştırmacıların ve bilim insanlarının ilgi odağı olmuştur (Derelioğlu, 2023). Dolayısıyla kişilik kavramı, birçok kuramcı ve araştırmacı tarafından çok kez farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlamalardan bazıları şu şekildedir:

Türk Dil Kurumuna göre kişilik, "Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü; şahsiyet" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2024).

Burger (2006) kişiliği, bireyin iç dünyasını kapsayan bilişsel süreçleri (güdü, his vd.) simgeleyen "kişilik içi" süreçler ve kişi davranışlarının tutarlılığına vurgu yapan "tutarlı davranış kalıpları" olarak tanımlamaktayken Kernberg (2016) ise kişinin gözlemlenebilir davranışları, kendisi ve çevre hakkındaki deneyimleri, istek, korku gibi somut ve bilinçli farkındalık düzeyindeki öznel deneyimleri ile kişinin bilinçaltı boyutlarını da içeren davranış kalıplarının bütünlüğünün entegrasyonu şeklinde tanımlamaktadır. Bu doğrultuda, kişiliğin, birçok faktörün etkileşiminden oluşan bütünsel bir yapı olduğu söylenebilir.

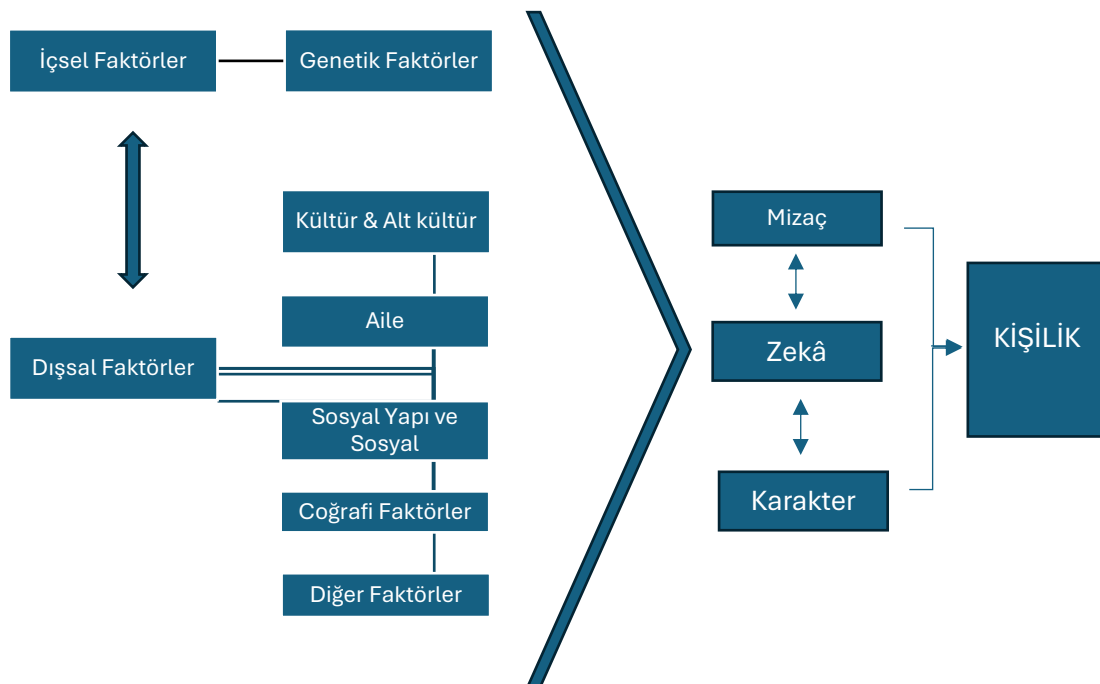
Allport (1961) ise kişilik kavramını bireyin davranışlarını ve düşüncelerini belirleyen fiziksel ve psikolojik aktivitelerinin oluşturduğu psikofiziksel sistemlerin organizasyonu şeklinde tanımlamaktayken İnanç ve Yerlikaya (2023), birey

farklılıklarını ortaya koyan, özgün, tutarlı ve istikrarlı özelliklerinin bütünü şeklinde tanımlamıştır. Salvatore (1976) ise benzer olarak kişiliği, insanların düşünceler, duygular ve eylemler gibi psikolojik davranışlarındaki ortaklıkları ve farklılıkları belirleyen, anlık sosyal ve biyolojik etkilerin sonucu olarak kolayca anlaşılamayan eğilimler kümesi olarak ifade etmektedir (Akt., Berens ve Nardi, 1999, s. 1).

Bu tanımlamalar ışığında özetle kişilik kavramının, bireyin bilişsel ve fiziksel davranışlarını etkileyen nitelikleri içeren bir yapı olduğu söylenebilir. Kişilik kavramının gerek tanımlaması zor kompleks bir yapı olması, gerekse insan davranışlarını anlamayı sağlayan, önemli bir olgu olması sebebiyle uzun yıllardır farklı disiplinlerin araştırma konusu olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

2.1.1. Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörler

İnsan davranışlarını etkileyen faktörler, aslında kişiliği de etkileyen faktörlerdir. Bu açıdan kişilik, soyut davranış kalıplarıyla somut davranışlar arasında çok boyutlu ve karmaşık bir araç olarak görülmektedir. İnsanlar, davranışlarını kişiliğin süzgecinden geçirerek fiili bir davranış haline getirirler. Dolayısıyla karmaşık bir yapıda ve çok boyutlu olan kişiliği etkileyen faktörlerin hepsini sıralamak, oldukça zor ve verimli olmayan bir uğraş olacaktır. Bu faktörleri genelleyerek belirli gruplar halinde toplamak daha faydalıdır (Eroğlu, 1998).

Şekil 1. Kişiliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler (Üngüren, 2011, s.17) [sic]

Kişiliği oluşturan genel faktörler içsel ve dışsal faktörlerdir. İçsel faktörler genetik faktörleri temsil ederken dışsal faktörler ise çevre faktörünü temsil etmektedir. İçsel faktörler kişiliğin biyolojik yönünün altını çizerken dışsal faktörlerde kişiliğin sosyal boyutunu ifade etmektedir. Dolayısıyla gerek genetik gerek sosyal-çevresel faktörlerden hangisinin kişiliği daha çok etkilediği yüzyıllardır tartışma konusudur. Ekseriyetle, her iki faktör de kişiliği önemli ölçüde etkilemektedir (Luthans, 2005, akt. Üngüren, 2011).

2.1.1.1. Kalıtsal/genetiksel faktörler

Kişiliğin belirlenmesinde kalıtım faktörü en önemli faktörlerden birisidir. İnsanlar da tıpkı hayvanlar gibi kendi türüne özgü birtakım kalıtsal özellikler taşımaktadır. Fakat insan türünün içerisinde bulunan bazı kalıtsal özellikler bireyler arası değişikliklere yol açmaktadır. Bu nedenle her birey, türe özgü ortak kalıtım özelliklerinin yanı sıra, genler aracılığıyla soy ve aileye özgü bazı kalıtsal özellikleri de taşımaktadır. Kişilik de bunlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Kişiliğin, psikolojik, zihinsel ve fizyolojik yönleri kalıtım yoluyla kişiye geçmektedir. Fakat insan davranışlarındaki hangi özelliklerin kalıtımla geçtiği konusunda net bir bilgi yoktur (Eroğlu, 1998). Dickens ve Flynn (2001) yapmış oldukları çalışmada, kalıtım özelliklerinin, maddi durumların, aile yapısının ve sosyal çevrenin zekayı doğrudan etkileyen faktörler olduğunu belirtmişlerdir. De Fruyt vd. (2006) çocuklar ve ergenler üzerinde yapmış oldukları çalışmada, kişiliğin "süreklilik" gibi bazı boyutlarındaki sonuçları genetik faktörü ile açıklamıştır. Bu sonuca paralel olarak Kandler vd. (2010) genç yetişkinlikteki bireylerin kişilik özelliklerini incelediği çalışmada kalıtsal faktörlerin kişiliği etkilediği fakat ileriki yaşlarda bu faktörlerin biraz daha pasif konuma geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Bu bağlamda kalıtsal faktörlerin özellikle küçük yaşlarda daha baskın olduğu söylenebilir. Schultz ve Schultz'a (2015) göre miras aldığımız aslında eğilimlerimizdir ve kişilik sadece kalıtım faktörüyle açıklanamamakla birlikte, kalıtsal eğilimlerimizin durumu, sosyal ve çevresel faktörler gibi diğer faktörlere de bağlıdır.

2.1.1.2. Sosyokültürel, çevresel, coğrafi ve diğer faktörler

İnsanları en fazla etkileyen dışsal faktör, kişinin içinde bulunduğu toplumun sosyal özellikleridir. Bireyler, içinde bulunduğu toplumun kültürel özelliklerinden yaşamı boyunca etkilenmektedir. Bireyin ilgi ve idealleri, bulunduğu toplumun kültürel yapısı içerisinde şekillenir. Dolayısıyla bu faktörler kişiliğin oluşumunda etkilidir (Zel, 2001).

Eroğlu'na (1998) göre çevre şartları içerisinde, kişinin içinde bulunduğu toplumun sosyokültürel özellikleri, kişiyi etkileyen en büyük faktördür. Kişiler, sosyal çevre ile iletişim becerilerini, edindikleri kültür ile sağlarlar (Parkan, 2023). Kişi, bulunduğu toplumun kültürünü içselleştirmektedir. Mesela uzak doğu kültürü, sezgi ve içedönüklüğe önem vermektedir (Yanbastı, 1990). Kişinin bulunduğu toplumdaki, norm, örf, adet gibi kültürünü simgeleyen unsurlar da kişiliğin oluşmasına etki eden önemli faktörlerdir.

Eroğlu'na (1998) göre kişiler, sosyokültürel değerleri ilk olarak aileden almaktadır. Dolayısıyla toplumsallaşmanın ilk kaynağı ailedir. Kişi, ilgi ve tutumlarını edinirken rol model olarak aile fertlerini almaktadır. Dolayısı aile ortamı, aile fertlerinin tutumu ve aile içi ilişkiler kişiliği önemli ölçüde etkilemektedir. Benzer şekilde Dickens ve Flynn (2001) da aile yapısının, kişiliği etkileyen önemli faktörler arasında olduğunu belirtmektedir.

Kişilerin yaşadığı çevre, kişilik alt boyutlarıyla uyumludur. Şehirde yaşan insanların kişilik özelliklerinde deneyime açıklık boyutu ağır basarken içe dönük kişiler ise bu şehirlerden kaçınma eğilimini sezgisel olarak hissetmektedir. Kişi, uyum sağlayamadığı ve içselleştiremediği bir çevreden kaçınma eğilimi göstermektedir. Dolayısıyla kişinin içinde bulunduğu sosyokültürel yapı, kişiliğin oluşumunu doğrudan etkileyen bir faktördür (Oishi, 2015).

Çevrenin insan kişiliği üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu çevresel etkiler, sosyolojik ve kültürel etkilerin yanı sıra iklim, yöre, doğa koşulları gibi coğrafi etkiler olarak ifade edebilir. Dolayısıyla bu coğrafi etkilerin kişilik üzerinde oluşturduğu etkiler yıllardır araştırmacılar tarafından gözlemlenmiş ve bilimsel verilerle kanıtlanmıştır. Kıyı kesiminde, çöllerde veya dağlık yerlerde yaşayan insanların kişilik tiplerinin farklı olması, bu duruma örnek olarak verilebilir. Keza kuzeyde soğuk iklimde

yaşayan insanların soğuk mizaçlı sert, güneyde sıcak iklimde yaşayan insanların da kişilik tiplerinin daha yumuşak ve ılımlı olduğuna dair halk arasında bir inanış vardır. Bu bağlamda, kişinin bulunduğu yöreye göre kişilik tipinin yorumlanmasının, önyargı faktöründen dolayı bilimsel bir kanıt olamayacağı düşünülse de sosyolojik ve kültürel etkenlerle birlikte bir arada yorumlanın daha doğru bir yol olacağı söylenebilir (Koptagel-İlal, 1984, s.283).

2.1.2. Kişilik Kuramları

Kişilik kuramları genel psikoloji tarihinin bir konusudur. Bu kuramlar geçmiş yüzyıllarda Aristo, Plato, Hipokrat gibi düşünürlerin insan hakkındaki görüşlerinden ve yüzyıllar boyunca bilim adamlarının süre gelen çalışmalarından etkilenmiştir. Kişilik kuramları alanı daha çok son yüzyıl içerisinde başlarda Freud, Jung gibi klinik gözlemler ile Gestalt yaklaşımları ve bütüncü görüşler ile genişleme imkânı bulmuştur. Öğrenme kuramları, deneysel psikoloji ve ampirik araştırmalar kişilik kuramlarının gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Yanbastı, 1990).

Geçmişten bu yana pek çok kişilik kuramı oluşturulmuştur ve oluşturulmaya da devam etmektedir. Bu kuramların hepsinin ortak amacı insanı anlayabilmektir. Kuramlar bu amaç doğrultusunda insan kişiliğinin farklı boyutlarını vurgulayarak birbirinden ayrılmaktadır. Kuramların içindeki görüşler, kişiliği anlama ve tanımlama konusunda farklı boyutları savunmakla birlikte, diğer boyutların da tamamen karşısında duran görüşler vardır. Kimi zaman bir kuramı savunan veya o kuramdan etkilenen kuramcılar, etkilendiği kuramın zayıf ya da eksik gördüğü yönlerini geliştirip kuramın gelişmesine katkı sağlamıştır. Kişilik kuramı, üretildiği kuramın değerlerine göre şekillenmektedir. Bu nedenle kişiliğin farklı boyutlarını içeren çok sayıda kişilik kuramı tanımı vardır (Yanbastı, 1990).

2.1.2.1. Psikanalitik kuram

20 yüzyılda ortaya atılan ve genişleme imkânı bulan psikanalitik kuram, Freud tarafından oluşturulmuştur (Tuzcuoğlu, 1995). Psikanalitik kuramda davranış, zihinsel süreçler, bilinç ve bilinçaltı gibi insanın tüm iç dünyasının çatışması olarak ortaya çıkmaktadır. Freud'a göre bilinç dışı süreçler davranışların en önemli kaynağıdır. Bu bağlamda içgüdüsel dürtüler, bilinçli toplum tarafından kabul edilemez ve insan zihni bu dürtüleri dengelemek veya uzakta tutmak için çaba harcamaktadır. Dolayısıyla her

davranış bu çatışma sonucunda, bir uzlaşma niteliğinde ortaya çıkmaktadır (Murdock, 2013).

Psikalanitik kuramda özellikle bilinçdışı süreçlere doğru bir genişleme söz konusudur. Özellikle topografik kişilik kuramında bilinç, bilinçaltı ve bilinç dışından oluşan üç kişilik bölümü vardır. Freud, topografik kuramda yer alan bu bölümleri farklı bir boyutla ele almış ve geliştirerek id, ego ve süperego'dan oluşan bir yapıyla incelemiştir (Tuzcuoğlu, 1995).

Psikanalitik kuramın üzerinde durduğu önemli konulardan birisi de yapısal modeldir. Topografik kurama benzer olarak bu model de kişilik üç boyutta ele alınmış ve incelenmiştir. Bu boyutlar, id (alt benlik) ego (benlik) ve süper ego (üst benlik) olarak ifade edilmiştir. İd, cinsel ve saldırganlık olmak üzere iki temel dürtüyü barındıran, arzularımızı, isteklerimizi, hayvansal duygularımızı ifade etmektedir. Bu durumun davranışla dışa vurumu organizmayı rahatlatır ve bu duruma haz ilkesi denmektedir. İd, tamamen bilinçaltı yönümüzü temsil etmektedir. Dolayısıyla bilinç altımız haz ilkesi doğrultusunda hareket etmektedir. Ego ise alt benlikten (id) doğan bu istekleri gerçeklik ilkesi doğrultusunda erteleyerek veya gerçek duruma uyarlayarak kişinin doyuma ulaşmasını sağlayan mantıklı yönüdür. Süper ego ise kişinin içerisinde bulunduğu toplumun normları ve kişinin yetiştiği kültür ile gelişen, kişinin vicdani yönüdür. Dolayısıyla kişi davranışının topluma veya kişinin vicdanına uygunluğunu sorgulayan, kişinin karar verici yönüdür (Sağlık, 2021).

Freud kuramının, en çok tartışılan yönü psikoseksüel gelişim dönemleridir. Burada çocukların cinsel bölgeleriyle tanımlanan "Anal, Oral ve Fallik" dönemlerinden oluşan bir gelişim sürecinden geçtiği ifade edilmektedir. Bu dönemlerde yaşanan kötü bir deneyim sonucu oluşan ruhsal saplantıların, yetişkinlikte de yansıtılacağı belirtilmektedir (Burger, 2006).

2.1.2.2. Yeni Freud'cu Kuramlar

Yeni Freud'cu kuramcılar, Freud'un, yaşamın ilk 5-6 yılının kişiliği belirlediği görüşüne karşı çıkmaktadırlar. Bu kuramcılar, erken gelişim döneminin kişiliğin gelişiminde etkili olduğuna katılmakla birlikte, ergenlik ve daha sonrası dönemlerin de kişiliği etkilediği fikrini savunmuşlardır. Aynı zamanda yeni Freud'cu kuramcılar, Freud'un bilinçaltı süreçlere gereğinden fazla vurgu yaptığını ve bizi şekillendiren

toplumsal ve sosyokültürel değerleri göz ardı ettiğini düşünmüşlerdir. Bu kuramcıların Freud'dan ayrılımlarının bir başka nedeni ise Freud'un insanın karanlık noktalarına odaklanan, karanlık tutumunu sevmemiş olmalarıdır (Burger, 2006).

Yeni Freud'cu kuramcılardan Alfred Adler, Freud'dan farklı olarak kişilik gelişimi belirli dönemler halinde ele almamış ve Freud'un üstünde durmadığı çocukluk dönemindeki ebeveyn etkisine dikkat çekmiştir. Carl Jung ise kendi gelişim evrelerini ortaya koymuş ve Freud'un aksine kişiliğin 35-40 yaşlarındaki kritik dönemin, bütün bir kişiliği oluşturabildiği görüşünü savunmuştur. Ayrıca Sullivan ise davranışın içgüdülerden ziyade sosyal güçlerden etkilendiğini savunmaktadır (Gündoğdu, 2016).

2.1.2.3. Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar

Davranışçı ve bilişsel kuramlar, kişiliği öğrenme bakış açısıyla açıklayan kuramlardır. Kişiliği tanımlarken hem davranış hem de bilişsel öğelere yer veren bu kuramlardan bir kısmı kişiliği, öğrenme geçmişini gösteren davranış alışkanlıkları olarak tanımlamaktadır. Davranışçılar cinsiyet rolleri, dilin öğrenilmesi, tutum değişikliği ve psikoterapi gibi konuları içeren kapsamlı bir yaklaşımla, kişiliği davranış örüntüleri olarak tanımlamasının yanı sıra bu davranış kalıplarının nedenlerini anlamaya yönelik yeni modeller ortaya koymuştur. Bu nedenle Freud'dan farklı olarak davranışçılar, kişinin psikolojik veya biyolojik özelliklerinden ziyade, gözlemlenebilir veya ölçülebilir davranışları üzerinde durmuştur (İnanç ve Yerlikaya, 2023). Skinner, Pavlov ve Watson davranışçı kuramın önemli temsilcileri arasında yer almaktadır (Deniz, 2007).

Rus fizyolog İvan Petrovich Pavlov'un klasik koşullanma üzerindeki çalışmaları, davranışçı akımın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Davranışçı akımın kurucusu olarak kabul gören Watson klasik koşullanma sürecinin insanlar üzerinde de etkili olabileceğini ortaya koymuştur (Kurt ve Yıldız, 2020). Watson, Küçük Albert adını verdiği çalışmasında korku duygusunun klasik koşullanma yolu ile öğrenilebileceği görüşünü ileri sürmüştür (Watson, 1920). Skinner ise edimsel koşullanma ve pekiştirme kuramı ile çoğu davranışları ilkelerle açıklayabilecek konuma getirmiştir (Türkçapar ve Sargın, 2012).

İnsan davranışının nedenini anlama ve analiz etme konusunda yaşanan gelişmeler sonucunda, kuramcılar insan davranışında çevresel etkilere de odaklanmaya

başlamıştır. Skinner'dan farklı olarak artık bilişsel süreçler üzerinde durulan sosyo-bilişsel yaklaşımın önemli temsilcilerinden biri de Bandura'dır. Bandura, Skinner'in, insanların sergilediği davranışın sonucunda öğrenmenin gerçekleştiği fikrine katılmakla birlikte, dolaylı öğrenme (gözlemleyerek öğrenme) üzerinde daha çok durmuştur. Bandura, radikal davranışçılığın aksine bilişsel süreçlere vurgu yapmıştır. Başka bir deyişle insan davranışında düşüncenin düzenleyici bir rolü olduğunu öne sürmüştür. Bilişsel kuramın bir diğer öncülerinden olan Kelly kişisel yapılar kuramında, radikal davranışçılık yaklaşımında olan davranış çevrenin şekillendirdiği görüşünü reddetmiştir. Ayrıca evrenin gerçek olduğunu fakat insanların bunu farklı şekilde yorumladığı görüşündedir (İnanç ve Yerlikaya, 2023).

2.1.2.4. Varoluşçu kuram

Varoluşçuluk kuramı 20. yüzyılın başlarında özellikle ikinci dünya savaşından sonra insanı nesnel olarak ele alan materyalist akımlara tepki olarak felsefi bir akım olarak ortaya çıkmıştır (Koçak ve Gökler 2008; Yanbastı, 1990). Varoluşçuluk kuramı, temelinde insanın çevresel, sosyolojik veya biyolojik etkenlerden etkilenmeden hür ve özgün iradesiyle verdiği karar ve tercihlerle kendisini "ölüm" denilen gizemli ana kadar var etme sürecidir (Yanbastı, 1990).

Varoluşçuluğun temelleri her ne kadar Orta Çağ veya Antik Çağ filozoflarına uzansa da modern anlamda S. Kierkegaard Heidegger, Jaspers, Marcel, Sartre gibi isimler varoluşçu akımın öncüleri olarak gösterilebilir (Akarsu 1982; Yanbastı, 1990). Varoluşçu filozoflar ve düşünürler, genelde aynı konuları (yaşam, özgür irade, kendini seçimlerle bu dünyada var etme vb.) ele alsalar da bu akımın öncüleri olan Sartre ve Kierkegaard örneğinde olduğu gibi, bazı temel konularda ayrı da düşebilmektedir (Çelebi, 2013).

2.1.2.5. Ayırıcı özellik kuramı (Trait)

Ayırıcı özellik yaklaşımı, kişinin davranışlarının, zaman ve durum karşısındaki tutarlı ve kararlı özelliklerini incelemektedir. Ayırıcı özellik yaklaşımı, kişinin davranışında farklı zaman ve durum karşısında devam eden davranış özelliğinin değişen düzeylerine odaklanarak insanları tanımlamaya çalışır. İlk ayırıcı özellik kuramcısı, Gordon Allport olarak bilinmektedir. Allport, bireyi hem grup hem de kendi içinde

değerlendirmiş, bunun yanı sıra temel ve ikincil ayırıcı özellikler gibi yaklaşımlarla alana katkı sağlamıştır. Murray ise psikolojik gereksinimleri, kişiliğin temeli olarak göstermiştir (Burger, 2006).

Isır'a (2006) göre özellik yaklaşımında kişinin farklı etkilere karşı sergilediği davranışlar incelenmektedir. Kişiliğin doğru şekilde ölçülmesi için treytları (trait) iyi belirlemek gerekmektedir. Yanbastı'ya (1990) göre alışkanlık ve tutumları da içerisinde barındıran, genel davranış eğilimleridir.

Bireysel özellikler yaklaşımının en önemli temsilcileri arasında Catell ve Eysenck'in olduğu söylenebilir (Boyle vd., 2016). Catell, Eysenck ve Allport gibi kişiliğin treytlardan oluştuğunu savunmuş ve geniş gruplar üzerinde kişiliği temelde bir korelasyon tekniği olan faktör analizi yoluyla istatistiksel olarak araştırmak gerektiğini ifade etmiştir. Diğer bir deyişle ölçülebilen ve gözlenen kişiliğin somut alanına ağırlık vermişlerdir. Kişiliği tanımlarken insan özelliklerin veya faktörlerin belirlenmesi gerektiği savunan faktör yaklaşımı, büyük gruplar üzerinde uygulanan istatistiksel çalışmalara vurgu yapmaktadır (Yanbastı, 1990).

Eysenck, temelde kişiliğin 3 boyutuna vurgu yapmış Catell ise daha fazla boyut saptamıştır. Ayrıca kişiliğin bilimsel olarak ölçülebilmesi gerektiğini savunan Catell, zekâ ve kişilik testleri de geliştirmiştir.

Özellik yaklaşımının önemli bir parçası da araştırmacılar ve kuramcılar tarafından geliştirilerek üzerinde genel olarak görüş birliği sağlanan bir kişilik sınıflaması yapısına sahip beş boyutlu modeldir. Bu yaklaşımda kişilik boyutları nörotiklik/nevrotiklik (neuroticism), özdenetim (conscientiousness), dışadönüklük (extraversion), gelişime açıklık (openness to experience) ve uyum (agreeableness) olarak sınıflandırılmıştır.

2.1.3. Beş boyutlu kişilik özellikleri

Kişilik psikolojisi, insanların geniş bir yelpazedeki kişilik özelliklerini anlamak için bir sınıflandırma sistemine ihtiyaç duymuştur. Bu sistem, karmaşık ve çeşitli özellikleri daha kapsamlı ve anlaşılır genel kategorilere ayırmayı hedeflemektedir. Bu sayede, araştırmacılar belirli kişilik özelliklerine odaklanabilmekte ve bulguları daha etkili bir şekilde paylaşabilmektedir. Bu durum, bilimsel iletişimi artırmakta ve kişilik

psikolojisi alanındaki bilgi dağarcığına ulaşımı kolaylaştırmaktadır (John ve Srivastava, 1999).

Kişilik kavramının felsefeden sıyrılıp psikoloji alanına girmesi ve bilimsel alanda gelişmeye başlaması 1930'lu yıllarda hız kazanmıştır (McAdams, 1997). Murray'ın yazdığı, kişilik alanında mihenk taşı sayılabilecek kişilik araştırmaları isimli kitabı, kişilik biliminin temel ilkelerini belirlemiştir (Murray, 1938). Daha sonra 1950 ve 1960'lı yıllarda kişiliğin, otoriterlik, başarı motivasyonu, kaygı ve alan bağımsızlığı boyutlarını simgeleyen 4 boyutlu kişilik yapısını özel ölçümlerle ortaya süren çalışmalar yapılmıştır (McAdams, 1997).

Kişilik psikolojisi alanındaki yıllardır yapılan çalışmalarla birlikte, Norman (1963), Tupes ve Christal (1961), Costa ve Merae (1991, 1995, 1999) ve Goldberg (1992, 1993) yapmış oldukları çalışmalarda, büyük beş faktör olarak bilinen beş temel kişilik boyutunda genel bir taksonomik anlayışın oluştuğu görülmektedir.

Bazı araştırmacılar tarafından kişiliği tanımlamada yetersiz bulunsa da genel olarak kabul gören büyük beş taksonomisi, insanların kendilerini ve diğerlerini tanımlamak için doğal dil terimlerini analiz ederek elde edilmiştir. "Büyük Beş" taksonomisi, çeşitli kişilik tanımlama sistemlerini birleştirerek kapsamlı bir çerçeve sunmakta ve araştırmacıların kişilik özelliklerini derinlemesine incelemelerini sağlamaktadır. Ölçeklenebilir boyutlar üzerine yapılan araştırmalar, Dışadönüklük, Uyumlu Olma (Uyumluluk), Düzenlilik (Öz disiplin), Nevrotiklik ve Deneyime Açıklık gibi geniş kavramlarla kişilik özelliklerini açıklamaktadır. Bu yapı, kişilik araştırmaları için entegre bir model sunmakla birlikte, farklı sistemler arasındaki ortaklıkları ele almakta ve alanın bilimsel gelişimine katkıda bulunmaktadır (John ve Srivastava, 1999).

2.1.3.1.Dışadönüklük

Dışadönüklük boyutu olumlu duygular, sosyallik ve dışsal uyarıcılar arama eğilimi ile tanımlanabilir (Power ve Pluess, 2015). Zel'e (2001) göre dışadönük bireyler, iddialı, girişken sosyal, konuşkan ve bireylerle kolay ilişki kurabilen organizasyon yetenekleri güçlü dış dünyaya açık bireylerdir. Feiler ve Kleinbaum'a (2015) göre dışadönük kişiler içe dönük kişilere göre daha fazla arkadaş edinme eğilimindedir. Benzer düzeyde dışadönüklüğe sahip bireylerin arkadaş olma olasılıkları daha fazladır

(homophily etkisi). Tam aksine içe dönük bireyler ise utangaç, yalnız kalmayı seven, mesafeli ve sessiz bireylerdir (Sığrı ve Gürbüz, 2011).

2.1.3.2. Uyumluluk

Kişiliğin uyumluluk boyutu, kişinin başkalarıyla uyumlu ve geçimli olma özelliğini temsil etmektedir (Sığrı ve Gürbüz, 2011). Bazı çalışmalarda yumuşak başlılık (Somer vd., 2002) adı da kullanılmaktadır. Tokatlı'ya (2020) göre uyumluluk boyutu, sosyal davranışların önemli bir parçası olup sosyal ilişkilerde uyumlu ve olumlu olmayı ifade etmektedir. Uzlaşmadan uzaklık, ilgisizlik ve şüphecilik, uyumluluk boyutunun karşı boyutları arasındadır. Digman (1990) çalışmasında, sosyal normlara uyum, arkadaş canlısı ve dostça uyum gibi farklı adları öneren araştırmacılar olsa da genel olarak uyumluluk olarak yorumlanan bu boyutun bir ucunda, fedakârlık, yardımseverlik, şefkat, destek olma bulunurken diğer ucunda ise düşmanlık, ilgisizliğin yer aldığını belirtmektedir. Özetle uyumluluğu yüksek olan bireylerin, pozitif sosyal ilişkilere sahip, güvenilir, dürüst, saygılı, affedici ve çatışmadan kaçınan özelliklere sahip olma eğiliminde olan bireyler oldukları söylenebilir (Kenek, 2021; Costa ve McCrae, 1992; Somer vd., 2002).

2.1.3.3. Öz disiplin

Sorumluluk olarak da adlandırılan bu boyut, sorumluluk sahibi olma, düzenli, planlı, kurallara uyma, öz kontrolü yüksek, kararlı olma, çalışmaya istekli olma ve başarı isteği gibi kişilik özelliklerini ifade etmektedir (Yılmaz, 2019). Öz disiplin boyutun puanları yüksek olan kişilerin, söz konusu kişilik özelliklerini taşıma eğiliminde olduğunu söylenebilir. Bu boyutun karşı tarafında olan öz disiplin puanları düşük kişiler ise ihmalkâr, tembel, düzensiz, plansız, hedefsiz ve çabuk pes eden (Costa ve McCrae, 1992) kişilik özelliklerini gösterme eğilimindedirler.

2.1.3.4. Nevrotiklik

Duygusal denge (Sığrı ve Gürbüz, 2011), duygusal kararlılık, duygusallık (Bitlisli vd. 2013) olarak da adlandırılan nevrotiklik, duygusal kararlılığın düşük düzeyde olma durumudur (Abdullah vd., 2016). Nevrotik puanları yüksek bireylerin duygusal sıkıntı yaşadıkları ve duyguları çok sık değişebilen bireyler olduğu

söylenbilir. Yine bu bireyler yaşamlarında nevroitiklik düzeyleri daha düşük olan bireylere göre daha fazla stres yaşamaktadır (Burger, 2006). Costa ve McCrae'nin (1992) nevroitikliği tanımladığı sıfatlardan yola çıkarak nevroitik puanları yüksek bireylerin, sık sık duygusal dalgalanmalar yaşayan, kendine acıyan, içine dönük, duygusal ve kırılgan kişilik yapısında olduğu söylenbilir. Ayrıca nevroitik puanları yüksek bireyler gergin, endişeli ve depresif kişilik özellikleri göstermektedirler (Gül, 2019). Nevroitiklik puanları düşük kişiler ise duygusal olarak daha istikrarlı kabul edilen sakin, soğukkanlı, kendinden memnun, rahat ve dayanıklı kişilik özellikleri gösteren bireylerdir (Costa ve McCrae, 1992).

2.1.3.5. Deneyime açıklık (Açıklık)

Araştırmacıların kişilik sınıflandırmalarında üzerinde en az görüş birliğine vardığı faktör, deneyime açıklık faktörüdür. Bu faktör, farklı araştırmacılar tarafından zekâ, kültür, deneyime açıklık ve hayal gücü gibi farklı şekillerde adlandırılmıştır. Fakat bu faktör için en yaygın olarak kullanılan adlandırmanın deneyime açıklık olduğu söylenbilir (Somer vd., 2002; DeYoung vd., 2013).

Somer vd. (2002) deneyime açıklık faktörünün tanımlayıcı özelliklerinin analitik, hayal gücü gelişmiş, karmaşık, bağımsız, yaratıcı, liberal, özgün, geleneksellikten uzak, ilgi alanları geniş, açık fikirli, cesur ve artistik gibi sıfatlar olduğunu belirtmektedir. Bu bilgilerden hareketle, deneyime açık bireylerin, yenilikçi ve yaratıcı, derinlemesine analiz yapabilen, karmaşık düşüncelere sahip, meraklı ve kendi başına hareket edebilen, liberal düşünceli ve geleneksel olmayan yaklaşımları benimseyen, aynı zamanda orijinal fikirler üretebilen, zengin bir hayal gücü ve geniş ilgi alanlarına sahip, cesurca risk alabilen, değişiklikleri memnuniyetle karşılayan ve sanatsal bir bakış açısı olan, açık fikirli ve hoşgörülü bireyler olduğu söylenbilir.

2.1.4. Kişilik ve Müzik

Müzik, insan hayatında şüphesiz ki çok önemli bir yere sahiptir. İlk çağlardan bu yana müzik, etkileyici bir sanat olmasının yanı sıra aynı zamanda bir iletişim aracı, kişinin kendini ifade etme yolu, ideoloji simgesi, duyguları harekete geçiren bir araç, kültürel bir unsur, tedavi yöntemi, eğlence aracı, eğitim yöntemi veya ibadetin bir parçası olmak gibi çok yönlü işlevi ile insan yaşamında kendine hep yer bulmuştur. Müzik alanının kuramsal tarafının yanı sıra insan hayatındaki rolü, insanı nasıl ve neden

etkilediği gibi konular da uzun yıllardan beri bilimsel çalışmalara konu olmaktadır. Bu bağlamda müzik biliminin, insanı ve insan yaşamını farklı açılardan inceleyen disiplinlerle etkileşim içinde olan bir alan olduğu söylenebilir. Söz konusu çeşitli disiplinlere psikoloji, sosyoloji, teoloji, nöroloji, fizyoloji ve arkeoloji örnek olarak gösterilebilir. Müzik ile sıkça ele alınan disiplinlerden birisi de psikolojidir. Son yıllarda müzik psikolojisi alanında yapılan çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Müzik psikolojisinde bilişsel süreçler ve müziğin beyin veya kişilik üzerindeki etkileri gibi konular farklı disiplinler ve yaklaşımlarla ele alınmaktadır.

İnsan kişiliğinin karmaşık bir yapısı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle insan kişiliğini kuramsal bir çerçeveye oturtmanın zor bir uğraş olduğu söylenebilir. İnsan kişiliği, birçok değişkenin bir arada olduğu bir yapıdır. Bu nedenle araştırmacılar, uzun yıllardır bu yapıyı tanımlamak ve teorik bir zemine oturtmak için çok sayıda bilimsel çalışma yürütmektedirler. Müziğin ise insan vücudunu ve duygularını ne yönden, nasıl ve neden etkilediğine dair içerisinde bilişsel ve fiziksel süreçleri de barındıran karanlıkta kalmış birçok yönü vardır. Müzik psikolojisi ve bilişsel müzikoloji araştırmaları, bu yönden önemli araştırmalardır.

Müzik, kişilik üzerinde kimi zaman yordayıcı bir unsur olabilir. Bu bağlamda müzik ve kişilik alanında yapılmış birçok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda genellikle kişiliğin ölçülebilir yanları ile kişinin müzik tercihleri/beğenileri ilişkilendirilmektedir.

Erdal (2009), müzik tercihleri ve kişilik özelliklerini incelediği çalışmasında, Türk müziği ve klasik müzik dinleyicilerinin benzer kişilik özellikleri gösterdiği, rock müzik dinleyenlerin ise uyumluluk ve hoşgörü puanlarının daha düşük olduğunu gözlemlemiştir. Benzer şekilde Türk müziği ve klasik müzik dinleyicilerinin rock müzik dinleyenlere göre daha sakin ve uzlaşmacı bir yapıda olduklarını belirtmiştir. Bu bağlamda, rock müziğin (sert yapısı, ideoloji olarak asiliği simgelemesi gibi) karakteristik özelliklerinin, kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Artemiz (2009), ergenlerin farklı müzik türlerine olan ilgileri ile kişilik özelliklerini incelediği çalışmasında ise pop müzik dinleyen çocukların alçak gönüllü, sabırlı kişilik özellikleri gösterdiğini, Türk halk müziği, Türk sanat müziği ve batı müziği dinleyen çocukların ise daha düzenli olması gibi sonuçlara ulaşmıştır.

Kemp (1981) ise brass, şan, ağaç üflemleri ve klavyeli çalgı çalan müzisyenler arasındaki kişilik farklılıklarını araştırdığı çalışmada, ağaç üflemleri çalgı çalanların

yaratıcılık özellikleri gösterebildiği fakat daha fazla veriye ihtiyaç olduğunu, brass çalan müzisyenlerin belirgin kişilik özellikleri gösterdiğini, aynı zamanda "turbulant" dediği çalkantılı, karışık bir durum ile tanımlamıştır. Yaylı çalgı çalanların içe dönük, şancıların dışa dönük özellikler gösterdiğini ve ayrıca rekabetçi bir tavır olarak açık gözlülüğün (kurnazlık) ise daha çok piyanistlerde ortaya çıktığını gözlemlemiştir.

Delsing vd. (2008) farklı yaş gruplarının müzik tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, elite olarak gruplandığı müzik türlerini içeren grubun genç yaşlarda dışadönüklük ile negatif yönde ilişkili olduğunu fakat ileriki yaşlarda bu ilişkinin değişerek pozitif yönde olduğunu gözlemlemiştir. Bu bulgulardan hareketle farklı yaş gruplarında, müzik türlerinin kişilik özellikleriyle olan ilişkisinin değişebileceği söylenebilir.

Yukarıdaki çalışmalardan da görüldüğü üzere, müzik ve kişilik birbiri ile ilişkili olan kavramlardır. Kişiliğin müzik zevkini etkilediği konusunda birçok çalışma mevcuttur. Dolayısıyla müzik zevkinin de kişiliği yordama konusunda önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bu yönden kişiliği etkileyen kalıtım, sosyal çevre, aile gibi faktörlerin müzik-kişilik ilişkisine de etki edeceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Müzik psikolojisinde kişilik ve müzik ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda, kişiliğin karmaşık yapısı, seçilen örneklemin kültürel, demografik değişkenleri ve toplum yapılarının farklılıkları, çalışmaların sonuçlarını büyük oranda etkileyeceğinden, bu çalışmaların sayısının artırılması, müzik ve kişilik ilişkisinin karanlık yönlerini aydınlatmak ve daha iyi açıklayabilmek açısından önem taşımaktadır.

2.2. Öfke

Öfke kelime anlamı olarak engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi anlamına gelmektedir. Birçok araştırmacı öfke kavramını farklı bakış açılarıyla açıklamışlardır. Kassinove ve Sukhololsky (1995) öfkeyi, yanlış değerlendirmeler, hatalar, suçlamalar, önlenebilir durumlara karşı alınan yanlış kararlar gibi bilişsel ve algısal süreçlerdeki çeşitli bozulmalar ve eksikliklerle bağlantılı, öznel olarak algılanan ve toplum tarafından inşa edilmiş davranış kalıplarına uyma eğilimiyle ilişkilendirilmiş negatif içsel bir his durumu olarak tanımlamaktadır. Novaco (1975) ise öfkenin olumsuz tonlamaya sahip bir duygu olabileceğinden, ayrıca birey tarafından hoş gitmeyen bir olayın kaynağı olarak algılanan ve birine veya bir şeye karşı

geliştirilen düşmanlık durumu olarak deneyimlenebilen bir durum olabileceğinden söz etmektedir. Kalay (2015) çalışmasında öfke ile saldırganlık kavramlarının birbiriyle ilişkili fakat farklı alanlar olduğunu belirtmiştir. Augsburger'e (1993) göre öfke, düşmanlığın duygusal yönünü oluştururken, düşmanlık ek olarak bilişsel ve davranışsal bileşenleri içeren daha geniş bir yapı olarak açıklanabilir (Akt., Kalay, 2015).

Öfke, haksızlık veya aşağılanma gibi durumlara karşı ortaya çıkabilen güçlü bir duygudur. Tarih boyunca öfke, kimi zaman mantıksız ve tehlikeli bir tutku kimi zaman da adaletin korunmasında bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Farklı kültürler ve dönemler, öfke kontrolünü vurgulayarak doğru kişiye, doğru zamanda ve doğru yöne yönlendirilmiş öfkenin, erdemli ve haklı bir tepki olabileceğini savunmaktadır (Potegal ve Novaco, 2010).

2.2.1. Öfke Nedenleri

Öfke nedenleri konusunda kapsamlı ve spesifik araştırmalar bulunmaktadır. Bu nedenlerin kapsamı çok geniş olsa da genel olarak fizyolojik, psikolojik ve demografik olarak üç ana hat üzerinde incelenebilmektedir.

Fizyolojik nedenler arasında hormon bozuklukları cinsel yetersizlik, madde bağımlılığı, bazı kalıtsal problemler, ağrı ve travmalara bağlı sebepler, fiziki engel ve yetersizlik gibi benzer birçok neden bulunmaktadır (Mertoğlu, 2018).

Psikolojik nedenlere bağlı öfke davranışlarının sebeplerine ise haksızlık ve adaletsizlik, aldatılma, tehditler ve korkular gibi psikolojiyi sarsan ani, geçici olaylar, utanma, mutsuzluk, mükemmeliyetçilik, yalnızlık, sevgisizlik ve güvensizlik gibi psikolojiyi derinden etkileyen kişisel ve çevresel psikolojik etkiler örnek gösterilebilir (Mertoğlu, 2018).

Demografik nedenler arasında en belirgin faktörlerin ise cinsiyet, sosyal durum, ekonomik yeterlilik ve eğitim durumu olduğu söylenebilir. Bal (2019), yaptığı çalışmada cinsiyetin ve eğitim durumunun öfke ve öfke yönetimi konusundaki etkisini araştırmış, erkeklerde öfke eğiliminin fazla olduğunu, ayrıca eğitim durumunun arttıkça öfke eğiliminde azalma olduğunu gözlemlemiştir.

2.2.2. Ergenlik ve Öfke

Ergenlik, birey gelişiminde en önemli süreçlerden birisi olarak kabul edilir. Bu dönem bireyin psikososyal, cinsel ve psikolojik açıdan kendini tanıması, hormonların ve fizyolojik gelişmelerin etkisiyle karakterini ve sosyal davranışlarını şekillendirmesi gibi bireyin geri kalan hayatında onu tanımlayacak olguları geliştirmesi açısından çok önemlidir.

Ergenlerin duygularını nasıl ve ne zaman sosyal olarak kabul edilebilir bir şekilde ifade edeceklerini bilmeleri, sosyal ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır. Kişiler arası problem çözme yaklaşımlarının öğretilmesi, öfke ve saldırganlık davranışlarının azaltılmasında büyük önem taşımaktadır. Öfke kontrolü, bireyin duygusal dengeyi sağlamak için kritik bir rol oynamaktadır. Öfke, literatürde duygusal, bilişsel, fizyolojik ve davranışsal unsurları olan çok yönlü bir kavram olarak ele alınmaktadır. Öfkenin duygusal boyutu, öfkenin neden olduğu durumlara karşı duygusal tepkilerin şiddetiyle ilişkilidir (Starnes ve Peters 2004; Duran ve Eldeleklioğlu, 2005). Bacioğlu ve Özdemir (2012) yapmış oldukları çalışmada, yaş ile saldırgan davranışlar ve öfke arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gözlemlemiştir.

2.2.3. Öfke Boyutları

Öfke boyutlarının, bireyde oluşan etkilere göre üç temel başlıkta incelenebilir. Öfkenin **fiziksel boyutu** esasında öfkeyi tetikleyecek uyarının ve/veya uyarıcının ortaya çıkmasının ardından bireyde oluşan değişim ve anomalilerin tamamını ele almaktadır. Birey öfke halinde bedensel tepkisinin oluşmasında limbik sistem (duygusal dürtülerden ve hafızadan sorumlu beyin ağ sistemi) başlıca rolü oynar ve bu yapının içinde bulunan hipotalamus, kişide solunum, dolaşım ve hayati işlevlerin devamlılığını sağlamaktadır. Hipotalamusun (Limbik sistemin bir parçası, bölümü) herhangi bir dış etki sonucunda uyarılması fizyolojik değişimlere sebep olacak öfke sürecini başlatmaktadır (Stearns, 1972; Morgan, 1989; Akt., Öz, 2008).

Öfkenin bilişsel ve duygusal boyutu, bireyin öfkeyi algılama biçimi ve öfkesel davranışı yorumlama biçimiyle doğrudan ilgilidir. Duygusal bir tepki vermeden önce, bir durum veya uyarı hakkında önceden durumu idrak edip üzerine düşünmek ve ardından bu düşüncelere dair geçmiş deneyimlerle ilişki kurmak gerekmektedir (Barrett, 2006).

Davranış ve tepkisel boyut ise çoğunlukla özgün, bireyin kendisinden bağımsız olay ve durumlara karşı geliştirdiği, kendi kafasında yarattığı ve bu tepkileri vermesinde etkin rol oynayan inanış ve çevresel/ailesel etik anlayışının bütünüdür. Bu boyutun çocukluktan itibaren kişinin yetiştirilme tarzı, yetiştiği çevre, aile yapısı ve kültürel yapının bir sonucu olarak olaylar karşısında tepkisel olarak gösterdiği öfke ve öfke ifade biçimi olduğu söyleyenebilir (Özer, 1990).

2.2.4. Öfke İfade Biçimleri

Bazı bireyler, çevrenin etkisiyle öfkelerini bastırma ya da kontrol altında tutma yoluna giderken, bazıları ise bunu davranışsal veya tepkisel olarak açıkça ifade etmektedir (Sağlam, 2020). Öfke ifade biçimleri kişiye göre farklılık gösterebilir. Öfke ifade biçimleri genellikle içe yönelik, dışa yönelik ve öfke kontrol şeklinde üç biçimde sıralanabilir (Özmen, 2004).

2.2.4.1. İçe Yönelik Öfke

Öfkelerini içe yönlendiren bireylerin öfke anlarında verdikleri tepkiler genelde içsel ve sakin olur. Luofs ve Chan'a (2000) göre içe dönük öfkede bireyler saldırganlık davranışları ve agresiflik göstermezler. Öfke anında bu kişilerde gözlemlenen durumlar genellikle surat asma, küsme ve somurtma şeklinde gözlemlenir (Akt., Özmen, 2004). Fakat bu durum uzun vadede biriken stres ve yoğunluktan dolayı, fizyolojik ve psikolojik problemlere sebep olabilir. Ayrıca bu davranış şeklini gösteren bireylerde ilerleyen süreçte kendine zarar verme eğilimi de gözlemlenmiştir (Özmen, 2004).

2.2.4.2. Dışa Yönelik Öfke

Luofs ve Chan'a (2000) göre öfkelerini dışa yönlendiren kişiler, öfkelerini sözel boyutta sıkça ifade etmektedir. Bununla birlikte, bu tarz özelliğe sahip bireylerde öfkenin dışa vurumu, saldırganlık, öfke kaynağına karşı sözel ve fiziksel şiddet, zorbalık ve küçük düşürücü tavırlarla da gerçekleşebilmektedir. Bu bireylerin, öfkelerini yansıtırken kontrolsüz ve agresif bir tavır içerisinde olduğu söylenebilir. Bu tip bireylerin tutum ve davranışlarında değişim ve iyileşme olmaması halinde, toplumdan dışlanma ve sosyal ilişkilerinde zorlanmalar kaçınılmazdır (Akt., Özmen, 2004).

2.2.4.3. Öfke Kontrolü

Öfke, insanın en temel duygularından birisidir ve genellikle bu duygu ile başa çıkmada uyumsuz yöntemler kullanılır. Öfkeyi sağlıklı bir şekilde ifade edebilme yetisine öfke kontrolü denir. Birçok insan öfkesini bastırma ya da saldırgan davranışlar sergileme eğilimindedir. Öfke kontrolü, kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Fakat öfke kontrolünün temel amacı, bireyin kendisine ve çevresine zarar vermeden duygularını ifade edebilmesidir (Tatlılıoğlu ve Karaca, 2013).

2.2.5. Öfke ve Müzik

Müzik insan hayatının vazgeçilmez bir ögesidir. Son yıllarda yapılan kazılarda ortaya çıkan ve yapılan testler sonucu 42-43 bin yıllık olduğu düşünülen flütün keşfedilmesi (Higham vd. 2012), müziğin en az 40 bin yıl önce de insan hayatında var olduğunun önemli bir göstergesidir. Bununla birlikte, işitsel ve vokal mekanizmaların çok daha eskiye gittiği söylenebilir (Mehr vd. 2021). Müziğin kökeninin Paleolitik çağlarda homo sapienslere kadar uzandığı görülmektedir. Müziğin evrimsel kökenlerine yönelik cinsel seçim, sosyal bağlam (önemli bir iletişim aracı), ya da biyolojik adaptasyonun yan ürünü olarak geliştiğini öne süren hipotezlerde (Kalinowski vd., 2021), müziğin insan yaşamındaki öneminin vurgulandığı söylenebilir. Pinker' ın (1997) müzik için, "zihnimizin hassas noktalarına dokunan bir tatlı" şeklindeki analogisi, müziğin, bizim zihnimiz üstündeki etkisine işaret etmektedir.

Müziğin insan üzerindeki etkilerine yönelik çalışmalar son zamanlarda hız kazanmıştır. Bu etkiler genel anlamda fizyolojik ve psikolojik etkiler gibi her biri kendi içerisinde farklı bilimsel yöntemler kullanılarak araştırılmaktadır. Bilişsel müzikoloji ve müzik psikolojisi gibi müziğin etki ettiği diğer alanlardaki araştırmacılar genelde müziğin, bireyin yaşadığı içsel süreçlerde çeşitli tepkileri harekete geçiren bir uyaran olduğunu belirtmektedirler. Bu tepkiler psikolojik ve fizyolojik tepkileri de barındırmaktadır. Duygu durumları, ruh hali, duygu düzenleme gibi psikolojik faktörler ile müziğin ilişkisini incelemek, kişinin psikolojik durumunu anlamaya katkı sağlayabilir.

En temel duygularımızdan birisi de "Öfke" dir. Literatürde müziğin, öfke, stres, kaygı gibi çeşitli duygular ile ilişkisini inceleyen çok sayıda çalışma mevcuttur. Öfke bağlamındaki çalışmalardan bir kısmı bazı müzik türlerinin kişinin öfke düzeylerini

arttırdığını veya sert müzik türlerinin kişide öfke duygusunu tetiklediğini, bir kısmı ise müziğin, kişinin öfke durumlarına iyi geldiğini ve öfkeli yapıda olan kişilerin sakinleşmesine yardımcı olmasının yanı sıra, kişinin müziği bir dışa vurum aracı olarak da kullandığını ifade etmektedir.

Sezer (2011), kişilerin tercih ettiği müzik türleriyle öfke durumlarının ilişkisini incelediği çalışmada, bazı müzik türleri ile öfke durumları arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir. Arabesk müzik dinleyenlerin dışa dönük öfke puanlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Cv ve Kumari (2023) ise kişilerin öfke durumları ile müzik tercihleri arasında ihmal edilebilir düzeyde bir ilişki bulmuştur. Başka bir çalışmada, heavy metal türünü dinleyenlerin saldırganlık tutumları sergilediğini, rap müzik türünü dinleyenlerin de saldırganlık ve kuşku tutumlarını daha fazla sergilediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Rubin vd., 2001). Burada kuşku tutumu önemlidir. Çünkü müzik bağlamında öfke duygusu daha çok kişisel endişeleri uyandıran müziğe karşı hissedilmektedir (Heather, 2019). Başka bir çalışmada ise heavy metal türünü dinleyen katılımcılar ile bu türü dinlemeyen katılımcıların öfke tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Fakat heavy metal türünün hayranı olmayan katılımcıların öfke puanlarında artış gözlemlenmiştir (Gowensmith ve Bloom, 1997). Burada önemli olan nokta, kişinin sevmediği bir tür dinletildiğinde de öfke puanının artmış olabileceği ihtimalidir. Dolayısıyla müziğin kişiyi olumsuz olarak etkilediğini söylemek zordur. Bu düşünceye paralel olarak Davis (2023), Heavy Metal müzik türünün, müzik terapi uygulamalarında kişi üzerinde olumlu etki yaratabileceğini belirtmiştir.

Sharman ve Dingle (2015) metal müzik dinlemenin aslında öfke duygusunu işlemek için güvenilir bir yol olabileceğini belirtmiştir. Toohey (2012) çalışmada, müzik dinlemeyen katılımcıların, öfkeli müzik dinleyen katılımcılara göre saldırganlık tutumlarının daha az olacağı hipotezini test etmiş ve destekleyememiş, başka bir deyişle iki katılımcı grup arasında saldırganlık tutumlarında anlamlı bir fark bulamamıştır. Fakat sakin müzik dinlemenin öfke durumunu yatıştırmada etkili olacağını belirtmiştir. İnfortuna vd. (2022), yüksek öfke skoru ve yüksek enerji (cyclothymic and hyperthymic) özelliklerine sahip kişilerin rap müzik türünü sevmeye olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Müziğin, trafikteki sürücülerin öfke durumlarına olan etkisinin araştırıldığı bir çalışmada ise öfke skoru yüksek çıkan sürücülerin, duygusal olarak nötr çıkan

sürücülere benzer şekilde tepki vermesinde müziğin yardımcı olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca sürücülerin tercih ettikleri müziği dinlerken daha az huzursuz hissettiği belirtilmiştir (Fakhr Hosseini, Jeon, 2018).

Uluçay (2018) çalışmasında, arabesk müziği tercih eden çocukların şiddet eğilimlerinin fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sarı ve Özkan (2023) yapmış oldukları çalışmada, müziğin öfke durumlarında sakinleştirici bir etki gösterdiğini belirtmişlerdir. Sezer (2010) müzikle terapinin lise düzeyindeki öğrencilerin öfke durumlarının azaltılmasında olumlu etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Yağışan (2013) çalışmasında, fiziksel saldırganlık boyutunda en fazla puan ortalamasını arabesk/fantezi müzik türünü dinleyen katılımcıların, sözel saldırganlık boyutunda en fazla puan ortalamasını Türk sanat müziği dinleyen katılımcıların, yine fiziksel saldırganlık boyutunda en düşük puan ortalamasını klasik müzik dinleyen katılımcıların aldığı sonuçlarına ulaşmıştır. Dolayısıyla ülkemizde yapılan çalışmaların çoğunda saldırganlık, öfke gibi duyguların arabesk müzik türüyle ilişkili bulunduğu söylenebilir. Fakat, müzik öfkeyi işlemek için sağlıklı bir yoldur (Sharman ve Dingle, 2015). Hangi tür müzik olursa olsun müzik insanın aktif olarak yaşadığı duygu durumunda kendisine bulduğu en yakın dosttur. Kişinin içerisinde bulunduğu toplum, kültürel özellikler ve normlar gibi çevresel faktörler, kişinin müzik beğenisini de etkilemektedir. Dolayısıyla öfke duygusunun farklı ülkelerde, farklı türlerle ilişkilendirildiği göz önüne alındığında müziğin, öfke gibi duyguları işlemede aktif bir araç olarak insan hayatında önemli bir konumda olduğu düşünülebilir.

2.3. Müzik Tercihleri/Beğenisi

İnsan kişiliği karmaşık bir yapıdadır. Gerek Antik çağlardaki ünlü düşünürler gerek günümüz bilim insanları uzun yıllardır bu karmaşık yapıyı düşünsel ve bilimsel yöntemlerle aydınlatmaya ve açıklamaya çalışmışlardır. Bu durum günümüzde de devam etmektedir. Geçtiğimiz yüzyıllarda kişilik kuramcıları, kişiliği bilinçdışı, davranışsal, biyolojik kuramlar gibi farklı yönlerden farklı değişkenlere dayalı olarak tanımlamaya çalışmışlardır. Bu durumun nedeni, kişiliğin birçok faktörden etkilenen karmaşık bir yapı olmasıdır. Dolayısıyla, bu faktörlerin oluşturduğu her kişiliğin farklı bir yapıda olmasının yanı sıra çok sayıda değişkenden de etkilenen, kendine özgü algısı ve eğilimleri olduğu söylenebilir.

Duygular kişilik ile yakından ilişkili kavramlardır. Costa ve Merea (1991) duygu ölçeğindeki maddeleri kişilik envanterindeki maddelerden ayırmanın çok zor olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeden hareketle, duyguların kişilik özellikleri ile ilişkili ve benzer bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla kişiliğe benzer olarak duygular da çevre ve toplumsal normlar gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Türk Dil Kurumu'na (2024) göre beğeni, "*Hoşa giden, güzel olan bir şeyin insanda uyandırdığı beğenme duygusu; bir dönemin, bir çağın görme, duyma ve algılama tarzı*" şekline tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre beğeni kelimesinin bir duyguyu ve algılama tarzını ifade ettiği söylenebilir.

Bir duygu olarak da ifade edilen beğeni, insanın tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Beğeni duygusu, farklı durumlarda, olaylarda ve alanlarda tercih etme davranışını ortaya çıkarmaktadır. Bu alanların biri de müziktir. Kaçmaz'a (2016) göre literatürde müzik tercihlerini konu edinen araştırmalar, müzik beğenisi, müzik tercihi veya müzikal tercih gibi terimler ile karşımıza çıkmaktadır. Müzik tercihi, içerisinde ilgi, tutum, değer ve duygusal tepkileri barındıran kısa süreli, beğeni ise kişinin müzikal bir uyarana gösterdiği kapsamlı ve uzun süreli eğilimler olarak değerlendirilebilir (Kaçmaz, 2016).

Hargreaves ve North'a (2010) göre tercih kelimesi, bir parçayı diğerine tercih etme eğilimini ifade eder. Müzik beğenisi/müzikal zevk (Musical taste) ise kişinin müzik tercihlerinin genel bir modellemesini ifade etmektedir. Hargreaves'in karşılıklı geri bildirim modelinde, insanların belirli psikolojik durumları yakalamak için müziği araç olarak kullanabileceği ifade edilmektedir. Bu durumda insanların müzik tercihleriyle uyarılma durumu arasında bir ilişkinin olabileceği belirtilmiştir. Başka bir deyişle, belirli müzikler belirli durumlarda daha etkili olduğundan (örneğin koşarken hareketli müzik, dinlenirken sakin müzik ya da araç parkederken müziği kısma isteği gibi) insanların uyarılma düzeylerini dengeleme isteği ya da ihtiyacı müzik tercihlerini etkileyebilir (Hargreaves vd., 2006; Hargreaves ve North, 1997; Konecni, 1982).

Müzik yoluyla temel duygular tetiklenebilmekle beraber kompleks duyguların iletimi daha sınırlıdır (Juslin, Laukka 2010). Dolayısıyla müzikal tercih veya beğenilerimizi şekillendiren unsurların çok boyutlu yapılar olması sebebiyle ölçülmesi zordur (Erdal, 2009; Karşıcı, 2007; Kaçmaz, 2016; Castell ve Hargreaves, 1987; Albayrak, 2015).

Müzik tercihleri veya beğenileri üzerinde yapılan çalışmalar son yıllarda hızla artış göstermektedir. Müzik beğeni/tercihlerinin nedenlerine, nasıl oluştuğuna ve müzik tercihini/beğenisini etkileyen faktörler gibi konuyu farklı değişkenlerden ele alan birçok bilimsel çalışma mevcuttur.

Sağır ve İmİK (2008) yapmış olduğu çalışmada, bireyin içerisinde bulunduğu grubun müzik tercihlerini etkilediğini belirtmiştir. Bu çalışmada bireylerin müzik tercihlerinin içerisinde bulunduğu grupla ortaklık gösterdiğini belirlemişlerdir. Yine paralel olarak Russell (1997), müzikal zevkler ve toplum ilişkisini incelediği çalışmasında farklı müzik türlerinin farklı grupları çektiğini belirtmiştir. Demografik özellikler, tabakalaşmanın önemli belirleyicileridir. Bu nedenle farklı türleri dinleyen insanların farklı demografik özelliklere sahip olabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla sosyo-kültürel özelliklerin, insanların müzik beğenisini veya tercihlerini etkileyen önemli bir faktör olduğunun altını çizmek, yerinde bir tespit olacaktır (Prisuta, Ivanec, Podlesek, 2023; Karşıcı, 2007; Kamalı, 2017; Russell 1997; Hogue, 2013).

Bazı kuramcılar müzik beğenisini birtakım demografik özellikler yönünden incelemiştir. Hargreaves ve Castell'in (1987) müzik beğenisinin yaş ile ilişkisini incelediği çalışmada, tanıdık ve tanıdık olmayan melodiler farklı yaş gruplarına dinletilmiş ve "ters u" şeklinde bir eğri oluştuğu gözlemlenmiştir. Farklı yaş gruplarına dinletilen söz konusu melodilere olan beğeni puanları arttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte her iki grupta da belli bir yaş aralığında zirveye ulaşmış ve sonra beğenin azaldığı gözlemlenmiştir. Düşük yaş grubunda bu zirvenin daha erken olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada, istatistiksel müzik adı verilen belirli amaç doğrultusunda üretilen yapay müzik denilebilecek söz konusu müziğe karşı olan beğeni tutumunda, yaşla birlikte azalma olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel müziğe karşı istatistiksel müziklerin beğeni puanlarının azaldığı, özellikle ileri yaş gruplarında bu farkın daha belirgin olduğu gözlenmiştir.

Günümüz Türkiye'sinde herhangi bir insana "sizce müzik tercihinin yaş ile ilgisi var mıdır?" şeklinde soru yöneltsek, "elbette vardır." şeklinde bir yanıt duyma olasılığımız çok yüksektir. Müzik Bilimi alanında, literatürde de araştırmalara konu olmuş ve bu varsayım üzerine kurulmuş çok sayıda bilimsel çalışma mevcuttur.

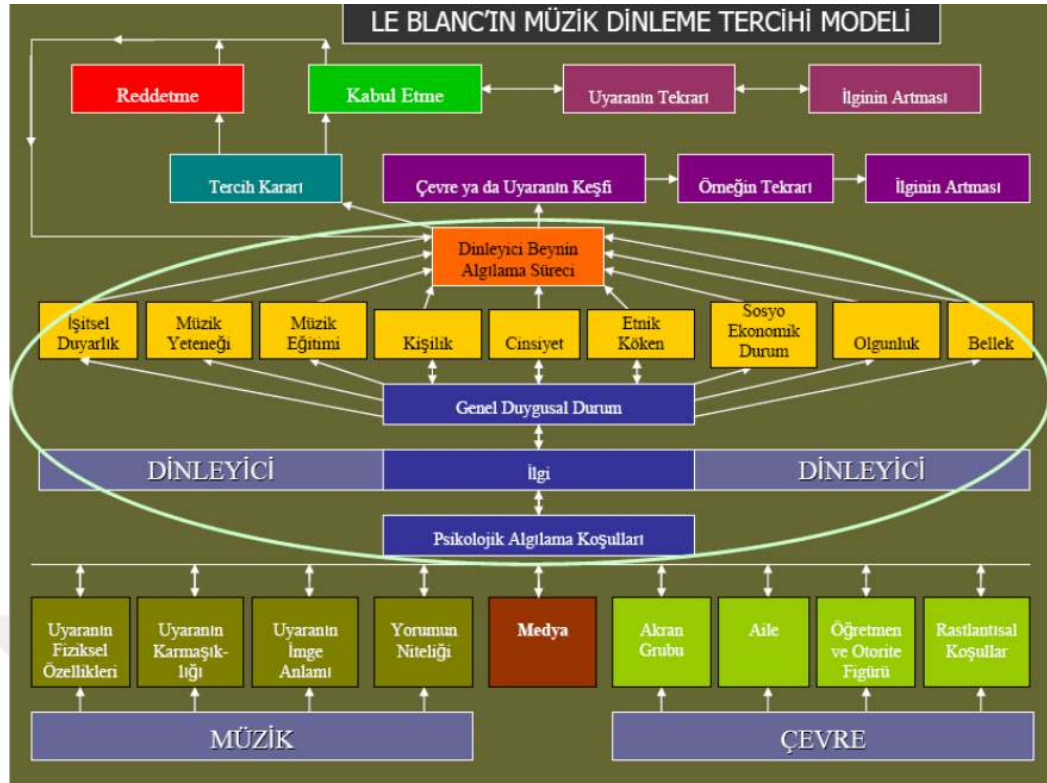
Leblanc ve arkadaşları, farklı yaşlardaki müzik dinleyicilerinin tempo tercihlerini incelediği çalışmalarında, katılımcıların tercih ettikleri müziğin temposunun

yaşla ilişkili olduğunu gözlemlemişlerdir. Genç yaşta olan dinleyicilerin, temposu daha yüksek müzikleri tercih ettiklerini saptamışlardır (Leblanc vd., 1988). LeBlanc vd. (1999) başka bir çalışmada ise genç dinleyicilerin hip-hop tarzı müziğe daha yatkın olduğunun söylenebileceğini belirtmişlerdir.

Yaş, coğrafya ve cinsiyet faktörleri müzik tercihlerini önemli derecede etkileyen faktörlerdir (Leblanc, 1979,1980,1987; Leblanc, vd., 1988; Hunter, 2011). Cinsiyet, yaş ve ülkenin değişkenlerinin müzik tercihlerine olan etkisinin incelendiği bir çalışmada yaş, ülke ve cinsiyet değişkenlerinin müzik tercihlerini etkileyen önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, farklı yaş ve cinsiyet kategorilerindeki katılımcıların müzik tercihlerinde belirgin farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca ülkeler arasındaki (Yunanistan, Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Kore) müzik tercihlerinin farklı olduğu saptanmış ve bu farklılıkların cinsiyet ve yaşla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (LeBlanc vd. 1999). Cinsiyetin müzik tercihlerine olan etkisinin incelendiği başka bir çalışmada ise kadınların, erkeklere göre daha karmaşık ve düşünceli müzikleri, erkeklerin, kadınlara göre daha yoğun ve asi müzikleri tercih ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada kadınların müziği daha çok arkadaşlık, geçmişi hatırlama, aile ile bağ kurma, duygusallık, dans, kişisel değerler ve stres azaltma amaçlarıyla dinlediği, erkeklerin ise müziği daha çok siyasi tutumlarını ifade etmek için dinlediği sonuçlarına da ulaşılmıştır (Dobrota vd., 2019).

Müzik türlerinin tercih edilmesinde müzikal ifade de önemli bir role sahiptir. Müzikal ifade, kişide tıpkı kültürel bir oyun gibi duygusal değerlere bağlı, kurallı ve semiyotik sürecin bir parçası olarak algılanmaktadır. Müzikal iletişimi sağlayan bu öğelerin aynı anda birkaç duyguyu iletmesi, bazı müziksel yapıların/türlerin popüler hale gelmesini sağlayabilmektedir (Lepa vd., 2020).

Leblanc (1980) yapmış olduğu çalışmada, bir müzik tercihi modeli oluşturmuş ve söz konusu modelde müzik, çevre ve dinleyici olmak üzere üç ana kategori üzerinde durmuştur (Akt., Kaçmaz, 2016). Modelde oklar bilgi akışının yukarı doğru olduğunu gösterirken karşılıklı oklar birçok iletişimi göstermektedir (LeBlanc, 1980).

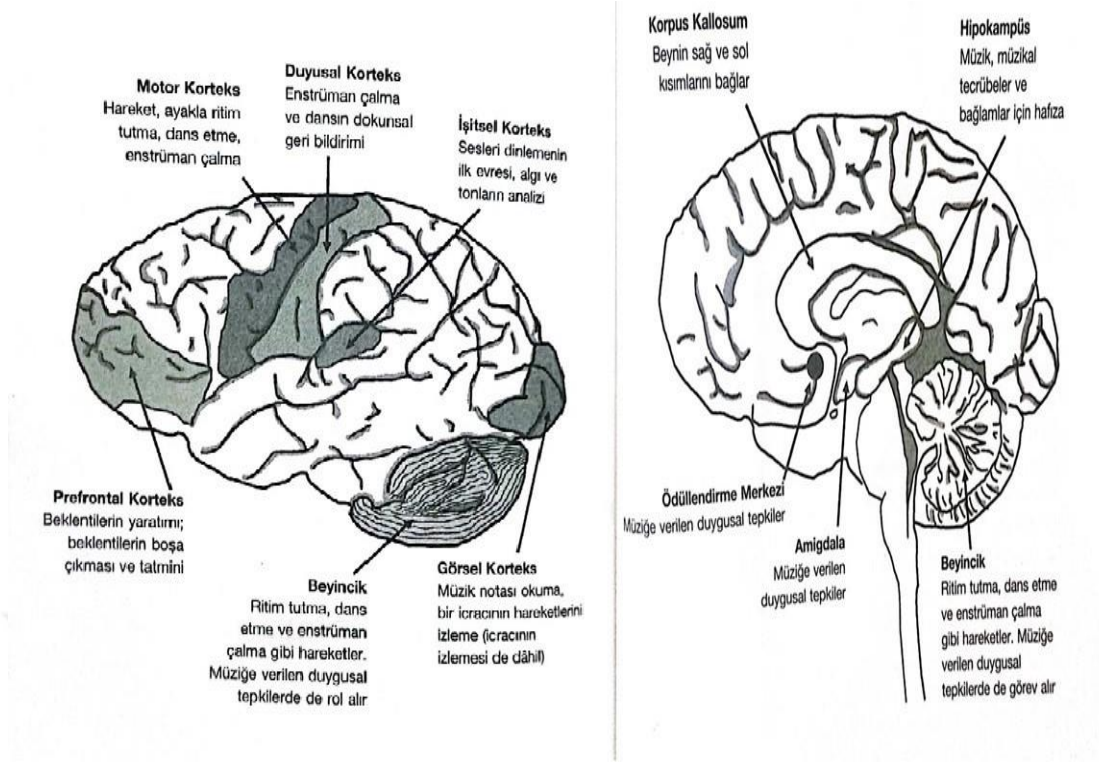
Şekil 2. LeBlanc'ın müzik dinleme tercihi modeli (Erdal, 2009)

Son yıllarda görüntüleme tekniklerinin de gelişmesiyle müziğin nöral sistemdeki etkilerini inceleyen çalışmalar hız kazanmıştır. Bu sayede kişinin müzik dinleme esnasında nöral sistemdeki beyin aktiviteleri izlenebilmektedir. Bu aktivitelerin bulunduğu nöral bölgelerdeki bilişsel süreçler de anlamlandırılarak psiko-fiziksel birtakım veriler elde edilmektedir. Gold vd. (2023) yapmış oldukları çalışmada, müzikal karmaşıklığın beğeni ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Müzik dinleme esnasında müzikal sürpriz diyebileceğimiz ani ton değişimi gibi güçlü varyasyonların müzikal beğeni üzerinde etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Müzikal sürprizler ve beğeni arasındaki ilişkiye yönelik beyin ödül, zevk, bağımlılık ve motivasyon gibi işlevlerle ilişkilendirilen bir yapı olan Ventral Striatum (VS) ve duygusal bilgi işleme, duysal işleme ve sosyal iletişim gibi işlevleri yürüten bir yapı olan Right Superior Temporal Gyrus (R STG) bölgelerinde etkileşim olduğunu, özellikle bu etkileşimin (R STG) bölgesinde belirginleştiğini gözlemlemişlerdir. Beğenilen müzikal sürprizlerde bu beyin aktivitelerinin sinyalleri daha yoğunken beğenilmeyen sürprizlerdeki aktivitenin daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durumun beğenilen ifadenin daha fazla zevk ve mutluluk hissine, beğenilmeyen ifadenin ise daha kötü ya da zayıf hislere yol açabileceği belirtilmiştir.

Salimpoor vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada, müzik dinlerken nöral sistemin duygusal tepkileri temsil eden bölgelerle yüksek derecede bağlantısı bulunan, ayrıca kokain gibi güçlü uyuşturucuların kullanıldığında aktivite gösteren ve beynimizin ödül sisteminde yer alan *NAcc* bölgesinde dopamin salınımı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte beyinin duyu ve motor bölgeleriyle bağlantısı olan, uyarıcı yanıtların öğrenilmesi ve ödüllendirici uyaranların pekiştirilme niteliklerinin iletilmesinde önemli rol alan nöral sistemin *Striatum* bölgesinde de dopamin salınımını gözlemlenmiştir. Müzik dinleme esnasında müziksel öğelerin kişi üzerinde doğrudan biyolojik veya kimyasal etki gösteren ödüllendirici bir tepki olarak algılanmasının yanı sıra müzikte beklenti duygusunun da (müzikal kırılma, sürpriz) dopamin salınımını arttırdığını tespit etmişlerdir.

Bu durum örneklenecek olunursa, dominant tonda yapılan bir kadans sonrası ana tona döndüğü anda zevk zirveye ulaşmaktadır. Bu tarz uyarılmayı arttırma, geciktirme ve doyuma ulaştırma stratejisi, bestecilerin sıklıkla ve ustaca yaptığı bir stratejidir. Dolayısıyla bir dizi soyut ton ile nöral sistemde dopamin artışının olabileceğini ve bu durumun müzik dinlemeyi neden sevdiğimiz konusunda bir yanıt getirebileceği söylenebilir.

Sevilen ya da tercih edilen müziği dinlemek beyinde çok sayıda aktiviteye neden olmaktadır. Beyinde yaklaşık 10 milyar nöron bulunmaktadır ve her birinin birbirleriyle olan iletişim kombinasyonları bizi neredeyse sonsuz rakamlara götürecektir. Bu durum beyin işleyişinin hala tam anlamıyla çözülememesinin bir nedeni olarak gösterilebilir. Görüntüleme teknolojilerinin (fMRI) gelişimi, müzikten etkilenen beyin bölgelerinin arasındaki ağların sinirsel iletişimi hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır. Müzik dinlemek beyindeki belirli bölgeleri belirli sıralar ile harekete geçirmektedir. İlk olarak sesin öğeleri işleyen işitsel korteks devreye girmekte, daha sonra beklentiler ve müzikal yapı gibi öğeleri işleyen bölgeler sürece dahil olmaktadır. Sonrasında keyif alma, haz ve dopamin üretiminde bulunan bölgeler olarak limbik sistem dahil olmakta ve ödül mekanizmasını harekete geçirmektedir. Beyinciğin de tüm bu sistem boyunca aktif olarak ritmin ve ölçünün işlenmesini desteklemekte olduğu öngörülmektedir. Müzik dinlerken harekete geçen ödül mekanizmasının ödüllendirici yönlerinde artan dopamin salınımıyla beyinciğin ön tarafları ve limbik sistemle olan iletişimi, duyguların düzenlenmesini sağlamaya yardımcı olmaktadır. Benzer şekilde günümüzde iyi ruh hali, artan dopamin seviyesiyle ilişkilendirilmektedir. Müziğin psikolojiye ve kişinin ruh haline iyi gelmesinin sebeplerinden birisinin de bu sistem olduğu söylenebilir (Levitin, 2015).

Şekil 3. Beynin temel müzik işleme merkezleri (Levitin, 2015)

2.3.1. Müzik tercihleri/beğenisi ve duygu durum ilişkisi

Hem hayatın olağan akışı içinde hem de bilimsel literatürde sıkça karşılaştığımız duygu terimi, net bir şekilde tanımlanması zor bir terimdir. Çok sayıda kuramcı veya araştırmacı, duygu kavramını farklı yönlerden tanımlama yoluna gitmişlerdir. Duygu kavramını kimi araştırmacılar fiziksel-biyolojik yönlerden, kimi araştırmacılar ise tamamıyla psikolojik bir olgu olarak ele almışlardır (Bıçaksız, 2020). Bu nedenle Kleinginna ve Kleinginna (1981) bu terminolojik kargaşayı çözmek için, çeşitli kaynaklardan derlediği 92 adet duygu tanımını belirli kategorilere ayırarak analiz etmiştir. Sonuç olarak duygu kavramı tanımının biyolojik, fiziksel, davranışsal ve bilişsel süreçler gibi olası tüm yanlarını kapsayan geniş bir süreci yansıtmaları gerekliliğinin altını çizmişlerdir. Bu doğrultuda şu şekilde bir tanım önerisi sunmuşlardır;

"Duygu, nöral-hormonal sistemler aracılığıyla aralarında öznel ve nesnel faktörlerin karmaşık bir etkileşim ağıdır ve (a) uyarılmışlık, haz/hoşnutsuzluk gibi duygu deneyimlerine yol açabilir; (b) duygusal olarak ilgili algısal etkiler; değerlendirme süreçleri, etiketleme süreçleri gibi bilişsel süreçleri üretebilir; (c) uyarıcı koşullara yaygın fizyolojik uyumları harekete geçirebilir; ve (d) sıklıkla, ancak her

zaman değil, ifade edici, amaç odaklı ve uyumlu olan davranışlara yol açabilir" (Kleinginna ve Kleinginna, 1981).

Duygu teorileri genellikle duyguların birden fazla tepki mekanizması arasında uyum sağladığını öne sürmektedir. Fakat bu durumun bilimsel dayanağı sınırlıdır (Gross vd., 2005). Tepki mekanizmaları arasındaki uyum devnişsel, fizyolojik, davranışsal ve bilişsel tepkileri içermektedir ve bu tepki uyumluluğu, duygu teorilerinin ortak noktasını, merkezini oluşturmaktadır (Mauss vd., 2015).

Scherer ise duyguyu çevresel girdiler ve tepkisel çıktılar arasındaki ilişkiye aracılık eden bir arayüz olarak tanımlamıştır. Söz konusu duygu arayüzü insanlarda uyaran ve tepkileri ayrıştırmakta, çevreye uyum sağlamak için düzenleyici bir yapıya dönüşebilmektedir. Bu süreçte, kritik tepkilere neden olacak güçlü duygular, ani tepkileri daha çabuk ortaya çıkarmaktadır. Diğer duygular ise bilgi işleme ve düşünme gibi birtakım bilişsel süzgeçten geçirildiği için tepki süresi daha uzun olacaktır (Akt. Bıçaksız, 2020).

Yine işlevi yönünden duyguları inceleyen Levenson, duyguların birtakım motor ve fiziksel tepkilere yol açacağını belirtmektedir. Güçlü uyarıcıların (tetikleyicilerin) tetiklediği duyguların insanın sinir sistemine etki edeceği görüşündedir. Araştırmalarında üzüntü halinde kalp atış hızının neşeli duruma göre düşük olması gibi fizyolojik sonuçlara ulaşmıştır. Yüz ve mimikler gibi beden hareketleri de bu fizyolojik tepkilere dahildir (Levenson, 1992).

Levenson'un çalışmalarında, bazı uyaranların/tetikleyicilerin insanlarda yarattığı duyguların, birtakım fizyolojik tepkileri açığa çıkardığının altını çizmek gerekir. Son zamanlarda müzik ve duygu ilişkisinin incelendiği bilimsel çalışmalarda müzik yoluyla duyguların tetiklenmesinin mümkün olduğu görülmüştür. Müziğin bir uyarıcı olarak nöral sistemdeki duygusal tepkilerin oluştuğu bölümlerini harekete geçirdiğine dair çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların bir kısmı yukarıda müziğin nöral sistem üzerindeki etkilerinin incelendiği bölümlerde görülmektedir. Müziğin, duyguların neden olduğu fizyolojik tepkiler üzerinde etkisini inceleyen Merill vd. (2023), sevilmeyen müziği dinlemenin kalp atış hızını, deri iletkenlik tepkisini, vücut sıcaklığını, iğrenmeyi (burnun her iki tarafında bulunan, ince-uzun bant şeklinde olan kas *levator labii* kasında hareket), öfkeyi (kaşların iç-orta tarafındaki deri altından, dışarı ve hafif yukarı doğru devam edip alın kemiğine uzanan *corrugator supercilii* kasında hareket) ve rahatsızlığı

(ağız köşesini kaldırmak ve dışa-yukarıya doğru çevirmeye yarayan *zygomaticus major* kasında hareket) yansıtan fizyolojik tepkileri uyandırdığını gözlemlemiştir.

Duygu kavramına ilişkin literatürde en yaygın görüşlerden birisi de bazı duyguların özel bir statüde olduğudur. Bu özel duygular temel ya da birincil duygular olarak ifade edilmektedir.

Ayrık duygu teorisinde insanların birtakım temel duygularla dünyaya geldiği fikri benimsenmektedir. Ortony ve Turner (1990), temel duyguların, birçok araştırmacının duygu teorisinin merkezini oluşturduğunu belirtmekle birlikte bu temel duyguların hangileri olduğu, sayısı ve sebepleri konusunda araştırmacıların fikir ayrılığına düştüğünü de ifade etmiştir. Bu nedenle kuramcıların temel duygular konusundaki görüşlerini Tablo 1'de görüldüğü şekilde sınıflamıştır.

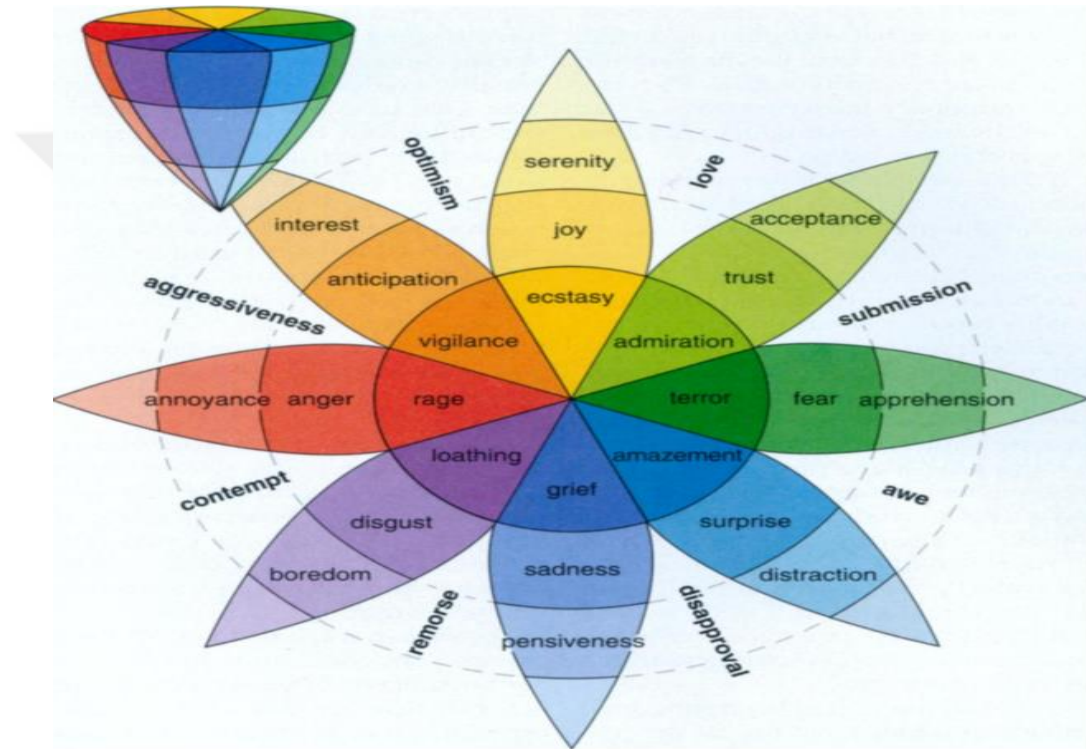
Tablo 1.

Araştırmacılara göre temel duygular (Ortony ve Turner, 1990)

Yazar ve yıl	Temel duygular	Çalışmanın dahil edildiği özellik/Kriter
Arnold (1960)	Öfke, kaçınma, cesaret, keder, arzu, umutsuzluk, korku, nefret, umut, aşk, üzüntü	eylem eğilimleriyle ilişki
Ekman, Friesen & Ellsworth (1982)	Öfke, iğrenme, korku, sevinç, üzüntü, şaşkınlık	Evrensel yüz ifadeleri
Frijda (1986)	Arzu, mutluluk, ilgi, şaşkınlık, hayranlık, keder	Eyleme geçme hazırlığı biçimleri
Gray (1982)	Öfke ve dehşet, kaygı, sevinç	Doğuştan gelen
Izard (1971)	Öfke, küçümseme, iğrenme, sıkıntı, korku, suçluluk, ilgi, sevinç, utanç, şaşkınlık	Doğuştan gelen
James (1884)	Korku, keder, aşk, öfke	Fiziksel/Bedensel katılım
McDougall (1926)	Öfke, iğrenme, neşe, korku, boyun eğme, sevgi, hayranlık	İçgüdülerle ilişki
Mowrer (1960)	Ağrı, zevk	Öğrenilmemiş duygusal durumlar
Oatley & Johnson-Laird (1987)	Öfke, iğrenme, kaygı, mutluluk, üzüntü	Önermeli içerik gerektirmez
Panksepp (1982)	Beklenti, korku, öfke, panik	Doğuştan gelen
Plutchik (1980)	Kabul, öfke, beklenti, iğrenme, sevinç, korku, üzüntü, şaşkınlık	Uyumlu biyolojik süreçlerle ilişki
Tomkins (1984)	Öfke, ilgi, küçümseme, iğrenme, sıkıntı, korku, sevinç, utanç, şaşkınlık	Nöral ateşleme yoğunluğu
Watson (1930)	Korku, aşk, öfke	Doğuştan gelen
Weiner & Graham (1984)	Mutluluk, üzüntü	Bağlamdan bağımsız

Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırmacılara göre temel duygu sayısı farklılaşmaktadır. Kimi araştırmacılar mutluluk/üzüntü olmak üzere iki duygu işaret ederken kimi araştırmacılar dokuz temel duyguya işaret etmiştir. Bu temel duygular genellikle aşk, sevinç, öfke, korku, sevgi, kaygı, hayranlık vs. duygulardır.

Plutchik (1990, 2001) korku, şaşırma, üzüntü, iğrenme, öfke, beklenti, neşe ve güven olmak üzere 8 temel duyguya işaret etmiştir. Duygu çarkı modeli ile; birincil, ikincil ve üçüncül duyguların birbiri ile iletişiminin bulunduğu ve çok sayıda duygu türünü barındıran bir model gelişmiştir.

Şekil 4. Plutchik duygu çarkı (Plutchik, 2001)

Duygular konusunda sınıflama yapan bir başka araştırmacıda Parrott'dur. Parrott' un teorisine göre duygular üç gruba ya da seviyeye ayrılmaktadır. Bunlar birincil, ikincil ve üçüncül seviyelere ait duygulardır (Şekil 5). İkincil seviye duygular birincil seviye duygulara, üçüncül seviye duygular da ikincil seviye duygulara, dolayısıyla birincil seviye duygulara bağlıdır (Abbasi ve Beltiukov, 2020).

Birincil duygular bir durum karşısında oluşan kısa ve ilk tepkilerdir. Bunlar mimikler, korkma-ürkme davranışları, bayılma gibi tepkiler olabilir. İkincil duygular ise daha çok birincil duyguların hemen ardından gelen daha uzun süreli ve genellikle çevreye uyumu sağlayan tepkileri ifade eder. İkincil tepkiler kişilik özelliklerine göre de

farklılık gösterebilir. Mesela, yüksek ses ile bir yer yıkıldığında kişi birincil duygu tepkisi olan korkma ya da ürkme tepkisinden sonra kişiliğe bağlı olarak birilerine yardım etmek için harekete geçebilir ya da kaçınmak için ortamı terk edebilir. Yine, yoğun öfke ve kızgınlık durumlarında ise enerji ihtiyacı doğduğu için birincil tepki kısa süreli olacaktır. Takip eden ikincil duygular ise daha çok rahatlama ya da gevşeme dönemini sağlayacaklardır. Bazı durumlarda ise çevreye uyum sağlamak için kullanılan duygular, kişide kalıcı hale gelebilir. Örneğin kişi kavga etmezse yaşayamayacağı bir ortamda kavga etmeyi öğrenecektir. Evde durmadan aşağılanma sonucu çekingen kalmış bir çocuk, çekingen davranışlar ile ortama uyum sağlamışsa çekingen kalmayı öğrenecektir (Koptagel-İlal, 1984).

BİRİNCİL DUYGULAR	İKİNCİL DUYGULAR	ÜÇÜNCÜL DUYGULAR
Sevgi\aşk 	Şefkat Seksüel istek Tutku	Kendini adanma, şefkat, sevgi, çekicilik, sevecenlik, merhamet, duygusallık Uyarılma, istek, tutku, delicesine aşık olma Tahrik
Eğlence\Mutluluk 	Neşe Heves Tatmin Gurur Olumlu düşünme Haz Rahatlama	Eğlenme, coşma, şenlik, coşku, memnuniyet, mutluluktan uçma, tatmin Heves, şevk, coşku, mutluluktan uçma Tatmin, memnuniyet Gurur, övünme Umut, olumlu düşünme Haz Rahatlama
Şaşkınlık 	Şaşırtma	Merak, şaşırtma, buz kesilme
Öfke 	Rahatsız olma Hiddet Kızgınlık İğrenme Kıskanma Acı verme	Rahatsız olma, kışkırtma, sıkıntı Hiddet, hayal kırıklığı Kızgınlık, öfke, küçümseme, vahşet, alay, sertlik, hayal kırıklığı, dargınlık, reddetme İğrenme, tikslenme, küçümseme Kıskanma, kıskançlık Acı verme
Üzüntü 	İzdırıp Üzgün Hayal kırıklığı Utanma İlgisizlik Sempati	İzdırıp Üzgün, umutsuz, çaresiz, ızdırıp, acı, melankoli Hayal kırıklığı, kaygı Utanma, suçluluk, pişmanlık, vicdan azabı Yabancılaşma, izolasyon, ilgisizlik, hüsrân, utanma, aşağılama, hakaret etme Sempati, merhamet
Korku 	Korku Gerginlik	Alarm, şok, endişe, korku, panik, histerik Gerginlik, endişe, gerilim, hoşnutsuzluk, mutsuzluk, kaygı

Şekil 5. Parrott'un duygudurum sınıflaması (Yurga, 2017)

Temel duygular, üzüntü, neşe, öfke gibi ayırt edilebilir ve diğerlerinden farklı belirgin tepkilerdir. Temel duygular genelde evrenseldir ve belirli fizyolojik tepkiler yaratmaktadır. Duygu durum (mood) ise genellikle pozitif/negatif ruh halini yansıtmaktadır. Duyguya kıyasla daha uzun sürelidir ve duygular genellikle duygu durumuna dönüşürler (Coşkun ve Gültepe, 2013). Uzmanların pratikte duygulanım, duygu durum ve duygu ayrımının her zaman şeffaf olmadığı konusunda hemfikir oldukları söylenebilir (Tepe ve Erdal, 2021).

Müziğin insan üzerindeki kültürel, fizyolojik ve psikolojik etkileri birçok araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Müzik terapisi, müzikle tedavi yöntemleri yüzyıllardır kültürümüzün bir parçası olmuştur. Müziğin çok boyutlu işlevi, insanı birçok yönden etkilemektedir. Bu yönlerin en önemlilerinden birisi de duygulardır. Müziğin duygular ile olan ilişkisini inceleyen araştırmaların sayısı son yıllarda hızla artış göstermektedir. Ülkemizde çok fazla üstüne düşülen bir konu olmasa da yurtdışında oldukça popüler konulardan birisi haline gelmiştir.

Liddiard ve Rose (2021) hazırladıkları bir müzik programı ile çocukların aidiyet duygusunda gelişim gözlemlemişlerdir. Saarikallio ve Erkkila (2007) yapmış oldukları çalışmada, müziğin duygu düzenlemede önemli bir etkisinin olduğunu gözlemlemişlerdir. Bunun yanı sıra müziğin gençlerde pozitif duygulara neden olduğunu da belirtmişlerdir. Juslin vd. (2009) yapmış oldukları çalışmada, müziğin dinleyiciler üzerinde gerçek duygular uyandırdığını, mutlu müziğin dinleyicileri mutlu hissettirdiğini ve hüzün puanlarında düşüş yarattığını, ayrıca müziğin zigomatik (Yüz kasları) aktiviteye neden olduğunu gözlemlemişlerdir. Araştırmadaki sonuçların duyguların tepkisel sistemleriyle örtüştüğü görülmektedir.

Scherer vd. (2008) yapmış oldukları çalışmada, günlük yaşamda birçok kez deneyimlenen öfke, korku, iğrenme, utanç, kıskançlık, suçluluk gibi negatif duyguların çok nadir müzikle tetiklenebildiğini gözlemlemişlerdir. Bu nedenle negatif duyguların çok nadiren müzikle deneyimlendiğini belirtmişlerdir. Ayrıca negatif duyguların dinleyici tarafından müzik ile algılandığı fakat hissedilmediği sonucuna da ulaşmışlardır.

Zwaag vd. (2012) trafikte müzik dinlemenin sürüş performansına ve ruh haline olan etkilerini araştırdığı çalışmasında, seçilen müziği dinlemenin ruh halini ve sürüş performansını etkilediğini gözlemlemiştir. Ayrıca seçilen müzik türünden bağımsız

olarak sürücüde müzik dinlerken daha düşük kalp atım hızı (müzik dinlemediği hıza kıyasla), daha yüksek enerji gibi fiziksel etkiler de gözlemlenmiştir.

Thomson vd. (2014) gençlerin duygu düzenlemede müziği kullanmasının etkili bir araç olabileceğini belirtmişlerdir. Müzikle ilişkili duygudurum düzenlemesinin psikopatolojik durumlarla (Stres, kaygı, depresyon gibi ruh hali bozuklukları) ilişkisi olduğunu gözlemlemişlerdir. Ayrıca duygu düzenleme aracı olarak müziği kullanmanın, psikopatolojik semptomların hafifletilmesinde yardımcı olabileceği belirtilmiştir.

Müzik, inanç sistemleriyle yakından ilişkilidir. Müziğin, din alanında kullanımı buna örnek gösterilebilir. Şaman ayinlerinde davul/def kullanımının, İslam dininde ezan okunmasının, Hristiyanlıkta kilise koroları kurulmasının, birçok dinde ilahilerin bulunmasının ve duaların müzikal ifade ile okunmasının, aslında müzik ile din ilişkisinin yakınlığının bir göstergesi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla müziğin, kişinin ibadet esnasında temel duygularının artmasında veya duygusal bir yoğunluğa ulaşmasında (Trans hali, zikir gibi) önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Kültürün burada önemli bir etken olduğu söylenebilir. Nitekim Demmrich (2020), Türk ve Alman kişilerden oluşan bir örneklem grubu kullanarak müziğin ibadet deneyimine etkisini incelediği çalışmada, müziğin dini duyguları tetikleyebileceğini ancak bu durumun kültüre de bağlı olabileceğini belirtmiştir. Yine Briggs (2024) yapmış olduğu çalışmada, ibadet esnasında müziğin insanların ruh hali üzerinde olumlu ve rahatlatıcı bir etki gösterdiğini belirtmiştir.

Bazı müziklerin türleri insanlarda negatif duygular uyandırmasına rağmen insanlar bu müziğin çekiciliğine kapılabilmektedir. Peki insan neden negatif duygulara yönelip kötü duygular hissetmek ister? Kivy'e göre üzgün müzik dinleyenler bu duyguyu deneyimlemezler, deneyimleseler bile bu sıradan bir türdedir (Akt. Davies, 2010). Davies ise bu durumun sebebinin negatif duyguları uyandıran müziklerin kendi içerisinde keyif verici farklı yönlerin olması, ikinci olarak müzikteki negatif duygular hayati öneme sahip olmadığı için, kişi doğal ortamında bu duyguları deneyimleyip anlayarak kendi duyarlılığını görme fırsatı bulabileceğini belirtmiştir. Yani olumsuz bir duyguyu ifade eden bir müzikte bu duygu müzik için anlamlıysa dinleyicinin bunu dinlemesi ve deneyimlemesi kabul edilebilir bir durumdur. Çünkü kaçınılabılır negatif duygular hayatın da bir parçasıdır, kişiler bu duyguları deneyimlemek isteyebilirler (Davies, 2010). Hogue (2013) ise çalışmada karşıt süreç (Opponent-Process)

teorisinden bahsetmektedir. Karşıt süreç teorisinde bir uyarının kişide oluşturduğu duygusal tepkinin uyarın çözüldüğü zaman yavaşça değişerek karşı yeni bir duygusal duruma geçer. Bu yeni durum ilk durumun tersidir. Bu durumda insanlar üzgün müzik dinlediğinde oluşan üzüntü zamanla olumlu bir duyguya dönüşür ve bu durum pozitif bir pekiştirici haline gelebilir (Hogue, 2013).

Zentner ve Eerola (2010) son yıllarda müzik ve duygu alanında dergilerde yayımlanan çalışmaların metodolojik ve kavramsal özetini sunduğu tabloda (Şekil 6), İnsanların kendi duygularını rapor ettikleri öz bildirim (self-report) yönteminin yaklaşık üçte birinin kategorik duygu modelini kullandığını belirtmiştir.

Son yıllarda dergi makalelerinde müzik ve duygulara yönelik metodolojik ve kavramsal yaklaşımların özeti			
	Çalışma sayısı H/A	Örnek Çalışmalar (hissedilen)	Örnek Çalışmalar (Algılanan)
<i>Methodological approach</i>			
Self-report (Öz bildirim)	89 (32/58)	Gfeller et al (1991), Juslin & Laukka (2004), Konečni et al (2008)	Juslin (1997b), Schubert (2003), Ritossa & Rickard (2004)
Neurological (Nörolojik)	26 (11/8)	Blood & Zatorre (2001), Koelsch et al (2006)	Peretz et al (2001), Gosselin et al (2005)
Theoretical (Teorik)	19 (7/2)	London (2001), Sloboda (2001), Scherer (2004)	Scherer (1995)
Physiological (Fizyolojik)	24 (17/3)	Krumhansl (1997), Gomez & Danuser (2004), Witvliet & Vrana (2007)	Khalifa et al (2008b)
Individual differences (Bireysel Farklılıklar)	16 (5/7)	Kallinen & Ravaja (2004), Nater et al (2006)	Rawlings & Leow (2008)
Clinical (Klinik)	12 (1/10)	Khalifa et al (2008a)	Nielzen et al (1993), Dellacherie et al (2008)
Developmental (Gelişimsel)	6 (-/6)		Terwogt & Van Grinsven (1991), Dalla Bella et al (2001), Nawrot (2003)
<i>Conceptualization of emotions (Duyguların kavramsallaştırılması)</i>			
Dimensional (Boyutsal)	61 (28/33)	McFarland & Kennison (1989), Leman et al (2005), Grewe et al (2007)	Gagnon & Peretz (2000), Ilie & Thompson (2006)
Categorical (Kategoriksel)	50 (13/34)	Krumhansl (1997), Kreutz et al (2002), Baumgartner et al (2006)	Juslin (1997a), Resnicow et al (2004), Kallinen (2005)
Other (intensity, tension, etc.)	31 (13/14)	Thaut & Davis (1993), Bigand et al (2005)	Brittin & Duke (1997), Frego (1999)
Domain-specific (Alana özel)	11 (3/8)	Dibben (2004), Zentner et al (2008)	Gfeller et al (1991), Bartel (1992)
H= Hissedilen duygulara odaklı		A=Algılanan Duygulara Odaklı	

Şekil 6. Son yıllarda müzik ve duygu alanında dergilerde yayınlanan çalışmaların metodolojik ve kavramsal özeti (Zentner ve Eerola, 2010).

Duygu ölçekleri müziğin duygu üzerinde yarattığı etkileri ölçmek için oluşturulmuş ölçeklerdir. Bu ölçeklere, Differential Emotions Scale (DES), Positive and Negative Affect Schedule (PANAS-PANAS-X), The Profile of Mood States (POMS), gibi duygu ölçekleri örnek gösterilebilir (Zentner ve Eerola 2010).

Müzik, kişide birtakım biyokimyasal etkilere de neden olmaktadır. Bazı disiplinler arası çalışmalarda, müzik dinlemenin vücutta çeşitli biyokimyasal değişikliklere neden olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmalarda müzik dinletilen kişilerin dopamin (Blood & Zatorre, 2001), ACTH (duygusal olarak iyi hissetme, enerji veren, stres anında vücutta salgılanan bir madde), Melatonin (Rahatlata ve sakinleştiren), Epinefrin (Dikkat ve enerjiyi arttırmayı sağlayabilir) (Kumar vd., 1999), büyüme hormonu (Conrad vd., 2007) ve serotonin seviyelerinde (Evers ve Suhr, 2000) artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgulardan hareketle, müziğin kişi vücudunda iyi hissettiren ve yararlı olabilecek biyokimyasal etkileri olduğu söylenebilir.

Müzik, temel duyguların yanı sıra karmaşık duyguları da uyandırmaktadır (Juslin ve Västfjäll, 2008). Beyinde duygu uyandığı anda, uyarılan duygu gerçektir. Dolayısıyla müzikle uyarılan temel ya da karmaşık herhangi bir duygunun yapay bir duygu olmayacağı söylenebilir. Bu nedenle literatürde müzikle tetiklenen duygunun müzikal duygu olarak geçmesine rağmen normal duygudan ayırmamızın ve ikisini aynı anlamda ele almamızın doğru bir yaklaşım olacağı söylenebilir (Koelsch vd., 2010).

Stratton ve Zalanowski (1997) üç farklı örneklem üzerinde (üniversite öğrencisi, üniversite personeli ve dışarıdan rastgele seçtiği yetişkinler) kişilerin karakteristik ruh hallerini ve tercih ettikleri müzikleri incelediği çalışmada, rock müziği dinleyen öğrencilerin anksiyete, duygu arayışı ve depresyon durumları arasında pozitif yönde bir korelasyon gözlemlenmiştir. Üniversite çalışanları arasında ise klasik müzik dinlemenin benzer şekilde depresyon, anksiyete ve düşmanlık durumları ile pozitif yönde bir korelasyon gösterdiğini gözlemlenmiştir. Bu bulgulara dayanarak müzik dinlemenin, gençler ve daha eğitimli bireylerde ruh hali ile daha fazla ilişkili olabileceğini belirtmiştir.

Müziğin duyguları etkilemesindeki önemli bir faktör de müziğin kendi iç dinamikleridir. Mod (Majör minör, makam vs.), tempo, müziğin melodi genişliği (en tiz ya da en pes noktası), melodik yönü, içindeki varyasyonlar, tonalite, kullanılan çalgılar,

armonik yapı gibi müziğin iç dinamikleri, müziğin duyguları etkilemesinde önemli bir faktör olarak gösterilebilir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Brown (2012) yapmış olduğu çalışmada, Avrupa-Kuzey Amerika dışında müzik türü ile kişilik arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıda çalışma olduğunu belirtmiştir. Japonya'da öğrenimlerini sürdüren 268 üniversite öğrencisinin kişilik profillerini ve müzik tercihlerini incelediği çalışmasında, 24 kişilik özelliğini içeren 6 kişilik boyutu ile 12 müzik türünü değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda açıklık ve özellikle estetik takdir özelliğinin caz, klasik, opera türleri gibi "düşündürücü" müzik türlerinin tercihi ile ilişkili olduğunu gözlemlemiştir. Dışa dönüklük özelliği ise pop müzik tercihi ile ilişkilendirilmiştir. Diğer kişilik boyutları ile müzik tercihleri arasındaki ilişkinin daha az tutarlılık gösterdiğini gözlemlemiştir. Bu duruma kültürel farklılıkların neden olabileceğini belirtmiş, ayrıca kültürel değerlerle müzik tercihlerinin daha özel düzeylerde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Herrera vd. (2018) benzer çalışmayı Brezilya'da yapmıştır. Brezilya'nın 27 farklı eyaletinde yaşayan ve yaşları 16-71 arasında değişen 1050 katılımcının müzik tercihleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, kişilik ve müzik tercihleri anketi aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanan veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarında, müzik dinleme alışkanlığının genellikle pop müzik gibi Brezilya'nın yerel tarzlarıyla sınırlı olduğu, yabancı müziklerin düşük oranda tercih edildiği, analiz edilen çoğu kişilik türü ile latin, brezilya, klasik ve etnik müzik türleri arasında pozitif bir korelasyon gözlemlendiği ve bu kişilik tipleri ile rock müzik türü arasında negatif bir korelasyon gözlemlendiği, müzik tercihlerinin sadece kişilik özelliklerinden değil, sosyodemografik özelliklerden de etkilendiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada, daha küresel bir perspektiften, kültürlerarası çalışmaların yapılması gerekliliği ifade edilmiştir.

Chamorro-Premuzic vd. (2009), kişilik, zekâ ve müzik kullanım durumlarını incelemek için yaşları 18-29 yaş aralığında 245 kişiyi barındıran bir çalışma grubu üzerinde yaptıkları çalışmada, müzik kullanım ölçeği, beş boyutlu kişilik ölçeği ve kişilerin kendini değerlendirdiği bir zeka ölçeği aracılığıyla verileri toplayıp analiz etmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarında nevrozizm düzeyi yüksek olan öğrencilerin

müziği duygusal düzenleme amacıyla kullanma olasılıklarının daha fazla olduğu, dışadönüklük düzeyi yüksek bireylerin müziği diğer etkinliklerin arka planı olarak kullanma olasılıklarının daha fazla olduğu, açıklık düzeyleri yüksek bireylerin, müziği bilişsel veya entelektüel bir şekilde deneyimleme olasılıklarının daha fazla olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca dışadönüklük özelliğinin müziğin duygusal kullanımı ile pozitif olarak ilişkilendirilmesine ek olarak cinsiyet değişkeninin de müziğin duygusal kullanımı üzerinde pozitif yönde küçük bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir.

Kopacz (2005), Catell tarafından sınıflandırılmış kişilik özelliklerinin müzikal unsurlar ile ilgili tercihlere olan etkisini incelediği çalışmada, 16PF kişilik ölçeği ve özel olarak hazırlanan müzik tercihleri anketi ile verileri toplayarak analiz etmiştir. Analiz sonucunda, canlılık (Faktör F), sosyal cesaret (Faktör H), dikkat (Faktör L), değişime açıklık (Faktör Q1), ve dışadönüklüğün (Genel bir faktör) müzikal unsurlarla ilgili tercihleri etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Ladinig ve Schellenberg (2012) yapmış oldukları çalışmada farklı türlere ait tanıdık olmayan müzikler ile kişilik özelliklerini incelemişlerdir. Katılımcıların, bilgisayardan kulaklık aracılığıyla müzik dinletilirken dereceli bir ölçek yoluyla duygusal tepkileri ve beğeni yanıtları alınmıştır. Araştırmada, dinleyicilerin daha çok güçlü ve mutlu duygular ile ilişkili müzikleri beğenme eğiliminde oldukları, uyumluluk puanları yüksek olan dinleyicilerin daha yoğun duygusal tepkiler verdikleri, daha güçlü üzüntü duygularının nevroitiklik ve uyumluluk puanları yüksek dinleyicilerde ortaya çıktığı, müzik nedeniyle üzüntü hissedenden dinleyicilerin genelde deneyime açıklık puanlarının yüksek veya dışadönüklük puanlarının düşük olduğu ve karışık duygular uyandıran müzikleri beğenme durumunun müzik eğitimi ile olumlu şekilde ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Dunn vd. (2012) kişilik ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, katılımcılardan, gözden geçirilmiş kişilik anketi (NEO PI-R), kısa müzik tercihleri anketi (STOMP) ve Royal Philip Electronic'in deneysel müzik veri tabanı aracılığıyla üç aylık izlenen müzik dinleme alışkanlıklarını ölçmüşlerdir. Araştırmanın sonucunda, Nevrotizm ile klasik müzik arasında ve deneyime açıklık ile caz müzik arasında güçlü pozitif ilişkilerin olduğu tespit etmişlerdir.

Rawlings ve Ciancarelli (1997) müzik tercihleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında verileri Litle ve Zuckermann'ın müzik tercih

ölçeğinin güncellenmiş bir versiyonu ve NEO kişilik ölçeği aracılığıyla toplayıp analiz etmişlerdir. Araştırmacılar, müzik tercihleri ile ilişkilerin çoğunun dışadönüklük ve deneyime açıklık boyutlarında olduğu, dışadönüklük puanı yüksek kişilerin popüler müzik faktöründe yüksek puan aldığı, açıklık puanları yüksek kişilerin daha geniş bir müzik türünü tercih ettikleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

Djikic (2011) müzik ve şarkı sözlerinin kişilik üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında, katılımcılardan beş boyutlu kişilik envanteri, manipülasyon testi ve demografik sorular içeren bir anket yoluyla verileri toplayarak müziğin sözel olup olmaması ya da sadece sözün kişi üzerinde etkisini ölçmek amacı deneysel bir işlem uygulamıştır. Araştırma sonuçlarında katılımcıların müzik eşliğinde okuduğu metinle, müzik eşliğinde olmadan okuduğu metin esnasında kişilik özelliklerinin değişim gösterdiğini gözlemlemiştir.

Pearson ve Dollinger (2004), 104 öğrenciyi kapsayan bir çalışma grubu üzerinde yaptıkları çalışmada kişilik ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Veriler, müzik tercihleri ölçeği ve Jung'un psikolojik tipler teorisine dayanan bir form (MBTI) aracılığıyla toplanıp analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, dışadönüklük özelliği genel müzik ilgisiyle, özellikle popüler/rock müzikle ilgili bulunmuştur. Ayrıca düşünme ve hissetme boyutunun da country ve batı müziğini beğenmekle ilişkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Ruth ve Müllensiefen (2020) yaptıkları çalışmada, müzik tercihleri ve kişilik araştırmalarının sonuçlarının yetişkinlere kıyasla çocukluk ve genç ergenlik döneminde daha fazla bağlantılı ve tutarlı olabileceğinden bahsetmiştir. Bu nedenle İngiliz Kız Ortaokulunda 312 kız çocuğundan oluşan bir çalışma grubu üzerinde kişilik profilleri ve müzik tercihlerinin arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla kesitsel bir çalışma yapmışlardır. Yapısal eşitlik modelleme, regresyon ağaçları ve rastgele orman modelleri kullanılarak müzikal ses örneklerinin değerlendirmelerinin, beş boyutlu kişilik özelliklerini ne kadar iyi tahmin edebileceği araştırılmıştır. Rastgele orman regresyon modellerinden elde edilen sonuçlar, dışadönüklük, uyumluluk ve sorumluluk özelliklerinin müzik tercihlerine göre küçük bir dereceye kadar tahmin edilebileceğini göstermektedir. Buna karşılık, deneyime açıklık ve nevroz için açıklanan varyansın düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yumuşak müzik tarzlarının uyumluluk ile, yoğun ve sofistike müziğin ise dışadönüklük ile ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Schwartz ve Fouts (2003) yapmış oldukları çalışmada ergenlik döneminde müzik dinleyen katılımcıların kişilik özelliklerini ve gelişimsel sorunlarını incelemişlerdir. Ergenlik çağındaki 164 çocuktan yaşlarına uygun kişilik envanteri ve müzik dinleme tercih ölçeği yoluyla veriler toplanmış ve bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmada, ağır veya hafif müzik tercih edenlerin belirli kişilik ve/veya gelişimsel sorunların farklı alanlarında en az orta düzeyde zorluk yaşadıkları, eklektik müzik tercih edenlerin ise benzer zorlukları belirtmediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca ergenlerin kişiliklerini ve uğraştıkları gelişimsel sorunları yansıtan müzikleri dinlemeyi tercih ettikleri hipotezi önemli ölçüde desteklenmiştir.

Hall (2005) kişilik özelliklerinin öğrencilerin film, televizyon ve radyo kullanımına ve bu medyalarındaki tür tercihleri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında 175 gönüllü üzerinde birkaç aylık bir süre zarfında 113 oturumda Eysenck kişilik anketinin kısa formu, medya tercihleri anketi ve izleme alışkanlıklarını ölçme yoluyla topladığı verileri analiz etmiştir. Dışadönüklük boyutunun evde film izleme ve urban, caz/klasik ve pop/rock müzik tercihleriyle pozitif ilişki gösterdiği, Nevrotiklik boyutunun ise pop/rock müzik dinleme ile pozitif ilişkili olduğu, psikotikliğin, romantik ve komedi filmleri izlemeyle negatif ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin Nevrotiklik düzeyi yüksek olan kişilerde daha güçlü olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Erdal (2009), müzik tercihlerinde beğeni ve kişilik özellikleri ilişkisini incelediği çalışmada, İzmir’de Ege ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin müzik bölümlerinde okuyan 18-30 yaş arası 180 kişiden oluşan öğrencilerin oluşturduğu çalışma grubundan Türkiye koşullarına göre hazırlanmış kişilik testi (Somer vd., 2024) ve hazırlamış olduğu müzik beğenisi anketi aracılığıyla topladığı verileri bilgisayar ortamında analiz etmiştir. Araştırmada, Türk ve klasik müzik türlerini dinleyenlerin kişilik puanları birbirine yakın çıkarken rock müzik dinleyicilerinin kişilik puanlarının hem temel hem de alt boyutlarda farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Kaçmaz (2016), kişilik ve benlik boyutlarının öğrencilerin müzik tercihlerine olan etkilerini incelediği çalışmasında, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenimlerini sürdüren 452 öğrenciden, beş faktörlü kişilik envanteri, benlik kurgusu, kişisel bilgi ve müzik tercih formu kullanılarak toplanılan veriler bilgisayar ortamında istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada, arabesk ve pop müzik dışında deneyime açıklık kişilik boyutunun bütün türlerde anlamlı farklılık

gösterdiği, dışadönüklük boyutunun ise sadece pop müzikte anlamlı bir fark gösterdiği, bağımsız benlik boyutunun yalnızca jazz ve klasik batı müziği türünde anlamlı farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca araştırmada elde edilen sonuçlara yönelik önerilerde de bulunmuştur.

Dobrota ve Ercegovac (2014) farklı mod ve tempodaki müzik tercihlerinin kişilik özellikleri ile ilişkisi incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında, 323 öğrenciden beş boyutlu kişilik ölçeği ve müzik tercihleri değerlendirme (Dinletilen müziği değerlendirme) anketi yoluyla topladıkları verileri analiz etmişlerdir. Araştırmada, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla, tempo ve moddan bağımsız olarak daha yüksek düzeyde müzik tercihi bildirdiği, erkek ve kadın öğrencilerin hızlı tempolu ve majör anahtarlı müzik parçalarına daha yüksek düzeyde bir tercih gösterdiği, duygusal stabilite ve iyimserliğin, hızlı tempolu ve majör anahtarlı müzik tercihleri için anlamlı yordayıcılar olduğu ayrıca deneyime açıklık, içedönüklük ve cinsiyetin, yavaş tempolu ve minör anahtarlı müzik tercihleri için anlamlı yordayıcılar olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Pimentel ve Donnelly (2007) kişilik özellikleri ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada 225 kişiden büyük beş faktör kişilik ölçeği ve müzik tercihi ölçeği yoluyla veriler toplayıp analiz etmişlerdir. Araştırmada, pop müzik ve dışadönüklük boyutu arasında pozitif bir ilişki olduğu, pop müzik ve deneyime açıklık boyutuyla negatif bir ilişki olduğu, alternatif müzik ile nevroitiklik boyutu arasında negatif ilişki olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu sonuçlar ışığında müzik tercihleri ile kişilik özelliklerinin ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin anlaşılmasının önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Miranda vd. (2010) ergenlerin kişilik özellikleri ile müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri pilot çalışmada kişilik metatraitlerinin ergenlik dönemindeki müzik tercihleri ile ilişkili olduğu, Plastisite (dışadönüklük ve açıklık) boyutunun müzik tercihleri ile ilişkilendirilirken Stabilite (uyumluluk, sorumluluk ve nevroitiklik) boyutunun müzik tercihleri ilişkilendirilmediği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Sezer (2011) bireylerin gündelik yaşamda dinlemeyi tercih ettikleri müziğin öfke ve psikolojik durumları üzerine etkisini incelediği çalışmada, 188 kız, 100 erkek olmak üzere toplam 288 bireyden oluşan çalışma grubundan Sürekli Öfke ve Öfke Tarz Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri aracılığıyla toplanan veriler ortalama, standart sapma

değerleri ve One Way ANOVA gibi istatistik yöntemler ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları, bireylerin günlük hayatta dinledikleri müziğin öfke durumları ve psikolojik belirtileri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir.

Rubin vd. (2001) eğilimler, popüler müzik tercihleri ve tutumlar arasındaki karmaşık ilişkiyi incelediği çalışmalarında, 243 kişilik bir çalışma grubu kullanarak müzik tercihlerini saldırganlık, kadınlara yönelik tutumlar ve güven/güvensizlik olmak üzere üç tutumla ilişkilendirmeyi amaçlayan hipotezler ve araştırma soruları ile incelemiştir. Öfke ve benlik saygısı, ortak değişkenler olarak ele alınmıştır. Araştırmada, Kovaryanslı çok değişkenli analizin, farklı müzik türlerini tercih edenler arasında anlamlı tutumsal farklılıklar gösterdiği, diğer türlerin çoğuna kıyasla, heavy metal müzik dinleyicilerinin daha fazla saldırganlık ve kadınlara karşı daha az saygı sergilediği ve rap dinleyicilerinin daha fazla saldırganlık ve güvensizlik gösterdiği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Toohey (2012) sakin ve öfkeli müziğin ve müzikten alınan zevkin, öfkeli düşünceler ve duygular üzerindeki etkilerini incelediği çalışmasında, 60 katılımcı daha önce kendilerini öfkeliendiren bir olayı düşünmüş ve ardından sakin, öfkeli veya hiç müzik dinlemeyerek saldırgan düşüncelerini (Kelime Tamamlama Görevi), düşüncenin mantıksızlığını (Kişisel İnançlar Anketi'ne dayanan dört soru), intikam düşüncelerini (Öfke Ruminasyon Ölçeği'ne dayanan iki soru) ve durumsal öfkeyi (Durumsal Öfke Ölçeği) değerlendiren anketlere yanıt vermişlerdir. Araştırmada, öfkeli müzik dinleyen katılımcıların, sakin müzik dinleyen katılımcılara kıyasla daha fazla öfke bildirdiği gözlemlenmiştir. Araştırmada, öfke anında sakin müzik dinlemenin, öfkeli müzik dinlemeye kıyasla daha az öfkeye yol açabileceği gözlemlenmiştir. Bu stratejinin, aile üyeleri veya iş arkadaşları arasındaki potansiyel çatışmaları azaltarak öfke seviyelerini düşürmeye yardımcı olabileceği, en azından sakin müzik dinlemenin, öfkeli hisseden ve sakinleşmek isteyen bir kişi için faydalı olabileceği belirtilmiştir.

Cv ve Kumari (2023) lisans ve lisansüstü öğrenciler arasındaki müzik tercihlerinin öfke düzeyleri üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, çevrimiçi (Google Forms aracılığıyla) ve çevrimdışı olarak 210 kişilik bir çalışma grubundan Upadhyay ve meslektaşları tarafından geliştirilen Müzik Tercihi Ölçeği ve Davranışsal Öfke Tepkisi Anketi aracılığıyla topladığı veriler, örneklemin demografik özelliklerini analiz etmek için betimsel istatistikler, toplanan verilerin anlamlılığını test etmek için T-testi ve iki

değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada, erkekler ve kadınlar arasında veya lisans ve lisansüstü öğrenciler arasında ifade edilen öfke düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı, erkekler ve kadınların aynı düzeyde yoğun ve elektronik, çağdaş ve ritmik, manevi ve düşünsel müzik dinlediği, kadınların daha fazla dinsel, kültürel, duygusal ve melodik müzik dinlediği sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca müzik tercihlerinin öfke düzeyleri üzerinde ihmal edilebilir bir etkiye sahip olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır.

Infantina vd. (2022) İtalyan yetişkinlerden oluşan bir örnekleme duygusal mizaç boyutları, sürekli öfke ve rap müzik tercihi arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmalarında verileri toplamak amacıyla çevrimiçi bir anket ve rap müziğe yönelik likert tipli bir ölçek kullanmışlardır. Ayrıca örneklemin duygusal mizaç özelliklerini ölçmek için Memphis, Pisa, Paris ve San Diego (TEMPS-A) kısa ölçeği, sürekli öfke durumunu ölçmek için ise Durumsal Sürekli Öfke İfade Envanteri 2'nin (STAXI-2) Sürekli Öfke bileşeni aracılığıyla topladıkları verileri analiz etmişlerdir. Araştırmada, Çoklu doğrusal regresyon, döngüsel mizaç puanı, hiperitmik mizaç puanı ve sürekli öfke puanlarının pozitif yordayıcılar olduğu, daha ileri yaş, depresif mizaç ve yüksek eğitim puanlarının ise rap müzik tercihi için negatif yordayıcılar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada yüksek enerji/yüksek aktivite mizacı ve sürekli öfkenin rap müzik tercihi ile ilişkilendirildiği sonuçlarına da ulaşılmıştır.

Sezer (2010) lise öğrencilerinin öfke durumları üzerinde müzikle terapinin etkisini incelediği deneysel çalışmasında 24 öğrencinin kontrol 20 öğrencinin deney grubunu oluşturduğu toplam 44 lise öğrencisi üzerinde ön test, son test ve izleme testinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde, ortalama ve standart sapma değerleri, iki faktörlü ANOVA testi, t testi, Wilcoxon işaretli sıralar testi ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Bu araştırmanın bulguları, müzik terapinin lise öğrencilerindeki öfkeyi azaltmada etkili olduğunu göstermektedir.

Sharman ve Dingle (2015) metal müzik dinlemenin öfke durumuna olan etkisini inceledikleri çalışmalarında, yaşları 18-34 arasında değişen 39 metal müzik dinleyicisi, bir öfke tetikleme sonrasında, kendi çalma listelerinden 10 dakika boyunca aşırı müzik dinleme veya 10 dakika sessizlik (kontrol) uygulamalarına rastgele atanmıştır. Duyguların ölçümleri arasında kalp atış hızı ve Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS) üzerindeki öznel değerlendirmeler yer almıştır. Sonuçlar, PANAS düşmanlık,

sinirlilik ve stres değerlendirmelerinin öfke tetiklemesi sırasında arttığını ve müzik veya sessizlik sonrasında azaldığını göstermiştir. Kalp atış hızı öfke tetiklemesi sırasında artmış ve müzik koşulunda sürdürülebilir bir seviyede kalmış (artmamış) ve sessizlik koşulunda azalmıştır. Bulgular, aşırı müziğin öfkeli katılımcıları daha da öfkelenmediğini; aksine, fizyolojik uyarılmalarına uyum sağladığını ve olumlu duyguların artmasına yol açtığını göstermektedir.

Treadwell (2006), durum öfkesi, duygusal, fizyolojik ve saldırgan davranışsal tepkilerine şiddet içeren sözlü müziğe maruz kalmanın potansiyel negatif etkisini incelediği çalışmada, (a) özgül öfke düzeyi ve saldırgan davranışsal tepkiler, (b) özgül öfke kontrol düzeyi ve saldırgan davranışsal tepkiler, (c) özgül öfke ifade düzeyi ve saldırgan davranışsal tepkiler, (d) genel öfke ifade indeksi ve saldırgan davranışsal tepkiler, (e) günlük müzik dinleme ve saldırgan davranışsal tepkiler, ve (f) önceki müzik maruziyeti ve saldırgan davranışsal tepkiler değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemiş, ayrıca müzik tercihlerinin saldırgan davranışsal tepkilere etkisini de araştırmıştır. Araştırma sorularını test etmek için parametrik ve non-parametrik prosedürler kullanılmıştır. Çalışmada şiddet içeren sözlü müziğe maruz kalan ve sonrasında tahrik edilen üniversite öğrencisi erkeklerin, müzik olmayan (kontrol) katılımcılara kıyasla daha fazla saldırgan davranışsal tepkiler bildirdikleri, şiddet içeren ve şiddet içermeyen sözlü müzik grupları arasında saldırgan davranışsal tepkilerin sayısında anlamlı bir fark bulunmadığı, hem şiddet içeren hem de şiddet içermeyen sözlü müziğe maruz kalmanın, katılımcıların durum öfke düzeyi veya pozitif ve negatif duygusal tepkilerini etkilemediği, şiddet içeren sözlü katılımcılar için toplam saldırgan davranışsal tepkilerin sayısı ile özgül öfke arasında anlamlı pozitif bir korelasyon olduğu, Şiddet içeren, şiddet içermeyen ve müzik olmayan katılımcılar arasında sistolik (SBP) ve diyastolik kan basıncı (DBP) ile kalp atım hızı (HR) tepkileri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı ancak başlangıç SBP ve müzik sonrası SBP karşılaştırıldığında her iki grup içinde de farklar ortaya çıktığı sonuçlarına ulaşmıştır. Daha sonra klinik sonuçlar ve sınırlamalar tartışılmış, ayrıca gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Fakhr Hosseini (2018), müzik türlerinin sürüş esnasında öfkeye etkilerini araştırdığı 2 bölümden oluşan deneysel çalışmada, müzik dinlemeyen öfkeli sürücülerin, duygusal nötr sürücülere kıyasla daha riskli sürüş davranışları sergilediğini gözlemlemiştir. Kalp atış hızı, prefrontal korteks oksijenasyon düzeyi ve öznel rapor anketlerinden elde edilen sonuçlar ışığında, müziğin öfkeli sürücülerin içsel ve

davranışsal olarak duygusal nötr sürücülere benzer şekilde tepki vermesine yardımcı olabileceğini ifade etmiştir. Farklı türlerde müziğin sürüş performansını etkilemediği ancak, genel olarak müzik dinlerken sürücülerin daha az frustrasyon (başarısızlık ya da engellenme hissi) yaşadığı ve özellikle sürücülerin kendi seçtikleri müziği dinlerken daha az frustrasyon yaşadıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Kişilik özellikleri açısından, öfke ifade etme tarzına sahip sürücülerin daha riskli sürüş davranışları sergilediği sonuçlarına ulaşmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nedensel karşılaştırma, korelasyonel araştırma ve betimsel araştırma modelleri kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma araştırmaları, gruplar arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını, şartlar ve koşullara müdahalede bulunmadan belirlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Nedensel karşılaştırma araştırmalarında bir durumun neden olduğu ve oluşan bu durumda hangi faktörlerin etkisi olduğu bulunmaya çalışılır (Büyüköztürk vd., 2016).

Çalışmanın başka bir boyutunu ise korelasyonel (ilişkisel) yöntem oluşturmaktadır. Korelasyonel araştırma, herhangi bir müdahalede bulunulmayan birden fazla değişken arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalardır. Korelasyonel araştırmalarda sadece değişkenlerin birlikte olan değişimleri incelenmektedir (Büyüköztürk vd., 2016). Tekbıyık'a (2014) göre ise ilişkisel model, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi görmek için kullanılan modeldir. Bu bağlamda, çalışmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik korelasyonel model kullanılmıştır.

Çalışmanın bir diğer boyutunda ise çalışma grubunu tanımlamak amacıyla betimsel model kullanılmıştır. McMillan, Schumacher'e (2010) göre betimsel araştırmalar, mevcut bir olguyu özetleyerek bireyleri veya grupları sayısal verilerle tanımlamaya odaklanmaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu Adana ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem oluşturma sürecinde amaçsal örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi; "Evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılmasıdır"

(Büyüköztürk vd., 2016). Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü'nün 2022 tarihli "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE)" raporunda; eğitim, sağlık, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, demografik, finans, istihdam ve yaşam kalitesi göstergelerine göre ilçeler, sosyo-ekonomik düzeylerine göre sınıflandırılmıştır. Raporda, Adana'da bulunan on beş ilçe, gelişmişlik düzeylerine göre 6 kademede sınıflanmış, her kademede ilçe sayısı farklılık göstermiştir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubunu Adana ilinde bulunan ortaokullar arasından her kademede ilçelerden seçilen dokuz devlet ortaokulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır (N=593). İlgili raporda altı kademedeki dokuz devlet ortaokulunun örnekleme alınmasının temel amacı; her bölgeden belirli bir sayıya (her kademeyi temsilen 100 öğrenci) ulaşmak ve araştırmanın sınırlılıklarını da göz önüne alarak farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine sahip öğrenciler ile maksimum çeşitliliği sağlamaktır.

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama teknikleri aşamasında ilk olarak Milli Eğitim Bakanlığı'ndan okullarda anket ve ölçek uygulamak amacı ile gerekli izinler alınmıştır. Veri toplama uygulamasından önce öğrencilere ankette bulunan sorular kapsamında; kişilik özellikleri, öfke ve duygu durumları, müzik beğenisi, sosyo-demografik özellikler ve ölçeklerin genel özellikleri hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

- **Sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeği**

Spielberg tarafından geliştirilen (1988) "The State Trait Anger Scale and Anger Expression Scale" adlı ölçeğin Türkçeye uyarlaması 1994 yılında A. Kadir Özer tarafından yapılmıştır (Özer, 1994). Bu ölçekte, her bir maddesi için 1 ile 4 arasında Likert tipi bir puanlama sistemi kullanılmaktadır (Savaşır ve Şahin, 1997: 74). Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları olmak üzere iki bölümden oluşan bu ölçekte ilk 10 soru, bireylerin sürekli olarak yaşadıkları öfke düzeyini ölçerken takip eden 24 soru öfkenin hangi yollarla ifade edildiğini veya kontrol altına alındığını değerlendirmektedir. Öfkenin Dışsal boyutu 12, 17, 19, 22, 24, 29, 32 ve 33 numaralı maddeleri içermektedir. Öfkenin içsel boyutu ise 13, 15, 16, 20, 23, 26, 27 ve 31 numaralı maddeleri

içermektedir. Ayrıca öfke kontrol alt boyutu 11, 14, 18, 21, 25, 28, 30 ve 34 numaralı maddeleri kapsamaktadır (Çiftçi, 2024). Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği grup verileri üzerinden Cronbach Alfa değerleri hesaplanarak değerlendirilmiştir. Sürekli öfke için alfa katsayısı puan aralığı ,67 ile ,82 arasında değişmektedir. Çeşitli örneklemelerde kullanılan Öfke Tarz ölçeğinin alfa değerleri öfke kontrol için " için .80 ile 86, dışa dönük öfke için .72 ile .83 ve içe dönük öfke için .60 ile .73 arasında bulunmuştur (Özer, 1994).

• Büyük Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFI)

Büyük Beş Envanteri (BFI), kişilik özelliklerini verimli ve etkili bir şekilde değerlendirmek için geliştirilmiştir (John vd.,1991). Schmitt vd. (2007) tarafından 56 ülkeyi kapsayan geniş çaplı bir çalışma kapsamında, ölçeğin Türkçeye uyarlaması Sümer ve Sümer (2005) tarafından yapılmıştır. Uluslararası geliştirilen bu ölçeğin güvenirlik katsayıları bölgelere göre farklılaşmakla birlikte, dışadönüklük boyutu için .55-.84, uyumluluk boyutu için .57-.77, özdisiplin boyutu için .68-.82, nevrozizm boyutu için .63-.82, açıklık boyutu için ise .58-.78 aralığındadır (Schmitt vd., 2007). Bu envanter, 44 maddeden oluşmakta ve kişilik özelliklerini beş boyutta değerlendirmektedir. Bu boyutlar; gelişime açıklık, özdisiplin, dışadönüklük, uyumluluk ve nevroziktir. Ölçek, Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde beşli likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanılarak hazırlanmıştır. Bu çalışmada, kullanılan Beş Faktör Envanterinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .699 olarak hesaplanmıştır.

• Müzik Tercihleri Anketi

Müzik tercihleri anketi, katılımcıların cinsiyet, yaş, aile eğitim durumu, yaşadığı yer, ekonomik durum gibi çeşitli demografik özelliklerinin yanı sıra ve müzik dinlemeye yönelik duygu durum, müzik türü tercihleri, müzik türlerini dinleme sıklıkları ve müzik dinleme alışkanlıklarına yönelik soruları da içeren araştırmacı tarafından hazırlanan bir ankettir. Anket kişisel bilgiler ve müzik tercihleri olmak üzere iki bölüm ve toplam 26 maddeden oluşmaktadır. Anketin İlk bölümünü katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik 13 soru, ikinci bölümünü ise katılımcıların müzik dinlemeye yönelik duygu durumlarına (1-5), müzik dinleme alışkanlıklarına (9, 10, 11), müzik tercihlerine (6, 7, 8, 12) ve katılımcıların tercih ettikleri müzik türünü dinleme sıklıklarına (13) yönelik 13 soru oluşturmaktadır. Ankete uygulanan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa Katsayısı 0.522 olarak belirlenmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada veriler, Demografik Sorular, Müzik Tercihleri Anketi, Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçeği ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğini içeren anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir. İlk olarak veri setinin normallik değerlerine bakılmıştır. Her bir veri setinin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri -1,5 ve +1,5 aralığındadır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 aralığında olması Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre verilerin normal dağılım içerisinde olduğunu göstermektedir. Ölçek boyutlarının normalliğine ilişkin veriler Tablo 2'de gösterilmektedir:

Tablo 2.
Ölçeklerin Normallik Dağılımları

	Ölçek Boyut	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçeği	Sürekli Öfke	0.193	-0.337
	Öfke Kontrol	0.191	-0.259
	Öfke Dışa	0.433	-0.247
	Öfke İçte	0.295	-0.257
	Öfke Tarz	0.286	0.894
Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği	Dışadönüklük	-0.008	-0.118
	Uyumluluk	0.238	-0.161
	Öz disiplin	0.236	-0.027
	Nevrotizm	0.130	-0.132
	Açıklık	0.130	-0.390
	Kişilik	0.175	-0.387
Toplam			

Verilerin normal dağılım göstermesi neticesinde parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir (Tablo 2). Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ve anlamlılık değerine göre farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ise Post-Hoc karşılaştırma testleri, Bağımsız Örneklemeler T-Testi ve bağımlı sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla korelasyon analizleri yürütülmüştür. Ayrıca değişkenlerin birbirini yordama durumunu saptamak amacıyla da basit doğrusal ve çoklu doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır.

3.6. Ölçeklerin Güvenirlikleri ve Katılımcıların Demografik Bilgilerine

İlişkin Tanımlayıcı Dağılımlar

Tablo 3.

Ölçek Güvenirlikleri

Ölçek Adı	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği		
Sürekli Öfke	10	0.816
Öfke Kontrol	8	0.745
Öfke Dışa	8	0.745
Öfke İçte	8	0.666
Öfke Tarz	24	0.707
Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği		
Dışadönüklük	8	0.604
Uyumluluk	9	0.588
Öz disiplin	9	0.517
Nevrotizm	8	0.598
Açıklık	10	0.629
Kişilik Toplam	44	0.718
Müzik Tercihleri Anketi		
Anket Geneli	30	0.522
Müzik Dinleme Sıklığı Sorusu	13	0.732

Yapılan bu çalışmada uygulanan veri toplama araçlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları Tablo 3' te yer almaktadır. Bu doğrultuda Sürekli Öfke ve Öfke Tarz Ölçeği ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği güvenilirlik analizine tabii tutulmuştur. Sürekli Öfke ve Öfke Tarz ölçeği Cronbach Alfa katsayıları Sürekli Öfke boyutu 0,816; Öfke Kontrol boyutu 0,745; Öfke Dışa boyutu 0.745; Öfke İçte boyutu 0.666 ve Öfke Tarz boyutu 0.707 şeklindedir. Tüm boyutlara bakıldığında ölçeğin güvenilirlik düzeyi yeterlidir. Herhangi bir ölçeğin güvenilir olarak değerlendirilmesi için genel kabul görmüş Cronbach Alfa değer aralığı 0.60-0.70 şeklindedir. Diğer yandan alfa değeri 0,60 ve üzerinde olan ölçekler güvenilir bir ölçektir (Efeoğlu, 2006: 74). Cronbach Alfa katsayısı 0.40-0.60 arası olan ölçekler düşük güvenilirlik; 0,60-0,80 arası olan ölçekler yeterli güvenilirlik ve son olarak 0.80-1.00 arası olan ölçekler yüksek güvenilirlik ifade etmektedir. Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine bakıldığında ise Cronbach Alfa değerleri Dışadönüklük 0.604; Uyumluluk 0.588; Öz disiplin 0.517; Nevrotizm 0.598, Açıklık 0.629 ve Kişilik Toplam 0.718'dir. Ölçeğin Açıklık ve Kişilik Toplam boyutları yeterli güvenilirliğe sahipken diğer boyutlar güvenilir kabul edilmekle beraber düşük güvenilirliktedir. Fakat ölçeğin tüm boyutları belirtilen aralıklarda olduğu için güvenilir

kabul edilebilmektedir. Müzik tercihleri anketine bakıldığında Anket geneli Cronbach Alfa Katsayısı 0.522 olarak belirlenmiştir. Yıldız ve Uzunsakal (2018) çalışmasında .40 - .60 katsayı aralığının oldukça güvenilir olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.

Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Kişi	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız	307	51.8
Erkek	286	48.2
Yaş		
13 yaş ve altı	295	49.7
14 yaş ve üzeri	298	50.3
Anne Eğitim Durumu		
Okur-Yazar Değil	47	7.9
İlkokul	188	31.7
Ortaokul	147	24.8
Lise	152	25.6
Üniversite	50	8.4
Lisansüstü	9	1.5
Baba Eğitim Durumu		
Okur-Yazar Değil	18	3.0
İlkokul	144	24.3
Ortaokul	159	26.8
Lise	174	29.3
Üniversite	84	14.2
Lisansüstü	14	2.4
Aile Ekonomik Durumu		
Çok Düşük	13	2.2
Düşük	102	17.2
Orta	262	44.2
İyi	176	29.7
Çok İyi	40	6.7
Melodika veya Blok Flüt Dışında Bir Çalgı Çalma Durumu		
Evet	126	21.2
Hayır	467	78.8
Ailede Müzikle Uğraşan Biri Olma Durumu		
Evet	86	14.5
Hayır	507	85.5
Yaşanılan Bölge		
1. Bölge	100	16.9
2. Bölge	100	16.9
3. Bölge	100	16.9
4. Bölge	100	16.9
5. Bölge	93	15.7
6. Bölge	100	16.9
Toplam	593	100.00

Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 4'te verilmiştir. Toplamda 593 öğrencinin katılım gösterdiği çalışmada yaklaşık %52 oranında kız, %48 oranında erkek

öğrenci vardır. Öğrencilerin ebeveynlerinin çoğunluğunun okuma-yazma bildiği, eğitim durumunun hem anne hem de babada ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%78,8) blok flüt ya da melodika harici bir çalgı çalmadığı görülmektedir. Ailesinde müzikle uğraşan herhangi birinin bulunma durumuna bakıldığında ise 86 öğrenci “Evet” yanıtı vermiştir. Son olarak öğrencilerin yaşadıkları bölgelere bakıldığında dengeli bir dağılımın olduğu ifade edilebilir.

3.8. Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 5.

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
1	Çabuk parlarım.	593	2.34	.965
2	Kızgın mizaçlıyım.	593	2.12	.979
3	Öfkesi burnunda bir insanım.	593	2.07	1.035
4	Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.	593	2.50	1.038
5	Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkarak.	593	2.29	1.069
6	Öfkelenince kontrolümü kaybederim.	593	2.47	1.107
7	Öfkelenirken ağzıma geleni söylerim	593	2.42	1.131
8	Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.	593	2.68	1.116
9	Engellendiğimde içimden birilerini vurmaya gelir.	593	2.12	1.152
10	Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.	593	2.51	1.101
11	Öfkemi kontrol ederim.	593	2.40	.925
12	Kızgınlığımı gösteririm.	593	2.58	.884
13	Öfkemi içime atarım.	593	2.26	1.051
14	Başkalarına karşı sabırlıyım.	593	2.59	.952
15	Somurtur ya da surat asarım.	593	2.12	1.003
16	İnsanlardan uzak dururum.	593	1.99	1.018
17	Başkalarına iğneli sözler söylerim	593	1.99	1.003
18	Soğukkanlılığımı korurum.	593	2.51	1.040
19	Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.	593	2.12	1.129
20	İçin için köpürürüm ama gösteremem	593	2.25	1.072
21	Davranışlarımı kontrol ederim	593	2.63	1.021
22	Başkalarıyla tartışırım	593	2.32	.997
23	İçimde, kimseye söylemediğim kinler beslerim	593	2.35	1.161
24	Beni çileden çıkaran her neyse saldırırım.	593	1.99	1.047
25	Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.	593	2.45	1.035
26	Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.	593	2.02	1.059
27	Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir	593	2.54	1.126
28	Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.	593	2.43	1.041
29	Kötü şeyler söylerim	593	2.04	1.000
30	Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.	593	2.80	.997
31	İçimden insanların farketmediğinden daha fazla sinirlenirim.	593	2.62	1.104

Tablo 5.

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (devamı)

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
32	Sinirlerime hakim olamam.	593	2.27	1.053
33	Beni sinirlendirene, ne hissettiğimi söylerim.	593	2.29	1.062
34	Kızgınlık duygularımı kontrol ederim	593	2.39	1.034

Tablo 6.

Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
1	Konuşkan biriyim.	593	3.35	1.357
2	Başkalarının hatasını bulmaya yatkınım.	593	3.28	1.239
3	Bir işi tam yaparım.	593	3.45	1.235
4	Karamsar, hüznü biriyim.	593	2.86	1.325
5	Orijinal biriyim, yeni fikirler üretirim	593	3.41	1.176
6	İçine kapanık biriyim.	593	3.06	1.384
7	Yardımseverim.	593	3.83	1.201
8	Bazen dikkatsiz davranabiliyorum.	593	2.39	1.168
9	Rahatım, strese girmem.	593	3.10	1.323
10	Pek çok şeyi merak ederim	593	3.72	1.223
11	Enerji doluyum.	593	3.60	1.238
12	Başkaları ile ağız dalası (sözlü kavga) başlatırım.	593	3.33	1.300
13	Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesi için güvenilir biriyim.	593	3.57	1.295
14	Gergin olabilirim.	593	3.44	1.208
15	Zeki, derin düşünebilen biriyim.	593	3.53	1.209
16	Diğer insanları heveslendiririm.	593	3.26	1.231
17	Bağışlayıcıyım.	593	3.44	1.263
18	Dağınık biriyim, çok derli toplu biri değilim.	593	3.11	1.405
19	Endişeli biriyim.	593	3.18	1.306
20	Hayal gücüm kuvvetlidir.	593	3.69	1.242
21	Sessizim.	593	3.08	1.376
22	Başka insanların güvendiği biriyim.	593	3.70	1.204
23	Tembel olmaya eğilimliyim.	593	3.39	1.291
24	Duygusal olarak dengeliyim, kolay kolay mutsuz olmam.	593	2.95	1.340
25	Yaratıcıyım.	593	3.51	1.223
26	Çekingen değilim, girişkenim	593	3.19	1.285
27	Başka insanlara karşı soğuk ve ilgisizim.	593	3.38	1.283
28	Bir işi bitirmeden yarıda bırakmam.	593	3.49	1.255
29	Duygu durumum (modum) değişkendir.	593	3.87	1.212
30	Sanatsal ve estetik şeyler benim için önemlidir.	593	3.03	1.398
31	Bazen utangaç ve çekingenim.	593	2.57	1.287
32	Herkese karşı düşünceli ve saygılıyım.	593	3.64	1.155
33	Yaptığım şeyleri etkin, hakkını vererek iyi yaparım.	593	3.67	1.121
34	Gergin durumlarda, ortamlarda sakin kalabilirim.	593	2.87	1.253
35	Rutin, tek düze şeyleri yapmayı tercih ederim.	593	3.03	1.254
36	Dışa dönük, sosyal biriyim.	593	3.37	1.266
37	Bazen diğer insanlara kaba davranırım.	593	2.94	1.258
38	Plan yapar ve bu planları uygulayırım.	593	3.17	1.252

Tablo 6.

Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (Devamı)

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
39	Çabuk heyecanlanırım.	593	3.50	1.311
40	Fikir üretmeyi, benim için ne anlama geldikleri üzerinde düşünmeyi severim.	593	3.48	1.218
41	Sanata karşı pek ilgili değilim.	593	3.26	1.350
42	Başkaları ile yardımlaşmayı severim.	593	3.75	1.186
43	Dikkatim çabuk dağılır.	593	2.55	1.298
44	Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir.	593	3.32	1.379

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde verilerden elde edilen bulgular verilecek ve yorumlanacaktır.

4.1. Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu alt başlığında, birinci alt probleme yönelik müzik tercihleri anketinde yer alan sorulara ilişkin bulgular frekans (f) ve yüzde (%) değerlerine göre hesaplanmış ve tablolaştırılarak verilmiştir. Adayların müzik tercihleri anketine yönelik bulguların frekans ve yüzdelik dağılımları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Dağılımları

Müzik Dinleme Sıklığı	f	%
Hiç dinlemem	21	3.5
Ayda birkaç kez	30	5.1
Haftada bir kez	25	4.2
Haftada birkaç kez	142	23.9
Her gün	375	63.2
Müzik Dinlemenin Tercih Edildiği Duygu Durumu		
Öfkeli olduğumda	59	9.9
Neşeli olduğumda	279	47.0
Üzgün olduğumda	127	21.4
Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	18.9
Korktuğumda	16	2.7
Müzik Dinlerken Hissedilen Duygu		
Sevgi/Aşk	71	12.0
Neşe/Mutluluk	367	61.9
Öfke	40	6.7
Üzüntü/Hüzün	77	13.0
Korku	38	6.4
Müzik Dinlerken Düşünülen Şey		
Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	16.5
Ailemle ilişkilerimi	48	8.1

Tablo 7.

Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Dağılımları (devamı)

Müzik Dinlerken Düşünülen Şey		
Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	24.3
Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	20.7
Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	19.7
Toplumsal olayları/durumları	63	10.6
Müzik Dinlemede Amaç		
Dinlenme-Rahatlama	156	26.3
Sakinleşme	84	14.2
Eğlenme	167	28.2
Boş zamanları değerlendirme	92	15.5
Motive olma	94	15.9
Müzik Dinlerken Etkileyen Unsurlar		
Ritmî	131	22.1
Melodisi	108	18.2
Sözleri	354	59.7
Müzik Türü Tercihini Etkileyen Faktör		
Aile çevresi	82	13.8
Arkadaş çevresi	114	19.2
Müzik öğretmeni	48	8.1
Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	12.5
Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	40.1
Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	6.2
Müzik Dinlemede Tercih Edilen Araç		
Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	72.7
Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	16.2
Radyo	24	4.0
Televizyon	42	7.1
Müzik Dinlemede Tercih Edilen Ses Düzeyi		
Kısık	18	3.0
Orta	266	44.9
Yüksek	309	52.1
En Çok Tercih Edilen Müzik Türü		
Türkçe Pop	236	39.8
Yabancı Pop	96	16.2
Türk Halk Müziği	26	4.4
Türk Sanat Müziği	7	1.2
Arabesk-Fantezi	72	12.1
Türkçe Rap/Hiphop	78	13.2
Yabancı Rap/Hiphop	29	4.9
Jazz	2	.3
Yabancı Rock/Metal	14	2.4
Türkçe Rock/Metal	14	2.4
Klasik Batı Müziği	3	.5
Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	1.7
Dini Müzik	6	1.0
Toplam	593	100.0

Tablo 7’de görüldüğü üzere müzik dinleme sıklığı sorusuna yönelik katılımcıların çoğunluğu (f=375, %63.2) her gün müzik dinlediklerini belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu neşeli olduğunda müzik dinlemeyi tercih ettiğini (f=279, %47), ardından sırasıyla üzgün olduğunda (f=127, %21.4) ve sevgi-aşk dolu olduğunda (f=112, %18.9) müzik dinlemeyi tercih ettiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar çoğunlukla müzik dinlerken Neşe/Mutluluk (f=367, %61.9) duygusunu hissettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar müzik dinlerken çoğunlukla yaşadığı olumlu olayları veya durumları (f=144, %24.3) ardından yaşadıkları olumsuz olayları veya durumları (f=123, %20.7) düşündüklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar çoğunlukla, eğlenme (f=167, %28.2), ardından Dinlenme/rahatlama (f=156, %26.3) amacıyla müzik dinlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu müzikte kendilerini en fazla etkileyen unsurların sırasıyla şarkının sözleri (f=354, %59.7) ve ritmi (f=131, %22.1) olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, müzik tercihlerini en fazla etkileyen faktörün ise çoğunlukla sosyal medya platformları (Youtube, Instagram, Tiktok vd.) (f=238, %40.1) olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu müzik dinlemede araç olarak dijital platformlarını (sporify, Youtube, İtunes) (f=431, %72.7) kullandıklarını ve müziği yüksek ses düzeyi (f=309, %52.1) ile dinlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca tablo 8’de, katılımcıların çoğunluğunun Türkçe pop müzik türünü (f=236, %39.8) dinlediği, ardından sırasıyla yabancı pop (f=96, %16.2), Türkçe rap/hiphop (f=78, %13.2) ve arabesk/fantezi (f=72, %12.1) müzik türlerini tercih ettikleri görülmektedir.

4.2. Ölçeklerin Tanımlayıcı Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu alt başlığında, ikinci alt probleme yönelik Büyük Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı ölçeklerine ilişkin verilerin ortalama dağılımları Tablo 8 ve 9’da verilmiştir.

Tablo 8.

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
1	Çabuk parlarım.	593	2.34	.965
2	Kızgın mizaçlıyım.	593	2.12	.979
3	Öfkesi burnunda bir insanım.	593	2.07	1.035
4	Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.	593	2.50	1.038
5	Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkar.	593	2.29	1.069
6	Öfkelenince kontrolümü kaybederim.	593	2.47	1.107
7	Öfkelendiğimde ağzıma geleni söylerim	593	2.42	1.131
8	Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.	593	2.68	1.116

Tablo 8.

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler (devamı)

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
9	Engellendiğimde içimden birilerini vurmak gelir.	593	2.12	1.152
10	Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.	593	2.51	1.101
11	Öfkemi kontrol ederim.	593	2.40	.925
12	Kızgınlığımı gösteririm.	593	2.58	.884
13	Öfkemi içime atarım.	593	2.26	1.051
14	Başkalarına karşı sabırlıyım.	593	2.59	.952
15	Somurtur ya da surat asarım.	593	2.12	1.003
16	İnsanlardan uzak dururum.	593	1.99	1.018
17	Başkalarına iğneli sözler söylerim	593	1.99	1.003
18	Soğukkanlılığımı korurum.	593	2.51	1.040
19	Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.	593	2.12	1.129
20	İçin için köpürürüm ama gösteremem	593	2.25	1.072
21	Davranışlarımı kontrol ederim	593	2.63	1.021
22	Başkalarıyla tartışırım	593	2.32	.997
23	İçimde, kimseye söylemediğim kinler beslerim	593	2.35	1.161
24	Beni çileden çıkaran her neyse saldırırım.	593	1.99	1.047
25	Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.	593	2.45	1.035
26	Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.	593	2.02	1.059
27	Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir	593	2.54	1.126
28	Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.	593	2.43	1.041
29	Kötü şeyler söylerim	593	2.04	1.000
30	Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.	593	2.80	.997
31	İçimden insanların farkettiğinden daha fazla sinirlenirim.	593	2.62	1.104
32	Sinirlerime hakim olamam.	593	2.27	1.053
33	Beni sinirlendirene, ne hissettiğimi söylerim.	593	2.29	1.062
34	Kızgınlık duygularımı kontrol ederim	593	2.39	1.034

Tablo 9.

Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
1	Konuşkan biriyim.	593	3.35	1.357
2	Başkalarının hatasını bulmaya yatkınım.	593	3.28	1.239
3	Bir işi tam yaparım.	593	3.45	1.235
4	Karamsar, hüzünlü biriyim.	593	2.86	1.325
5	Orijinal biriyim, yeni fikirler üretirim	593	3.41	1.176
6	İçine kapanık biriyim.	593	3.06	1.384
7	Yardımseverim.	593	3.83	1.201
8	Bazen dikkatsiz davranabiliyorum.	593	2.39	1.168
9	Rahatım, strese girmem.	593	3.10	1.323
10	Pek çok şeyi merak ederim	593	3.72	1.223
11	Enerji doluyum.	593	3.60	1.238
12	Başkaları ile ağız dalası (sözlü kavga) başlatırım.	593	3.33	1.300
13	Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesi için güvenilir biriyim.	593	3.57	1.295
14	Gergin olabilirim.	593	3.44	1.208

Tablo 9.

Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler (devamı)

İfade No	İfadeler	N	Ortalama	Std. Sapma
15	Zeki, derin düşünebilen biriyim.	593	3.53	1.209
16	Diğer insanları heveslendiririm.	593	3.26	1.231
17	Bağışlayıcıyım.	593	3.44	1.263
18	Dağınık biriyim, çok derli toplu biri değilim.	593	3.11	1.405
19	Endişeli biriyim.	593	3.18	1.306
20	Hayal gücüm kuvvetlidir.	593	3.69	1.242
21	Sessizim.	593	3.08	1.376
22	Başka insanların güvendiği biriyim.	593	3.70	1.204
23	Tembel olmaya eğilimliyim.	593	3.39	1.291
24	Duygusal olarak dengeliyim, kolay kolay mutsuz olmam.	593	2.95	1.340
25	Yaratıcıyım.	593	3.51	1.223
26	Çekingen değilim, girişkenim	593	3.19	1.285
27	Başka insanlara karşı soğuk ve ilgisizim.	593	3.38	1.283
28	Bir işi bitirmeden yarıda bırakmam.	593	3.49	1.255
29	Duygu durumum (modum) değişkendir.	593	3.87	1.212
30	Sanatsal ve estetik şeyler benim için önemlidir.	593	3.03	1.398
31	Bazen utangaç ve çekingenim.	593	2.57	1.287
32	Herkese karşı düşünceli ve saygılıyım.	593	3.64	1.155
33	Yaptığım şeyleri etkin, hakkını vererek iyi yaparım.	593	3.67	1.121
34	Gergin durumlarda, ortamlarda sakin kalabilirim.	593	2.87	1.253
35	Rutin, tek düze şeyleri yapmayı tercih ederim.	593	3.03	1.254
36	Dışa dönük, sosyal biriyim.	593	3.37	1.266
37	Bazen diğer insanlara kaba davranırım.	593	2.94	1.258
38	Plan yapar ve bu planları uygulayım.	593	3.17	1.252
39	Çabuk heyecanlanırım.	593	3.50	1.311
40	Fikir üretmeyi, benim için ne anlama geldikleri üzerinde düşünmeyi severim.	593	3.48	1.218
41	Sanata karşı pek ilgili değilim.	593	3.26	1.350
42	Başkaları ile yardımlaşmayı severim.	593	3.75	1.186
43	Dikkatim çabuk dağınık.	593	2.55	1.298
44	Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir.	593	3.32	1.379

4.3. Katılımcıların Öfke Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Katılımcıların Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği ile Müzik Tercihleri Anketinde yer alan demografik özellik (yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitim, ekonomik durum, harici bir çalgı çalma, ailesinin müzikle ilgilenme, müzik dinleme sıklığı), müzik dinlemeye yönelik duygu durum, müzik dinleme alışkanlıkları ve müzik tercih değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular, alt başlıklara göre sıralanarak verilmiştir. Araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturan bu başlıklar Öfke Öfke İfade

Tarzı Ölçeği ile Müzik Tercihleri anketinde yer alan demografik özellik (4.3.1.), müzik dinlemeye yönelik duygu durumları (4.3.2.), müzik dinleme alışkanlıkları (4.3.3.) ve müzik tercihleri (4.3.4) değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular şeklinde sıralanıp tablolar halinde sunulmuştur.

4.3.1. Katılımcıların öfke durumları ile demografik durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 10.

Katılımcıların Yaşlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	13 yaş ve altı	295	23.2136	6.86348	-1.116	591	.265
	14 yaş ve üzeri	298	23.8154	6.25950			
ÖFKE KONTROL	13 yaş ve altı	295	20.4610	4.88135	1.309	591	.191
	14 yaş ve üzeri	298	19.9430	4.75955			
ÖFKE DIŞA	13 yaş ve altı	295	17.3017	5.02786	-1.384	591	.167
	14 yaş ve üzeri	298	17.8591	4.77581			
ÖFKEİ ÇTE	13 yaş ve altı	295	18.1593	4.85347	.065	591	.948
	14 yaş ve üzeri	298	18.1342	4.57141			
ÖFKE TARZ	13 yaş ve altı	295	55.9220	8.80924	-.019	591	.985
	14 yaş ve üzeri	298	55.9362	9.07095			

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Katılımcıların yaşlarıyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır (Tablo 10). Yapılan T Testi sonucuna göre katılımcıların yaşlarıyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 11.

Katılımcıların Cinsiyetlerinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Kız	307	24.2345	6.58556	2.775	591	.006	.013
	Erkek	286	22.7448	6.47271				
ÖFKE KONTROL	Kız	307	19.8274	4.92089	-1.957	591	.051	
	Erkek	286	20.6014	4.69212				
ÖFKE DIŞA	Kız	307	17.7818	5.18242	1.033	589.531	.302	
	Erkek	286	17.3671	4.59154				
ÖFKE İÇE	Kız	307	18.6059	4.98668	2.482	588.459	.013	.010
	Erkek	286	17.6538	4.34831				
ÖFKE TARZ	Kız	307	56.2150	9.08490	.807	591	.420	
	Erkek	286	55.6224	8.77501				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 11’de görüldüğü üzere katılımcıların cinsiyetleriyle Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan T Testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyetleriyle Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında yalnızca öfke-içte boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Buna göre kız öğrencilerin öfke içte puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo12.

Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Anne Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Okur-Yazar Değil	47	23.4043	4.80335	.204	.961
	İlkokul	188	23.5213	6.53453		
	Ortaokul	147	23.6803	6.19211		
	Lise	152	23.4803	7.12701		
	Üniversite	50	22.9400	7.20943		
	Lisansüstü	9	25.1111	8.90849		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Okur-Yazar Değil	47	19.8936	4.70538	1.047	.389
	İlkokul	188	19.8723	4.90058		
	Ortaokul	147	19.9252	4.60805		
	Lise	152	20.6447	4.89412		
	Üniversite	50	20.8200	5.17328		
	Lisansüstü	9	22.2222	3.76755		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Okur-Yazar Değil	47	17.0426	4.98239	1.571	.166
	İlkokul	188	17.2713	4.78476		
	Ortaokul	147	18.3469	4.51277		
	Lise	152	17.7500	5.20475		
	Üniversite	50	16.4400	5.19089		
	Lisansüstü	9	17.8889	5.66667		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇE	Okur-Yazar Değil	47	17.9149	4.00451	.651	.661
	İlkokul	188	17.8032	4.69026		
	Ortaokul	147	18.4626	4.59790		
	Lise	152	18.0987	4.90001		
	Üniversite	50	18.9400	5.17218		
	Lisansüstü	9	17.7778	4.81606		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Okur-Yazar Değil	47	54.8511	8.02165	1.048	.388
	İlkokul	188	54.9468	8.83463		
	Ortaokul	147	56.7347	8.89769		
	Lise	152	56.4934	9.58959		
	Üniversite	50	56.2000	7.94625		
	Lisansüstü	9	57.8889	9.62347		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

Tablo 12’de görüldüğü üzere yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların annelerinin eğitim durumuyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 13.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Okur-Yazar Değil	18	25.1111	6.22035	1.139	.338
	İlkokul	144	24.3472	6.01667		
	Ortaokul	159	22.9057	6.20616		
	Lise	174	23.0747	6.72242		
	Üniversite	84	23.7500	7.25919		
	Lisansüstü	14	23.9286	9.53910		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Okur-Yazar Değil	18	20.7222	5.72719	2.043	.071
	İlkokul	144	19.5347	4.52331		
	Ortaokul	159	19.8868	4.57287		
	Lise	174	20.7759	5.04102		
	Üniversite	84	20.2024	4.98136		
	Lisansüstü	14	22.7857	4.75845		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Okur-Yazar Değil	18	16.2778	4.65018	.780	.564
	İlkokul	144	17.9583	4.88307		
	Ortaokul	159	17.8365	4.50580		
	Lise	174	17.2759	5.02868		
	Üniversite	84	17.5476	5.17502		
	Lisansüstü	14	16.5000	6.65351		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇE	Okur-Yazar Değil	18	16.8889	3.57917	1.208	.304
	İlkokul	144	18.1250	4.62718		
	Ortaokul	159	17.9434	4.63919		
	Lise	174	18.0402	4.87575		
	Üniversite	84	19.1786	4.71644		
	Lisansüstü	14	17.4286	5.25817		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		

Tablo 13.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖFKE TARZ	Okur-Yazar Değil	18	53.8889	8.04318	,491	,783
	İlkokul	144	55.6181	9.54635		
	Ortaokul	159	55.6667	8.82794		
	Lise	174	56.0920	9.16721		
	Üniversite	84	56.9286	7.63755		
	Lisansüstü	14	56.7143	9.73043		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarıyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 13). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların babalarının eğitim durumuyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 14.

Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Ekonomik Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Çok Düşük	13	23.1538	4.96397	.569	.685		
	Düşük	102	23.0294	6.57848				
	Orta	262	23.9656	6.35920				
	İyi	176	23.2557	6.78970				
	Çok İyi	40	23.0750	7.42963				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Çok Düşük	13	19.3077	3.42502	2.494	.042	Orta*Çok İyi (0.026)	.017
	Düşük	102	20.4118	4.65727				
	Orta	262	19.7366	4.91492				
	İyi	176	20.3920	4.61423				
	Çok İyi	40	22.1500	5.50315				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞA	Çok Düşük	13	19.2308	3.85473	.895	.467		
	Düşük	102	17.7451	4.80859				
	Orta	262	17.7176	4.75898				
	İyi	176	17.1023	5.11589				

Tablo 14.

Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Ekonomik Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
	Çok İyi	40	17.8500	5.45635				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Çok Düşük	13	20.4615	4.92638			Çok	
	Düşük	102	18.3235	4.47028			Düşük*İyi (0.043)	
	Orta	262	17.9962	4.76135			Orta*Çok	
	İyi	176	17.7273	4.49947	2.456	.045	İyi (0.026)	.016
	Çok İyi	40	19.7750	5.42306			İyi*Çok (0.013)	
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Çok Düşük	13	59.0000	8.44591			Orta*Çok	
	Düşük	102	56.4804	8.66966			İyi (0.034)	
	Orta	262	55.4504	9.02208	2.833	.024	İyi*Çok (0.029)	.019
	İyi	176	55.2216	8.55114				
	Çok İyi	40	59.7750	9.96272				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların ailelerinin ekonomik durumlarıyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların ailelerinin ekonomik durumuyla öfke kontrol, öfke içte ve öfke-tarz boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Scheffe, varyansların homojen dağılım gösterdiği durumlarda uygulanan bir çoklu karşılaştırma testidir. Tablo 14' te görüldüğü üzere, aile ekonomik durumunu çok iyi olarak belirten öğrencilerin, orta olarak belirten öğrencilere göre öfke kontrol puanları daha yüksektir. Aile ekonomik durumunu çok düşük olarak belirten öğrencilerin, iyi olarak belirten öğrencilere göre "öfke içte" puanları daha yüksektir.

Tablo 15.

Katılımcıların Melodika veya Blok Flüt Harici Çalgı Çalma Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Çalgı Çalma Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Evet	126	24.4048	6.98819	1.714	591	.087	
	Hayır	467	23.2762	6.43711				
ÖFKE KONTROL	Evet	126	21.0397	5.15892	2.207	591	.028	.008
	Hayır	467	19.9743	4.70907				
ÖFKE DIŞA	Evet	126	18.1667	5.20577	1.509	591	.132	
	Hayır	467	17.4240	4.81638				
ÖFKE İÇTE	Evet	126	18.4127	4.79545	.714	591	.475	
	Hayır	467	18.0749	4.68913				
ÖFKETARZ	Evet	126	57.6190	9.02606	2.402	591	.017	.010
	Hayır	467	55.4732	8.86383				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların melodika veya flüt harici çalgı çalma durumlarıyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre katılımcıların melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durumuyla öfke kontrol ve öfke-tarz boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 15'te görüldüğü üzere öfke kontrol ve öfke-tarz boyutlarında “evet” yanıtı verenlerin puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.

Katılımcıların Ailesinde Müzikle Uğraşan Birisi Olma Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzikle Uğraşma Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Evet	86	24.6628	5.87039	1.754	591	.080
	Hayır	507	23.3215	6.66514			
ÖFKE KONTROL	Evet	86	19.6047	4.73604	-1.240	591	.216
	Hayır	507	20.3018	4.83540			
ÖFKEDİŞA	Evet	86	17.9884	4.55940	.831	591	.406
	Hayır	507	17.5128	4.96403			
ÖFKE İÇTE	Evet	86	18.4302	4.55435	.603	591	.546
	Hayır	507	18.0986	4.73843			
ÖFKETARZ	Evet	86	56.0233	8.40025	.106	591	.916
	Hayır	507	55.9132	9.02940			

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların ailesinde müzikle uğraşan birisi olma durumuyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır (Tablo 16). Analiz sonucuna göre katılımcıların ailesinde müzikle uğraşan birisi olma durumuyla Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 17.

Katılımcıların Müzik Dinleme Sıklıkları Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Hiç dinlemem	21	21.3810	4.46628	4.716	.001	Ayda birkaç kez* Her Gün (0.013)	.031
	Ayda birkaç kez	30	19.8000	5.70178				
	Haftada bir kez	25	24.2000	7.18795				
	Haftada birkaç kez	142	22.6901	6.29328				
	Her gün	375	24.2000	6.65819				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Hiç dinlemem	21	19.5714	4.30780	1.376	.241		
	Ayda birkaç kez	30	21.7333	4.91958				
	Haftada bir kez	25	21.3200	5.08855				
	Haftada birkaç kez	142	19.8521	4.83038				
	Her gün	375	20.1707	4.81227				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞI	Hiç dinlemem	21	16.2857	4.69194	3.210	.013	Ayda birkaç kez*Her gün (0.024) Haftada birkaç kez*Her gün (0.007)	.021
	Ayda birkaç kez	30	15.9667	3.75530				
	Haftada bir kez	25	18.1600	4.66976				
	Haftada birkaç kez	142	16.7535	4.62216				
	Her gün	375	18.0587	5.05655				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Hiç dinlemem	21	18.1429	4.51980	6.963	.000	Haftada birkaç kez*Her gün (0.000)	.045
	Ayda birkaç kez	30	16.7667	4.61395				
	Haftada bir kez	25	16.8000	3.84057				
	Haftada birkaç kez	142	16.7254	4.35995				
	Her gün	375	18.8853	4.76116				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				

Tablo 17.

Katılımcıların Müzik Dinleme Sıklıkları Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
ÖFKE TARZ	Hiç dinlemem	21	54.0000	9.01110	5.255	.000	Haftada birkaç kez*Her gün (0.001)	.035
	Ayda birkaç kez	30	54.4667	8.81900				
	Haftada bir kez	25	56.2800	8.52213				
	Haftada birkaç kez	142	53.3310	8.17774				
	Her gün	375	57.1147	9.04092				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 17'de yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların müzik dinleme sıklıkları değişkeni ile Sürekli Öfke, Öfke Dışa, Öfke İçte ve Öfke-Tarz boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Tablo 17'de görüldüğü üzere, tüm boyutlarda her gün müzik dinleyenler, diğer sıklıklarda müzik dinleyen katılımcılara göre daha yüksek puan almıştır.

4.3.2. Katılımcıların öfke durumları ile müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 18.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettikleri Duygu Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Duygu Durumu Hali	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Öfkeli olduğumda	59	25.0508	6.60048	2.886	.022	Öfkeli olduğumda*N eşeli olduğumda (0.009) Neşeli olduğumda*S evgi-aşk dolu olduğumda (0.014)	.019
	Neşeli olduğumda	279	22.6022	6.34410				
	Üzgün olduğumda	127	23.9291	6.61190				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	24.4018	6.96899				
	Korktuğumda	16	24.3125	5.37548				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				

Tablo 18.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettikleri Duygu Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Duygu Durumu Hali	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
ÖFKE KONTROL	Öfkeli olduğumda	59	19.3051	5.36352	1.472	.209		
	Neşeli olduğumda	279	20.2867	4.65078				
	Üzgün olduğumda	127	19.9134	4.86325				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	20.4911	4.78360				
	Korktuğumda	16	22.2500	5.38516				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞA	Öfkeli olduğumda	59	18.7797	4.93428	3.328	.010	Öfkeli olduğumda*Neşeli olduğumda (0.049)	.022
	Neşeli olduğumda	279	16.8638	4.84539				
	Üzgün olduğumda	127	17.8031	4.70400				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	18.3929	5.06242				
	Korktuğumda	16	18.2500	4.93288				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Öfkeli olduğumda	59	18.3220	4.61422	11.953	.000	Neşeli olduğumda*Üzgün olduğumda (0.000)	.075
	Neşeli olduğumda	279	16.8710	4.57918				
	Üzgün olduğumda	127	19.4882	4.45768				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	19.2500	4.45902				
	Korktuğumda	16	21.3750	4.96488				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Öfkeli olduğumda	59	56.4068	10.09117	7.678	.000	Neşeli olduğumda*Üzgün olduğumda (0.022)	.050
	Neşeli olduğumda	279	54.0215	8.66147				
	Üzgün olduğumda	127	57.2047	7.84304				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	58.1339	8.55770				
	Korktuğumda	16	61.8750	12.29024				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik dinlemeyi tercih ettikleri duygu durumu değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 18). Yapılan Anova sonucuna göre katılımcıların müzik dinlemeyi tercih ettikleri duygu durumu değişkeni ile sürekli öfke, öfke dışı, öfke içte ve öfke-tarz boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucunda öfke içte boyutunda geniş düzeyde, diğer boyutlarda ise düşük düzeyde farklılaşmaların olduğu görülmektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Tablo 18’de görüldüğü üzere Sürekli öfke ve öfke dışı boyutunda "öfkeli" olduğunda müzik dinleyenler daha yüksek puan alırken öfke içte ve öfke tarz boyutlarında "korktuğunda" müzik dinleyenler de yüksek bir puana sahiptir.

Tablo 19.

Katılımcıların Müzik Dinlerken Hissettikleri Duygu Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Hissedilen Duygu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Sevgi/Aşk	71	24.9296	6.99249	4.511	.001	Neşe/Mutluluk*Üzüntü/Hüzün (0.043)	.030
	Neşe/Mutluluk	367	22.8447	6.34744				
	Öfke	40	25.5500	6.66006				
	Üzüntü/Hüzün	77	25.1169	6.40307				
	Korku	38	21.9737	6.90666				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Sevgi/Aşk	71	20.1127	5.07247	1.810	.125		
	Neşe/Mutluluk	367	20.5477	4.79837				
	Öfke	40	19.0750	4.60428				
	Üzüntü/Hüzün	77	19.2338	4.89064				
	Korku	38	20.1579	4.45109				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞI	Sevgi/Aşk	71	18.8732	4.36849	7.275	.000	Sevgi/Aşk*Neşe/Mutluluk (0.024)	.047
	Neşe/Mutluluk	367	16.7766	4.74188			Neşe/Mutluluk*Öfke (0.016)	
	Öfke	40	19.5750	4.96597			Neşe/Mutluluk*Üzüntü/Hüzün (0.010)	
	Üzüntü/Hüzün	77	18.9740	5.27400				
	Korku	38	18.0263	5.03763				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				

Tablo 19.

Katılımcıların Müzik Dinlerken Hissettikleri Duygu Durumlarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Hissedilen Duygu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
ÖFKE İÇTE	Sevgi/Aşk	71	19.7465	4.46804	6.261	.000	Sevgi/Aşk*Neşe/Mutluluk (0.005) Neşe/Mutluluk*Üzüntü/Hüzün (0.028)	.041
	Neşe/Mutluluk	367	17.4196	4.77109				
	Öfke	40	19.1250	3.69468				
	Üzüntü/Hüzün	77	19.3377	4.45330				
	Korku	38	18.7368	4.72877				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Sevgi/Aşk	71	58.7324	8.16606	4.648	.001	Sevgi/Aşk*Neşe/Mutluluk (0.017)	.031
	Neşe/Mutluluk	367	54.7439	8.89894				
	Öfke	40	57.7750	7.78390				
	Üzüntü/Hüzün	77	57.5455	8.64436				
	Korku	38	56.9211	10.54048				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik dinlerken hissettikleri duygu durumu değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken hissettikleri duygu durumu değişkeni ile sürekli öfke, öfke dışı, öfke içte ve öfke-tarz boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Tablo 19’da görüldüğü üzere sürekli öfke ve öfke dışı boyutunda üzüntü/hüzün ve öfke duyguları daha yüksek puan alırken öfke içte ve öfke tarz boyutlarında sevgi/aşk duygusu daha yüksek puana sahiptir.

Tablo 20.

Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Düşünülen Şey Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Düşünülen Şey	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	23.3673	6.46862	2.491	.030	Yaşadığım olumlu olayları/durumları* Yaşadığım olumsuz olayları/durumları (0.048)	.021
	Ailemle ilişkilerimi	48	24.3958	6.17731				
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	22.3472	6.71635				
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	25.0325	6.27633				
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	23.2735	6.90780				
	Toplumsal olayları/durumları	63	23.2381	6.17674				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	20.1633	4.88991	2.115	.062		
	Ailemle ilişkilerimi	48	19.3750	4.11859				
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	20.8889	4.76014				
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	19.2276	5.06161				
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	20.6581	4.92734				
	Toplumsal olayları/durumları	63	20.3651	4.45516				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞI	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	17.7959	4.80541	1.678	.138		
	Ailemle ilişkilerimi	48	17.9792	4.08677				
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	16.7569	4.79400				
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	18.3333	5.18773				
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	17.7521	5.23072				
	Toplumsal olayları/durumları	63	17.0476	4.54876				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				

Tablo 20.

Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Düşünülen Şey Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Düşünülen Şey	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
ÖFKE İÇTE	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	18.3367	4.79249	3.569	.003	Yaşadığım olumlu olayları/durumları* Yaşadığım olumsuz olayları/durumları (0.013)	.030
	Ailemle ilişkilerimi	48	18.6250	4.25078				
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	17.2083	4.96262				
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	19.3902	4.41056				
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	17.4872	4.71172				
	Toplumsal olayları/durumları	63	18.4286	4.39470				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	56.2959	8.37917	.772	.570		
	Ailemle ilişkilerimi	48	55.9792	8.43117				
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	54.8542	9.12230				
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	56.9512	9.61799				
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	55.8974	9.23392				
	Toplumsal olayları/durumları	63	55.8413	7.74223				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 20’de yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken en çok düşündükleri şeyle sürekli öfke ve öfke içte boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Tablo 20’de görüldüğü üzere sürekli öfke ve öfke içte boyutlarında yaşanan olumsuz olaylar ve durumlar daha yüksek puana sahiptir.

4.3.3. Katılımcıların öfke durumları ile müzik dinleme alışkanlıklarına yönelik değişkenler arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 21.

Katılımcıların Müzik Dinleme Amacı Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Dinlemede Amaç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Dinlenme-Rahatlama	156	23.8397	7.33309	1.821	.123		
	Sakinleşme	84	25.0000	6.57304				
	Eğlenme	167	23.0359	6.24779				
	Boş zamanları değerlendirme	92	22.6413	6.03576				
	Motive olma	94	23.3617	6.14494				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Dinlenme-Rahatlama	156	20.3333	5.31745	2.520	.040	Dinlenme/Rahatlama*Sakinleşme (0.042) Eğlenme*Sakinleşme (0.009) Motive Olma*Sakinleşme (0.013)	.017
	Sakinleşme	84	19.0119	4.44916				
	Eğlenme	167	20.6826	4.53114				
	Boş zamanları değerlendirme	92	19.5652	4.61794				
	Motive olma	94	20.8085	4.82662				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞI	Dinlenme-Rahatlama	156	17.8910	5.09975	.936	.442		
	Sakinleşme	84	18.2143	4.93346				
	Eğlenme	167	17.0958	4.67786				
	Boş zamanları değerlendirme	92	17.4565	4.62771				
	Motive olma	94	17.4894	5.21525				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Dinlenme-Rahatlama	156	18.6090	4.84412	3.928	.004	Sakinleşme*Eğlenme (0.028) Sakinleşme*Boş Zamanları Değerlendirme (0.039)	.026
	Sakinleşme	84	19.5238	5.03596				
	Eğlenme	167	17.4551	4.44472				
	Boş zamanları değerlendirme	92	17.2826	4.65827				
	Motive olma	94	18.2234	4.39245				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				

Tablo 21.

Katılımcıların Müzik Dinleme Amacı Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Dinlemede Amaç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
ÖFKE TARZ	Dinlenme-Rahatlama	156	56.8333	9.91697	1.702	.148		
	Sakinleşme	84	56.7500	8.67190				
	Eğlenme	167	55.2335	8.50297				
	Boş zamanları değerlendirme	92	54.3043	8.68716				
	Motive olma	94	56.5213	8.26800				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 21’de yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların müzik dinleme amacı değişkeni ile öfke kontrol ve öfke içte boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 21’de görüldüğü üzere öfke kontrol boyutunda motive olma amacıyla, öfke içte boyutunda ise sakinleşme amacıyla müzik dinleyen öğrencilerin puanları daha yüksektir.

Tablo 22.

Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Etkileyen Unsur Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Etkileyen Unsur	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Ritmi	131	24.5267	6.50601	2.812	.061
	Melodisi	108	22.5278	6.83649		
	Sözleri	354	23.4435	6.47404		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Ritmi	131	20.4275	4.82626	.606	.546
	Melodisi	108	20.5093	4.92655		
	Sözleri	354	20.0226	4.79607		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Ritmi	131	17.5344	4.67612	.021	.979
	Melodisi	108	17.5278	4.69332		
	Sözleri	354	17.6158	5.06383		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Ritmi	131	18.4198	4.57578	1.215	.297
	Melodisi	108	17.5278	4.43743		
	Sözleri	354	18.2345	4.83423		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Ritmi	131	56.3817	8.34308	.264	.768
	Melodisi	108	55.5648	7.67722		
	Sözleri	354	55.8729	9.49956		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

Tablo 22’de katılımcıları müzik dinlerken en çok etkileyen unsur değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 22). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken en çok etkileyen unsur değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 23.

Katılımcıların Müzik Türü Tercihini En Çok Etkileyen Faktör Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Tercihini Etkileyen Faktör	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Aile çevresi	82	23.7805	6.94960	.755	.583
	Arkadaş çevresi	114	23.4211	5.86710		
	Müzik öğretmeni	48	23.0208	6.83698		
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	24.5135	7.95750		
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	23.4748	6.27881		
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	22.1351	6.26348		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Aile çevresi	82	20.7195	4.90974	1.137	.339
	Arkadaş çevresi	114	20.1053	4.65703		
	Müzik öğretmeni	48	20.7917	4.41447		
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	20.5135	4.82642		
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	19.7143	4.85771		
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	21.0811	5.34571		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞI	Aile çevresi	82	17.8902	5.23522	.659	.655
	Arkadaş çevresi	114	17.6667	4.79429		
	Müzik öğretmeni	48	17.6458	5.22876		
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	18.2838	4.99183		
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	17.3067	4.81673		
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	16.9189	4.57274		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		

Tablo 23.

Katılımcıların Müzik Türü Tercihini En Çok Etkileyen Faktör Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Tercihini Etkileyen Faktör	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖFKE İÇTE	Aile çevresi	82	18.9024	5.17021	1.574	.165
	Arkadaş çevresi	114	17.9825	4.53693		
	Müzik öğretmeni	48	19.2083	4.76672		
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	17.4730	4.60263		
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	18.1134	4.62425		
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	17.1622	4.66972		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Aile çevresi	82	57.5122	10.73732	1.335	.248
	Arkadaş çevresi	114	55.7544	7.59315		
	Müzik öğretmeni	48	57.6458	9.97974		
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	56.2703	8.69939		
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	55.1345	8.90543		
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	55.1622	7.20152		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 23' te katılımcıların müzik tercihini en çok etkileyen faktör değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 23). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik tercihini etkileyen faktörle Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 24.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi En Çok Tercih Ettiği Araç Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Tercih Edilen Araç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	23.5104	6.79324	.021	.996
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	23.4271	6.37387		
	Radyo	24	23.7500	4.82070		
	Televizyon	42	23.6429	5.63015		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	20.3364	4.92696	.440	.724
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	19.8125	4.69112		
	Radyo	24	20.0833	4.54845		
	Televizyon	42	19.7619	4.24155		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	17.6589	4.99415	.535	.658
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	17.1354	4.83326		
	Radyo	24	17.0833	3.75229		
	Televizyon	42	18.0952	4.80249		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	18.2993	4.71721	.864	.459
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	17.7292	4.75390		
	Radyo	24	18.5000	5.23367		
	Televizyon	42	17.3333	4.21766		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	56.2947	8.77040	.971	.406
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	54.6771	9.25486		
	Radyo	24	55.6667	9.27206		
	Televizyon	42	55.1905	9.66573		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 24’ te katılımcıların müzik dinlemeyi en çok tercih ettiği araç değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların dinlemeyi tercih ettiği araç değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 25.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettiği Ses Düzeyi Durumunun Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Ses Düzeyi	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe – Games-Howell	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Kısık	18	21.5000	4.68100	21.590	.000	Orta*Yüksek (0.000)	.068
	Orta	266	21.7444	5.98319				
	Yüksek	309	25.1586	6.72735				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Kısık	18	20.4444	5.00849	.056	.946		
	Orta	266	20.2481	4.69429				
	Yüksek	309	20.1456	4.93610				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞA	Kısık	18	15.9444	4.58222	15.782	.000	Orta*Yüksek (0.000)	.051
	Orta	266	16.4662	4.41618				
	Yüksek	309	18.6375	5.09756				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Kısık	18	16.6667	4.24264	17.524	.000	Orta*Yüksek (0.000)	.056
	Orta	266	17.0075	4.34285				
	Yüksek	309	19.2136	4.79851				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Kısık	18	53.0556	11.94336	18.339	.000	Orta*Yüksek (0.000)	.059
	Orta	266	53.7218	8.15589				
	Yüksek	309	57.9968	8.90699				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 25’te yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken tercih ettikleri ses düzeyi değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucunda sürekli öfke boyutunda orta düzey, diğer boyutlarda ise düşük düzeyde

farklılaşma olduğu görülmektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe ve Games-Howell post-hoc testi yapılmıştır. Scheffe varyansların homojen dağılım gösterdiği durumlarda uygulanan bir çoklu karşılaştırma testi iken Games-Howell varyansların homojen dağılmadığı durumlarda uygulanmaktadır. Tablo 25’te görüldüğü üzere tüm anlamlı fark olan boyutlarda yüksek sesle müzik dinleyenler daha yüksek puan almıştır.

4.3.4. Katılımcıların öfke durumları ile müzik tercihi değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 26.

Katılımcıların Dinledikleri Müzik Türünün Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
S. ÖFKE	Türkçe Pop	236	22.7966	6.33405	1.943	.027	Türkçe Pop*Arabesk /Fantezi (0.041)	.039
	Yabancı Pop	96	23.8646	6.50930				
	Türk Halk Müziği	26	21.5000	5.87367				
	Türk Sanat Müziği	7	22.1429	6.74360				
	Arabesk-Fantezi	72	25.7639	7.07603				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	24.8333	6.63602				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	23.8276	6.96967				
	Jazz	2	24.5000	2.12132				
	Yabancı Rock/Metal	14	22.0000	7.24303				
	Türkçe Rock/Metal	14	22.5714	4.65278				
	Klasik Batı Müziği	3	16.3333	3.05505				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	22.5000	6.50214				
	Dini Müzik	6	21.6667	7.63326				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Türkçe Pop	236	19.9873	4.60387	1.960	.026	Yabancı Pop*Arabesk /Fantezi (0.006)	.039
	Yabancı Pop	96	20.9167	4.81154				
	Türk Halk Müziği	26	21.8846	4.41205				
	Türk Sanat Müziği	7	21.1429	4.56175				
	Arabesk-Fantezi	72	18.8750	4.93889				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	19.8205	5.22666				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	19.5862	4.34673				
	Jazz	2	20.0000	.00000				
	Yabancı Rock/Metal	14	21.1429	6.32282				
	Türkçe Rock/Metal	14	23.1429	4.20361				
	Klasik Batı Müziği	3	16.3333	.57735				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	21.7000	4.57165				
	Dini Müzik	6	23.0000	5.32917				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				

Tablo 26.

Katılımcıların Dinledikleri Müzik Türünün Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta2)
ÖFKE DIŞI	Türkçe Pop	236	17.0000	4.68588	2.654	.002	Türkçe Pop*Arabesk/Fantezi (0.001)	.052
	Yabancı Pop	96	17.5208	5.28350				
	Türk Halk Müziği	26	16.4615	3.40859				
	Türk Sanat Müziği	7	16.0000	4.76095				
	Arabesk-Fantezi	72	19.9444	5.39924				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	18.5641	4.86063				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	17.3448	4.68490				
	Jazz	2	19.5000	.70711				
	Yabancı Rock/Metal	14	16.8571	4.89674				
	Türkçe Rock/Metal	14	16.6429	3.67124				
	Klasik Batı Müziği	3	15.3333	2.51661				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	16.8000	4.02216				
	Dini Müzik	6	13.8333	4.95648				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Türkçe Pop	236	17.4407	4.46555	2.309	.007	Türkçe Pop*Yabancı Pop (0.045)	.046
	Yabancı Pop	96	19.3333	5.01716				
	Türk Halk Müziği	26	17.4615	4.73481				
	Türk Sanat Müziği	7	16.5714	6.05137				
	Arabesk-Fantezi	72	18.7500	4.45557				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	18.7564	4.62120				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	18.4828	4.85225				
	Jazz	2	12.0000	4.24264				
	Yabancı Rock/Metal	14	16.4286	4.70212				
	Türkçe Rock/Metal	14	19.8571	4.91242				
	Klasik Batı Müziği	3	16.3333	.57735				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	19.9000	5.78216				
	Dini Müzik	6	15.0000	2.89828				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Türkçe Pop	236	54.4280	8.42635	1.939	.028	Türkçe Pop*Yabancı Pop (0.002) Türkçe Pop*Arabesk/Fantezi (0.009) Türkçe Pop*Türkçe Rap/Hiphop (0.019) Türkçe Pop*Türkçe Rock/Metal (0.033)	.039
	Yabancı Pop	96	57.7708	9.80599				
	Türk Halk Müziği	26	55.8077	8.14380				
	Türk Sanat Müziği	7	53.7143	10.87373				
	Arabesk-Fantezi	72	57.5694	9.17564				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	57.1410	9.40948				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	55.4138	6.61447				
	Jazz	2	51.5000	4.94975				
	Yabancı Rock/Metal	14	54.4286	9.48452				
	Türkçe Rock/Metal	14	59.6429	7.91889				
	Klasik Batı Müziği	3	48.0000	3.00000				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	58.4000	11.44261				
	Dini Müzik	6	51.8333	1.83485				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların dinlemeyi en çok tercih ettiği müzik türü değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların dinledikleri müzik türü değişkeni ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, tüm boyutlarda bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı fark saptanan boyutlarda anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi yapılmıştır. Sürekli öfke ve öfke dışı boyutlarında Türkçe pop ve arabesk/fantezi arasında, öfke içte boyutunda ise Türkçe pop ve yabancı pop müzik dinleyenler arasında, öfke kontrol boyutunda yabancı pop ve arabesk/fantezi dinleyenler arasında anlamlı bir farklılaşma söz konusu iken ve öfke tarz boyutlarında daha farklı müzik türleri arasında da anlamlı farklılaşma bulunmaktadır. Tablo 26’da görüldüğü üzere, arabesk türünü dinleyen öğrencilerin sürekli öfke puanları, Türkçe pop türünü dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir. Yabancı pop dinleyen öğrencilerin öfke içte puanları ise Türkçe pop dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca yabancı pop ve Türk halk müziği dinleyen öğrencilerin öfke kontrol puanları, arabesk/fantezi dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 27.

Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelerin Gelişmişlik Düzeyinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Bölge	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	1. Bölge	100	22.7400	6.11773	.571	.722
	2. Bölge	100	24.0300	6.59270		
	3. Bölge	100	23.7100	7.32547		
	4. Bölge	100	23.1800	6.81854		
	5. Bölge	93	24.0000	6.54749		
	6. Bölge	100	23.4700	5.98728		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	1. Bölge	100	19.9500	4.33537	.358	.877
	2. Bölge	100	20.1800	4.79558		
	3. Bölge	100	20.6900	4.95983		
	4. Bölge	100	20.3800	5.03479		
	5. Bölge	93	20.0323	5.14454		
	6. Bölge	100	19.9600	4.72885		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		

Tablo 27.

Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelerin Gelişmişlik Düzeyinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Bölge	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖFKE DIŞA	1. Bölge	100	18.2000	4.61005	.656	.657
	2. Bölge	100	17.2400	4.91775		
	3. Bölge	100	17.5300	5.40941		
	4. Bölge	100	17.5100	5.50206		
	5. Bölge	93	17.8925	4.70768		
	6. Bölge	100	17.1400	4.19480		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	1. Bölge	100	19.1500	4.54689	1.371	.233
	2. Bölge	100	18.0500	4.38403		
	3. Bölge	100	18.2300	5.19879		
	4. Bölge	100	18.1300	4.72615		
	5. Bölge	93	17.6774	4.71390		
	6. Bölge	100	17.6100	4.60543		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	1. Bölge	100	57.3000	8.57940	.991	.422
	2. Bölge	100	55.4700	9.21511		
	3. Bölge	100	56.4500	9.01332		
	4. Bölge	100	56.0200	8.77782		
	5. Bölge	93	55.6022	9.45371		
	6. Bölge	100	54.7100	8.56973		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 27’de yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların yaşadıkları bölgeyle Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

4.4. Katılımcıların Kişilik Özelliklerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Katılımcıların Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği ile Müzik Tercihleri Anketinde yer alan demografik özellik (yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitim, ekonomik durum, harici bir çalgı çalma, ailesinin müzikle ilgilenme durumu, müzik dinleme sıklığı), müzik dinlemeye yönelik duygu durum, müzik dinleme alışkanlıkları ve müzik tercih değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular, alt başlıklara göre sıralanarak verilmiştir. Araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturan bu başlıklar Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği ile Müzik Tercihleri Anketinde yer alan demografik özellik

(4.4.1.), müzik dinlemeye yönelik duygu durumları (4.4.2.), müzik dinleme alışkanlıkları (4.4.3.) ve müzik tercihleri (4.4.4) değişkenleri arasında farklılaşmaya ilişkin bulgular şeklinde sıralanıp tablolar halinde sunulmuştur.

4.4.1. Katılımcıların kişilik özellikleri ile demografik durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 28.

Katılımcıların Yaşlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri
DIŞADÖNÜKLÜK	13 yaş ve altı	295	25.9186	5.53039	1.919	591	.056
	14 yaş ve üzeri	298	25.0738	5.18882			
UYUMLULUK	13 yaş ve altı	295	31.4780	5.50251	.728	591	.467
	14 yaş ve üzeri	298	31.1577	5.21187			
ÖZDİSİPLİN	13 yaş ve altı	295	29.0915	5.22960	1.306	591	.192
	14 yaş ve üzeri	298	28.5403	5.05192			
NEVROTİZM	13 yaş ve altı	295	25.6780	5.30704	-.442	591	.659
	14 yaş ve üzeri	298	25.8691	5.23196			
AÇIKLIK	13 yaş ve altı	295	34.2475	5.96901	1.011	591	.313
	14 yaş ve üzeri	298	33.7416	6.21368			
KİŞİLİK TOPLAM	13 yaş ve altı	295	146.4136	16.24594	1.568	591	.117
	14 yaş ve üzeri	298	144.3826	15.28125			

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 28’de görüldüğü üzere katılımcıların yaşlarıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan T Testi sonucuna göre katılımcıların yaşlarıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 29.

Katılımcıların Cinsiyetlerinin Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri	Etki Büyüklüğü (Eta2)
DIŞADÖNÜKLÜK	Kız	307	25.6059	5.74607	.527	587.449	.598	
	Erkek	286	25.3741	4.94991				
UYUMLULUK	Kız	307	31.8664	5.41649	2.600	591	.010	.011
	Erkek	286	30.7273	5.23642				
ÖZDİSİPLİN	Kız	307	28.9577	5.37437	.702	591	.483	
	Erkek	286	28.6608	4.88970				
NEVROTİZM	Kız	307	27.2085	5.41260	7.197	587.041	.000	.080
	Erkek	286	24.2343	4.64203				
AÇIKLIK	Kız	307	35.3746	6.22401	5.902	590.233	.000	.055
	Erkek	286	32.5105	5.59181				
KİŞİLİK TOPLAM	Kız	307	149.0130	15.68584	5.951	591	.000	.057
	Erkek	286	141.5070	14.97712				

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan T Testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyet değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında yalnızca uyumluluk, nevrozizm, açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucunda, farklılaşmanın nevrozizm boyutunda orta düzeyde, diğer tüm boyutlarda ise düşük düzeydedir. Tablo 29’da görüldüğü üzere tüm boyutlarda kızların erkek öğrencilere göre puanları daha yüksektir.

Tablo 30.

Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Anne Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe-Games-Howell	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Okur-Yazar Değil	47	24.9149	4.35306	5.057	.000	Okur-Yazar Değil*Üniversite (0.048)	.041
	İlkokul	188	24.7926	5.65539			Okur-Yazar Değil*Lisansüstü (0.012)	
	Ortaokul	147	24.6395	5.00677			Ortaokul*Lise (0.040)	
	Lise	152	26.4539	5.61554			Ortaokul*Üniversite (0.004)	
	Üniversite	50	27.5800	4.63390			Ortaokul*Lisansüstü (0.007)	
	Lisansüstü	9	29.3333	2.78388				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Okur-Yazar Değil	47	31.7872	5.37278	1.533	.177		
	İlkokul	188	31.1596	5.43174				
	Ortaokul	147	30.4558	5.08857				
	Lise	152	32.0855	5.33009				
	Üniversite	50	31.6200	5.69601				
	Lisansüstü	9	31.5556	5.70331				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Okur-Yazar Değil	47	29.4043	5.07620	.331	.894		
	İlkokul	188	28.7979	5.44605				
	Ortaokul	147	28.7551	4.65169				
	Lise	152	28.8684	4.95634				
	Üniversite	50	28.1800	6.20628				
	Lisansüstü	9	29.6667	4.09268				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Okur-Yazar Değil	47	25.9574	5.09884	.699	.624		
	İlkokul	188	25.2713	5.70916				
	Ortaokul	147	26.3265	4.80463				
	Lise	152	25.8684	5.15030				
	Üniversite	50	25.5800	5.41008				
	Lisansüstü	9	25.7778	5.21483				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Okur-Yazar Değil	47	34.8085	6.58601	2.948	.012	İlkokul*Lise (0.021)	.024
	İlkokul	188	33.2660	6.25685			İlkokul*Üniversite (0.005)	
	Ortaokul	147	33.1361	5.63701			Ortaokul*Lise (0.018)	
	Lise	152	34.7961	5.87208			Ortaokul*Üniversite (0.004)	
	Üniversite	50	36.0000	6.47129				
	Lisansüstü	9	34.2222	5.33333				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Okur-Yazar Değil	47	146.8723	12.40900	2.885	.014	İlkokul*Lise (0.005)	.024
	İlkokul	188	143.2872	17.14775			İlkokul*Üniversite (0.023)	
	Ortaokul	147	143.3129	14.83508			Ortaokul*Lise (0.009)	
	Lise	152	148.0724	15.10454			Ortaokul*Üniversite (0.028)	
	Üniversite	50	148.9600	17.17373				
	Lisansüstü	9	150.5556	10.71344				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların anne eğitim durumları değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların annelerinin eğitim durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği dışadönüklük, açıklık ve kişilik toplam boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, tüm boyutlarda bu farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe ve Games-Howell post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 30’da görüldüğü üzere, anne eğitim durumları yüksek olan öğrencilerin, düşük olan öğrencilere göre açıklık ve dışadönüklük puanlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 31.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe-Games-Howell	Etki Büyüklüğü (η^2)
DIŞADÖNÜKLÜK	Okur-Yazar Değil	18	26.2222	4.09527	3.839	.002	Okur-Yazar Değil*Lisansüstü (0.042)	.032
	İlkokul	144	24.6944	5.08017			İlkokul*Lisansüstü (0.000)	
	Ortaokul	159	24.8679	4.81048			Lise*Lisansüstü (0.002)	
	Lise	174	25.9540	6.02194			Üniversite*Lisansüstü (0.005)	
	Üniversite	84	26.1667	5.52068				
	Lisansüstü	14	30.1429	3.00914				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Okur-Yazar Değil	18	30.6111	5.63747	1.208	.304		
	İlkokul	144	31.6389	5.37751				
	Ortaokul	159	30.6478	5.55426				
	Lise	174	31.4598	4.96067				
	Üniversite	84	31.5119	5.59581				
	Lisansüstü	14	33.5714	5.58452				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİŞİPLİN	Okur-Yazar Değil	18	28.6111	5.07750	.886	.490		
	İlkokul	144	29.2083	5.15884				
	Ortaokul	159	28.8428	4.89450				
	Lise	174	28.6322	5.13655				
	Üniversite	84	28.1786	5.62944				
	Lisansüstü	14	30.7857	4.99505				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Okur-Yazar Değil	18	23.4444	3.69773	.999	.418		
	İlkokul	144	25.9167	5.66365				
	Ortaokul	159	25.6101	4.81416				
	Lise	174	25.7356	5.24313				
	Üniversite	84	26.2500	5.60953				
	Lisansüstü	14	26.7857	5.74026				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				

Tablo 31.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarının Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe-Games-Howell	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
AÇIKLIK	Okur-Yazar Değil	18	34.0000	6.85136	3.778	.002	İlkokul*Üniversite (0.031) Ortaokul*Üniversite (0.010)	.031
	İlkokul	144	33.4028	6.25151				
	Ortaokul	159	33.1258	5.41183				
	Lise	174	33.9828	6.05130				
	Üniversite	84	36.3095	6.31689				
	Lisansüstü	14	36.1429	6.98192				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Okur-Yazar Değil	18	142.8889	12.91551	3.115	.009	Okur-Yazar Değil*Lisansüstü (0.009) İlkokul*Lisansüstü (0.004) Ortaokul*Üniversite (0.012) Ortaokul*Lisansüstü (0.008) Lise*Lisansüstü (0.008)	.026
	İlkokul	144	144.8611	16.26856				
	Ortaokul	159	143.0943	14.76645				
	Lise	174	145.7644	15.91984				
	Üniversite	84	148.4167	16.56183				
	Lisansüstü	14	157.4286	12.40790				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların babalarının eğitim durumu değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların babalarının eğitim durumu değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği dışadönüklük, açıklık ve kişilik toplam boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe ve Games-Howell post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 31’de görüldüğü üzere, baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin, eğitim düzeyi ilkokul olanlara göre açıklık puanları daha yüksektir. Benzer şekilde babalarının eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin dışadönüklük puanları, baba eğitim durumu okur yazar olmayan öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 32.

Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Ekonomik Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DİŞA DÖNÜKLÜK	Çok Düşük	13	23.5385	7.22975	1.286	.274
	Düşük	102	25.9608	4.75107		
	Orta	262	25.0878	5.36091		
	İyi	176	25.8977	5.47939		
	Çok İyi	40	25.8250	5.73736		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	Çok Düşük	13	32.0769	5.33013	.499	.737
	Düşük	102	31.0000	5.13385		
	Orta	262	31.1069	5.29042		
	İyi	176	31.6932	5.38009		
	Çok İyi	40	31.6000	6.31157		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		
ÖZDİSİPLİN	Çok Düşük	13	29.6923	5.18627	.576	.680
	Düşük	102	28.5784	4.87352		
	Orta	262	28.6145	5.15658		
	İyi	176	28.9886	5.22848		
	Çok İyi	40	29.6750	5.45089		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		
NEVROTİZM	Çok Düşük	13	27.2308	7.49615	.413	.799
	Düşük	102	25.5980	4.85688		
	Orta	262	25.7634	5.54305		
	İyi	176	25.9091	4.98257		
	Çok İyi	40	25.2250	4.93282		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	Çok Düşük	13	32.2308	6.12582	.793	.530
	Düşük	102	33.9118	5.86161		
	Orta	262	33.7786	5.90641		
	İyi	176	34.5739	6.38795		
	Çok İyi	40	33.6250	6.59327		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		
KİŞİLİK TOPLAM	Çok Düşük	13	144.7692	13.26747	.806	.522
	Düşük	102	145.0490	14.33432		
	Orta	262	144.3511	15.77909		
	İyi	176	147.0625	16.20764		
	Çok İyi	40	145.9500	18.21376		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların aile ekonomik durumu değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 32). Yapılan ANOVA sonucuna

göre katılımcıların aile ekonomik durum değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 33.

Katılımcıların Melodika veya Blok Flüt Harici Çalgı Çalma Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Çalgı Çalma Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Evet	126	26.8016	5.96123	2.852	178.557	.005	.016
	Hayır	467	25.1413	5.15400				
UYUMLULUK	Evet	126	31.7381	5.37428	.994	591	.320	
	Hayır	467	31.2034	5.35152				
ÖZDİSİPLİN	Evet	126	29.6270	5.22415	2.003	591	.046	.007
	Hayır	467	28.5953	5.10586				
NEVROTİZM	Evet	126	25.5794	5.40571	-.467	591	.640	
	Hayır	467	25.8266	5.23215				
AÇIKLIK	Evet	126	35.6587	6.54115	3.490	591	.001	.020
	Hayır	467	33.5439	5.89388				
KİŞİLİK TOPLAM	Evet	126	149.4048	17.23911	3.240	591	.001	.017
	Hayır	467	144.3105	15.21223				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durum değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan T Testi sonucuna göre katılımcıların melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında dışadönüklük, öz disiplin, açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 33'te görüldüğü üzere tüm boyutlarda melodika veya blok flüt harici çalgı çalan öğrenciler, diğer öğrencilere göre daha yüksek puana sahiptir.

Tablo 34.

Katılımcıların Ailesinde Müzikle Uğraşan Birisinin Olma Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzikle Uğraşma Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Evet	86	26.4535	5.81814	1.794	591	.073	
	Hayır	507	25.3314	5.28334				
UYUMLULUK	Evet	86	31.6395	5.48133	.604	591	.546	
	Hayır	507	31.2623	5.33837				
ÖZDİSİPLİN	Evet	86	29.3140	5.40862	.974	591	.331	
	Hayır	507	28.7298	5.09863				
NEVROTİZM	Evet	86	25.8837	4.89758	.209	591	.835	
	Hayır	507	25.7554	5.33014				
AÇIKLIK	Evet	86	35.4186	5.65990	2.355	591	.019	.009
	Hayır	507	33.7515	6.13625				
KİŞİLİK TOPLAM	Evet	86	148.7093	15.46219	2.113	591	.035	.007
	Hayır	507	144.8304	15.78846				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların ailesinde müzik uğraşan birisinin olup olmama durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır. Yapılan T Testi sonucuna göre katılımcıların ailesinde müzik uğraşan birisinin olup olmama durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 34'te görüldüğü üzere açıklık ve kişilik toplam boyutlarında ailesinde müzik uğraşan birisi olan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha yüksek puana sahiptir.

Tablo 35.

Katılımcıların Müzik Dinleme Sıklıkları Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Sıklık Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe-Games-Howell	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Hiç dinlemem	21	23.5238	3.73656	1.260	.284		
	Ayda birkaç kez	30	25.0000	5.10578				
	Haftada bir kez	25	24.6000	5.95819				
	Haftada birkaç kez	142	26.0000	4.90477				
	Her gün	375	25.5120	5.58591				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Hiç dinlemem	21	28.3810	5.95379	2.846	.023	Hiç dinlemem*Ayda birkaç kez (0.014)	.019
	Ayda birkaç kez	30	32.1000	6.42382			Hiç dinlemem*Haftada birkaç kez (0.009)	
	Haftada bir kez	25	29.2800	5.61635			Hiç dinlemem*Her gün (0.011)	
	Haftada birkaç kez	142	31.6338	5.35873			Haftada bir kez*Haftada birkaç kez (0.042)	
	Her gün	375	31.4347	5.15797				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Hiç dinlemem	21	26.5714	3.15549	1.978	.096		
	Ayda birkaç kez	30	29.5667	5.78156				
	Haftada bir kez	25	27.0800	5.29087				
	Haftada birkaç kez	142	28.8662	5.24334				
	Her gün	375	28.9760	5.10342				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Hiç dinlemem	21	23.0476	3.44204	11.404	.000	Hiç dinlemem*Her gün (0.001)	.072
	Ayda birkaç kez	30	21.9667	4.35085			Ayda birkaç kez*Haftada birkaç kez (0.018)	
	Haftada bir kez	25	25.6400	4.11177			Ayda birkaç kez*Her gün (0.000)	
	Haftada birkaç kez	142	24.4648	4.57198			Haftada birkaç kez*Her gün (0.000)	
	Her gün	375	26.7360	5.44660				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Hiç dinlemem	21	28.0000	5.83095	13.169	.000	Hiç dinlemem*Haftada birkaç kez (0.015)	.082
	Ayda birkaç kez	30	31.3667	5.85152			Hiç dinlemem*Her gün (0.000)	
	Haftada bir kez	25	31.5200	4.23399			Ayda birkaç kez*Her gün (0.022)	
	Haftada birkaç kez	142	32.8239	5.51760			Her gün*Hiç dinlemem (0.000)	
	Her gün	375	35.1467	6.06933			Her gün*Haftada birkaç kez (0.003)	
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Hiç dinlemem	21	129.5238	12.37990	10.722	.000	Hiç dinlemem*Haftada birkaç kez (0.003)	.068
	Ayda birkaç kez	30	140.0000	18.19625			Hiç dinlemem*Her gün (0.000)	
	Haftada bir kez	25	138.1200	13.81219			Her gün*Hiç dinlemem (0.000)	
	Haftada birkaç kez	142	143.7887	15.27471				
	Her gün	375	147.8053	15.28576				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik dinleme sıklıkları durumu değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinleme sıklıkları durumu değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk, nevrotizm, açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, nevrotizm ve açıklık boyutlarında geniş düzeyde, uyumluluk boyutunda ise düşük düzeyde bir anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe ve Games-Howell post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 35'te görüldüğü üzere her gün müzik dinleyen öğrencilerin, hiç müzik dinlemeyen öğrencilere göre uyumluluk, nevrotiklik ve açıklık puanları daha yüksektir.

4.4.2. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 36.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettikleri Duygu Durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Duygu Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (η^2)
DIŞADÖNÜKLÜK	Öfkeli olduğumda	59	24.8136	4.80113	2.186	.069		
	Neşeli olduğumda	279	25.8280	5.02144				
	Üzgün olduğumda	127	24.4409	5.90487				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	26.1429	5.93942				
	Korktuğumda	16	26.0000	3.54024				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Öfkeli olduğumda	59	29.3898	5.38202	5.721	.000	Öfkeli olduğumda*Neşeli olduğumda (0.009) Sevgi-aşk dolu olduğumda*Neşeli olduğumda (0.014)	.037
	Neşeli olduğumda	279	32.1900	5.19301				
	Üzgün olduğumda	127	31.1811	5.54551				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	30.0982	5.00443				
	Korktuğumda	16	32.8125	5.86764				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				

Tablo 36.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Tercih Ettikleri Duygu Durumuyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Duygu Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖZDİSİPLİN	Öfkeli olduğumda	59	27.4746	4.65112	3.351	.010	Öfkeli olduğumda*Neşeli olduğumda (0.008)	.022
	Neşeli olduğumda	279	29.4086	5.31505			Neşeli olduğumda*Korktuğumda (0.014)	
	Üzgün olduğumda	127	28.9370	5.18659			Üzgün olduğumda*Korktuğumda (0.043)	
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	28.2768	4.52064			Sevgi-aşk dolu olduğumda*Neşeli olduğumda (0.048)	
	Korktuğumda	16	26.1875	6.05771				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Öfkeli olduğumda	59	25.0508	4.68462	5.618	.000	Neşeli olduğumda*Üzgün olduğumda (0.001)	.037
	Neşeli olduğumda	279	24.9857	5.01004				
	Üzgün olduğumda	127	27.4646	5.24298				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	26.2946	5.68329				
	Korktuğumda	16	25.1250	5.84095				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Öfkeli olduğumda	59	31.4746	6.27077	3.006	.018	Öfkeli olduğumda*Neşeli olduğumda (0.049)	.020
	Neşeli olduğumda	279	34.1649	6.10708			Öfkeli olduğumda*Sevgi-aşk dolu olduğumda (0.030)	
	Üzgün olduğumda	127	34.1260	5.90801			Sevgi-aşk dolu olduğumda*Öfkeli olduğumda (0.030)	
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	34.6786	5.73784				
	Korktuğumda	16	34.4375	7.47412				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Öfkeli olduğumda	59	138.2034	15.24261	3.598	.007	Öfkeli olduğumda*Neşeli olduğumda (0.008)	.024
	Neşeli olduğumda	279	146.5771	15.39365			Öfkeli olduğumda*Üzgün olduğumda (0.036)	
	Üzgün olduğumda	127	146.1496	16.27642				
	Sevgi-aşk dolu olduğumda	112	145.4911	15.42841				
	Korktuğumda	16	144.5625	18.04058				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik dinlemeyi tercih ettikleri duygu durumu değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinlemeyi tercih ettikleri duygu durumuyla

Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk, öz disiplin, nevrotizm, açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 36’da görüldüğü üzere öfkeli olduğunda müzik dinleyenlerin açıklık puanı daha düşüktür. Üzgün olduğunda müzik dinleyenlerin nevrotiklik puanları, neşeli olduğunda dinleyen öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 37.

Katılımcıların Müzik Dinlerken Hissettikleri Duygu Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Hissedilen Duygu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (η^2)
DIŞADÖNÜKLÜK	Sevgi/Aşk	71	25.1549	4.78882	.950	.435		
	Neşe/Mutluluk	367	25.8065	5.36515				
	Öfke	40	24.4250	5.27640				
	Üzüntü/Hüzün	77	25.0519	5.85099				
	Korku	38	25.1316	5.59039				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Sevgi/Aşk	71	30.2958	5.33558	5.229	.000	Neşe/Mutluluk*Öfke (0.017)	.034
	Neşe/Mutluluk	367	32.0327	5.26604				
	Öfke	40	28.9750	4.79576				
	Üzüntü/Hüzün	77	30.7792	5.90411				
	Korku	38	29.8684	4.38777				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Sevgi/Aşk	71	27.5915	4.42260	4.159	.002	Neşe/Mutluluk*Öfke (0.023)	.028
	Neşe/Mutluluk	367	29.3433	5.23355				
	Öfke	40	26.4750	4.23046				
	Üzüntü/Hüzün	77	28.7792	5.36711				
	Korku	38	28.5263	5.07637				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				

Tablo 37.

Katılımcıların Müzik Dinlerken Hissettikleri Duygu Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Hissedilen Duygu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
NEVROTİZM	Sevgi/Aşk	71	25.2535	5.14842	5.060	.001	Sevgi/Aşk*Üzüntü/Hüzün	.033
	Neşe/Mutluluk	367	25.4005	5.10227			(0.038)	
	Öfke	40	24.7250	4.66293			Neşe/Mutluluk*Üzüntü/Hüzün	
	Üzüntü/Hüzün	77	27.9870	5.16948			(0.004)	
	Korku	38	26.9737	6.59027			Öfke*Üzüntü/Hüzün	
	Toplam	593	25.7740	5.26586			n (0.036)	
AÇIKLIK	Sevgi/Aşk	71	32.8028	5.69365	3.692	.006	Neşe/Mutluluk*Öfke	.024
	Neşe/Mutluluk	367	34.3542	6.19712			(0.032)	
	Öfke	40	31.0750	5.83266			Öfke*Üzüntü/Hüzün	
	Üzüntü/Hüzün	77	34.7792	5.62799			n (0.043)	
	Korku	38	34.2105	6.11227				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Sevgi/Aşk	71	141.0986	15.85303	6.537	.000	Neşe/Mutluluk*Öfke	.043
	Neşe/Mutluluk	367	146.9373	15.3287			(0.001)	
	Öfke	40	135.6750	13.8200			Öfke*Üzüntü/Hüzün	
	Üzüntü/Hüzün	77	147.3766	15.9489			n (0.005)	
	Korku	38	144.7105	17.1683				
	Toplam	593	145.3929	15.7879				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 37’de yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken hissettiği duygu durumuyla büyük beş boyutlu kişilik ölçeği uyumluluk, öz disiplin, nevrotizm, açıklık ve kişilik toplam boyutunda düşük düzeyde anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 37’de görüldüğü üzere, müzik dinlerken neşe/mutluluk hisseden öğrencilerin öz disiplin ve açıklık puanları, müzik dinlerken öfke hisseden öğrencilerden daha yüksektir. Müzik dinlerken öfke hisseden öğrencilerin, üzüntü hisseden öğrencilere göre açıklık puanları daha düşüktür. Ayrıca, Müzik dinlerken üzüntü hisseden öğrencilerin neşeli hisseden öğrencilere göre nevroziklik puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 38.

Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Düşündükleri Şey Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Düşünülen Şey	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DİŞADÖNÜKLÜK	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	26.6429	5.66823	1.469	.198
	Ailemle ilişkilerimi	48	25.3542	4.77355		
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	25.3125	5.50075		
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	24.7398	5.49193		
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	25.6923	5.30039		
	Toplumsal olayları/durumları	63	25.3333	4.80255		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	31.1429	5.42617	1.588	.162
	Ailemle ilişkilerimi	48	31.3750	5.82228		
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	32.1667	5.47339		
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	30.3659	5.32896		
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	31.2137	4.91274		
	Toplumsal olayları/durumları	63	31.6508	5.32843		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		
ÖZDİSİPLİN	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	27.7755	4.91899	2.068	.068
	Ailemle ilişkilerimi	48	29.2083	4.85955		
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	29.7431	5.20455		
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	28.4878	4.91129		
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	29.0000	5.12768		
	Toplumsal olayları/durumları	63	28.3016	5.77993		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		
NEVROTİZM	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	25.5000	5.08738	2.218	.051
	Ailemle ilişkilerimi	48	26.1458	5.21042		
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	25.1181	5.31984		
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	27.0407	5.13649		
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	25.2650	5.21006		
	Toplumsal olayları/durumları	63	25.8889	5.55068		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	33.7755	6.19366	1.957	.083
	Ailemle ilişkilerimi	48	31.7708	5.99730		
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	33.8681	6.27711		
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	34.5041	5.60207		
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	34.0855	5.80364		
	Toplumsal olayları/durumları	63	35.1429	6.76532		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		

Tablo 38.

Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Düşündükleri Şey Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Düşünülen Şey	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
KİŞİLİK TOPLAM	Arkadaşlarımla ilişkilerimi	98	144.8367	15.64008	.242	.944
	Ailemle ilişkilerimi	48	143.8542	15.68573		
	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	144	146.2083	16.50636		
	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	123	145.1382	15.62749		
	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	117	145.2564	14.78533		
	Toplumsal olayları/durumları	63	146.3175	16.96850		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 38’de görüldüğü üzere katılımcıların müzik dinlerken en çok düşündükleri şey değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken en çok düşündüğü şeyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

4.4.3. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik dinleme alışkanlıklarına yönelik değişkenler arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 39.

Katılımcıların Müzik Dinleme Amacı Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Dinlemedeki Amaç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Dinlenme-Rahatlama	156	25.1923	5.83550	1.345	.252		
	Sakinleşme	84	24.6786	6.37798				
	Eğlenme	167	25.6287	4.92411				
	Boş zamanları değerlendirme	92	25.5543	4.50241				
	Motive olma	94	26.4255	5.09583				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				

Tablo 39.

Katılımcıların Müzik Dinleme Amacı Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Dinlemedeki Amaç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
UYUMLULUK	Dinlenme- Rahatlama	156	30.9487	5.60391	1.721	.144		
	Sakinleşme	84	30.1905	4.99512				
	Eğlenme	167	31.8443	5.31873				
	Boş zamanları değerlendirme	92	31.6196	4.69239				
	Motive olma	94	31.7021	5.81956				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Dinlenme- Rahatlama	156	28.3718	4.61305	2.771	.027	Sakinleşme*Motive Olma (0.046)	.019
	Sakinleşme	84	27.6071	4.83964				
	Eğlenme	167	28.8862	5.46447				
	Boş zamanları değerlendirme	92	29.5978	5.23526				
	Motive olma	94	29.7340	5.37052				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Dinlenme- Rahatlama	156	25.6090	5.36845	2.316	.056		
	Sakinleşme	84	27.1667	5.64157				
	Eğlenme	167	25.5030	5.25480				
	Boş zamanları değerlendirme	92	24.9348	4.73195				
	Motive olma	94	26.1064	5.11264				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Dinlenme- Rahatlama	156	33.9936	5.89641	1.832	.121		
	Sakinleşme	84	34.3452	6.00902				
	Eğlenme	167	33.7605	6.30185				
	Boş zamanları değerlendirme	92	32.8696	6.28135				
	Motive olma	94	35.1915	5.81114				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Dinlenme- Rahatlama	156	144.1154	15.18869	1.840	.120		
	Sakinleşme	84	143.9881	15.52960				
	Eğlenme	167	145.6228	16.50032				
	Boş zamanları değerlendirme	92	144.5761	15.54238				
	Motive olma	94	149.1596	15.65234				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 39’da görüldüğü üzere yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların müzik dinleme amacı değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği öz disiplin boyutu arasında bir anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutta anlamlı farklılaşmanın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 39’da görüldüğü üzere, müziği motive olma amacı ile dinleyen öğrencilerin öz disiplin puanları, sakinleşmek için dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 40.

Katılımcıların Müzik Dinlerken En Çok Etkileyen Unsur Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Etkileyen Unsur	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DIŞADÖNÜKLÜK	Ritmi	131	26.0382	5.23363	1.360	.258
	Melodisi	108	24.8889	5.02021		
	Sözleri	354	25.4774	5.52058		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	Ritmi	131	30.8092	5.47879	.996	.370
	Melodisi	108	31.1481	4.64600		
	Sözleri	354	31.5565	5.50955		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		
ÖZDİSİPLİN	Ritmi	131	28.5802	5.35502	.296	.744
	Melodisi	108	28.6667	5.04188		
	Sözleri	354	28.9463	5.10568		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		
NEVROTİZM	Ritmi	131	25.0992	4.68197	2.910	.055
	Melodisi	108	25.1944	5.05014		
	Sözleri	354	26.2006	5.49962		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	Ritmi	131	33.8397	6.39449	.057	.944
	Melodisi	108	34.0833	6.16157		
	Sözleri	354	34.0226	5.97393		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		
KİŞİLİK TOPLAM	Ritmi	131	144.3664	16.55676	1.176	.309
	Melodisi	108	143.9815	14.12228		
	Sözleri	354	146.2034	15.96733		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 40'ta görüldüğü üzere yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıları müzik dinlerken en çok etkileyen unsurla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 41.

Katılımcıların Müzik Türü Tercihini En Çok Etkileyen Faktör Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Tercihini Etkileyen Faktör	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (η^2)
DIŞADÖNÜKLÜK	Aile çevresi	82	24.4024	4.65570	1.080	.370		
	Arkadaş çevresi	114	25.2105	5.37031				
	Müzik öğretmeni	48	25.5000	5.39109				
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	25.8919	5.48364				
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	25.7689	5.54928				
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	26.2162	5.43719				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Aile çevresi	82	29.8171	5.72654	2.317	.042	Aile çevresi* Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.) (0.033)	.019
	Arkadaş çevresi	114	30.9737	5.45368				
	Müzik öğretmeni	48	30.8750	5.28597				
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	31.4595	5.04823				
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	31.8655	5.06235				
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	32.4595	6.21644				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Aile çevresi	82	28.5244	5.20974	1.174	.321		
	Arkadaş çevresi	114	28.0000	5.16797				
	Müzik öğretmeni	48	28.8333	4.82605				
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	28.7703	4.26051				
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	29.1387	5.34641				
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	29.9459	5.52744				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				

Tablo 41.

Katılımcıların Müzik Türü Tercihini En Çok Etkileyen Faktör Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Tercihini Etkileyen Faktör	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
NEVROTİZM	Aile çevresi	82	25.4268	4.83309	2.329	.041	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)* Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.) (0.023)	.019
	Arkadaş çevresi	114	25.7105	5.52023				
	Müzik öğretmeni	48	25.0625	5.12153				
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	25.8108	5.11692				
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	26.4076	5.36572				
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	23.5135	4.69410				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Aile çevresi	82	32.5976	6.26741	2.513	.029	Aile çevresi* Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.) (0.040)	.021
	Arkadaş çevresi	114	33.6316	6.03715				
	Müzik öğretmeni	48	32.5833	6.24613				
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	34.2568	5.88255				
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	34.8739	5.99797				
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	33.8378	6.08511				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Aile çevresi	82	140.7683	17.93493	3.444	.004	Aile çevresi* Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.) (0.022)	.029
	Arkadaş çevresi	114	143.5263	16.06800				
	Müzik öğretmeni	48	142.8542	16.63499				
	Sosyal medya içerik yayıncıları (Youtuber. Twitch yayıncısı vd.)	74	146.1892	14.07191				
	Sosyal medya platformları (Youtube. Instagram. Tiktok vd.)	238	148.0546	14.89574				
	Kitle iletişim araçları (Televizyon. radyo vd.)	37	145.9730	14.98052				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik tercihini etkileyen faktör değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre

katılımcıların müzik tercihini etkileyen faktörün Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk, nevrotizm, açıklık ve kişilik toplam boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 41’de görüldüğü üzere, öğrencilerin müzik tercihlerini en çok etkileyen faktörün sosyal medya platformları olduğunu belirten öğrencilerin nevrotiklik puanları, kitle iletişim araçlarını seçen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 42.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi En Çok Tercih Ettiği Araç Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Tercih Edilen Araç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (η^2)
DİŞADÖNÜKLÜK	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	25.6288	5.52386	.427	.734		
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	25.3229	5.24052				
	Radyo	24	24.7917	5.31592				
	Televizyon	42	24.9048	4.06538				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	31.5128	5.33956	2.162	.091		
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	31.5104	5.84717				
	Radyo	24	29.4167	4.32301				
	Televizyon	42	29.9524	4.58498				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	28.8561	5.16047	.600	.616		
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	29.0729	5.30193				
	Radyo	24	27.5833	5.19964				
	Televizyon	42	28.5000	4.61836				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				

Tablo 42.

Katılımcıların Müzik Dinlemeyi En Çok Tercih Ettiği Araç Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Tercih Edilen Araç	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
NEVROTİZM	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	25.9165	5.38711	2.879	.035	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)*Radyo (0.021) Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.) Radyo Televizyon (0.015)	.014
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	26.2813	5.08807				
	Radyo	24	23.3750	4.27137				
	Televizyon	42	24.5238	4.47343				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	34.5035	6.16323	5.415	.001	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)*Televizyon (0.013)	.027
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	33.5000	6.09227				
	Radyo	24	31.0833	5.54755				
	Televizyon	42	31.5476	4.47869				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)	431	146.4176	16.15239	5.416	.001	Dijital platformlar (Spotify. Youtube. Itunes)*Radyo (0.023)	.027
	Cihazıma kaydettiğim (ses. video vs.)	96	145.6875	14.77360				
	Radyo	24	136.2500	14.23789				
	Televizyon	42	139.4286	12.11357				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik dinlemeyi en çok tercih ettiği araç değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinlemeyi tercih ettiği araçla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği nevrozizm, açıklık ve kişilik toplam boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 42’de görüldüğü üzere müzik dinleme araçlarına en çok radyo cevabını veren öğrencilerin, nevrozizm puanları daha düşüktür. Ayrıca müziği dijital platformdan dinleyen öğrencilerin televizyondan dinleyen öğrencilere göre açıklık puanları daha yüksektir.

Tablo 43.

Katılımcıların Müzik Dinleme Ses Düzeyi Durumunun Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Ekonomik Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞA DÖNÜKLÜK	Kısık	18	23.7778	4.37312	2.064	.128		
	Orta	266	25.1880	4.99456				
	Yüksek	309	25.8576	5.70934				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Kısık	18	27.7778	4.92957	7.628	.001	Kısık*Orta (0.004) Orta*Yüksek (0.031)	.025
	Orta	266	32.0564	5.27155				
	Yüksek	309	30.8867	5.33885				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Kısık	18	27.4444	4.76781	2.039	.131		
	Orta	266	29.2406	5.10738				
	Yüksek	309	28.5275	5.17832				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Kısık	18	22.7222	3.87762	8.120	.000	Kısık*Yüksek (0.012) Orta*Yüksek (0.008)	.027
	Orta	266	25.1353	5.09944				
	Yüksek	309	26.5016	5.35410				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Kısık	18	30.1667	6.81046	4.512	.011	Kısık*Yüksek (0.016)	.015
	Orta	266	33.7669	5.70387				
	Yüksek	309	34.4110	6.30368				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Kısık	18	131.8889	17.12888	7.117	.001	Kısık*Orta (0.002) Kısık*Yüksek (0.001)	.024
	Orta	266	145.3872	15.12129				
	Yüksek	309	146.1845	15.96511				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların müzik dinlerken tercih ettiği ses düzeyi değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların müzik dinlerken tercih ettiği ses düzeyiyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk, nevrotizm, açıklık ve kişilik toplam boyutları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 43'te görüldüğü üzere, müziği yüksek sesle dinleyenlerin, kısık sesle dinleyenlere göre açıklık, nevrotiklik ve uyumluluk puanları daha yüksektir.

4.4.4. Katılımcıların kişilik özellikleri ile müzik tercihi değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 44.

Katılımcıların Dinlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Müzik Türünün Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Müzik Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe – Games Howell	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Türkçe Pop	236	25.3771	5.15687	1.140	.325		
	Yabancı Pop	96	24.9479	6.00591				
	Türk Halk Müziği	26	26.2308	3.81898				
	Türk Sanat Müziği	7	24.4286	4.89412				
	Arabesk-Fantezi	72	25.9444	5.40446				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	25.5128	4.94054				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	27.9310	5.29104				
	Jazz	2	27.0000	8.48528				
	Yabancı Rock/Metal	14	26.9286	5.92860				
	Türkçe Rock/Metal	14	23.7143	8.10915				
	Klasik Batı Müziği	3	24.6667	4.04145				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	24.1000	5.54677				
	Dini Müzik	6	22.5000	4.13521				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Türkçe Pop	236	32.1695	5.40733	2.507	.003	Türkçe Pop*Arabesk/Fantezi (0.017)	.049
	Yabancı Pop	96	30.3229	5.09591				
	Türk Halk Müziği	26	33.3462	5.34372				
	Türk Sanat Müziği	7	31.7143	5.34522				
	Arabesk-Fantezi	72	29.5694	4.86385				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	30.3333	5.10835				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	30.8276	4.90677				
	Jazz	2	32.0000	.00000				
	Yabancı Rock/Metal	14	31.0714	6.42668				
	Türkçe Rock/Metal	14	33.4286	4.65278				
	Klasik Batı Müziği	3	29.0000	6.08276				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	33.1000	5.30094				
	Dini Müzik	6	34.1667	9.10860				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				

Tablo 44.

Katılımcıların Dinlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Müzik Türünün Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe – Games Howell	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖZDİSİPLİN	Türkçe Pop	236	29.1271	5.23823	1.505	.118		
	Yabancı Pop	96	27.9688	4.96822				
	Türk Halk Müziği	26	29.1923	6.24832				
	Türk Sanat Müziği	7	28.8571	2.47848				
	Arabesk-Fantezi	72	27.9722	4.66625				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	29.4231	5.30013				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	28.6897	3.87394				
	Jazz	2	21.5000	6.36396				
	Yabancı Rock/Metal	14	27.5000	4.68631				
	Türkçe Rock/Metal	14	29.5714	4.50153				
	Klasik Batı Müziği	3	28.3333	3.21455				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	29.6000	6.04060				
	Dini Müzik	6	33.8333	7.98540				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Türkçe Pop	236	26.0381	5.38977	1.154	.313		
	Yabancı Pop	96	26.3438	5.26923				
	Türk Halk Müziği	26	25.3077	4.94586				
	Türk Sanat Müziği	7	21.0000	2.16025				
	Arabesk-Fantezi	72	25.4306	4.50298				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	25.4359	5.61443				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	25.4138	5.44792				
	Jazz	2	30.5000	7.77817				
	Yabancı Rock/Metal	14	25.2143	6.11654				
	Türkçe Rock/Metal	14	26.6429	4.12510				
	Klasik Batı Müziği	3	22.3333	2.08167				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	26.2000	5.13809				
	Dini Müzik	6	22.8333	6.58534				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				

Tablo 44.

Katılımcıların Dinlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Müzik Türünün Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Müzik Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe – Games Howell	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
AÇIKLIK	Türkçe Pop	236	34.0127	6.26675	2.437	.004	<i>Yabancı Pop*Türk Sanat Müziği (0.020)</i>	<i>.048</i>
	Yabancı Pop	96	35.3854	6.47159				
	Türk Halk Müziği	26	34.6538	4.93917				
	Türk Sanat Müziği	7	28.8571	3.13202				
	Arabesk-Fantezi	72	32.0000	4.96750				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	33.8846	6.22308				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	34.7931	5.30080				
	Jazz	2	42.5000	2.12132				
	Yabancı Rock/Metal	14	35.0714	6.91113				
	Türkçe Rock/Metal	14	34.0714	4.44564				
	Klasik Batı Müziği	3	26.3333	8.50490				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	35.0000	6.11010				
	Dini Müzik	6	32.1667	5.74166				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Türkçe Pop	236	146.7246	16.35368	1.365	.178		
	Yabancı Pop	96	144.9688	15.57086				
	Türk Halk Müziği	26	148.7308	13.96154				
	Türk Sanat Müziği	7	134.8571	8.55236				
	Arabesk-Fantezi	72	140.9167	15.15251				
	Türkçe Rap/Hiphop	78	144.5897	15.37196				
	Yabancı Rap/Hiphop	29	147.6552	13.03916				
	Jazz	2	153.5000	3.53553				
	Yabancı Rock/Metal	14	145.7857	19.92362				
	Türkçe Rock/Metal	14	147.4286	16.32230				
	Klasik Batı Müziği	3	130.6667	21.54840				
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	10	148.0000	11.72841				
	Dini Müzik	6	145.5000	21.22970				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 44'te yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların dinlemeyi tercih ettiği müzik türüyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk ve açıklık boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı

farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe ve Games-Howell post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 44'te görüldüğü üzere, Türkçe pop dinleyen öğrencilerin uyumluluk puanları, arabesk/fantezi dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca yabancı pop dinleyen öğrencilerin açıklık puanları Türk sanat müziği ve arabesk/fantezi müzik dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 45.

Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelerin Gelişmişlik Düzeyinin Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Bölge	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DIŞADÖNÜKLÜK	1. Kademe	100	24.9700	4.86890	.476	.794
	2. Kademe	100	25.8000	5.12865		
	3. Kademe	100	25.2900	5.96504		
	4. Kademe	100	25.9400	5.90295		
	5. Kademe	93	25.2688	5.53868		
	6. Kademe	100	25.6800	4.79874		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	1. Kademe	100	30.5300	5.99908	1.285	.269
	2. Kademe	100	31.2200	5.25238		
	3. Kademe	100	31.5900	5.89315		
	4. Kademe	100	32.3100	5.00847		
	5. Kademe	93	31.3226	5.03933		
	6. Kademe	100	30.9300	4.76573		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		
ÖZDİSİPLİN	1. Kademe	100	28.9600	5.29898	1.065	.379
	2. Kademe	100	28.9500	4.71913		
	3. Kademe	100	29.4100	5.49949		
	4. Kademe	100	27.8700	5.14567		
	5. Kademe	93	29.1075	5.52556		
	6. Kademe	100	28.6100	4.62294		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		
NEVROTİZM	1. Kademe	100	25.9600	5.03908	.635	.673
	2. Kademe	100	25.4700	5.18244		
	3. Kademe	100	25.6900	5.37990		
	4. Kademe	100	26.4700	5.12560		
	5. Kademe	93	25.7957	5.74562		
	6. Kademe	100	25.2600	5.17496		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	1. Kademe	100	33.3200	5.70819	.612	.691
	2. Kademe	100	33.6400	6.08778		
	3. Kademe	100	34.1800	6.68540		
	4. Kademe	100	34.6900	5.91812		
	5. Kademe	93	33.9355	6.51388		
	6. Kademe	100	34.1900	5.66345		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		
KİŞİLİK TOPLAM	1. Kademe	100	143.7400	17.09547	.600	.700
	2. Kademe	100	145.0800	15.34234		
	3. Kademe	100	146.1600	17.18275		
	4. Kademe	100	147.2800	14.98287		
	5. Kademe	93	145.4301	16.01385		
	6. Kademe	100	144.6700	14.04470		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 45’ te görüldüğü üzere katılımcıların yaşadıkları bölge değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yaşadıkları bölgeyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

4.5. Katılımcıların Müzik Türlerini Dinleme Sıklıklarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta, araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Büyük Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı ölçekleri ile Müzik Tercihleri Anketinde yer alan müzik türlerinin dinlenme sıklığı değişkeni arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular, alt başlıklara göre sıralanarak verilmiştir. Bu alt başlığın bölümlerini sırasıyla, müzik türlerinin dinlenme sıklığı değişkeni ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği (4.5.1) ve Sürekli Öfke-Öfke İfade Ölçeği (4.5.2.) arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar oluşturmaktadır.

4.5.1. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıkları ile kişilik özellikleri değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 46.

Katılımcıların Türk Halk Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	222	25.1577	5.69730	.977	.420		
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	26.1212	5.25889				
	Ara Sıra Dinlerim	107	25.5981	5.12276				
	Çok Nadir Dinlerim	47	25.3404	5.24312				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	24.8654	4.90310				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	222	30.7838	5.44143	2.563	.037	Her Zaman Dinlerim*Çoğu Zaman Dinlerim (0.029)	.017
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	32.3879	5.20505				
	Ara Sıra Dinlerim	107	30.8505	5.22838				
	Çok Nadir Dinlerim	47	31.6383	5.57333				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	30.8654	5.20192				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				

Tablo 46.

Katılımcıların Türk Halk Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	222	28.5721	5.19935	.351	.844		
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	29.0545	5.11842				
	Ara Sıra Dinlerim	107	28.6729	4.39076				
	Çok Nadir Dinlerim	47	29.3191	5.44980				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	28.9231	6.17981				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	222	26.2387	5.30787	1.564	.182		
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	25.6545	5.39382				
	Ara Sıra Dinlerim	107	26.0000	4.96592				
	Çok Nadir Dinlerim	47	24.6596	5.10020				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	24.7115	5.30385				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	222	34.3063	6.12730	2.993	.018	Her Zaman Dinlerim*Ara Sıra Dinlerim (0.045)	.020
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	34.8848	6.11815				
	Ara Sıra Dinlerim	107	32.8785	5.91402				
	Çok Nadir Dinlerim	47	33.8085	5.95139				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	32.2885	5.88896				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	222	145.0586	15.46829	2.214	.066	Ara Sıra Dinlerim*Çoğu Zaman Dinlerim (0.008)	
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	148.1030	15.47879				
	Ara Sıra Dinlerim	107	144.0000	15.67657				
	Çok Nadir Dinlerim	47	144.7660	17.44708				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	141.6538	16.05613				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 46’da görüldüğü üzere yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların Türk halk müziği dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk ve açıklık boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 46’da görüldüğü üzere, her zaman Türk halk müziği dinleyen öğrencilerin, ara sıra dinleyen öğrencilere göre açıklık puanı daha yüksektir.

Tablo 47.

Katılımcıların Türk Sanat Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	212	25.4481	5.72863	.429	.788		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	25.4444	5.39838				
	Ara Sıra Dinlerim	122	25.9836	5.21439				
	Çok Nadir Dinlerim	51	25.0000	4.68188				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	25.0541	4.65442				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	212	30.9811	5.70770	.691	.598		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	31.8538	4.95826				
	Ara Sıra Dinlerim	122	31.1803	5.59075				
	Çok Nadir Dinlerim	51	31.4510	4.73841				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	31.0270	5.12882				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	212	28.4057	5.17885	.881	.475		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	28.8713	5.11352				
	Ara Sıra Dinlerim	122	29.3279	4.79056				
	Çok Nadir Dinlerim	51	29.4118	5.44491				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	28.3784	5.79440				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	212	25.8538	5.55219	2.085	.081		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	26.1930	4.99331				
	Ara Sıra Dinlerim	122	26.0902	4.95601				
	Çok Nadir Dinlerim	51	24.4706	5.13557				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	24.1351	5.65765				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	212	33.9104	6.07274	3.330	.010	Çoğu Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.012)	.022
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	34.6550	6.02380				
	Ara Sıra Dinlerim	122	34.0246	5.70553				
	Çok Nadir Dinlerim	51	34.4314	6.87969				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	30.7027	5.86356				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				

Tablo 47.

Katılımcıların Türk Sanat Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	212	144.5991	16.25696	2.183	.070		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	147.0175	15.11893				
	Ara Sıra Dinlerim	122	146.6066	15.01215				
	Çok Nadir Dinlerim	51	144.7647	17.28304				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	139.2973	15.43241				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türk sanat müziği dinleme sıklığının Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları ile anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türk sanat müziği dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği açıklık boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 47’de görüldüğü üzere Türk sanat müziğini çoğu zaman dinleyen öğrencilerin açıklık puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 48.

Katılımcıların Arabesk/Fantezi Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	160	25.6688	5.76775	.355	.841		
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	25.8491	5.88103				
	Ara Sıra Dinlerim	159	25.4025	5.28446				
	Çok Nadir Dinlerim	84	25.0000	4.38783				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	25.3810	5.05608				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				

Tablo 48.

Katılımcıların Arabesk/Fantezi Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta²)
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	160	31.0750	5.80669	2.379	.051		
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	32.2170	5.09342				
	Ara Sıra Dinlerim	159	31.8113	5.15478				
	Çok Nadir Dinlerim	84	30.1071	5.22971				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	30.9167	5.10187				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	160	28.7188	5.67591	.616	.651		
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	29.4811	4.76541				
	Ara Sıra Dinlerim	159	28.4969	5.33780				
	Çok Nadir Dinlerim	84	28.7262	4.30565				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	28.8452	4.97341				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	160	25.0438	5.33806	1.686	.152		
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	26.1321	4.98966				
	Ara Sıra Dinlerim	159	26.4843	5.58009				
	Çok Nadir Dinlerim	84	25.5476	4.45163				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	25.5952	5.51038				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	160	33.8188	6.24537	2.987	.019	Çoğu Zaman Dinlerim*Çok Nadir Dinlerim (0.021)	.020
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	35.5943	6.24390			Çoğu Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlerim (0.047)	
	Ara Sıra Dinlerim	159	34.1195	5.92395				
	Çok Nadir Dinlerim	84	32.9048	5.98315				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	33.1548	5.73615				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	160	144.3250	16.27304	2.961	.019	Çoğu Zaman Dinlerim*Çok Nadir Dinlerim (0.020)	.020
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	149.2736	14.53635				
	Ara Sıra Dinlerim	159	146.3145	15.28221				
	Çok Nadir Dinlerim	84	142.2857	15.39956				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	143.8929	16.92365				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 48’de görüldüğü üzere yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların arabesk/fantezi dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 48’de görüldüğü üzere arabesk/fantezi türünü çoğu zaman dinleyen öğrencilerin açıklık puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 49.

Katılımcıların Türkçe Pop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (η^2)
DIŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	63	25.9524	5.17571	.667	.615		
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	24.6000	5.52307				
	Ara Sıra Dinlerim	122	25.6803	5.46403				
	Çok Nadir Dinlerim	139	25.6475	5.17920				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	25.4422	5.47588				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	63	30.9524	6.20205	.230	.922		
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	31.6571	5.11289				
	Ara Sıra Dinlerim	122	31.2213	5.56630				
	Çok Nadir Dinlerim	139	31.5396	5.23127				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	31.2161	5.14620				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	63	29.0794	5.16908	.420	.794		
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	29.1286	5.02147				
	Ara Sıra Dinlerim	122	28.6475	5.11669				
	Çok Nadir Dinlerim	139	28.4101	5.11436				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	29.0050	5.24500				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	63	24.6190	5.82937	1.305	.267		
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	26.3571	5.88054				
	Ara Sıra Dinlerim	122	25.8689	4.82752				
	Çok Nadir Dinlerim	139	25.4532	5.09507				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	26.1005	5.21071				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	63	31.8730	6.12370	3.608	.006	Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.022)	.024
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	33.5286	5.88962				
	Ara Sıra Dinlerim	122	34.6066	5.99388				
	Çok Nadir Dinlerim	139	33.4460	5.87697				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	34.8342	6.20424				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				

Tablo 49.

Katılımcıların Türkçe Pop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	63	142.4762	17.45673	.989	.413		
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	145.2714	14.95299				
	Ara Sıra Dinlerim	122	146.0246	15.10047				
	Çok Nadir Dinlerim	139	144.4964	14.55543				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	146.5980	16.73106				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 49’da yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların Türkçe pop dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği açıklık boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 49’da görüldüğü üzere Türkçe pop müziği her zaman dinleyen öğrencilerin açıklık puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 50.

Katılımcıların Yabancı Pop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	124	24.7177	5.16958	1.207	.307		
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	25.1667	4.97635				
	Ara Sıra Dinlerim	146	25.8425	4.67818				
	Çok Nadir Dinlerim	105	26.0952	4.95271				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	25.5500	6.59008				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	124	30.8306	5.66938	1.053	.379		
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	31.3846	5.13514				
	Ara Sıra Dinlerim	146	32.0274	5.69930				
	Çok Nadir Dinlerim	105	31.3238	4.87240				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	30.9643	5.15990				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				

Tablo 50.

Katılımcıların Yabancı Pop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	124	28.8710	5.27915	.510	.728		
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	29.0769	4.85844				
	Ara Sıra Dinlerim	146	29.0068	4.77132				
	Çok Nadir Dinlerim	105	28.1810	5.32191				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	28.8929	5.44389				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	124	25.0323	5.47861	1.735	.141		
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	24.9872	5.50441				
	Ara Sıra Dinlerim	146	25.9315	4.95728				
	Çok Nadir Dinlerim	105	26.4095	4.70208				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	26.2286	5.58562				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	124	32.5806	6.02987	3.524	.007	Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.016)	.023
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	33.2051	5.72386				
	Ara Sıra Dinlerim	146	34.2466	5.91149				
	Çok Nadir Dinlerim	105	34.3048	5.58866				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	35.1857	6.65446				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	124	142.0323	16.07803	2.401	.049	Her Zaman Dinlerim*Ara Sıra Dinlerim (0.009) Her Zaman Dinlerim*Çok Nadir Dinlerim (0.040) Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.013)	.016
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	143.8205	15.79063				
	Ara Sıra Dinlerim	146	147.0548	15.08586				
	Çok Nadir Dinlerim	105	146.3143	14.21559				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	146.8214	17.00159				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların yabancı pop müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yabancı pop dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği açıklık ve kişilik toplam boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki

büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 50’de görüldüğü üzere yabancı pop müzik türünü her zaman dinleyen öğrencilerin açıklık puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 51.

Katılımcıların Türkçe Rock/Metal Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	171	25.2515	5.41468	.387	.818		
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	25.6441	5.35017				
	Ara Sıra Dinlerim	126	25.6905	4.80577				
	Çok Nadir Dinlerim	73	25.9589	5.27952				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	25.1619	6.06237				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	171	31.3509	5.44974	1.264	.283		
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	32.1102	5.17685				
	Ara Sıra Dinlerim	126	30.6905	5.58350				
	Çok Nadir Dinlerim	73	31.5890	4.76630				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	30.9333	5.47945				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	171	28.8596	5.03671	.119	.976		
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	28.9915	4.87712				
	Ara Sıra Dinlerim	126	28.7143	5.34843				
	Çok Nadir Dinlerim	73	28.5068	5.22314				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	28.8762	5.38641				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	171	25.4035	5.28213	2.200	.068		
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	26.2203	5.05886				
	Ara Sıra Dinlerim	126	26.5952	5.52547				
	Çok Nadir Dinlerim	73	25.9589	5.41202				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	24.7619	4.91372				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	171	33.3216	6.38256	2.458	.045	Çoğu Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.049) Ara Sıra Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.030) Çok Nadir Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.027)	.016
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	34.5508	5.55870				
	Ara Sıra Dinlerim	126	34.6825	5.83733				
	Çok Nadir Dinlerim	73	34.9863	5.73850				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	32.9429	6.53957				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				

Tablo 51.

Katılımcıların Türkçe Rock/Metal Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	171	144.1871	16.23287	1.882	.112		
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	147.5169	15.72615				
	Ara Sıra Dinlerim	126	146.3730	15.31417				
	Çok Nadir Dinlerim	73	147.0000	14.93225				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	142.6762	15.99128				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türkçe rock/metal dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği açıklık boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 51’de görüldüğü üzere Türkçe rock/metal türünü çoğu zaman dinleyen öğrencilerin açıklık puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 52.

Katılımcıların Yabancı Rock/Metal Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DIŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	199	24.8794	5.43702	1.815	.124
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	25.6855	5.36833		
	Ara Sıra Dinlerim	95	25.6105	4.44899		
	Çok Nadir Dinlerim	87	26.6897	5.11339		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	25.3068	6.23184		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	199	31.6533	5.50348	.782	.537
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	31.5645	4.86274		
	Ara Sıra Dinlerim	95	31.2632	5.59865		
	Çok Nadir Dinlerim	87	30.5402	4.53361		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	31.0341	6.13535		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		

Tablo 52.

Katılımcıların Yabancı Rock/Metal Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	199	28.9648	5.33274	.170	.954
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	28.6613	4.87717		
	Ara Sıra Dinlerim	95	28.7789	5.01313		
	Çok Nadir Dinlerim	87	28.5287	5.50653		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	29.0114	4.93753		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	199	25.8543	5.31758	1.892	.110
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	25.5323	5.19449		
	Ara Sıra Dinlerim	95	26.6421	4.79343		
	Çok Nadir Dinlerim	87	26.1494	4.70410		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	24.6250	6.08996		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	199	34.0503	6.13711	1.312	.264
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	33.7097	5.39463		
	Ara Sıra Dinlerim	95	34.4737	5.97306		
	Çok Nadir Dinlerim	87	34.8276	6.21739		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	32.9205	6.84008		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	199	145.4020	16.17546	.894	.467
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	145.1532	15.15451		
	Ara Sıra Dinlerim	95	146.7684	14.96482		
	Çok Nadir Dinlerim	87	146.7356	14.87347		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	142.8977	17.46592		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların yabancı rock/metal müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 52). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yabancı rock/metal dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 53.

Katılımcıların Türkçe Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	110	25.1455	5.34298	2.508	.041	Çok Nadir Dinlerim*Hiç bir Zaman Dinlemem (0.024)	.012
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	25.9121	5.12651				
	Ara Sıra Dinlerim	149	25.5503	5.41449				
	Çok Nadir Dinlerim	106	24.2925	5.11388				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	26.3650	5.58738				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	110	31.8000	5.98592	.567	.686		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	31.7033	5.22280				
	Ara Sıra Dinlerim	149	31.2215	5.16072				
	Çok Nadir Dinlerim	106	30.9057	5.27262				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	31.0949	5.21435				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	110	29.2727	5.48544	.459	.766		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	29.0549	4.73137				
	Ara Sıra Dinlerim	149	28.7919	5.28419				
	Çok Nadir Dinlerim	106	28.5943	4.84380				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	28.4818	5.23436				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	110	25.0636	5.21339	.832	.505		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	26.2857	5.02944				
	Ara Sıra Dinlerim	149	25.7651	5.49249				
	Çok Nadir Dinlerim	106	26.1226	5.49754				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	25.7445	5.03375				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	110	33.6455	5.95794	.528	.715		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	34.4176	6.34221				
	Ara Sıra Dinlerim	149	34.4362	5.92444				
	Çok Nadir Dinlerim	106	33.8113	6.15067				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	33.6496	6.21028				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİKTOPLAM	Her Zaman Dinlerim	110	144.9273	15.96827	.697	.594		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	147.3736	15.41114				
	Ara Sıra Dinlerim	149	145.7651	15.55695				
	Çok Nadir Dinlerim	106	143.7264	15.44670				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	145.3358	16.45505				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türkçe rap/hiphop müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 53). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türkçe rap/hiphop dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği dışadönüklük boyutunda küçük düzeyde anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 54.

Katılımcıların Yabancı Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	158	24.8418	5.26559	1.398	.233
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	25.7308	4.55864		
	Ara Sıra Dinlerim	119	25.9916	5.33377		
	Çok Nadir Dinlerim	83	24.9398	5.29000		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	26.0000	6.11606		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	158	31.9747	5.86575	1.499	.201
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	31.6827	5.40094		
	Ara Sıra Dinlerim	119	31.0924	4.68679		
	Çok Nadir Dinlerim	83	30.3855	4.29927		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	31.0233	5.79529		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	158	28.7215	5.25026	.299	.878
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	29.1538	4.77812		
	Ara Sıra Dinlerim	119	28.4622	5.16473		
	Çok Nadir Dinlerim	83	28.8072	5.16427		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	28.9845	5.31799		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	158	25.5823	5.19458	1.515	.196
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	26.1442	5.17165		
	Ara Sıra Dinlerim	119	25.2605	5.27621		
	Çok Nadir Dinlerim	83	26.8916	4.90647		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	25.4651	5.58884		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	158	33.9430	6.19867	.358	.838
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	34.0096	5.90786		
	Ara Sıra Dinlerim	119	34.3697	5.38338		
	Çok Nadir Dinlerim	83	33.3494	6.53216		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	34.1085	6.48344		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		

Tablo 54.

Katılımcıların Yabancı Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	158	145.0633	16.10344	.297	.880
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	146.7212	16.06386		
	Ara Sıra Dinlerim	119	145.1765	14.32767		
	Çok Nadir Dinlerim	83	144.3735	15.60856		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	145.5814	16.71718		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların yabancı rap/hiphop müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yabancı rap/hiphop dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 55.

Katılımcıların Jazz Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	297	25.4983	5.59568	.396	.812
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	25.7944	5.20837		
	Ara Sıra Dinlerim	86	25.7093	4.70761		
	Çok Nadir Dinlerim	44	25.2727	4.96670		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	24.7797	5.81338		
	Toplam	593	25.4941	5.37358		
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	297	31.5690	5.32423	1.229	.297
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	31.5607	5.47581		
	Ara Sıra Dinlerim	86	30.3488	5.01003		
	Çok Nadir Dinlerim	44	30.5000	5.14669		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	31.6271	5.87484		
	Toplam	593	31.3170	5.35629		
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	297	28.9529	5.06423	2.095	.080
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	28.9159	5.14529		
	Ara Sıra Dinlerim	86	27.9651	4.65630		
	Çok Nadir Dinlerim	44	27.6364	4.99344		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	30.0508	6.06409		
	Toplam	593	28.8145	5.14414		

Tablo 55.

Katılımcıların Jazz Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	297	25.8047	5.33242	.529	.714
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	25.9159	5.18001		
	Ara Sıra Dinlerim	86	25.5116	5.16719		
	Çok Nadir Dinlerim	44	26.5682	5.66260		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	25.1525	4.99591		
	Toplam	593	25.7740	5.26586		
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	297	33.8485	6.11384	1.404	.231
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	35.0467	6.13278		
	Ara Sıra Dinlerim	86	33.4419	5.59539		
	Çok Nadir Dinlerim	44	32.9545	5.83476		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	34.3898	6.69023		
	Toplam	593	33.9933	6.09330		
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	297	145.6734	15.76188	1.181	.318
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	147.2336	16.01390		
	Ara Sıra Dinlerim	86	142.9767	13.93597		
	Çok Nadir Dinlerim	44	142.9318	14.87373		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	146.0000	18.40352		
	Toplam	593	145.3929	15.78794		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların jazz müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 55). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların jazz müzik dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 56.

Katılımcıların Elektronik Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	206	25.8350	5.54907	1.225	.299		
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	24.4907	5.26050				
	Ara Sıra Dinlerim	104	25.5962	5.02328				
	Çok Nadir Dinlerim	84	25.5119	5.18221				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	25.7802	5.62890				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	206	31.6990	5.85239	1.526	.193		
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	31.6852	4.61742				
	Ara Sıra Dinlerim	104	30.8365	5.02636				
	Çok Nadir Dinlerim	84	30.2262	4.68361				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	31.5714	5.85404				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	206	29.1117	5.25006	3.024	.017	Çoğu Zaman Dinlerim* Hiçbir Zaman Dinlemem (0.017)	.020
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	27.8796	4.37648				
	Ara Sıra Dinlerim	104	28.2019	5.62826				
	Çok Nadir Dinlerim	84	28.6071	4.85207				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	30.1429	5.19951				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	206	25.8544	5.46815	.909	.458		
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	25.7222	5.48376				
	Ara Sıra Dinlerim	104	25.7019	5.01237				
	Çok Nadir Dinlerim	84	26.5357	5.10716				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	25.0330	4.96085				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	206	34.1602	6.19745	.391	.815		
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	33.3981	5.23100				
	Ara Sıra Dinlerim	104	33.8846	6.04563				
	Çok Nadir Dinlerim	84	34.0833	6.16482				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	34.3626	6.83214				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	206	146.6602	16.56535	1.229	.297		
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	143.1759	13.74999				
	Ara Sıra Dinlerim	104	144.2212	15.73319				
	Çok Nadir Dinlerim	84	144.9643	15.37832				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	146.8901	16.57605				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Tablo 56’da yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların elektronik müzik dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği öz disiplin boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 56’da görüldüğü üzere elektronik müzik türünü çoğu zaman dinleyen öğrencilerin öz disiplin puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 57.

Katılımcıların Klasik Batı Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DİŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	291	26.0275	5.70776	2.420	.047	Her Zaman Dinlerim*Çoğu Zaman Dinlerim (0.026) Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.010)	.016
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	24.6937	4.99234				
	Ara Sıra Dinlerim	93	25.6129	4.43316				
	Çok Nadir Dinlerim	40	25.6500	4.78539				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	24.0517	5.81415				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	291	31.6426	5.50825	.816	.515		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	31.0631	4.86598				
	Ara Sıra Dinlerim	93	31.3333	5.62087				
	Çok Nadir Dinlerim	40	30.9750	4.77433				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	30.3793	5.44777				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	291	28.7973	5.22099	.418	.795		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	28.3333	4.67553				
	Ara Sıra Dinlerim	93	29.1828	5.40922				
	Çok Nadir Dinlerim	40	29.1000	5.28083				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	29.0345	5.18421				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	291	25.8969	5.16517	1.144	.335		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	26.3333	5.36713				
	Ara Sıra Dinlerim	93	25.4839	5.34792				
	Çok Nadir Dinlerim	40	24.4000	4.75449				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	25.5000	5.72851				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				

Tablo 57.

Katılımcıların Klasik Batı Müziği Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	291	34.0928	6.04708	.861	.487		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	34.5045	5.54629				
	Ara Sıra Dinlerim	93	34.0215	6.32967				
	Çok Nadir Dinlerim	40	32.6000	5.69660				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	33.4310	7.14784				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	291	146.4570	15.60573	1.169	.323		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	144.9279	14.68438				
	Ara Sıra Dinlerim	93	145.6344	16.39776				
	Çok Nadir Dinlerim	40	142.7250	15.59090				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	142.3966	17.68828				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların klasik batı müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların klasik batı müziği dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği dışadönüklük boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 57’de görüldüğü üzere klasik batı müziği türünü her zaman dinleyen öğrencilerin dışadönüklük puanları, hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 58.

Katılımcıların Dini Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
DIŞADÖNÜKLÜK	Her Zaman Dinlerim	195	25.8667	5.12852	1.760	.135		
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	25.0331	5.65970				
	Ara Sıra Dinlerim	129	26.1550	5.43635				
	Çok Nadir Dinlerim	76	25.1842	4.85170				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	24.4028	5.81077				
	Toplam	593	25.4941	5.37358				
UYUMLULUK	Her Zaman Dinlerim	195	31.0615	5.29212	2.649	.033	Her Zaman Dinlerim*Ara Sıra Dinlerim (0.021) Çok Nadir Dinlerim*Ara Sıra Dinlerim (0.009) Hiçbir Zaman Dinleme*Ara Sıra Dinlerim (0.011)	.018
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	31.5620	4.74147				
	Ara Sıra Dinlerim	129	32.4651	5.45729				
	Çok Nadir Dinlerim	76	30.4474	5.50247				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	30.4583	5.89805				
	Toplam	593	31.3170	5.35629				
ÖZDİSİPLİN	Her Zaman Dinlerim	195	28.6308	5.19983	.315	.868		
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	28.7355	5.21339				
	Ara Sıra Dinlerim	129	28.8372	5.11400				
	Çok Nadir Dinlerim	76	28.8026	5.10952				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	29.4167	5.06229				
	Toplam	593	28.8145	5.14414				
NEVROTİZM	Her Zaman Dinlerim	195	26.4872	5.33067	3.342	.010	Her Zaman Dinlerim*Ara Sıra Dinlerim (0.016)	.022
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	26.1983	5.56720				
	Ara Sıra Dinlerim	129	24.4031	5.05828				
	Çok Nadir Dinlerim	76	25.6447	4.99788				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	25.7222	4.85050				
	Toplam	593	25.7740	5.26586				

Tablo 58.

Katılımcıların Dini Müzik Dinleme Sıklığının Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
AÇIKLIK	Her Zaman Dinlerim	195	34.7949	5.78560	2.143	.074		
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	34.2314	6.14785				
	Ara Sıra Dinlerim	129	33.7674	6.26562				
	Çok Nadir Dinlerim	76	33.2237	5.50297				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	32.6389	6.85731				
	Toplam	593	33.9933	6.09330				
KİŞİLİK TOPLAM	Her Zaman Dinlerim	195	146.8410	14.24529	1.317	.262		
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	145.7603	16.08209				
	Ara Sıra Dinlerim	129	145.6279	16.48630				
	Çok Nadir Dinlerim	76	143.3026	15.93405				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	142.6389	17.60866				
	Toplam	593	145.3929	15.78794				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların dini müzik türünü dinleme sıklığı ile Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların dini müzik dinleme sıklığıyla Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği uyumluluk ve nevrotizm boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 58’de görüldüğü üzere dini müzik türünü ara sıra dinleyen öğrencilerin uyumluluk puanları, çok nadir dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca dini müzik türünü her zaman dinleyen öğrencilerin nevrotiklik puanları, ara sıra dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir.

4.5.2. Katılımcıların müzik türlerini dinleme sıklıkları ile öfke durum değişkenleri arasındaki farklılaşmaya ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 59.

Katılımcıların Türk Halk Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	222	24.2748	6.53367	1.527	.193
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	23.3697	6.87628		
	Ara Sıra Dinlerim	107	22.5421	5.97523		
	Çok Nadir Dinlerim	47	22.7234	7.48826		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	23.4615	5.81567		
	Total	593	23.5160	6.56826		
ÖFKEKONTROL	Her Zaman Dinlerim	222	19.7477	5.06959	1.291	.272
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	20.6788	4.83255		
	Ara Sıra Dinlerim	107	20.4393	4.66658		
	Çok Nadir Dinlerim	47	20.7447	4.43047		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	19.6346	4.27500		
	Total	593	20.2007	4.82342		
ÖFKEDİŞA	Her Zaman Dinlerim	222	17.6847	4.81604	1.731	.141
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	17.0424	5.12092		
	Ara Sıra Dinlerim	107	17.3084	4.86305		
	Çok Nadir Dinlerim	47	18.1277	4.67471		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	18.9231	4.74381		
	Total	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	222	18.0541	4.57682	.658	.622
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	18.3455	4.98614		
	Ara Sıra Dinlerim	107	17.6168	4.57772		
	Çok Nadir Dinlerim	47	18.6170	4.90143		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	18.5769	4.51727		
	Total	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	222	55.4865	8.70207	.847	.496
	Çoğu Zaman Dinlerim	165	56.0667	8.63567		
	Ara Sıra Dinlerim	107	55.3645	9.28317		
	Çok Nadir Dinlerim	47	57.4894	8.59189		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	52	57.1346	10.37158		
	Total	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türk halk müziği türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 59). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türk halk müziği dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 60.

Katılımcıların Türk Sanat Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	212	24.1745	6.93044	2.530	.040	Her Zaman Dinlerim* Çok Nadir Dinlerim (0.047)	.017
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	23.6959	6.26859				
	Ara Sıra Dinlerim	122	23.2131	6.47976				
	Çok Nadir Dinlerim	51	21.0000	6.49307				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	23.3784	5.53951				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	212	19.7972	5.28087	.874	.479		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	20.2281	4.63497				
	Ara Sıra Dinlerim	122	20.5410	4.32014				
	Çok Nadir Dinlerim	51	21.0000	5.11468				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	20.1622	4.04498				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	212	17.5991	4.97716	.690	.599		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	17.3684	4.87719				
	Ara Sıra Dinlerim	122	17.7951	4.75679				
	Çok Nadir Dinlerim	51	17.0000	4.96790				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	18.5676	5.11827				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	212	17.8868	4.69813	1.084	.363		
	Çoğu Zaman Dinlerim	171	18.1696	4.97883				
	Ara Sıra Dinlerim	122	18.1803	4.55819				
	Çok Nadir Dinlerim	51	18.0000	4.44972				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	19.6216	4.28402				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				

Tablo 60.

Katılımcıların Türk Sanat Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	21 2	55.2830	9.12707	1.10 5	.353		
	Çoğu Zaman Dinlerim	17 1	55.7661	8.60118				
	Ara Sıra Dinlerim	12 2	56.5164	8.58909				
	Çok Nadir Dinlerim	51	56.0000	8.71550				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	37	58.3514	10.57044				
	Toplam	59 3	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türk sanat müziği türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türk sanat müziği dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği sürekli öfke boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 60'ta görüldüğü üzere Türk sanat müziği türünü her zaman dinleyen öğrencilerin sürekli öfke puanları, çok nadir dinleyenlere göre daha yüksektir.

Tablo 61.

Katılımcıların Arabesk/Fantezi Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	160	22.6063	6.44483	2.016	.091		
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	22.8585	6.00228				
	Ara Sıra Dinlerim	159	23.9371	6.94161				
	Çok Nadir Dinlerim	84	24.1786	5.88681				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	24.6190	7.21261				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				

Tablo 61.

Katılımcıların Arabesk/Fantezi Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖFKE DIŞI	Her Zaman Dinlerim	160	16.5188	4.56535	6.802	.000	Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.000) Çoğu Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.003)	.044
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	16.7736	4.94018				
	Ara Sıra Dinlerim	159	17.7799	4.73159				
	Çok Nadir Dinlerim	84	18.2500	4.80681				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	19.5833	5.25313				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	160	17.1625	5.01179	3.502	.008	Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.021)	.023
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	17.9151	4.61905				
	Ara Sıra Dinlerim	159	18.5597	4.42174				
	Çok Nadir Dinlerim	84	18.3690	4.46615				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	19.3095	4.71853				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKETARZ	Her Zaman Dinlerim	160	54.2938	8.97698	3.185	.013	Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.017)	.021
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	55.6226	8.53949				
	Ara Sıra Dinlerim	159	56.2075	8.49950				
	Çok Nadir Dinlerim	84	56.3810	8.95626				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	58.4524	9.63728				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	160	20.6125	4.89640	1.645	.161		
	Çoğu Zaman Dinlerim	106	20.9340	4.91503				
	Ara Sıra Dinlerim	159	19.8679	4.81836				
	Çok Nadir Dinlerim	84	19.7619	4.37578				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	84	19.5595	4.92682				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA testi sonucuna göre katılımcıların arabesk/fantezi dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği öfke dışa, öfke içte ve öfke tarz boyutunda anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Tablo 61’de görüldüğü üzere arabesk/fantezi müziği hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilerin öfke dışa, öfke içte ve öfke tarz puanları her zaman dinleyen öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 62.

Katılımcıların Türkçe Pop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	63	23.4921	6.28329	.433	.785
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	23.1714	7.14847		
	Ara Sıra Dinlerim	122	23.5082	7.50784		
	Çok Nadir Dinlerim	139	23.0719	5.98748		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	23.9598	6.24568		
	Total	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	63	19.1429	4.94113	2.340	.054
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	21.1429	4.85227		
	Ara Sıra Dinlerim	122	20.7787	4.94852		
	Çok Nadir Dinlerim	139	20.3381	4.88499		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	19.7538	4.58529		
	Total	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	63	17.5397	4.62052	.672	.612
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	17.2143	4.53934		
	Ara Sıra Dinlerim	122	17.9344	5.50092		
	Çok Nadir Dinlerim	139	17.1295	4.74240		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	17.8241	4.86008		
	Total	593	17.5818	4.90661		
ÖFKEİÇTE	Her Zaman Dinlerim	63	17.2698	4.48728	1.241	.292
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	18.7857	5.24996		
	Ara Sıra Dinlerim	122	18.1311	4.62110		
	Çok Nadir Dinlerim	139	17.8129	4.75268		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	18.4422	4.58978		
	Total	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	63	53.9524	9.05971	1.609	.170
	Çoğu Zaman Dinlerim	70	57.1429	8.73654		
	Ara Sıra Dinlerim	122	56.8443	9.13536		
	Çok Nadir Dinlerim	139	55.2806	8.57704		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	199	56.0201	9.02743		
	Total	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türkçe pop müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 62). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türkçe pop dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 63.

Katılımcıların Yabancı Pop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	124	23.6129	6.63902	1.105	.353
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	22.3974	6.31498		
	Ara Sıra Dinlerim	146	23.2466	6.18737		
	Çok Nadir Dinlerim	105	24.3714	7.01545		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	23.6929	6.67207		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	124	19.7419	4.86044	.743	.563
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	20.0256	4.69311		
	Ara Sıra Dinlerim	146	20.0616	4.75064		
	Çok Nadir Dinlerim	105	20.4190	4.80941		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	20.6857	4.96330		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	124	17.7097	5.06506	.945	.437
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	17.5897	4.55396		
	Ara Sıra Dinlerim	146	17.1164	4.65575		
	Çok Nadir Dinlerim	105	18.2952	4.84753		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	17.4143	5.24368		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	124	17.3871	4.40198	1.932	.104
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	18.0128	4.91880		
	Ara Sıra Dinlerim	146	17.8699	4.45245		
	Çok Nadir Dinlerim	105	18.6952	5.08793		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	18.7714	4.75946		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	124	54.8387	8.96188	1.962	.099
	Çoğu Zaman Dinlerim	78	55.6282	9.07703		
	Ara Sıra Dinlerim	146	55.0479	8.57770		
	Çok Nadir Dinlerim	105	57.4095	8.58408		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	140	56.8714	9.32070		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların yabancı pop müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 63). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yabancı pop dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeğinin boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 64.

Katılımcıların Türkçe Rock/Metal Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	171	23.0585	6.42487	.487	.745
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	23.9661	6.59310		
	Ara Sıra Dinlerim	126	23.3810	6.73838		
	Çok Nadir Dinlerim	73	24.0685	6.80957		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	23.5333	6.45855		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	171	20.6491	4.79396	.951	.434
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	20.2797	4.58143		
	Ara Sıra Dinlerim	126	19.5714	4.69967		
	Çok Nadir Dinlerim	73	20.0000	5.19080		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	20.2762	5.02014		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	171	17.2515	4.68928	.678	.607
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	17.2966	4.72728		
	Ara Sıra Dinlerim	126	17.6667	5.22149		
	Çok Nadir Dinlerim	73	17.9452	5.24640		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	18.0857	4.84791		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	171	17.9357	4.83267	.494	.740
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	18.2203	4.40500		
	Ara Sıra Dinlerim	126	18.5317	4.65564		
	Çok Nadir Dinlerim	73	17.6849	4.64542		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	18.2667	4.98511		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	171	55.8363	8.99589	.201	.938
	Çoğu Zaman Dinlerim	118	55.7966	8.49189		
	Ara Sıra Dinlerim	126	55.7698	8.38204		
	Çok Nadir Dinlerim	73	55.6301	8.83256		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	105	56.6286	10.09308		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türkçe rock/metal müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 64). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türkçe rock/metal dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 65.

Katılımcıların Yabancı Rock/Metal Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	199	22.9899	6.78456	1.250	.289
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	23.7581	6.97891		
	Ara Sıra Dinlerim	95	23.7263	5.99191		
	Çok Nadir Dinlerim	87	24.7011	6.49707		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	22.9659	6.07889		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	199	20.4422	5.02272	.471	.757
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	19.9919	4.43287		
	Ara Sıra Dinlerim	95	19.7053	4.60544		
	Çok Nadir Dinlerim	87	20.3218	4.78489		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	20.3636	5.20208		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	199	17.0955	4.74777	1.366	.244
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	18.2339	5.18614		
	Ara Sıra Dinlerim	95	17.5053	4.37564		
	Çok Nadir Dinlerim	87	18.1149	5.46325		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	17.3182	4.77432		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	199	17.6131	4.56668	1.154	.330
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	18.4032	4.45012		
	Ara Sıra Dinlerim	95	18.4211	4.32848		
	Çok Nadir Dinlerim	87	18.7356	5.37319		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	18.1136	5.05244		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	199	55.1508	8.63791	1.020	.396
	Çoğu Zaman Dinlerim	124	56.6290	8.94470		
	Ara Sıra Dinlerim	95	55.6316	8.31565		
	Çok Nadir Dinlerim	87	57.1724	10.31392		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	88	55.7955	8.75222		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların yabancı rock/metal müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 65). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yabancı rock/metal dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 66.

Katılımcıların Türkçe Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (η^2)
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	110	22.5455	6.58137	2.895	.022	Her Zaman Dinlerim*Çok Nadir Dinlerim (0.040)	.019
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	23.0220	6.30692				
	Ara Sıra Dinlerim	149	22.7852	6.38152				
	Çok Nadir Dinlerim	106	24.3774	7.13870				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	24.7518	6.28231				
	Toplam	593	23.5160	6.56826			Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.008)	
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	110	20.6727	5.08661	.585	.674		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	20.3187	4.41683				
	Ara Sıra Dinlerim	149	19.7785	4.50202				
	Çok Nadir Dinlerim	106	20.3113	5.19407				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	20.1168	4.93348				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	110	16.4182	4.72041	2.663	.032	Her Zaman Dinlerim*Çok Nadir Dinlerim (0.039)	.018
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	17.7582	4.89748				
	Ara Sıra Dinlerim	149	17.3356	4.94102				
	Çok Nadir Dinlerim	106	18.2925	5.48933				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	18.1168	4.40098				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	110	17.1364	4.74579	1.724	.143		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	18.4286	5.02470				
	Ara Sıra Dinlerim	149	18.3423	4.46877				
	Çok Nadir Dinlerim	106	18.6509	5.13632				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	18.1679	4.31067				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	110	54.2273	9.44094	1.887	.111		
	Çoğu Zaman Dinlerim	91	56.5055	9.43795				
	Ara Sıra Dinlerim	149	55.4564	8.49601				
	Çok Nadir Dinlerim	106	57.2547	9.24179				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	137	56.4015	8.25642				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların Türkçe rap/hiphop müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların Türkçe rap/hiphop dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği sürekli öfke ve öfke dışı boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 66’da görüldüğü üzere, Türkçe rap/hiphop müzik türünü her zaman dinleyen öğrencilerin sürekli öfke ve öfke dışı puanları çok nadir dinleyen öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 67.

Katılımcıların Yabancı Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	158	22.7975	6.64261	1.617	.168		
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	23.6346	7.03398				
	Ara Sıra Dinlerim	119	22.9328	5.87977				
	Çok Nadir Dinlerim	83	24.6747	6.67194				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	24.0930	6.56035				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	158	20.2468	5.22937	1.572	.180		
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	19.4519	4.03355				
	Ara Sıra Dinlerim	119	19.8067	4.87518				
	Çok Nadir Dinlerim	83	20.9157	4.32859				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	20.6512	5.09082				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞI	Her Zaman Dinlerim	158	16.7785	4.76936	1.671	.155		
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	17.6346	5.07049				
	Ara Sıra Dinlerim	119	17.6807	4.94706				
	Çok Nadir Dinlerim	83	18.0843	5.04904				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	18.1085	4.75533				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	158	17.4620	4.34006	1.788	.130		
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	18.3750	4.85756				
	Ara Sıra Dinlerim	119	18.4202	5.01100				
	Çok Nadir Dinlerim	83	19.0361	4.18606				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	17.9767	4.98978				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				

Tablo 67.

Katılımcıların Yabancı Rap/Hiphop Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	158	54.4873	8.53598	2.544	.039	Her Zaman Dinlerim*Çok Nadir Dinlerim (0.028)	.017
	Çoğu Zaman Dinlerim	104	55.4615	8.96154				
	Ara Sıra Dinlerim	119	55.9076	9.87635				
	Çok Nadir Dinlerim	83	58.0361	8.21279				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	129	56.7364	8.70391				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların yabancı rap/hiphop müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yabancı rap/hiphop dinleme sıklığıyla sürekli öfke-öfke tarz ölçeği öfke tarz boyutu arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Tablo 67’de görüldüğü üzere, yabancı rap/hiphop müzik türünü her zaman dinleyen öğrencilerin öfke tarz puanları, çok nadir dinleyen öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 68.

Katılımcıların Jazz Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	297	23.9091	6.83111	.805	.522
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	22.8505	6.54419		
	Ara Sıra Dinlerim	86	23.4535	6.48556		
	Çok Nadir Dinlerim	44	23.7500	5.92246		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	22.6610	5.82092		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	297	20.1077	5.05127	1.283	.275
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	20.5047	5.09601		
	Ara Sıra Dinlerim	86	19.6395	4.14988		
	Çok Nadir Dinlerim	44	19.7273	3.55922		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	21.2881	4.80679		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		

Tablo 68.

Katılımcıların Jazz Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	297	17.7037	4.99051	1.487	.205
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	16.6449	4.90716		
	Ara Sıra Dinlerim	86	18.1395	5.05304		
	Çok Nadir Dinlerim	44	18.1818	3.52580		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	17.4068	5.05186		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	297	17.7879	4.60304	2.350	.053
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	18.4673	5.02694		
	Ara Sıra Dinlerim	86	17.9186	4.55610		
	Çok Nadir Dinlerim	44	20.0000	4.65058		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	18.3220	4.69938		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	297	55.5993	8.62416	.907	.460
	Çoğu Zaman Dinlerim	107	55.6168	9.46159		
	Ara Sıra Dinlerim	86	55.6977	9.29018		
	Çok Nadir Dinlerim	44	57.9091	7.71835		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	59	57.0169	9.79178		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların jazz müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 68). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların jazz müzik dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 69.

Katılımcıların Elektronik Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	206	23.7282	6.70012	1.304	.267
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	22.5741	6.67567		
	Ara Sıra Dinlerim	104	23.1154	6.31274		
	Çok Nadir Dinlerim	84	24.6190	6.39447		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	23.5934	6.53704		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		

Tablo 69.

Katılımcıların Elektronik Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	206	20.0971	5.23593	1.058	.376
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	20.4815	4.18828		
	Ara Sıra Dinlerim	104	20.0673	5.00924		
	Çok Nadir Dinlerim	84	19.5000	4.36994		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	20.9011	4.72359		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	206	17.5243	4.94328	.953	.433
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	16.9815	5.09532		
	Ara Sıra Dinlerim	104	18.0192	4.71515		
	Çok Nadir Dinlerim	84	18.1667	5.14567		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	17.3846	4.57716		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	206	17.6748	4.49672	1.475	.208
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	18.0926	5.22134		
	Ara Sıra Dinlerim	104	18.1923	4.61756		
	Çok Nadir Dinlerim	84	19.1310	4.66151		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	18.3187	4.64251		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	206	55.2961	8.46886	.673	.611
	Çoğu Zaman Dinlerim	108	55.5556	9.63573		
	Ara Sıra Dinlerim	104	56.2788	8.88487		
	Çok Nadir Dinlerim	84	56.7976	9.48782		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	91	56.6044	8.69084		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların elektronik müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 69). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların elektronik müzik dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 70.

Katılımcıların Klasik Batı Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	291	23.5326	6.92383	1.120	.346		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	24.2342	6.51844				
	Ara Sıra Dinlerim	93	22.8925	6.13518				
	Çok Nadir Dinlerim	40	22.0750	5.87645				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	24.0517	5.86522				
	Toplam	593	23.5160	6.56826				
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	291	20.1615	5.07509	1.376	.241		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	19.5856	4.21786				
	Ara Sıra Dinlerim	93	21.1398	5.23074				
	Çok Nadir Dinlerim	40	19.9250	4.20249				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	20.2586	4.21593				
	Toplam	593	20.2007	4.82342				
ÖFKE DIŞA	Her Zaman Dinlerim	291	17.3368	4.84127	1.032	.390		
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	17.8468	5.30557				
	Ara Sıra Dinlerim	93	17.4946	4.87367				
	Çok Nadir Dinlerim	40	17.2500	4.13707				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	18.6724	4.96792				
	Toplam	593	17.5818	4.90661				
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	291	17.5258	4.70896	4.258	.002	Her Zaman Dinlerim*Çoğu Zaman Dinlerim (0.016)	.028
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	19.3514	4.96286				
	Ara Sıra Dinlerim	93	18.2366	4.50699				
	Çok Nadir Dinlerim	40	17.4500	4.74450				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	19.2931	3.92030				
	Toplam	593	18.1467	4.70987				

Tablo 70.

Katılımcıların Klasik Batı Müziği Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe	Etki Büyüklüğü (Eta ²)
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	291	55.0241	8.86777	2.453	.045	Her Zaman Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.013) Çok Nadir Dinlerim*Hiçbir Zaman Dinlemem (0.049)	.016
	Çoğu Zaman Dinlerim	111	56.7838	9.20712				
	Ara Sıra Dinlerim	93	56.8710	9.25863				
	Çok Nadir Dinlerim	40	54.6250	8.66377				
	Hiçbir Zaman Dinlemem	58	58.2241	7.87410				
	Toplam	593	55.9292	8.93416				

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların klasik batı müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 70). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların klasik batı müziği dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği öfke içte ve öfke tarz boyutunda anlamlı fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, bu boyutlardaki anlamlı farklılaşmaların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır.

Tablo 71.

Katılımcıların Dini Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
S. ÖFKE	Her Zaman Dinlerim	195	23.7333	7.01403	.931	.445
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	23.7273	6.43040		
	Ara Sıra Dinlerim	129	22.6279	6.47117		
	Çok Nadir Dinlerim	76	23.3947	6.19479		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	24.2917	6.09187		
	Toplam	593	23.5160	6.56826		
ÖFKE KONTROL	Her Zaman Dinlerim	195	19.5333	5.11745	1.641	.162
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	20.5620	4.42887		
	Ara Sıra Dinlerim	129	20.6589	5.02104		
	Çok Nadir Dinlerim	76	20.0526	4.36927		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	20.7361	4.63907		
	Toplam	593	20.2007	4.82342		

Tablo 71.

Katılımcıların Dini Müzik Dinleme Sıklığının Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Puanlarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar (devamı)

	Dinleme Sıklığı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
ÖFK EDİŞA	Her Zaman Dinlerim	195	17.6462	5.00236	.386	.818
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	17.6529	5.19890		
	Ara Sıra Dinlerim	129	17.1938	4.82033		
	Çok Nadir Dinlerim	76	17.5132	4.74270		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	18.0556	4.52812		
	Toplam	593	17.5818	4.90661		
ÖFKE İÇTE	Her Zaman Dinlerim	195	18.0564	4.71692	1.330	.257
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	18.7686	5.28009		
	Ara Sıra Dinlerim	129	17.4961	4.37701		
	Çok Nadir Dinlerim	76	18.5789	4.88334		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	18.0556	3.95713		
	Toplam	593	18.1467	4.70987		
ÖFKE TARZ	Her Zaman Dinlerim	195	55.2359	9.03406	1.052	.379
	Çoğu Zaman Dinlerim	121	56.9835	9.82258		
	Ara Sıra Dinlerim	129	55.3488	8.33540		
	Çok Nadir Dinlerim	76	56.1447	9.67706		
	Hiçbir Zaman Dinlemem	72	56.8472	7.11012		
	Toplam	593	55.9292	8.93416		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir

Katılımcıların dini müzik türünü dinleme sıklığı ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutlarının anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 71). Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların dini müzik dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

4.6. Katılımcıların Müzik Tercihleri ile Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Bölge Gelişmişlik Düzeyi Değişkenleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu alt başlığında altıncı alt probleme yönelik bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Müzik tercihleri ve müzik tercihleri anketinde yer alan müzik dinlemeye yönelik duygu durum, müzik dinleme alışkanlıkları ve katılımcıların yaşadıkları bölgenin gelişmişlik düzeyi değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla ki-kare (CHI-SQUARE) testi uygulanmıştır.

4.6.1. Müzik tercihi ve müzik dinlemeye yönelik duygu durum değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular ve yorumlar

Tablo 72.

Müzik Türü ve Müzik Dinlemede Etkili Olan Duygu Durumu Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi

	Müzik Dinlemede Etkili Olan Duygu Durumu						Toplam
		Öfkeli olduğumda	Neşeli olduğumda	Üzgün olduğumda	Sevgi-aşk dolu olduğumda	Korktuğumda	
Türkçe Pop	f	18	121	51	38	8	236
	%	3.0%	20.4%	8.6%	6.4%	1.3%	39.8%
Yabancı Pop	f	13	40	20	20	3	96
	%	2.2%	6.7%	3.4%	3.4%	0.5%	16.2%
Türk Halk Müziği	f	3	12	6	3	2	26
	%	0.5%	2.0%	1.0%	0.5%	0.3%	4.4%
Türk Sanat Müziği	f	1	6	0	0	0	7
	%	0.2%	1.0%	0.0%	0.0%	0.0%	1.2%
Arabesk- Fantezi	f	8	27	19	17	1	72
	%	1.3%	4.6%	3.2%	2.9%	0.2%	12.1%
Türkçe Rap/Hiphop	f	5	39	15	18	1	78
	%	0.8%	6.6%	2.5%	3.0%	0.2%	13.2%
Yabancı Rap/Hiphop	f	3	13	7	6	0	29
	%	0.5%	2.2%	1.2%	1.0%	0.0%	4.9%
Jazz	f	0	2	0	0	0	2
	%	0.0%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.3%
Yabancı Rock/Metal	f	3	4	4	3	0	14
	%	0.5%	0.7%	0.7%	0.5%	0.0%	2.4%
Türkçe Rock/Metal	f	1	6	3	4	0	14
	%	0.2%	1.0%	0.5%	0.7%	0.0%	2.4%
Klasik Batı Müziği	f	0	1	1	0	1	3
	%	0.0%	0.2%	0.2%	0.0%	0.2%	0.5%
Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f	3	4	1	2	0	10
	%	0.5%	0.7%	0.2%	0.3%	0.0%	1.7%
Dini Müzik	f	1	4	0	1	0	6
	%	0.2%	0.7%	0.0%	0.2%	0.0%	1.0%
Toplam	f	59	279	127	112	16	593
	%	9.9%	47.0%	21.4%	18.9%	2.7%	100.0%

Pearson Chi-Square Anlamlılık Değeri: ,494

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 72’de müzik türü ve müzik dinlemede etkili olan duygu durumuna ilişkin ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan ki-kare testi sonucuna göre müzik türü ve müzik dinlemede etkili olan duygu durumu arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p=.494>0.05$).

Tablo 73.

Müzik Türü ve Müzik Dinlerken Hissedilen Duygu Durumu Değişkenlerinin İlişkisine Yönelik Ki-kare Testi

		Müzik Dinlerken Hissedilen Duygu					Toplam
		Sevgi/Aşk	Neşe/Mutluluk	Öfke	Üzüntü/Hüzün	Korku	
Müzik Türü	Türkçe Pop	f 37	150	11	25	13	236
		% 6.2%	25.3%	1.9%	4.2%	2.2%	39.8%
	Yabancı Pop	f 9	70	1	11	5	96
		% 1.5%	11.8%	0.2%	1.9%	0.8%	16.2%
	Türk Halk Müziği	f 1	19	1	4	1	26
		% 0.2%	3.2%	0.2%	0.7%	0.2%	4.4%
	Türk Sanat Müziği	f 0	5	2	0	0	7
		% 0.0%	0.8%	0.3%	0.0%	0.0%	1.2%
	Arabesk-Fantezi	f 10	35	6	16	5	72
		% 1.7%	5.9%	1.0%	2.7%	0.8%	12.1%
	Türkçe Rap/Hiphop	f 10	36	10	12	10	78
		% 1.7%	6.1%	1.7%	2.0%	1.7%	13.2%
	Yabancı Rap/Hiphop	f 0	21	3	4	1	29
		% 0.0%	3.5%	0.5%	0.7%	0.2%	4.9%
	Jazz	f 0	2	0	0	0	2
		% 0.0%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.3%
	Yabancı Rock/Metal	f 1	6	3	4	0	14
		% 0.2%	1.0%	0.5%	0.7%	0.0%	2.4%
	Türkçe Rock/Metal	f 2	8	2	0	2	14
		% 0.3%	1.3%	0.3%	0.0%	0.3%	2.4%
	Klasik Batı Müziği	f 0	3	0	0	0	3
		% 0.0%	0.5%	0.0%	0.0%	0.0%	0.5%
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f 1	8	1	0	0	10
		% 0.2%	1.3%	0.2%	0.0%	0.0%	1.7%
	Dini Müzik	f 0	4	0	1	1	6
		% 0.0%	0.7%	0.0%	0.2%	0.2%	1.0%
Toplam		f 71	367	40	77	38	593
		% 12.0%	61.9%	6.7%	13.0%	6.4%	100.0%
Pearson Chi-Square Anamlılık Değeri:		.023		Etki Büyüklüğü: 0.002			

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Katılımcıların dinledikleri müzik türü ve müzik dinlerken hissettikleri duygu durumuna ilişkin ki-kare testi sonuçları Tablo 73'te yer almaktadır. Analiz sonucuna müzik türü ve müzik dinlerken hissedilen duygu durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.23<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, iki değişken arasındaki ilişkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 74.

Müzik Türü ve Müzik Dinlerken En Çok Düşünülen Şey Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi

		Müzik Dinlerken Düşünülen Şey						Toplam
		Arkadaşlarımla ilişkilerimi	Ailemle ilişkilerimi	Yaşadığım olumlu olayları/durumları	Yaşadığım olumsuz olayları/durumları	Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu	Toplumsal olayları/durumları	
Müzik Türü	Türkçe Pop	f 46	16	63	48	42	21	236
		% 7.8%	2.7%	10.6%	8.1%	7.1%	3.5%	39.8%
	Yabancı Pop	f 20	4	22	16	19	15	96
		% 3.4%	0.7%	3.7%	2.7%	3.2%	2.5%	16.2%
	Türk Halk Müziği	f 3	5	2	2	10	4	26
		% 0.5%	0.8%	0.3%	0.3%	1.7%	0.7%	4.4%
	Türk Sanat Müziği	f 2	0	2	1	1	1	7
		% 0.3%	0.0%	0.3%	0.2%	0.2%	0.2%	1.2%
	Arabesk-Fantezi	f 11	4	18	23	13	3	72
		% 1.9%	0.7%	3.0%	3.9%	2.2%	0.5%	12.1%
	Türkçe Rap/Hiphop	f 9	11	19	15	15	9	78
		% 1.5%	1.9%	3.2%	2.5%	2.5%	1.5%	13.2%
	Yabancı Rap/Hiphop	f 3	1	5	8	11	1	29
		% 0.5%	0.2%	0.8%	1.3%	1.9%	0.2%	4.9%
	Jazz	f 1	0	0	0	0	1	2
		% 0.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	0.3%
	Yabancı Rock/Metal	f 1	1	4	3	1	4	14
		% 0.2%	0.2%	0.7%	0.5%	0.2%	0.7%	2.4%
	Türkçe Rock/Metal	f 2	3	3	4	1	1	14
		% 0.3%	0.5%	0.5%	0.7%	0.2%	0.2%	2.4%
	Klasik Batı Müziği	f 0	1	2	0	0	0	3
		% 0.0%	0.2%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.5%
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f 0	1	3	2	3	1	10
		% 0.0%	0.2%	0.5%	0.3%	0.5%	0.2%	1.7%
	Dini Müzik	f 0	1	1	1	1	2	6
		% 0.0%	0.2%	0.2%	0.2%	0.2%	0.3%	1.0%
Toplam		f 98	48	144	123	117	63	593
		% 16.5%	8.1%	24.3%	20.7%	19.7%	10.6%	100.0%

Pearson Chi-Square Anlamlılık Değeri: 0,60

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 74’te müzik türü ve müzik dinlerken düşünülen şey durumuna ilişkin ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan ki-kare testi sonucuna göre müzik türü ve müzik dinlerken düşünülen şey durumu arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p=0.60>0.05$).

4.6.2. Müzik tercihi ve müzik dinleme alışkanlıkları değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular ve yorumlar

Tablo 75.

Müzik Türü ve Müzik Dinleme Amacı Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi

		Müzik Dinleme Amacı					Toplam
		Dinlenme-Rahatlama	Sakinleşme	Eğlenme	Boş zamanları değerlendirme	Motive olma	
Müzik Türü	Türkçe Pop	f 58	28	78	37	35	236
		% 9.8%	4.7%	13.2%	6.2%	5.9%	39.8%
	Yabancı Pop	f 30	21	22	9	14	96
		% 5.1%	3.5%	3.7%	1.5%	2.4%	16.2%
	Türk Halk Müziği	f 9	0	9	6	2	26
		% 1.5%	0.0%	1.5%	1.0%	0.3%	4.4%
	Türk Sanat Müziği	f 1	0	1	4	1	7
		% 0.2%	0.0%	0.2%	0.7%	0.2%	1.2%
	Arabesk-Fantezi	f 23	13	19	8	9	72
		% 3.9%	2.2%	3.2%	1.3%	1.5%	12.1%
	Türkçe Rap/Hiphop	f 17	11	21	14	15	78
		% 2.9%	1.9%	3.5%	2.4%	2.5%	13.2%
	Yabancı Rap/Hiphop	f 6	6	4	7	6	29
		% 1.0%	1.0%	0.7%	1.2%	1.0%	4.9%
	Jazz	f 0	0	0	1	1	2
		% 0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	0.2%	0.3%
	Yabancı Rock/Metal	f 5	1	3	0	5	14
		% 0.8%	0.2%	0.5%	0.0%	0.8%	2.4%
	Türkçe Rock/Metal	f 5	0	5	2	2	14
		% 0.8%	0.0%	0.8%	0.3%	0.3%	2.4%
	Klasik Batı Müziği	f 0	0	1	2	0	3
		% 0.0%	0.0%	0.2%	0.3%	0.0%	0.5%
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f 1	2	3	2	2	10
		% 0.2%	0.3%	0.5%	0.3%	0.3%	1.7%
	Dini Müzik	f 1	2	1	0	2	6
		% 0.2%	0.3%	0.2%	0.0%	0.3%	1.0%
Toplam		f 156	84	167	92	94	593
		% 26.3%	14.2%	28.2%	15.5%	15.9%	100.0%

Pearson Chi-Square Anlamlılık Değeri: 0,58

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 75’te müzik türü ve müzik dinleme amacı durumuna ilişkin ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan ki-kare testi sonucuna göre müzik türü ve müzik dinleme amacı arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p=0.58>0.05$).

Tablo 76.

Müzik Türü ve Müzik Dinlerken En Çok Etkileyen Unsur Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi

		Müzik Dinlerken Etkileyen			Toplam	
		Unsur				
		Ritmik	Melodisi	Sözleri		
Müzik Türü	Türkçe Pop	f	42	39	155	236
		%	7.1%	6.6%	26.1%	39.8%
	Yabancı Pop	f	26	23	47	96
		%	4.4%	3.9%	7.9%	16.2%
	Türk Halk Müziği	f	3	2	21	26
		%	0.5%	0.3%	3.5%	4.4%
	Türk Sanat Müziği	f	1	2	4	7
		%	0.2%	0.3%	0.7%	1.2%
	Arabesk-Fantezi	f	18	7	47	72
		%	3.0%	1.2%	7.9%	12.1%
	Türkçe Rap/Hiphop	f	19	14	45	78
		%	3.2%	2.4%	7.6%	13.2%
	Yabancı Rap/Hiphop	f	7	12	10	29
		%	1.2%	2.0%	1.7%	4.9%
	Jazz	f	0	1	1	2
		%	0.0%	0.2%	0.2%	0.3%
	Yabancı Rock/Metal	f	5	2	7	14
		%	0.8%	0.3%	1.2%	2.4%
	Türkçe Rock/Metal	f	3	2	9	14
		%	0.5%	0.3%	1.5%	2.4%
Klasik Batı Müziği	f	1	1	1	3	
	%	0.2%	0.2%	0.2%	0.5%	
Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f	5	2	3	10	
	%	0.8%	0.3%	0.5%	1.7%	
Dini Müzik	f	1	1	4	6	
	%	0.2%	0.2%	0.7%	1.0%	
Toplam		f	131	108	354	593
		%	22.1%	18.2%	59.7%	100.0%
Pearson Chi-Square Anlamlılık Değeri		.030		Etki Büyüklüğü: 0.002		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 76’da katılımcıların dinledikleri müzik türü ve müzik dinlerken en çok etkilendikleri unsura yönelik ki kare testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0.030<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, iki değişken arasındaki ilişkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tablo 76’da görüldüğü üzere, katılımcıların müzik dinlerken kendilerini en çok etkileyen unsurları sırasıyla, söz ($f=354$, %59.7), ritim ($f=131$, %22.1) ve melodi ($f=108$, %18.2) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Yabancı rap/hiphop, klasik batı müziği, elektronik müzik (dj, remiks vs.) müzik türleri hariç diğer tüm müzik türlerinde sözler, daha çok etkileyen unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 77.

Müzik Türü ve Tercih Edilen Ses Düzeyi Değişkenlerinin İlişkinine yönelik Ki-Kare Testi

		Müzik Dinlerken Ses Düzeyi			Toplam	
		Kısık	Orta	Yüksek		
Müzik Türü	Türkçe Pop	f	7	123	106	236
		%	1.2%	20.7%	17.9%	39.8%
	Yabancı Pop	f	1	32	63	96
		%	0.2%	5.4%	10.6%	16.2%
	Türk Halk Müziği	f	2	15	9	26
		%	0.3%	2.5%	1.5%	4.4%
	Türk Sanat Müziği	f	0	6	1	7
		%	0.0%	1.0%	0.2%	1.2%
	Arabesk-Fantezi	f	2	25	45	72
		%	0.3%	4.2%	7.6%	12.1%
	Türkçe Rap/Hiphop	f	2	35	41	78
		%	0.3%	5.9%	6.9%	13.2%
	Yabancı Rap/Hiphop	f	0	9	20	29
		%	0.0%	1.5%	3.4%	4.9%
	Jazz	f	0	1	1	2
		%	0.0%	0.2%	0.2%	0.3%
	Yabancı Rock/Metal	f	2	6	6	14
		%	0.3%	1.0%	1.0%	2.4%
	Türkçe Rock/Metal	f	0	5	9	14
		%	0.0%	0.8%	1.5%	2.4%
	Klasik Batı Müziği	f	1	2	0	3
		%	0.2%	0.3%	0.0%	0.5%
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f	0	5	5	10
		%	0.0%	0.8%	0.8%	1.7%
	Dini Müzik	f	1	2	3	6
		%	0.2%	0.3%	0.5%	1.0%
Toplam		f	18	266	309	593
		%	3.0%	44.9%	52.1%	100.0%
Pearson Chi-Square Anlamlılık Değeri:		.001	Etki Büyüklüğü: 0.003			

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 77’de katılımcıların müzik türü ve müzik dinlerken tercih ettikleri ses düzeyine ilişkin ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan testin sonucuna göre değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p=0.001<0.05$). Hesaplanan etki büyüklüğü testinin sonucu, iki değişken arasındaki ilişkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. En fazla dinlenen müzik türleri arasında Türkçe pop dinleyenler orta düzey ses yüksekliğini tercih ederken yabancı pop ($f=63$, %10.6) arabesk/fantezi ($f=45$, %7.6), Türkçe rap/hiphop ($f=41$, %6.9) dinleyenler ise yüksek ses düzeyini tercih etmektedir.

4.6.3. Müzik Tercihi ve bölge gelişmişlik düzeyi değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular ve yorumlar

Tablo 78.

Müzik Türü ve İlçelerin Gelişmişlik Düzeylerine göre Bulunduğu Kademe Değişkenlerinin İlişkisine yönelik Ki-Kare Testi

		Bölge Kodu						Toplam
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	
		Kademe	Kademe	Kademe	Kademe	Kademe	Kademe	
Müzik Türü	Türkçe Pop	f 26	38	33	43	46	50	236
	%	4.4%	6.4%	5.6%	7.3%	7.8%	8.4%	39.8%
	Yabancı Pop	f 19	10	18	21	14	14	96
	%	3.2%	1.7%	3.0%	3.5%	2.4%	2.4%	16.2%
	Türk Halk Müziği	f 5	2	6	4	4	5	26
	%	0.8%	0.3%	1.0%	0.7%	0.7%	0.8%	4.4%
	Türk Sanat Müziği	f 1	2	2	2	0	0	7
	%	0.2%	0.3%	0.3%	0.3%	0.0%	0.0%	1.2%
	Arabesk-Fantezi	f 10	17	12	11	13	9	72
	%	1.7%	2.9%	2.0%	1.9%	2.2%	1.5%	12.1%
	Türkçe Rap/Hiphop	f 25	15	14	6	9	9	78
	%	4.2%	2.5%	2.4%	1.0%	1.5%	1.5%	13.2%
	Yabancı Rap/Hiphop	f 5	7	7	6	1	3	29
	%	0.8%	1.2%	1.2%	1.0%	0.2%	0.5%	4.9%
	Jazz	f 0	0	0	1	0	1	2
	%	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	0.0%	0.2%	0.3%
	Yabancı Rock/Metal	f 3	4	2	2	0	3	14
	%	0.5%	0.7%	0.3%	0.3%	0.0%	0.5%	2.4%
	Türkçe Rock/Metal	f 4	3	4	0	1	2	14
	%	0.7%	0.5%	0.7%	0.0%	0.2%	0.3%	2.4%
	Klasik Batı Müziği	f 2	1	0	0	0	0	3
	%	0.3%	0.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.5%
	Elektronik Müzik (dj. remiks vs.)	f 0	1	1	3	3	2	10
	%	0.0%	0.2%	0.2%	0.5%	0.5%	0.3%	1.7%
	Dini Müzik	f 0	0	1	1	2	2	6
	%	0.0%	0.0%	0.2%	0.2%	0.3%	0.3%	1.0%
	Toplam	f 100	100	100	100	93	100	593
	%	16.9%	16.9%	16.9%	16.9%	15.7%	16.9%	100.0%
Pearson Chi-Square Anlamlılık Değeri:		.068						

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 78’de müzik türleri ve ilçelerin gelişmişlik düzeylerine göre bulunduğu kademe durumuna ilişkin ki-kare testi yapılmıştır. Yapılan ki-kare testi sonucuna göre müzik türleri ve ilçelerin gelişmişlik düzeylerine göre bulunduğu kademe durumu arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p=0.68>0.05$).

4.7. Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Yorumlar

4.7.1. Ölçekler arası ilişkilerin korelasyon analizlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 79’da görüldüğü üzere değişkenler arasındaki ilişkinin ne düzeyde ve nasıl olduğunu saptamak amacıyla Basit Doğrusal Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre sürekli öfke ve öfke kontrol arasında $r = -0.313$ düzeyinde negatif yönde anlamlı; sürekli öfke ve öfke dışı arasında $r = 0,608$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı; sürekli öfke ve öfke tarz arasında $r = 0,404$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği boyutlarıyla sürekli öfke boyutu arasında düşük düzeyde negatif ilişki var iken nevrotizm ve sürekli öfke arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca sürekli öfke ve kişilik toplam boyutları arasında düşük düzeyde ($r = -0.81$) negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Öfke tarz ve kişilik toplam boyutları arasında ise herhangi bir anlamlı ilişki yoktur. Negatif ilişki, değişkenlerden biri artış gösterirken diğeri azalış göstermekle beraber pozitif ilişki her iki değişkenin artış ya da azalış göstermesi durumudur.

4.7.2. Ölçekler arası ilişkilerin regresyon analizlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 80’de görüldüğü üzere sürekli öfkenin kişiliği nasıl yordadığını belirlemek için Basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyona göre bağımsız değişken sürekli öfke ve bağımlı değişken kişilik arasında anlamlı bir yordama tespit edilmiştir ($p=0.049<0.05$). Bu bağlamda sürekli öfke, kişiliği yordamaktadır. Sürekli öfke, kişilikte meydana gelen değişimin %1’ni yordamaktadır.

Tablo 80.
Sürekli Öfkenin Kişiliği Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	Anlamlılık Değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	149.962	2.406		62.327	.000
S. ÖFKE	-.194	.099	-.081	-1.971	.049
Bağımlı Değişken: Kişilik Toplam					
R	R²		Düz. R²	F	P
.081	.007		.005	3.887	.049

Tablo 81.
Öfke Tarzın Kişiliği Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	Anlamlılık Değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	141.541	4.114		34.406	.000
ÖFKETARZ	.069	.073	.039	.948	.343
Bağımlı Değişken: Kişilik Toplam					
R	R²		Düz. R²	F	P
.039	.002		.000	.899	.343

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 81’de görüldüğü üzere Öfke tarzın kişiliği nasıl yordadığını belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyona göre bağımsız değişken öfke tarz ve bağımlı değişken kişilik arasında anlamlı bir yordama tespit edilmemiştir ($p=0.343>0.05$).

Tablo 82.

Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeğinin Alt Boyutlarının Kişiliği Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış	t	Anlamlılık	Korelasyon	
	Katsayılar		Katsayılar			İkili	Kısmi
	B	Std. Hata	Beta				
(Sabit)	130.708	4.467		29.259	.000		
S.ÖFKE	.204	.125	.085	1.631	.104	-.081	.067
ÖFKEKONTROL	.886	.139	.271	6.376	.000	.276	.254
ÖFKEDIŞA	-.370	.173	-.115	-2.140	.033	-.149	-.088
ÖFKEİÇE	-.084	.161	-.025	-.520	.603	-.053	-.021
Bağımlı Değişken: Kişilik Toplam							
R	R ²		Düz. R ²	F		P	
.294	.086		.080	13.867		.000	

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 82’de görüldüğü üzere Sürekli Öfke-Tarz ölçeğinin alt boyutlarının kişiliği nasıl yordadığını ortaya koymak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan kişilik ve Sürekli Öfke-Tarz ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0.000<0.05$). Beta’ya göre kişiliği yordayan alt boyutların önem sıralaması “öfke kontrol (0.271)” ve “öfke dışa (-0.115)” şeklindedir. Bu alt boyutlar kişiliği anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Kişiliği yordayan iki alt boyutun kişilikte meydana gelen değişimin %8’ini yordadığı görülmektedir (Düz. $R^2= 0.080$). Anlamlı yordayıcıların kişilik ile aralarındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) öfke kontrol ($r=0.276$) ve öfke dışa ($r= - 0.149$) şeklindedir. Kişilik ile öfke kontrol arasında pozitif, kişilik ile öfke dışa arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo 83.

Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sürekli Öfkeyi Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	Anlamlılık Değeri	Korelasyon	
	B	Std. Hata	Beta			İkili (r)	Kısmi (r)
(Sabit)	23.862	2.406		9.919	.000		
DIŞADÖNÜKLÜK	.114	.050	.093	2.294	.022	-.015	.094
UYUMLULUK	-.401	.051	-.327	7.817	.000	-.324	-.307
ÖZDİSİPLİN	-.031	.054	-.025	-.578	.564	-.181	-.024
NEVROTİZM	.369	.049	.296	7.467	.000	.300	.295
AÇIKLIK	.021	.048	.019	.435	.664	-.018	.018
Bağımlı Değişken: S. ÖFKE							
	R	R²	Düz. R²	F	P		
	.444	.197	.190	28.839	.000		

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 83'te görüldüğü üzere Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeğinin alt boyutlarının sürekli öfkeyi nasıl yordadığını ortaya koymak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan sürekli öfke ve bağımsız değişken olan Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0.000<0,05$). Beta'ya göre sürekli öfkeyi yordayan alt boyutların önem sıralaması “nevrotizm (0,296)”, “dışadönüklük (0.022)” ve “uyumluluk (-0.327)” şeklindedir. Bu alt boyutlar sürekli öfkeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Sürekli öfkeyi yordayan üç alt boyutun sürekli öfkede meydana gelen değişimin %19'unu yordadığı görülmektedir (Düz. $R^2=0.190$). Anlamlı yordayıcıların sürekli öfke ile aralarındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) nevrotizm ($r=0.300$), dışadönüklük ($r=-0.015$) ve uyumluluk ($r=-0.324$) şeklindedir. Sürekli öfke ile nevrotizm arasında orta düzeyde pozitif, sürekli öfke ile dışadönüklük arasında düşük düzeyde negatif yönde ve sürekli öfke ile uyumluluk arasında orta düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Tablo 84.

Büyük Beş Boyutlu Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Öfke Tarzı Yordama Durumu

	Standartlaştırılma		Standartlaştırılmış		t	Anlamlılık Değeri	Korelasyon	
	B	Std. Hata	Beta	Katsayılar			İkili (r)	Kısmi (r)
(Sabit)	51.3 75	3.503			14.665	.000		
DIŞADÖNÜKLÜK	-.041	.072	-.024		-.563	.574	-. .015	.094
UYUMLULUK	-.314	.075	-.188		-4.205	.000	-. .324	-.307
ÖZDİSİPLİN	.007	.079	.004		.085	.932	-. .181	-.024
NEVROTİZM	.279	.072	.164		3.877	.000	.300	.295
AÇIKLIK	.236	.069	.161		3.406	.001	-. .018	.018
Bağımlı Değişken: ÖFKE TARZ								
R	R²		Düz. R²		F		P	
.283	.080		.072		10.192		.000	

*p anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Tablo 84'te görüldüğü üzere Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeğinin alt boyutlarının öfke tarzı nasıl yordadığını ortaya koymak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan öfke tarz ve bağımsız değişken olan Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0.000<0.05$). Beta'ya göre sürekli öfkeyi yordayan alt boyutların önem sıralaması “nevrotizm (0.164)”, “açıklık (0.161)” ve “uyumluluk (-0.188)” şeklindedir. Bu alt boyutlar öfke tarzı anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Öfke tarzı yordayan üç alt boyutun öfke tarzda meydana gelen değişimin %7'sini yordadığı görülmektedir (Düz. $R^2= 0.072$). Anlamlı yordayıcıların öfke tarz ile aralarındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) nevrotizm ($r=0.300$), açıklık ($r= -0.018$) ve uyumluluk ($r= -0.324$) şeklindedir. Öfke tarz ile nevrotizm arasında orta düzeyde pozitif, öfke tarz ile açıklık arasında düşük düzeyde negatif yönde ve öfke tarz ile uyumluluk arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Katılımcıların Müzik Tercihleri, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Duygu Durum Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı Değerlerin Dağılımlarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların müzik dinleme alışkanlıkları, duygu durum değişkenleri ve dinlemeyi tercih ettikleri müzik türü tercihlerine yönelik tanımlayıcı değerlerin dağılımlarına ilişkin sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğunun (%63.2) her gün müzik dinledikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun neşeli (%47), ardından sırasıyla üzgün (%21.4) ve sevgi-aşk dolu (%18,9) duygu durumunda olduğunda müzik dinlemeyi tercih ettikleri saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun müzik dinlerken Neşe/Mutluluk (%61.9) duygusunu hissettikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun müzik dinlerken yaşadığı olumlu olayları veya durumları (%24.3) ardından yaşadıkları olumsuz olayları veya durumları (%20.7) düşündükleri tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun, eğlenme (%28.2), ardından dinlenme/rahatlama (%26.3) amacıyla müzik dinlediği saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun müzikte kendilerini en fazla etkileyen unsurların sırasıyla şarkının sözleri (%59.7) ve ritmi (%22.1) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların, müzik tercihlerini en fazla etkileyen faktörün ise çoğunlukla sosyal medya platformları (%40.1) olduğu saptanmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun müzik dinlemede araç olarak dijital platformlarını (%72.7) kullandıkları ve müziği yüksek ses düzeyi (%52.1) ile dinledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun Türkçe pop müzik türünü (%39.8) dinlediği, ardından sırasıyla yabancı pop (%16.2), Türkçe rap/hiphop (%13.2) ve arabesk/fantezi (%12.1) müzik türlerini tercih ettikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar ışığında, katılımcıların çoğunluğunun günlük yaşamlarında müzik dinlemeyi alışkanlık haline getirdikleri söylenebilir. Ayrıca katılımcıların duygu durumlarının müzik dinleme davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğu da söylenebilir. Dijital platformların ve sosyal medyanın ise katılımcıların müzik tercihleri üzerinde önemli bir

etkisi olduğu söylenebilir. Araştırmada benzer olarak Yurga (2017) çalışmasında, her gün müzik dinleyen öğrencilerin çoğunlukta olduğunu ve en çok tercih edilen müzik türünün Türk-pop/rock türü olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırmadan farklı olarak Artemiz (2009), öğrencilerin en az sıklıkta dinlemeyi tercih ettiği müzik türünün arabesk olduğunu tespit etmiştir. Bu farklılığın, arabesk müziğin günümüzde daha popüler bir müzik türüne dönüşmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmaya benzer olarak Doğan (2019) ise çalışmasında Türk pop, rock-anadolu rock ve arabesk/fantezi müzik türlerinin daha çok tercih edildiğini tespit etmiştir. Müzik dinlemede tercih edilen araç değişkenine yönelik ilgili çalışmalara baktığımızda ise bu araştırmadan farklı olarak Ulutürk (2008) çalışmasında, müzik dinlemek için tercih edilen aracın en fazla bilgisayar olduğunu tespit etmiştir. Bu farklılığın, teknolojik yenilikler ve kullanım alışkanlıklarındaki dönüşümler doğrultusunda zamanla değişim göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.2. Katılımcıların Öfke Durumları ile Demografik Özellik, Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum ve Müzik Tercihi Değişkenleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada öfke boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde katılımcıların *yaş, annelerinin ve babalarının eğitim durumu, ailesinde müzikle uğraşan birisi, müzik dinlerken en çok etkileyen unsur, müzik tercihinin en çok etkileyen faktörler, yaşadıkları bölge ve müzik dinlerken en çok tercih edilen araç* değişkenleriyle sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeği boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin öfke durumları ile arasında anlamlı farklılık tespit edilen değişkenlere yönelik sonuçlar, boyutlara göre ayrılarak verilmiştir.

Sürekli öfke, öfkenin yaşandığı sıklığı ifade etmektedir (Özer, 1994). Sürekli öfke boyutuna ilişkin sonuçlara göre *cinsiyet, müzik dinleme sıklıkları, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissettikleri duygu durumu, müzik dinlerken en çok ne düşündükleri, tercih edilen ses düzeyi ve tercih edilen müzik türü* değişkenleriyle sürekli öfke boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine yönelik bulgular incelendiğinde kızların sürekli öfke puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan farklı olarak Kalinci (2023) çalışmasında erkeklerin sürekli öfke puan ortalamalarını daha yüksek bulmuştur. Ayrıca öfke dışta ve içte boyutları arasında da anlamlı bir fark tespit etmemiştir. Bu

farklılığın çalışmanın kapsadığı yaş grubundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Uslu (2015), ergenlerin yetiştirilme tarzına göre öfke durumlarını incelediği çalışmasında ise öfke içte alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir. Dalkılıç (2019) ise bu çalışmaya benzer olarak öfke ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ve kadın antrenörlerin sürekli öfke puan ortalamalarının erkek antrenörlere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Müzik dinlerken üzüntü ve öfke hisseden, müzik dinlerken yaşanan olumsuz olayları düşünen ve öfkeli hissettiğinde müzik dinleyen öğrencilerin sürekli öfke puanlarının, sorularda yer alan diğer değişkenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kalinci (2023) yapmış olduğu çalışmada bu çalışmayla benzer olarak gelir durumu düşük bireylerin sürekli öfke ve öfke dışı puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Tercih edilen müzik türü değişkenine yönelik bulgulara baktığımızda arabesk/fantezi müziği dinleyen öğrencilerin sürekli öfke puanlarının Türkçe pop müzik dinleyen öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, arabesk/fantezi müzik türünü dinleyen öğrencilerin öfke duygusunu, pop müzik dinleyen öğrencilerden daha sık yaşadıkları söylenebilir. Sezer (2011), benzer bir çalışmada Türk halk müziğini dinleyen öğrencilerin sürekli öfke puanlarının yüksek çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Ülkemizin çok kültürlü bir yapıya sahip olması nedeni ile araştırma sonuçlarındaki bu farklılığın bireysel ve çevresel faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu farklılığa başka bir örnek olarak Rubin vd. (2001) yapmış oldukları çalışmada, heavy metal ve rap müzik dinleyicilerinin saldırganlık tutumlarını daha fazla sergilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmanın sonuçlarına benzer olarak Yağışan (2013) ve Uluçay'da (2018) arabesk/fantezi müzik dinleyicilerinin fiziksel saldırganlık boyutu puan ortalamalarının ve saldırganlık eğiliminin yüksek olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu sonuçlar bağlamında, müzik türlerinin sınırlandırıldığı keskin çizgilerden bağımsız olarak isyankârlık, şiddet ve karamsarlık gibi öğeleri içeren türlerin, daha çok sürekli öfke durumları yüksek kimseler tarafından tercih edildiği düşünülmektedir.

İçe dönük öfke (Öfke içte) ise bastırılan, içe atılan ya da dışa vurulamayan öfkeyi ifade etmektedir (Özer, 1994). İçe Dönük Öfke boyutuna ilişkin sonuçlara göre *ekonomik durum, müzik dinleme sıklıkları, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu,*

müzik dinlerken hissettikleri duygu durumu, müzik dinlerken en çok ne düşündükleri, müzik dinleme amacı, tercih edilen ses düzeyi ve tercih edilen müzik türü değişkenleriyle içe dönük öfke boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin yanı sıra ekonomik durumunu daha düşük olarak belirten, müzik dinlerken daha çok sevgi/aşk duygularını hisseden ve sakinleşme amacı ile müzik dinleyen öğrencilerin içe dönük öfke puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca korktuğunda müzik dinleyen öğrencilerin öfke içte puanlarının diğer değişkenleri belirten öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların ışığında, öfkesini içe atan ya da dışa vuramayan öğrencilerin sakinleşmesinde müziğin etkili bir araç olduğu söylenebilir. Tercih edilen müzik türü ve öfke içte puanlarına yönelik ulaşılan sonuçlarda, yabancı pop dinleyen öğrencilerin öfke içte puanlarının Türkçe pop türünü dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sezer (2011) ise çalışmasında klasik müzik türünü dinlemeyi tercih eden öğrencilerin, öfke içte puan ortalamalarının en yüksek olduğu grubu oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu farklılığın, araştırmanın örnekleminin mesleki müzik eğitiminin verildiği kurumlardaki öğrencileri de içermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Dışa Dönük öfke (Öfke dışa), öfkenin dışa vurumunu ifade etmektedir. Dışa dönük öfke boyutuna ilişkin sonuçlara göre *müzik dinleme sıklığı, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissettikleri duygu durumu, tercih ettikleri ses düzeyi ve tercih edilen müzik türü* değişkenleriyle dışa dönük öfke boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Müziği öfkeli durumdayken dinlemeyi tercih eden ergenlerin öfke dışta puanlarının, neşeli olduğunda dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda müziğin, fizyolojik hareketler, saldırganlık, konuşma gibi öfkenin dışa vurum tepkilerini düzenlemede etkili bir araç olduğu söylenebilir. Müzik türlerine yönelik sonuçlarda ise arabesk/fantezi dinleyen öğrencilerin sürekli öfke ve öfke dışta puanlarının, Türkçe pop müzik türünü dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuca benzer olarak Sezer (2011) çalışmasında, dışa dönük öfke puanlarının en yüksek olduğu gurubu, arabesk müzik türünü dinlemeyi tercih eden öğrencilerin oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Yağışan (2013) ve Uluçay'ın (2018) çalışmalarında da fiziksel saldırganlık ve saldırganlık eğilimi gibi öfkenin dışa vurumunu gösteren boyutlarda en yüksek puan ortalamalarına sahip grubun, arabesk/fantezi müzik türünü dinlemeyi tercih eden öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçların arabesk müzik

türünü tercih eden öğrencilerin saldırganlık gibi öfkenin dışadönük biçimlerini sergileme eğiliminin yüksek olması şeklinde değerlendirilmesinden ziyade daha çok müziğin sakinleştirici, dinlendirici ve eğlendirici yönleriyle kişide olumlu etkiler yaratan bir araç olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü çalışmanın sonuçlarında da görüldüğü üzere, arabesk/fantezi müzik türünü seçen öğrencilerin çoğunluğunun rahatlama, sakinleşme ve eğlenme amacıyla müziği dinlemesinin yanı sıra müzik dinlerken öfke hisseden veya öfkeli olduğunda müzik dinleyen öğrencilerin sayısı da düşüktür. Toohey (2012) çalışmasında müzik dinlemeyen katılımcıların saldırganlık düzeylerinin, öfkeli müzik dinleyen katılımcıların saldırganlık düzeyinden daha az olacağı hipotezini doğrulayamamıştır. Bu nedenle türden bağımsız olarak müziğin söz konusu olumsuz eğilimleri düzenlemede önemli bir rolü olduğunu söylemenin daha geniş bir bakış açısı oluşturacağı düşünülmektedir.

Öfke kontrol ise öfkenin inkâr, bastırma gibi çeşitli savunma mekanizmaları ile kontrol edilmesidir (Özer, 1990). Öfke kontrol boyutuna ilişkin sonuçlara göre *ekonomik durum, melodika veya blok flüt harici bir çalgı çalma durumu ve müzik dinleme amacı* değişkenleriyle öfke kontrol boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Öfke kontrol alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde ekonomik durum, ek bir çalgı çalma durumu, müziği motive olma amacı ile dinleme değişkenlerinin puanlarının, diğer değişkenlerin puanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, okuldaki müzik eğitiminin yanı sıra, okul dışında da aldıkları müzik veya çalgı eğitimi aracılığıyla aktif olarak müziğe hayatında yer veren öğrencilerin öfke kontrolünde daha başarılı oldukları söylenebilir. Müzik türlerindeki anlamlı farklılıklara ilişkin, Türkçe rock/metal müzik türünü dinleyen öğrencilerin Türkçe hip/hop dinleyen öğrencilerden daha iyi öfke kontrolüne sahip olduğunu, ayrıca Türkçe pop müzik türünü dinleyen öğrencilerin de arabesk/fantezi müzik dinleyen öğrencilerden daha iyi öfke kontrolüne sahip olduğu söylenebilir. Bu sonuçlardan farklı olarak Sezer (2010, 2011) yapmış olduğu benzer bir çalışmada müzik türleri ve öfke kontrol arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edememiştir. Ayrıca ney müziğini kullanarak yapmış olduğu bir müzik terapi çalışması sonunda öğrencilerin öfkelerini daha iyi kontrol edebildiklerini saptamıştır.

5.3. Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Demografik Özellik, Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum ve Müzik Tercih Değişkenleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada öğrencilerin kişilik durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde katılımcıların *yaş, ekonomik durum, müzik dinlerken en çok düşünülen durum ve müzik dinlerken en çok etkileyen faktör* değişkenleriyle Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin kişilik durumları ile arasında anlamlı farklılık tespit edilen değişkenlere yönelik sonuçlar, boyutlara göre ayrılarak verilmiştir.

Kişiliğin **açıklık** boyutu, yaratıcılığı, farklı deneyimlere açıklığı, kendine özgü, sıradanlığa karşı bir kişiliği ifade etmektedir (Mcree, 1992). **Açıklık** kişilik boyutuna ilişkin sonuçlara göre *cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durumu, ailede müzik uğraşan birisinin olup olmama durumu, müzik dinleme sıklığı, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissettiği duygu durumu, müzik tercihini en çok etkileyen faktör, müzik dinlemek için tercih edilen araç, ses düzeyi ve tercih edilen müzik türü* değişkenleriyle *kişiliğin açıklık boyutu* arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu doğrultuda anne baba eğitim durumu yüksek olan, ekstra bir çalgı çalan, ailesinde müzikle uğraşan bir ya da daha fazla kişi olan, her gün müzik dinleyen ve müzik dinlerken daha çok teknolojiden faydalanan katılımcıların açıklık puanlarının diğer öğrencilere göre yüksek olduğu söylenebilir. Öğrencilerin müzik dinlerken hissettikleri duygu durumu ile açıklık boyutu arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Müzik dinlerken üzüntü hisseden öğrencilerin açıklık puanlarının, öfke hisseden öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca benzer olarak Ladinig ve Schellenberg (2012) yapmış oldukları çalışmada müzik nedeniyle üzüntü hisseden dinleyicilerin deneyime açıklık puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Müzik türleriyle ilgili olarak yabancı pop dinleyen öğrencilerin açıklık puanlarının Türk sanat müziği ve arabesk/fantezi müzik türünü dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda, yabancı popüler müziğin yeni akımlara öncülük edebilen bir tür olması nedeniyle açıklık puanları yüksek çocuklar tarafından daha çok tercih edildiği düşünülmektedir. Rawlings ve Ciancarelli (1997) yapmış oldukları çalışmada, müzik tercihleri ile anlamlı ilişkilerin

çoğunun dışadönüklük ve deneyime açıklık boyutlarında olduğu, dışadönüklük puanı yüksek kişilerin popüler müzik faktöründe yüksek puan aldığı ve açıklık puanları yüksek kişilerin daha geniş bir müzik türünü tercih ettikleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Jacob vd. (2023) ise yaptıkları çalışmada, müzikal kapasiteyi, müzik aracılığıyla iletilen farklı duyguları anlama yeteneği olarak belirtmişlerdir. Müzik hafızası, dinleme yetkinliği, duygusal hassasiyet, kişisel bağlılık gibi müzik kapasitesini ifade eden tüm faktörlerin açıklık boyutuyla ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir.

Kişiliğin **dışadönüklük** boyutu ise sosyallığı, kendini ifade edebilme gücünü, iletişimi ve girişkenliği ifade eden bir boyuttur (Karakaş, 2017). **Dışadönüklük** kişilik boyutuna ilişkin sonuçlara göre *anne, baba eğitim durumu ve melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durumu* değişkenleriyle kişiliğin dışadönüklük boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bağlamda, anne ve baba eğitim durumunun yüksekliği ve ekstra bir çalgı çalma durumunun dışadönüklük boyutuyla pozitif bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Brown (2012), dışadönüklük özelliği ise pop müzik tercihi ile ilişkilendirilmiştir.

Kişiliğin **uyumluluk** boyutu uzlaşmacı tavrı, insanlarla kolay geçinmeyi, saygılı, hoşgörülü olmayı ve yardımseverlik gibi değerleri ifade etmektedir (Zel, 2001). **Uyumluluk** kişilik boyutuna ilişkin sonuçlara göre *cinsiyet, müzik dinleme sıklığı, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissettiği duygu durumu, müzik tercihlerini en çok etkileyen faktör, ses düzeyi ve en çok tercih edilen müzik türü* değişkenleriyle kişiliğin uyumluluk boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu doğrultuda müziği yüksek sesle dinlemeyi tercih eden, her gün müzik dinleyen ve çoğunlukla pop müzik dinleyen öğrencilerin uyumluluk puanlarının diğer diğerlerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Kişiliğin **nevrotizm** boyutu ise duygusal dengeyi ifade eder. Nevrotizm puanı yüksek çıkan insanlar genelde karamsar, kaygılı, hassas, kırılgan, stres düzeyleri yüksek ve duygu hali çok çabuk değişebilen insanlardır (Burger 2006). **Nevrotizm** kişilik boyutuna ilişkin sonuçlara göre *cinsiyet, müzik dinleme sıklığı, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissettiği duygu durumu, müzik tercihini en çok etkileyen faktör, müzik dinlemeyi tercih ettiği araç ve ses düzeyi* değişkenleriyle kişiliğin nevrotizm boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Her gün müzik dinleyen öğrencilerin nevrotiklik puanlarının fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda her gün

müzik dinlemenin, kişinin kendisini iyi hissetme ihtiyacına yönelik bir eylem olduğu düşünülmektedir. Cinsiyet değişkenine yönelik sonuçlarda kız öğrencilerin nevrozizm puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özellikle nevroziklik ve uyumluluk boyutu gibi birbirine zıt boyutlarda kız öğrenci puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olmasının, ergenlik döneminin cinsiyet üzerindeki farklılaşan fizyolojik ve psikolojik etkilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu sonuçtan farklı olarak Nizamoğlu (2019) benzer çalışmasında cinsiyet ve kişilik boyutları arasında herhangi anlamlı bir fark tespit edememiştir. Bu durumun örneklem seçimindeki bireysel ve çevresel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca sosyal medya platformlarının müzik tercihini etkileyen en büyük faktör olduğunu belirten öğrencilerin nevroziklik puanlarının, kitle iletişim araçlarını tercih eden öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kişiliğin oluşumunda sosyal çevrenin etkisi göz önünde alındığında bu sonuç oldukça dikkat çekmektedir. Bu sonuca benzer olarak Herrera vd. (2018) yapmış oldukları çalışmada müzik tercihlerinin yalnızca kişilik özelliklerinden değil, sosyodemografik özelliklerden de etkilendiğini tespit etmişlerdir.

Müziği radyodan dinlemeyi tercih eden çocukların nevroziklik puanları daha düşük çıkmıştır. Bu bağlamda nevrozizm ve teknoloji ilişkisinin eleştiriye açık bir hale geldiği düşünülmektedir. Tercih edilen müzik türüne ilişkin sonuçlara göre ise üzgün müzik dinleyen öğrencilerin nevroziklik puanlarının, neşeli müzik dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, kişilik özellikleri ile müzik tercihleri arasında yakın bir ilişki olduğu söylenebilir.

Kişiliğin **özdisiplin** boyutu, kurallara uyma, dikkatli, titiz, düzenli ve planlı olma gibi değerleri ifade etmektedir (Burger, 2006). **Özdisiplin** kişilik boyutuna ilişkin sonuçlara göre *melodika veya blok flüt harici çalgı çalma durumu, müzik dinlemeyi tercih ettiği duygu durumu, müzik dinlerken hissettiği duygu durumu ve müzik dinleme amacı* değişkenleriyle kişiliğin özdisiplin boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin, ekstra bir çalgı çalma durumu ile özdisiplin puanlarının pozitif bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca müziği motive olma amacı ile dinleyenlerin özdisiplin puanlarının, sakinleşme amacı ile dinleyen öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda ergenlerin duygusal dünyasında kurdukları ve gerçekleştirmek istedikleri planlar için gerekli motivasyonu sağlamalarında ve sakinleşmelerinde, müziğin etkili bir araç olduğu söylenebilir.

5.4. Müzik Türlerinin Dinlenme Sıklıkları Durumuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

5.4.1. Katılımcıların müzik türlerini dinlenme sıklıkları ile kişilik durumları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar ve tartışma

Araştırmada öğrencilerin kişilik durumları ve müzik türlerini dinleme sıklıklarına ilişkin bulgular incelendiğinde katılımcıların yabancı *rock/metal*, yabancı *rap/hiphop*, *jazz müzik türlerini dinleme sıklığıyla* Büyük Beş Boyutlu Kişilik ölçeği boyutları arasında anlamlı bir fark tespit edilemediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Müzik dinleme sıklıkları verileri, öğrencinin en çok tercih ettiği türü doğrudan sunmak yerine, öğrencilerin genel müzik dinleme alışkanlıkları hakkında bilgi vermektedir. Bir kişi, yaşadığı duygu durumuna bağlı olarak benzer sıklıklarda birden fazla tür dinleyebilmektedir. Özellikle günümüzde türlere özgü yapısal özelliklerin başka türlerle entegre edilmesi veya karıştırılması, müzik türlerinin ayrımını kesin çizgilerle yapmayı zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla müzik türlerini dinleme sıklıkları verilerinin geniş bir bakış açısı sunduğu söylenebilir. Müzik türlerinin dinlenme sıklıkları ile kişilik boyutları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar genel olarak incelendiğinde:

Açıklık boyutundaki sonuçlara göre Türk halk müziği, Türk sanat müziği, arabesk/fantezi, Türkçe rock/metal, yabancı pop ve Türkçe pop müzik türlerini dinleme sıklıkları yüksek olan öğrenciler ile bu türleri daha az sıklıkta dinleyen öğrencilerin *açıklık* puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır ($p<0.05$). Türk halk müziği, Türk sanat müziği, arabesk/fantezi, Türkçe rock/metal müzik türlerini dinleme sıklıkları yüksek olan öğrencilerin *açıklık* puanlarının, bu türleri daha az sıklıkta dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Türkçe ve yabancı pop türlerini daha sık dinleyen öğrencilerin *açıklık* puanlarının ise daha az sıklıkta dinleyen öğrencilere göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu sonuca benzer olarak Pimentel ve Donnelly (2007) çalışmasında pop müzik ve deneyime açıklık boyutuyla negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlardan farklı olarak Boccia (2020) yapmış olduğu çalışmasında rock, pop ve country müzik ile açıklık boyutu arasında ilişki bulunmadığını saptamıştır. Ayrıca açıklık boyutu ile klasik müzik türü arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmaya benzer olarak Rentrow ve Gosling (2003) müzik türlerini gruplandırarak yaptıkları çalışmada,

açıklık boyutu ile içerisinde geleneksel müzik türünü de barındıran *yanstıcı ve karmaşık* olarak adlandırdığı müzik türü boyutu (blues, jazz, klasik, folk) arasında ilişki tespit etmiştir. Benzer olarak Little ve Zuckerman (1986), deneyim, heyecan ve macera arayışında olmak gibi deneyime açıklık boyutu özellikleri gösteren bireylerin, klasik ve rock müzik türünün yanı sıra halk müziğini (geleneksel müzik) de beğendiklerini tespit etmiştir.

Dışadönüklük boyutundaki sonuçlara göre klasik batı müziği ve Türkçe rap/hiphop türleri ile kişiliğin dışadönüklük boyutu arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Klasik batı müziği ve Türkçe rap/hiphop türlerini daha sık dinleyen öğrencilerin dışadönüklük puanlarının, daha az sıklıkta dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak Brown (2012) dışadönüklük özelliğini pop müzik tercihi ile ilişkilendirmiştir. Benzer olarak Rawlings ve Ciancarelli (1997) dışadönüklük puanı yüksek kişilerin popüler müzik faktöründe yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşmıştır. Pearson ve Dollinger (2004) dışadönüklük boyutunu, popüler/rock müzik türleriyle ilişkili bulmuştur. Hall (2005) ise dışadönüklük boyutunun pop/rock müzik tercihleriyle pozitif ilişki gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer olarak Kopacz (2005) ise başka bir kişilik testi uyguladığı çalışmasında, dışadönüklük kişilik özelliğinin, bireylerin müzikal unsurlarla ilgili tercihlerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Öz disiplin boyutundaki sonuçlara göre öğrencilerin elektronik müzik dinleme sıklıkları ile kişiliğin öz disiplin boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Elektronik müzik dinleme sıklıkları yüksek olan öğrencilerin öz disiplin boyutu puanlarının, daha az sıklıkta dinleyen öğrencilerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erdal (2009) ise çalışmasında rock müzik dinleyicilerinin öz disiplin özellikleri içeren boyutların puanlarının diğer müzik türlerine oranla çok düşük olduğunu ifade etmiştir.

Nevrotizm boyutundaki sonuçlara göre dini müzik türünü dinleme sıklığı ile kişiliğin nevrozizm boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Dini müziği her zaman dinleyen öğrencilerin nevroziklik puanlarının, ara sıra dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, Dunn vd. (2012) yaptıkları çalışmada nevrozizm boyutu ile klasik müzik arasında güçlü pozitif ilişki bulmuştur. Hall (2005) nevroziklik boyutunun ise pop/rock müzik dinleme ile

pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Miranda vd. (2010) müzik türleri ve nevroitiklik boyutu arasında bir ilişki bulamamıştır.

Uyumluluk kişilik boyutuna ilişkin sonuçlara göre *Türk halk müziği* ve *dini müzik* müzik türleri ile kişiliğin uyumluluk boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p>0.05$). Dini müzik türünü ara sıra dinleyen öğrencilerin uyumluluk puanlarının, çok nadir dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Benzer olarak Ruth ve Müllensiefen (2020) yapmış oldukları çalışmada, yumuşak yapılı müziklerin uyumluluk boyutu ile ilişkisi olduğu tespit etmiştir.

5.4.2. Müzik türlerini dinlenme sıklıkları ile öfke durumları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar ve tartışma

Araştırmada öğrencilerin öfke durumları ve müzik türlerini dinleme sıklıklarına ilişkin bulgular incelendiğinde Katılımcıların *Türk halk müziği*, *Türkçe pop*, *yabancı pop*, *Türkçe rock/metal*, *yabancı rock/metal*, *jazz müzik*, *elektronik müzik* ve *dini müzik* türleri dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği boyutları arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların *Türk sanat müziği* türünü dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği **sürekli öfke** boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu bağlamda Türk sanat müziği türünü her zaman dinleyen öğrencilerin sürekli öfke puanlarının, çok nadir dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Sezer (2011) ise çalışmasında Türk halk müziği türünü tercih eden öğrencilerin sürekli öfke puan ortalamalarının Türk sanat müziği, pop ve klasik müzik türlerini dinlemeyi tercih eden öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların **arabesk/fantezi** dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği Öfke Dışa, Öfke İçte ve Öfke Tarz boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiş ($p<0.05$) ve arabesk/fantezi müziği hiçbir zaman dinlemeyen öğrencilerin öfke dışa, öfke içte ve öfke tarz puanlarının her zaman dinleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Buna karşın Sezer (2011) çalışmasında arabesk müzik türünü dinleyen öğrencilerin öfke dışta puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun veri toplama tekniklerinden ve örneklem grubu özelliklerinin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öte yandan öğrencilerin en çok dinlediği müzik türünün yanı sıra içerisinde bulunduğu psikoloji ve duygu durumuna göre diğer müzik

türlerini de benzer sıklıkta dinlediği söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin en fazla tercih ettikleri müzik türünü tek cevaplı ve keskin bir ayrımla cevaplaması, çalışmaları genel bir sonuca yönlendirse de diğer yandan öğrencilerin müzik türlerini dinleme sıklıklarına yönelik cevaplarının, müzik tercihlerine ilişkin, daha spesifik sonuçları ortaya çıkarmada etkili olacağı düşünülmektedir. Sonuçlara bakıldığında öfke durumu puanları düşük çıkan öğrencilerin de sıklıkla arabesk/fantezi müzik türünü dinlediği görülmektedir. Bu doğrultuda, kişinin müzik kültürünün de tıpkı kişilik gibi çevreden etkilendiği göz önüne alındığında arabesk müziği dinleyen kişilerin öfke durumları yüksek olur varsayımından ziyade, müziğin tür ayrımı olmaksızın kişi üzerindeki olumsuz psikolojik durumları düzenlemede önemli bir araç olduğu fikrini ön plana çıkarmanın daha genellenebilir bir bakış açısı oluşturacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların klasik batı müziği türünü dinleme sıklığıyla öfke içte ve öfke tarz boyutları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Klasik batı müziğini çoğu zaman dinleyen öğrencilerin her zaman dinleyen öğrencilere göre öfke içte puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca klasik batı müziğini çoğu zaman dinleyen öğrencilerin puan ortalamalarının, diğer sıklıkta dinleyen öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca benzer olarak Sezer (2011) çalışmasında klasik müzik dinleyen öğrencilerin öfke içte puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durumda klasik müzik türünü dinleyen öğrencilerin öfkelerini daha çok bastıran ve öfkelerini içe yönelten bir profilde olduğu söylenebilir.

Katılımcıların *Türkçe rap/hiphop* dinleme sıklığıyla Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği sürekli öfke ve öfke dışı boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiş ve Türkçe rap/hiphop müzik türünü her zaman dinleyen öğrencilerin sürekli öfke ve öfke dışı puanlarının, çok nadir dinleyen öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçtan hareketle, rap müziği sıklıkta dinleyenlerin öfke duygusunu sıklıkla yaşamayan ve öfkeyi dışı vurma (bağırma, fiziksel tepki, saldırganlık gibi tepkiler) eğilimleri düşük kimseler olduğu söylenebilir. Bu durumda rap müziğin toplumdaki kötü algısının nedenleri ve çocukların öfke durumları üzerindeki etkisinin daha detaylı ve kapsamlı bir şekilde araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

5.5. Katılımcıların Müzik Tercihleri ile Müzik Dinlemeye Yönelik Duygu Durum, Müzik Dinleme Alışkanlıkları ve Bölge Gelişmişlik Düzeyi Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Müzik tercihleri ve duygu durumlarına ilişkin yapılan kay kare testlerinin bulgularına göre *müzik dinlemede etkili olan duygu durumu, müzik dinlerken düşünülen şey, müzik dinleme amacı ve ilçelerin gelişmişlik düzeylerine göre bulunduğu kademe* değişkenlerinin müzik türü değişkeni ile arasında *anlamlı bir ilişki saptanmadığı*, müzik dinlerken hissedilen duygu, müzik dinlerken en çok etkileyen unsur ve tercih edilen ses düzeyi değişkenlerinin ise müzik türü değişkeni ile arasında *düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptandığı* sonuçlarına ulaşılmıştır. Söz konusu değişkenleri betimleyecek olursak;

Katılımcıların *müzik dinlemeyi tercih ettikleri duygu durumuna* ilişkin bulgulara göre yönelik katılımcıların çoğunun neşeli olduğunda (%47) müzik dinlemekle beraber Türkçe pop (%20.04) türünde müzik dinlediği; ayrıca neşeli olduğunda yabancı pop (%6.7) dinlenme durumun da Türkçe pop dinleme durumundan sonra geldiği, İkinci olarak üzgün (%21.4) olduğunda müzik dinleyen katılımcıların da yine Türkçe pop (%8.6) türünü tercih ettiği; diğer yandan dini müziğin (%1) tüm duygu durumlarında en az tercih edilen tür olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Nizamoğlu (2019) çalışmasında öğrencilerin en fazla sevgi/aşk duygu durumunda müzik dinledikleri ayrıca sevgi/aşk duygu durumunda olan katılımcıların en fazla arabesk/fantezi, şaşkınlık ve eğlence/mutluluk duygu durumunda olanların Türk halk müziği, üzüntü duygu durumunda olanların arabesk/fantezi müzik, korku ve öfke duygu durumlarında olan katılımcıların ise Türkçe pop/rock müzik türlerini tercih ettiği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmayla benzer olarak Yurga (2017) çalışmasında, neşeli duygu durumunda müzik dinleyen öğrencilerin çoğunlukla Türkçe pop/rock müzik türünü dinlediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlardan farklı olarak Yurga (2017) çalışmasında öğrencilerin en çok üzüntü duygu durumunda müzik dinlediği, eğlence/mutluluk, sevgi/aşk ve şaşkınlık durumunda olanların en fazla türkçe pop-rock müzik, üzüntü duygu durumunda olanların arabesk/fantezi müzik, korku duygu durumunda olanların dini müzik ve öfke duygu durumunda olanların ise rap/hiphop müzik türlerini dinlediği sonuçlarına ulaşmıştır. Benzer çalışmaların çalışma grupları ile bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcıların fizyolojik, bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyleri farklılık göstermektedir. Ayrıca bu çalışmalar, çalışma gruplarını oluşturan kişi sayısı açısından da değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla araştırmaların sonuçlarında olan bu

farklılıkların, yaş ve bölge gibi bireysel ve çevresel faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların *müzik dinlerken hissettikleri duygu durumuna* ilişkin sonuçlara göre katılımcıların çoğu müzik dinlerken sırasıyla neşe/mutluluk (%61) üzüntü (%13) ve sevgi/aşk dolu (%12,0) duygularını hissettikleri tespit edilmiştir. Müzik dinlerken neşe/mutluluk hisseden katılımcıların çoğunluğunun Türkçe pop (%25.3) ve yabancı pop (%11.8); üzüntü/hüzün hissedenlerin çoğunluğunun Türkçe pop (%4,2) ve arabesk/fantezi (%2.7); sevgi/aşk dolu hissedenlerin çoğunluğunun ise Türkçe pop (%6.2), Türkçe rap/hiphop ve arabesk/fantezi (%1.7) müzik türlerini dinlediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca müzik dinlerken korku (%6.4) ve öfke (%6.7) duygularının en az hissedilen duygu durumları olduğu saptanmıştır. Erdal (2009) çalışmasında katılımcıların sevdikleri müzik türünün çoğunlukla psikolojik gerilim ve rahatlama duygusunu hissettirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bozkurt (2015) çalışmasında, korku duygu durumunda olan öğrencilerin sevdiği müziği dinledikten sonra yoğun olarak huzur duygusunu yaşadığını, öfke duygu durumunda olan öğrencilerin sevdiği müziği dinledikten sonra yoğun olarak mutluluk ardından huzur duygusunu yaşadığı sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bağlamda müziğin duygu düzenlemede önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların *müzik türlerine göre müzik dinlerken düşündükleri şeyler* durumuna ilişkin bulgulara göre katılımcıların müzik dinlerken en çok yaşanan olumlu olayları/durumları (%24.3), en az ise aile ile ilişkilerini (%8.1) düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Türkçe pop (%10.6), yabancı pop (%3.7), Türkçe rap/hiphop (%3.2) türlerinin yaşanan olumlu şeyleri düşündürmede ilk üç sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşanan olumsuzlukların (%20.7) akla gelmesi ise ikinci sırada yer alırken Türkçe pop (%8,1), arabesk/fantezi (%3.9), ve Türkçe rap/hiphop (%2.5) müzik türlerinin de yaşanan olumsuzlukları düşündürmede sırasıyla ilk üç sırada yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Genel anlamda, müzik dinlemenin ilk olarak olumlu duyguları (%24.3) ikinci olarak ise olumsuz duyguları (%20.7) akla getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların *müzik dinlemedeki amaçlarına* ilişkin bulgulara göre katılımcıların en fazla (%28.2) eğlenme amaçlı müzik dinlediği, ardından sırasıyla dinlenme/rahatlama (%26.03) ve motive olma (%15.9) amacıyla müzik dinlediği tespit

edilmiştir. Eğlenme amaçlı dinlenen müzik türlerinde en fazla Türkçe pop müzik (%13.2) türü dinlenirken ikinci olarak yabancı pop müzik (%3.7) türünün dinlendiği, dinlenme/rahatlama amacıyla dinlenen müzik türlerinde ise sırasıyla Türkçe pop (%9.8), yabancı pop (%5.1) ve arabesk/fantezi (%3.9) müziğin dinlediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Katılımcıların müzik *dinlerken en çok etkilendikleri unsura* ilişkin bulgulara göre katılımcıları müzik dinlerken en çok etkileyen unsurların sırasıyla sözler (%59.7), ritim (%22.1) ve melodi (%18.2) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Müzik dinlerken katılımcıların *tercih ettikleri ses düzeyine* ilişkin bulgulara göre katılımcıların çoğunluğunun orta ses düzeyinde dinlediğini belirttikleri Türkçe pop (%20.7) ve Türk halk müzik türleri haricinde diğer tüm müzik türlerini yüksek sesle müzik dinlemeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Genel duruma bakıldığında ise katılımcıların en çok yüksek sesle (%52.1) müzik dinlemeyi tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Müzik türlerinin ilçe gelişmişlik düzey sayılarına ilişkin bulgulara bakıldığında Türkçe pop müzik türünün (%8.4) en fazla 6. kademe, yabancı pop müzik türünün (%3.5) 4. kademe, Türk halk müziğinin (%1) 3. kademe, Türk sanat müziğinin (%0.3) 2, 3 ve 4. kademe, arabesk/fantezi müzik türünün (%2.9) 2. kademe, Türkçe rap/hiphop müzik türünün (%4,2) 1. kademe, yabancı rap/hiphop müzik türünün (%1.2) 2. ve 3. kademe, jazz müzik türünün (%0.2) 4. ve 6. kademe, yabancı rock/metal müzik türünün (%0.7) 2. kademe, Türkçe rock/metal müzik türünün (%0.7) 1. ve 3. kademe, klasik batı müziğinin (%0.3) 2. kademe, elektronik müzik türünün (dj, remiks vs.), (% 0.5) 4. ve 5. kademe, dini müziğin ise (%0.3) 5. ve 6. kademe ilçelerde en fazla dinlenen müzik türleri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Müzik dinlemeye yönelik duygu durumlarına ilişkin sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin çoğunlukla neşeli duygu durumundayken müzik dinlemeyi tercih ettiği, sevdikleri müzikleri dinlerken çoğunlukla neşe/mutluluk duygularını hissettiği, sevdikleri müzikleri en fazla eğlenme amacı ile dinledikleri, müzik tercihlerini etkileyen en önemli unsurun şarkının sözleri olduğu ve genelde yüksek sesle müzik dinlemeyi tercih ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Scherer vd. (2018) müzik yoluyla negatif duyguların çok nadir olarak tetiklenebileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla duygu durumlarında türden bağımsız olarak kişinin, kendisine iyi geleceğini düşündüğü veya hissettiği türlere yöneldiği düşünülmektedir. İnsanın,

kendisini üzgün hissettiren müziği neden beğendiğine yönelik az sayıda çalışma vardır. Hogue (2015) bu durumu, uyaranın (müziğin) oluşturduğu tepkinin (üzüntü) zamanla karşı bir tepkiye (mutluluk) dönüştüğü karşıt süreç teorisi ile açıklamaktadır ki bu durum Bozkurt'un (2015) çalışmasında ulaştığı, korku halindeyken müzik dinlemenin huzur duygusunu hissettirdiği ve öfke duygusunda müzik dinlemenin sırasıyla mutluluk ve huzur/rahatlama hissettirdiği sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ek olarak Sharman ve Dingle (2015) çalışmasında sert bir müzik türü olan metal müzik türünün dinleyiciyi daha da öfkeliendirmedini tespit etmiştir. Tüm bu sonuçlar ışığında müzik dinlemenin, duygular üzerinde önemli derecede etkisinin olduğu söylenebilir.

5.6. Beş Boyutlu Kişilik ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

5.6.1. Ölçekler arası ilişkilerin korelasyon analizlerine ilişkin sonuçlar

Ölçekler arası ilişkilerin korelasyonel analizine ilişkin bulgulara göre sürekli öfke ve öfke kontrol arasında zayıf düzeyde negatif yönde anlamlı; sürekli öfke ve öfke dışı arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı; sürekli öfke ve öfke tarz arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Büyük Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği boyutlarıyla sürekli öfke boyutu arasında düşük düzeyde negatif ilişki var iken nevrotizm ve sürekli öfke arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca sürekli öfke ve kişilik toplam boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır.

5.6.2. Ölçekler arası ilişkilerin regresyon analizlerine ilişkin sonuçlar

Değişkenlerin birbirini ne şekilde yordadığını analiz etmek amacıyla basit ve çoklu doğrusal analizleri gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizleriyle değişkenlerin birbirini yordama durumu yani bağımlı değişken olarak kabul edilen değişkenlerin, analizde bağımsız değişken olarak kabul edilen değişkenlerde meydana gelen değişimi yordayıp yordamadığı ortaya konulmuştur. Analiz sonuçlarına göre sürekli öfkenin kişilik için anlamlı bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Sürekli öfke boyutunun, kişilikte meydana gelen değişimde, düşük düzeyde (%1) bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Genel öfke-tarzın kişiliği yordama durumuna bakıldığında ise anlamlı bir yordayıcı olmadığı saptanmıştır. Öfkenin içe ve dışı yansıtılmasıyla beraber öfke kontrolünü de bütüncül bir şekilde ele alan öfke-tarzın, kişilik üzerinde herhangi bir değişimde anlamlı

etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sürekli öfke ve öfke-tarz ölçeğinin alt boyutlarının kişiliği yordama durumu için ise çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Alt boyutlardan yalnızca öfke-kontrol ve öfke-dışa boyutlarının, kişilikte meydana gelen değişimde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu iki alt boyutun, kişilikte meydana gelen değişimin %8'ini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Büyük beş boyutlu kişilik ölçeğinin alt boyutlarının, sürekli öfke durumunda dışadönüklük, uyumluluk ve nevrotizm boyutlarını anlamlı bir yordamaya sahip olduğu ve sürekli öfkede meydana gelen değişimin %19'unu yordayan bu üç alt boyutun, sürekli öfke durumunun değişiklik göstermesinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Öfke-dışa, öfke-içte ve öfke kontrol olmak üzere bu üç boyutu bütüncül şekilde içeren öfke-tarz durumunun büyük beş boyutlu kişilik ölçeği alt boyutları tarafından yordanıp yordanmadığı durumu, yine çoklu doğrusal regresyon analizi aracılığıyla test edilmiş, uyumluluk, nevrotizm ve açıklık boyutlarının öfke-tarz boyutunu anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Öfke-tarzda meydana gelen değişimin %7'sini yordayan bu alt boyutların, öfke-tarzın değişkenlik göstermesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.7. Öneriler

Ulaşılan bu sonuçlar ışığında yapılan öneriler aşağıda sunulmuştur;

Bilişsel müzikoloji ve müzik psikolojisi alanındaki araştırmalar, dünya genelinde son yıllarda önemli bir artış göstermektedir. Ancak, Türkiye'de bu disiplinlerin yeterince derinlemesine ele alınmadığı ve araştırmaların sınırlı kaldığı düşünülmektedir. Bu durum, hem akademik literatürde hem de uygulama alanlarında potansiyel bir bilgi eksikliği yaratmakta ve bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu konulara yapılan yatırımlar, Türkiye'deki araştırma ve uygulamalara ilham kaynağı olabilmektedir. Dolayısıyla ülkemizde de benzer bir yaklaşım benimsenmesi önem kazanmaktadır. Müzik araştırmacılarının, psikoloji ve tıp gibi farklı disiplinlerdeki uzmanlarla iş birliği yaparak müziğin insan üzerindeki bilişsel ve fizyolojik etkilerini inceleyen çalışma sayısının artmasına katkı sağlamasının, alana yeni bakış açıları kazandırabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu tür disiplinlerarası çalışmaların, müziğin insan üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olacağı ve bu alandaki bilgi birikimini zenginleştireceği söylenebilir. Bu doğrultuda yapılacak çalışmaların, gelişen teknolojinin getirdiği yeni olanaklarla

müziğin insan beyni üzerindeki fizyolojik etkilerini de anlamamız açısından alandaki geniş boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Müzik, kültür ve kişilik durumları ilişkisi göz önüne alındığında benzer çalışmaların, gerek ülke içerisinde farklı kültüre sahip bölgelerinde, gerekse ülkemizin de içinde bulunduğu uluslararası daha geniş örneklemelerde yapılması, sonuçların bilimsel olarak genellenebilirliğini arttırabilmek adına alana katkı sağlayacaktır.

Müziğin insan duygularını etkilediği bu ve benzeri birçok çalışmada görülmektedir. Genel kanının aksine sert yapıda olan müziklerin dahi öfke ile başa çıkmada kullanılabileceğine yönelik çalışmalar mevcuttur. Öğrencilerin öfke ve kaygı gibi olumsuz duygularında öğrencilere iyi gelecek olan müzik türlerinin araştırılarak uygulanan terapiler, öğrencilerin akademik ve sosyal hayatında öğrencilere faydalı olacaktır.

Öğrencilerin kişilik ve öfke gibi psikolojik süreçlerinin müzik tercihleriyle olan ilişkisi, öğrenciyi tanıma ve bazı özelliklerini yordamanın yanı sıra önlemsel model bir olarak da kullanılabilirlik açısından önemlidir. Bu nedenle bu alandaki çalışmaların sayısının artması, öğrencilerin istenmedik davranışlarının önüne geçmeye ve öğrencilere faydalı olabilecek yeni uygulama ya da fikirlerin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Günümüzde müzik tarzlarının iç içe geçmesi, müzik türlerinin kesin ayrımını zorlaştırmaktadır. Öğrencilere anket uygulanırken müzik tercihleri ifadesinde birden fazla müzik türü seçme eğilimi gözlemlenmiştir. Bu nedenle araştırmalarda kullanılmak üzere araştırmacılar tarafından öğrencilerin müzik tercihlerini zorlanmadan yapabileceği farklı müzik türü sınıflamalarının geliştirilmesi ve müzik eğitimi müfredatında müzik türlerini tanımaya yönelik kazanımlara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Kültürel ve çevresel faktörlerin bireylerin müzik tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, geniş bir etnik ve kültürel çeşitliliğe sahip olan kutsal coğrafyamızda, çocukların farklı müzik türlerine maruz kalmalarının kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Bireylerin gelişim süreci göz önünde bulundurulduğunda sosyal çevre etkisinin zamanla azalacağı ve bireylerin daha özerk bir kimlik geliştireceği varsayılmaktadır. Bu doğrultuda, yetişkinlik döneminde kişilik özelliklerinin müzik tercihleri üzerindeki etkisinin daha belirgin hale geleceği öne sürülebilir. Bu nedenle gelecekte yapılacak boylamsal çalışmaların, alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada, ailelerin ekonomik durumunun çocukların öfke durumlarıyla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Ekonomik durumu kötü olan ailelerin çocuklarının diğerlerine göre öfkelerini daha fazla içine bastırdığı ya da çok daha olumsuz bir senaryo ile bastırmak zorunda kaldıkları göz önüne alındığında öfke duygusunun kritik dönemde bulunan bu çocuklarımızın gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceğinden endişe duyulmaktadır. Dolayısıyla, ergenlik çağındaki çocukların eğitimde fırsat eşitliği açısından uzmanlar eşliğinde gelişimini destekleyici terapi uygulamalarının elzem olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları, okulda öğretilen çalgıların dışında farklı çalgılar çalan öğrencilerin sorumluluk sahibi, özgüvenli ve yeniliğe açık olma gibi pozitif kişilik özelliklerini daha belirgin şekilde sergilediğini göstermektedir. Bu doğrultuda, hayatilik ilkesi göz önüne alınarak öğrencilerin ilgi duyabileceği ve sosyal ortamlarında da kullanabilecekleri (gitar, piyano, bağlama, flüt, keman vs.) çalgıların bireysel veya toplu çalgı dersleri kapsamında öğretim programına ve müfredata eklenmesinin, kimlik gelişimi ve bireysel farkındalığın şekillenmesinde kritik bir dönem olan ergenlik dönemindeki öğrencilerin bilişsel ve fiziksel gelişimine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, M.M., & Beltiukov, A.P. (2020). *Analyzing the Complex Nature of Emotions From Written Text Using Parrott Theory of Emotions* [Bildiri Sunumu]. Proceedings of the 8th Scientific Conference on Information Technologies for Intelligent Decision Making Support (ITIDS 2020)
- Abdullah, İ., Omar, R., & Panatik, S. A. (2016). A Literature Review on Personality, Creativity and Innovative Behavior. *International Review of Management and Marketing*, 6(1), 177-182.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/irmm/issue/32106/355899> sitesinden 24.06.2024
- Akarsu, B. (1982). *Ahlak Öğretileri*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Albayrak, U. (2015) Müzik beğenisinde kültürel sermaye ve kültürel elitizm: Kıbrıs örneği (Tez no. 413923) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. Holt, Reinhart & Winston.
- Artemiz, B. (2009). Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Tez no. 254006) [Doktora tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Bacıoğlu, S. D., & Özdemir, Y. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Saldırgan Davranışları ile Yaş, Cinsiyet, Başarı Durumu ve Öfke Arasındaki İlişkiler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 169-187.
- Bal, C. G. (2019). Sürekli öfke ve öfke ifade tarzının demografik özelliklerle ilişkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 63-72.
- Barrett, L. F. (2006). Solving the Emotion Paradox: Categorization and the Experience of Emotion. *Personality and Social Psychology Review*, 10(1), 20-46. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1001_2
- Berens, L. V., & Nardi, D. (1999). *The sixteen personality types: Descriptions for self-discovery*. Telos Publications.
- Bıçaksız, P. (Ed.). (2020). *Trafikte duygu düzenleme*. Gazi Kitabevi.

- Blood, A. J., & Zatorre, R. J. (2001). Intensely Pleasurable Responses to Music Correlate with Activity in Brain Regions Implicated in Reward and Emotion. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 98(20), 11818–11823. <http://www.jstor.org/stable/3056798>
- Bozkurt, S. S. (2015). Ortaokul öğrencilerinin duygu durumlarına göre dinledikleri müzik türlerinin incelenmesi (Tez no: 395143) [Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Briggs, C. (2024). Music and mood: a study on the emotional effects of music on the traditional church worship experience (Publication no. 31148123) [Doctoral dissertation, Charleston Southern University]. ProQuest. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/music-mood-study-on-emotional-effects-traditional/docview/3039046688/se-2>
- Brown, R.A. (2012). Music preferences and personality among Japanese university students. *International Journal of Psychology*, 47: 259-268. <https://doi.org/10.1080/00207594.2011.631544>
- Burger, J. M. (2006). Kişilik (çev. İ. Deniz Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Orijinal çalışma 2004).
- Büyüköztürk, S., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. (19. Baskı). Pegem Akademi.
- Chamorro-Premuzic, T., Gomà-i-Freixanet, M., Furnham, A., & Muro, A. (2009). Personality, self-estimated intelligence, and uses of music: A Spanish replication and extension using structural equation modeling. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 3(3), 149–155. <https://doi.org/10.1037/a0015342>
- Costa, P. T., Jr, & McCrae, R. R. (1995). Domains and facets: hierarchical personality assessment using the revised NEO personality inventory. *Journal of personality assessment*, 64(1), 21–50. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6401_2
- CV, C., & R.A., G. S. Kumari (2023). Influence of music preferences on anger levels among college students: an analytical study. *ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*, 4(1), 651–659. <https://doi.org/10.29121/shodhkosh.v4.i1.2023.392>

- Çelebi, V. (2013). Michel Foucault'da bilgi, iktidar ve özne ilişkisi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/11355/135768>
- Çiftçi, R. (2024). Madde bağımlılığı tanısı almış ve almamış bireylerin savunma mekanizmaları, dürtüsellik, sürekli öfke ve öfke ifade ediş tarzları açısından karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi]. DSpace.
<https://acikerisim.dicle.edu.tr/xmlui/handle/11468/29169?locale-attribute=en>
- Dalkılıç, M. (2019). Sürekli Öfke: Antrenörlerin Öfke İfade Tarzları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 12(68):1408-1414.
- Davies, S. (2012). Emotions Expressed and Aroused by Music. *Handbook of Music and Emotion: Theory, Research, Applications*, Juslin, P. N. & Sloboda, J. A.
<https://doi.org/10.1093/ACPROF:OSO/9780199230143.003.0002>
- Davis, Jessie E. (2023). Music therapists' perspectives on the use of heavy metal music in music therapy [Doctoral dissertation, Molloy University]. Digital Commons.
<https://digitalcommons.molloy.edu/etd/146>
- De Fruyt, F., Bartels, M., Van Leeuwen, K., De Clercq, B., Decuyper, M., & Mervielde, I. (2006). Five types of personality continuity in childhood and adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 538–552.
- Delsing, M. J. M. H., ter Bogt, T. F. M., Engels, R. C. M. E., & Meeus, W. H. J. (2008). Adolescents' music preferences and personality characteristics. *European Journal of Personality*, 22(2), 109-130. <https://doi.org/10.1002/per.665>
- Demmrich, S. (2020). Music as a trigger of religious experience: What role does culture play? *Psychology of Music*, 48(1), 35-49.
<https://doi.org/10.1177/0305735618779681>
- Deniz, E. (2007). Eğitimin Psikolojik Temelleri. Karip, E. (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 109-148). Pegem A Yayıncılık.
- Derelioğlu, S. (2023). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Alanya Akademik Bakış*, 7(2), 791-807. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1162464>

- DeYoung, C. G., Quilty, L. C., Peterson, J. B., & Gray, J. R. (2013). Openness to Experience, Intellect, and Cognitive Ability. *Journal of Personality Assessment*, 96(1), 46–52. <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.806327>
- Dickens, W. T., & Flynn, J. R. (2001). Heritability estimates versus large environmental effects: the IQ paradox resolved. *Psychological review*, 108(2), 346. <https://www3.nd.edu/~ghaeffel/Dickens%26Flynn,%202001.pdf>
- Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual review of psychology*, 41(1), 417-440.
- Djicic, M. (2011). The effect of music and lyrics on personality. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 5(3), 237–240. <https://doi.org/10.1037/a0022313>
- Dobrota, S., & Reić Ercegovac, I. (2014). The relationship between music preferences of different mode and tempo and personality traits – implications for music pedagogy. *Music Education Research*, 17(2), 234–247. <https://doi.org/10.1080/14613808.2014.933790>
- Dobrota, S., Ercegovac, I. R., & Habe, K. (2019). Gender differences in musical taste: the mediating role of functions of music. *Rodne razlike u glazbenom ukusu: posredujuća uloga funkcija glazbe* [Drustvena Istrazivanja, 28(4), 567-586. <https://doi.org/10.5559/di.28.4.01>
- Doğan, U. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik beğeni ve tercihlerinin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi (Tez no. 551869) (sivas/zara örneği) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Dunn, P. G., de Ruyter, B., & Bouwhuis, D. G. (2012). Toward a better understanding of the relation between music preference, listening behavior, and personality. *Psychology of Music*, 40(4), 411-428. <https://doi.org/10.1177/0305735610388897>
- Duran, Ö., & Eldeleklioğlu, J. (2005). Öfke Kontrol Programının 15 ve 18 Yaş Arası Ergenler Üzerindeki Etkililiğinin Araştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 267-280. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6755/90838> sitesinden 29.04.2024 tarihinde alınmıştır.

- Eerola, T., & Vuoskoski, J. (2013). A review of music and emotion studies: Approaches, emotion models, and stimuli. *Music perception*, 30(3), 307-340. <https://doi.org/10.1525/MP.2012.30.3.307>
- Efeoglu, İ. E. (2006). İş-aile yaşam çatışmasının iş stresi, iş doyumu ve örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri: ilaç sektöründe bir araştırma (Tez no. 205447) [Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Erdal, B. (2009). Müzik türlerinin tercih edilmesinde kişilik Özellikleri ve beğeni ilişkisi (Tez no. 235216) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Erdal, B., & Kındap Tepe, Y. (2021). Bireylerin duygu durum, içedönük-dışadönük kişilik özelliği ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiler. *Psikoloji Çalışmaları*, 41(2), 549-580. Doi: 10.26650/SP2021-852069
- Erdem, C. (2011). Ergenin müzik ile iletişimi. *Türk Pediatri Arşivi*, 46(11). 19-21. <https://doi.org/10.4274/tpa.46.25>
- Eroğlu, F. (1998). Davranış bilimleri. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Evers, S., & Suhr, B. (2000). Changes of the neurotransmitter serotonin but not of hormones during short time music perception. *European archives of psychiatry and clinical neuroscience*, 250(3), 144-147. <https://doi.org/10.1007/s004060070031>
- Fakhr Hosseini, S. M. (2018). How do angry drivers respond to emotional music? A comprehensive perspective on assessing emotion (Publication no. 10973438) [Doctoral dissertation, Michigan Technological University]. ProQuest. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/how-do-angry-drivers-respond-emotional-music/docview/2180159475/se-2>
- Feiler, D. C., & Kleinbaum, A. M. (2015). Popularity, similarity, and the network extraversion bias. *Psychological Science*, 26(5), 593-603. <https://doi.org/10.1177/0956797615569580>
- Gold, B. P., Pearce, M. T., McIntosh, A. R., Chang, C., Dagher, A., & Zatorre, R. J. (2023). Auditory and reward structures reflect the pleasure of musical

- expectancies during naturalistic listening. *Frontiers in neuroscience*, 17, 1209398. <https://doi.org/10.3389/fnins.2023.1209398>
- Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26–42. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.4.1.26>
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26–34. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.48.1.26>
- Gowensmith, W. N., & Bloom, L. J. (1997). The effects of heavy metal music on arousal and anger. *Journal of Music therapy*, 34(1), 33-45.
- Gregory J. Boyle; Lazar Stankov; Nicholas G. Martin; K.V. Petrides; Michael W. Eysenck; Generos Ortet (2016): Hans J. Eysenck and Raymond B. Cattell on intelligence and personality. In *Personality and Individual Differences* 103, pp. 40–47. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.04.029>
- Gül, M. (2019). Kişilik ve girişimci kişilik özelliklerinin sosyal girişimcilik yönelimine etkisi üzerine tr63 bölgesinde bir araştırma: üniversite öğrencileri örneği (Tez no. 612931) [Doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Gündoğdu, Y. B. (2016). Psikanalitik Kişilik Kuramına Göre Değişimin İmkânı. *Journal of Turkish Studies*. 11/17, 373-404. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10020>
- Hall, A. (2005). Audience Personality and the Selection of Media and Media Genres. *Media Psychology*, 7(4), 377–398. https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0704_4
- Hargreaves, D. J., & Castell, K. C. (1987). Development of liking for familiar and unfamiliar melodies. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 91, 65–69.
- Hargreaves, D.J., & North, A.C. (2010). *Experimental aesthetics and liking for music*. In P. N. Juslin and J. A. Sloboda (eds.), *The Handbook of Music and Emotion: Theory, Research, Applications*. Oxford: OUP, pp. 515-546. ISBN 978-0-19-923014-3.

- Hargreaves, D. J., North, A. C., & Tarrant, M. (2006). Musical preference and taste in childhood and adolescence. In G. E. McPherson (Ed.), *The child as musician: A handbook of musical development* (pp. 135–154). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198530329.003.0007>
- Hargreaves, D. J., North, A. C. (1997). *Musical tastes and society*. In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The social psychology of music* (pp. 84–100). Oxford University Press.
- Hart, D., Atkins, R., & Matsuba, M. K. (2008). The association of neighborhood poverty with personality change in childhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(6), 1048–1061. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.94.6.1048>
- Heather, R. (2019). Anger, disgust, and resulting action tendencies in the context of moral judgements of music [Doctoral dissertation, University of Kent]. KAR. <https://kar.kent.ac.uk/73195/>
- Herrera, L., Soares-Quadros, J. F., Jr, & Lorenzo, O. (2018). Music Preferences and Personality in Brazilians. *Frontiers in psychology*, 9, 1488. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01488>
- Higham, T., Basell, L., Jacobi, R., Wood, R., Ramsey, C.B., Conard, N.J., 2012. Testing models for the beginnings of the Aurignacian and the advent of figurative art and music: the radiocarbon chronology of Geißenklösterle. *Journal of Human Evolution*. 62 (6), 664-676. <https://doi.org/10.1016/j.jhevol.2012.03.003>
- Hogue, J. D. (2015). "Sing me a sad song and make me feel better": Exploring rewards related to liking familiar sad music. Illinois State University.
- Isır, T. (2006). Örgütlerde personel seçim süreci: bir kamu kuruluşundaki yönetici personelin kişilik özelliklerinin tespit edilerek personel seçim sürecinin iyileştirilmesi üzerine bir araştırma (Tez no. 205498) [Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- İnanç, B. Y., Yerlikaya, E. E. (2023). *Kişilik kuramları*. Pegem Akdemi.
- Infantina, C., Battaglia, F., Freedberg, D., Mento, C., Iannuzzo, F., De Stefano, R., Lombardo, C., Muscatello, M. R. A., & Bruno, A. (2022). Emotional Temperament and Character Dimensions and State Anger as Predictors of

- Preference for Rap Music in Italian Population. *International journal of environmental research and public health*, 19(20), 13650. <https://doi.org/10.3390/ijerph192013650>
- Jacob, F. G., Nair, N. B., Binu, A., George, E. T., Jacob, D. V., Jacob, T. & Rajan A. (2023). Relationship between Musical Capacity and Big Five Personality Traits: A Study among Emerging Adults. *International Journal of Indian Psychology*, 11(1), 845-851. DOI: 10.25215/1101.087
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five Trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp. 102–138). Guilford Press.
- John, O. P., Donahue, E. M., Kentle, R. L. (1991). The Big-Five Inventory-Version 4a and 54. *Berkeley, CA: Berkeley Institute of Personality and Social Research*, University of California.
- Juslin, N. P., Laukka, P. (2004) Expression, Perception, and Induction of Musical Emotions: A Review and a Questionnaire Study of Everyday Listening, *Journal of New Music Research*, 33:3, 217-238, DOI: 10.1080/0929821042000317813
- Juslin, P. N., & Västfjäll, D. (2008). Emotional responses to music: the need to consider underlying mechanisms. *The Behavioral and brain sciences*, 31(5), 559–621. <https://doi.org/10.1017/S0140525X08005293>
- Kaçmaz, D. (2016). Öğrencilerin kişilik ve benlik boyutlarının müzik tercihlerine etkisinin incelenmesi (Sivas örneği) (Tez no. 436953) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kahya, Y., & Gençöz, T. (2020). Duygu Düzenleme Becerisi Bağlamında Temel Kişilik Özellikleri ve Kişilik Bozuklukları. (Ed. Vatan, S.) *Türkiye Klinikleri*, ss.70-79.
- Kalay, T. (2015). Turkish adaptation and validation of spielberger's state anger scale (Tez no. 408560) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kalinci, H. (2023). Yönelinen müzik jenesi ve öfke tarzı / saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin çevrimiçi araçlardan elde edilen veriye göre incelenmesi (tez no. 780275) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Kalinowski, K., Kozłowska, A., Malesza, M., & Danel, D. P. (2021). Evolutionary origins of music. Classical and recent hypotheses. *Anthropological Review*, 84(2), 213-231. <https://doi.org/10.2478/anre-2021-0011>
- Kamalı, C. (2017). Ortaokul öğrencilerinin müzik tercihlerinin ve bu tercihleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi (Tez no. 461286) [Yüksek lisans tezi, Ömer Halis Demir Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kandler, C., Bleidorn, W., Riemann, R., Spinath, F. M., Thiel, W., & Angleitner, A. (2010). Sources of cumulative continuity in personality: A longitudinal multiple-rater twin study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(6), 995–1008. <https://doi.org/10.1037/a0019558>
- Karşıcı, G. (2007). Müzik beğenisinde kültürel etkenler: Bir fmrı çalışması (Tez no. 226322) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kassinove, H., & Sukhodolsky, D. G. (1995). Anger disorders: basic science and practice issues. *Issues in comprehensive pediatric nursing*, 18(3), 173–205. <https://doi.org/10.3109/01460869509087270>
- Kemp, A. E. (1981). Personality Differences between the Players of String, Woodwind, Brass and Keyboard Instruments, and Singers. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 66/67, 33–38. <http://www.jstor.org/stable/40317663>
- Kernberg O. F. (2016). What is Personality?. *Journal of personality disorders*, 30(2), 145–156. <https://doi.org/10.1521/pedi.2106.30.2.145>
- Kenek, G. (2021). Dönüştürücü liderlik, yenilikçi örgüt kültürü, iş özellikleri ve işle bütünleşme ilişkisi: İş tatmininin ve deneyime açıklık kişilik özelliğinin rolü (Tez no. 681074) [Doktora tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kesen, N. F. (2014). Üniversite öğrencilerinin duygu stillerinin beş faktör kişilik özellikleri depresyon, anksiyete ve strese göre incelenmesi (Tez no. 372137) [Doktora tezi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Kleinginna, P. R., & Kleinginna, A. M. (1981). A categorized list of emotion definitions, with suggestions for a consensual definition. *Motivation and Emotion*, 5(4), 345–379. <https://doi.org/10.1007/BF00992553>
- Koçak, R., & Gökler, R. (2008). Varoluşsal Yaklaşımda Psikolojik Danışma ve Gruba Uygulanışı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 91-107.
- Koelsch, S., Siebel W. A., Fritz, T. *Functional Neuroimaging, Handbook of Music and Emotion: Theory, Research, Applications*, Juslin, P. N. & Sloboda, J. A. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199230143.003.0012>
- Konecni, V. J. (1982). *Social Interaction and Musical Preference*. In D. Deutsch (Ed.), *The Psychology of Music* (pp. 497-516). New York: Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-213562-0.50021-8>
- Kopacz M. (2005). Personality and music preferences: the influence of personality traits on preferences regarding musical elements. *Journal of music therapy*, 42(3), 216–239. <https://doi.org/10.1093/jmt/42.3.216>
- Koptagel-İlal, G. (1984). *Tıpsal Psikoloji-Tıpta Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Basım/Yayım Dağıtım.
- Kumar, A. M., Tims, F., Cruess, D. G., Mintzer, M. J., & al, e. (1999/11//). Music therapy increases serum melatonin levels in patients with Alzheimer's disease. *Alternative Therapies in Health and Medicine*, 5(6), 49-57. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/music-therapy-increases-serum-melatonin-levels/docview/204815060/se-2>
- Ladinig, O., & Schellenberg, E. G. (2012). Liking unfamiliar music: Effects of felt emotion and individual differences. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 6(2), 146–154. <https://doi.org/10.1037/a0024671>
- Laukka juslin 2010 bulll
- LeBlanc, A. (1979). Generic Style Music Preferences of Fifth-Grade Students. *Journal of Research in Music Education*, 27(4), 255-270. <https://doi.org/10.2307/3344712>

- LeBlanc, A. (1980). Outline of a Proposed Model of Sources of Variation in Musical Taste. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 61, 29–34. <http://www.jstor.org/stable/40317580>
- LeBlanc, A. (1987). The Development of Music Preference in Children. In: Peery, J.C., Peery, I.W., Draper, T.W. (eds) *Music and Child Development*. Springer, New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-8698-8_7
- LeBlanc, A., Colman, J., McCrary, J., Sherrill, C., & Malin, S.A. (1988). Tempo Preferences of Different Age Music Listeners. *Journal of Research in Music Education*, 36, 156 – 168.
- LeBlanc, A., Jin, Y. C., Stamou, L., & McCrary, J. (1999). Effect of Age, Country, and Gender on Music Listening Preferences. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 141, 72–76. <http://www.jstor.org/stable/40318987>
- Lepa, S., Steffens, J., Herzog, M., & Egermann, H. (2020). Popular Music as Entertainment Communication: How Perceived Semantic Expression Explains Liking of Previously Unknown Music. *Media and Communication*, 8(3), 191-204. <https://doi.org/10.17645/mac.v8i3.3153>
- Levenson, R. W. (1992). Autonomic nervous system differences among emotions. *Psychological Science*, 3(1), 23–27. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1992.tb00251.x>
- Levitin, D. J. (2015). Müziğin Etkisindeki Beyin: Bir Saplantının Bilimsel İncelemesi, İngilizceden Çeviren: Ali Sinan Çulhaoğlu, Pegasus Yayınları, İstanbul.
- Liddiard, E., & Rose, D. (2021). A Pilot Study of an Intervention for Children Using Music Listening and Music Making to Explore Core Emotions and Support Wellbeing. *Open Journal of Social Sciences*, 9, 329-364. <https://doi.org/10.4236/jss.2021.93022>
- Little, P., & Zuckerman, M. (1986). Sensation seeking and music preferences. *Personality and Individual Differences*, 7, 575–578. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(86\)90136-4](https://doi.org/10.1016/0191-8869(86)90136-4)
- Lundqvist, L. O., Carlsson, F., Hilmersson, P., & Juslin, P. N. (2009). Emotional responses to music: experience, expression, and physiology. *Psychology of Music*, 37(1), 61–90. <https://doi.org/10.1177/0305735607086048>

- Mauss, I. B., Levenson, R. W., McCarter, L., Wilhelm, F. H., & Gross, J. J. (2005). The tie that binds? Coherence among emotion experience, behavior, and physiology. *Emotion (Washington, D.C.)*, 5(2), 175–190. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.5.2.175>
- McAdams, D. P. (1997). A conceptual history of personality psychology. In R. Hogan, J. A. Johnson, & S. R. Briggs (Eds.), *Handbook of personality psychology* (pp. 3–39). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-012134645-4/50002-0>
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1991). Adding Liebe und Arbeit: The Full Five-Factor Model and Well-Being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17(2), 227–232. <https://doi.org/10.1177/014616729101700217>
- McCrae, R. R., & Costa, P. T., Jr. (1999). A Five-Factor theory of personality. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp. 139–153). Guilford Press. https://www.researchgate.net/publication/284978581_A_five-factor_theory_of_personality (Sitesinden 26.03.2024 tarihinde alınmıştır).
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2014). *Research in Education: Evidence Based Inquiry* (7th ed.). Pearson International Edition.
- Mehr, S. A., Krasnow, M. M., Bryant, G. A., & Hagen, E. H. (2021). Origins of music in credible signaling. *Behavioral and Brain Sciences*, 44, e60. [doi:10.1017/S0140525X20000345](https://doi.org/10.1017/S0140525X20000345)
- Merrill, J., Ackermann, T. I., & Czepiel, A. (2023). Effects of disliked music on psychophysiology. *Scientific reports*, 13(1), 20641. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-46963-7>
- Mertoğlu, M. (2018). Aile, okul, iş yeri, spor, cezaevleri ve yaşamın diğer alanlarında öfke kontrolü. Pegem Akademi.
- Miranda, D., Morizot, J., & Gaudreau, P. (2010). Personality Metatraits and Music Preferences in Adolescence: A Pilot Study. *International Journal of Adolescence and Youth*, 15(4), 289–301. <https://doi.org/10.1080/02673843.2010.9748036>
- Murdock, N. L. (2004). *Theories of counseling and psychotherapy: A case approach*. Pearson Education New Zealand.

- Murray, H. (1938). *Explorations in personality*. New York: Oxford University Press.
- Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66(6), 574–583. <https://doi.org/10.1037/h0040291>
- North, A., & Hargreaves J. D. (1997). *Experimental aesthetics and everyday music listening*. In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The social psychology of music* (pp. 84–100). Oxford University Press.
- Novaco, R. W. (1975). *Anger control: The development and evaluation of an experimental treatment*. Lexington.
- Oishi S. (2015). Geography and personality: why do different neighborhoods have different vibes? *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 112(3), 645–646. <https://doi.org/10.1073/pnas.1423744112>
- Ortony, A., & Turner, T. J. (1990). What's basic about basic emotions? *Psychological Review*, 97(3), 315–331. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.97.3.315>
- Özer, A. (1990). *Duygusal Gerilimle Başedebilme*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özer, A. K. (1994). Sürekli Ofke ve Ofke İfade Tarzi Ölçekleri ön çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 26-35.
- Özmen, A. (2004). Seçim kuramına ve gerçeklik terapisine dayalı öfkeyle başa çıkma eğitim programının ve etkileşim grubu uygulamasının üniversite öğrencilerinin öfkeyle başa çıkma becerileri üzerindeki etkisi (Tez no. 205146) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Parkan, E. N. (2023). Kişilik özellikleri ve etik liderliğin anlamlı iş aracılığı ile üretkenlik karşıtı iş davranışı ve dile getirme davranışına etkisi: Kayseri ili sağlık çalışanları üzerine bir araştırma (Tez no. 833850) [Doktora tezi, Kayseri Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Pearson, J. L., & Dollinger, S. J. (2004). Music preference correlates of Jungian types. *Personality and Individual Differences*, 36(5), 1005–1008. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00168-5](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00168-5)

- Pimentel, C. E., & Donnelly, E. D. O. P. (2008). The relation between music preference and the big five personality traits. *Psicologia, Ciencia e Profissao*, 28, 696–713. [Doi: 10.1590/S1414-98932008000400004](https://doi.org/10.1590/S1414-98932008000400004)
- Pinker, S. (1997). *How the Mind Works*. New York: W.W. Norton.
- Plutchik, R. (1990). Emotions and psychotherapy: A psychoevolutionary perspective. In R. Plutchik & H. Kellerman (Eds.), *Emotion, psychopathology, and psychotherapy* (pp. 3–41). Academic Press.
- Plutchik, R. (2001). The Nature of Emotions: Human emotions have deep evolutionary roots, a fact that may explain their complexity and provide tools for clinical practice. *American Scientist*, 89(4), 344–350. <http://www.jstor.org/stable/27857503>
- Potegal, M., & Novaco, R. W. (2010). A brief history of anger. In M. Potegal, G. Stemmler, & C. Spielberger (Eds.), *International handbook of anger: Constituent and concomitant biological, psychological, and social problems* (pp. 9–24). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-0-387-89676-2_2
- Power, R. A., & Pluess, M. (2015). Heritability estimates of the Big Five personality traits based on common genetic variants. *Translational psychiatry*, 5(7), e604. <https://doi.org/10.1038/tp.2015.96>
- Prisuta, N., Ivanec, D. i Podlesek, A. (2023). Social Influence in Rating Music. *Psihologijske teme*, 32 (1), 163-178. <https://doi.org/10.31820/pt.32.1.9>
- Rawlings, D., & Ciancarelli, V. (1997). Music Preference and the Five-Factor Model of the NEO Personality Inventory. *Psychology of Music*, 25(2), 120-132. <https://doi.org/10.1177/0305735697252003>
- Rentfrow, P. J., & Gosling, S. D. (2003). The do re mi's of everyday life: the structure and personality correlates of music preferences. *Journal of personality and social psychology*, 84(6), 1236.
- Rubin, A. M., West, D. V., & Mitchell, W. S. (2001). Differences in Aggression, Attitudes Toward Women, and Distrust as Reflected in Popular Music

Preferences. *Media Psychology*, 3(1), 25–42.
https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0301_02

Russell, P. A. (1997). Musical tastes and society. In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The social psychology of music* (pp. 141–158). Oxford University Press.

Ruth, N., & Müllensiefen, D. (2020). Associations between musical preferences and personality in female secondary school students. *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, 30(4), 202–211. <https://doi.org/10.1037/pmu0000267>

Saarikallio, S., & Erkkilä, J. (2007). The role of music in adolescents' mood regulation. *Psychology of Music*, 35(1), 88–109. <https://doi.org/10.1177/0305735607068889>

Sağır, T., & İmik, Ü. (2008). Müziksel Beğenide Sosyal Statünün Rolü. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(24), 273–292. https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23757/253187#article_cite

Sağlam, E. (2020). Üniversite öğrencilerinde sürekli öfke ve öfke ifade tarzı düzeyleri ile empati ve affedicilik düzeyleri arasındaki ilişki (Tez no. 609948) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Sağlık, G. N. (2021). Psikanalitik kuram ve sosyal hizmet. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 435–455. <https://dergipark.org.tr/en/pub/flsf/issue/62323/882407>

Salimpoor, V. N., Benovoy, M., Larcher, K., Dagher, A., & Zatorre, R. J. (2011). Anatomically distinct dopamine release during anticipation and experience of peak emotion to music. *Nature neuroscience*, 14(2), 257–262. <https://doi.org/10.1038/nn.2726>.

Sarı, T., & Özkan, B. (2023). Huzurevinde Kalan Yaşlılarda Müzik Dinleme Uygulamasının Stresle Baş Etme ve Öfke Düzeylerine Etkisinin Belirlenmesi. *Gevher nesibe journal of medical & health sciences*, 8(2), 371–379. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7926961>

Sarıtaş, D. (2012). Psychological well-being of adolescents: maternal rearing behaviors, basic personality traits and emotion regulation processes (Tez no. 321172) [Doktora tezi, Middle East Technical University]. YÖK Tez Merkezi.

- Savaşır, I. ve Şahin, N.H., (1997). *Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme; sık kullanılan ölçekler*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Scherer, K. R., & Wallbott, H. G. (1994). Evidence for universality and cultural variation of differential emotion response patterning. *Journal of personality and social psychology*, 66(2), 310–328. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.66.2.310>
- Schmitt, D. P., Allik, J., McCrae, R. R., & Benet-Martínez, V. (2007). The Geographic Distribution of Big Five Personality Traits: Patterns and Profiles of Human Self-Description Across 56 Nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38(2), 173-212. <https://doi.org/10.1177/0022022106297299>
- Schultz, D., & Schultz, S. E. (2015). *A history of modern psychology*. Cengage Learning Custom Publishing.
- Schwartz, K. D., & Fouts, G. T. (2003). Music preferences, personality style, and developmental issues of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(3), 205–213. <https://doi.org/10.1023/A:1022547520656>
- Selda Öz, F. (2008). Öfke yönetimi eğitiminin ergenlerde öfke ile başa çıkma ve iletişim becerilerine etkisi (Tez no. 230989) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Sezer, F. (2010). Lise öğrencilerinin öfke durumları üzerine müzikle terapinin etkisi. *Education Sciences*, 5(4), 1595-1612. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19822/212229>
- Sezer, F. (2011). Öfke ve psikolojik belirtiler üzerine müziğin etkisi. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*, 8(1), 1472-1493. arastirmax.com sitesinden 29.05.2024 tarihinde alınmıştır.
- Sharman, L., & Dingle, G. A. (2015). Extreme Metal Music and Anger Processing. *Frontiers in human neuroscience*, 9, 272. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2015.00272>
- Sıgır, Ü. ve Gürbüz, S. (2011). Akademik Başarı ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Savunma Bilimleri Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1: 30-48. [doi: 10.17134/sbd.22641](https://doi.org/10.17134/sbd.22641). Sitesinden 24.05.2024 tarihinde alınmıştır.

- Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması [Development of Five Factor Personality Inventory]. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21–36. <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>
- Soykan, Ç. (2003). Öfke ve Öfke Yönetimi. *Kriz Dergisi*, 11(2). https://doi.org/10.1501/Kriz_00000000192
- Starner, T. M., & Peters, R. M. (2004). Anger expression and blood pressure in adolescents. *The Journal of school nursing : the official publication of the National Association of School Nurses*, 20(6), 335–342. <https://doi.org/10.1177/10598405040200060801>
- Stearns, F. R. (1972). Anger: Psychology, Physiology, Pathology. Illinois, USA: Charles C. Thomas Publisher. Springfield.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Tatlilioğlu, K., Karaca, M. (2013). Öfke olgusu hakkında sosyal psikolojik bir değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 6(6). DOI: [10.9761/JASSS1691](https://doi.org/10.9761/JASSS1691)
- Tekbıyık, A. (2014). İlişkisel tarama. M. Metin (Ed.), Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde (ss. 99-114). Pegem Akademi.
- Thomson, C. J., Reece, J. E., & Di Benedetto, M. (2014). The relationship between music-related mood regulation and psychopathology in young people. *Musicae Scientiae*, 18(2), 150-165. <https://doi.org/10.1177/1029864914521422>
- Tokatlı A. (2020). Mentorluk fonksiyonları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki ve kişilik özelliklerinin mentorluk fonksiyonlarına etkisi: beş faktör kişilik modeli çerçevesinde bir araştırma (Tez no. 633833) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Toohy, M. J. (2012). Effects of Peaceful and Angry Music, and Music Enjoyment, on Angry Thoughts and Feelings (Publication no. 3508865) [Doctoral dissertation, Hofstra University]. ProQuest.

<https://www.proquest.com/openview/b739fb3130e060a331bb33437246b516/1?p-q-origsite=gscholar&cbl=18750>

- Treadwell, K. H. (2006). The impact of exposure to violent music on undergraduate college males' state anger, affective, physiological, and college males' state anger, affective, physiological, and aggressive behavioral action responses aggressive behavioral action responses [Doctoral dissertation, West Virginia University]. WVU. <https://researchrepository.wvu.edu/etd/2499/>
- Tupes, E. C., & Christal, R. E. (1961). Recurrent personality factors based on trait ratings. USAF ASD Technical Report No. 61-97. Lackland Air Force Base, TX : U.S. Air Force .
- Tuzcuoğlu, N. (2013). PSİKANALİZ KURAMI VE ÖZELLİKLERİ. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(7), 275-285. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/356/1987>
- Türkçapar, M. Sargın, A. (2012). Bilişsel Davranışçı Psikoterapiler: Tarihçe ve Gelişim. Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi, 1(1), 7 - 14. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/239431/>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). İçinde. Kişilik. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: Nisan 5, 2024, <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). İçinde. Beğeni. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: Nisan 20, 2024, <https://sozluk.gov.tr/>
- Uluçay, T. (2018). Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin şiddet eğilimlerine etkisi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* (41), 135-153. <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.450424>
- Ulutürk N. (2008). Anadolu güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencilerinin dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri (Tez no. 216927) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Uslu, E. B. (2015). 14-17 yaş arasındaki ergenlerin yetiştirilme tarzlarına göre öfke ifade tarzlarının incelenmesi (Tez no. 410162) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

- Üngüren, E. (2011) Psikobiyolojik kişilik kuramı ekseninde yöneticilerin kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve örgütsel sonuçlara yansımaları (Tez no. 280444) [Doktora tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Uzunsakal, E., & Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Vagg, P. R., & Spielberger, C. D. (1979). State trait anger expression inventory interpretive report (STAXI-2: IR). *Psychol. Assess. Resour. Inc*, 6(1).
- Valerie N. Stratton, Annette H. Zalanowski, The Relationship Between Characteristic Moods and Most Commonly Listened to Types of Music, *Journal of Music Therapy*, Volume 34, Issue 2, Summer 1997, Pages 129–140, <https://doi.org/10.1093/jmt/34.2.129>
- Van der Zwaag, M. D., Dijksterhuis, C., de Waard, D., Mulder, B. L., Westerink, J. H., & Brookhuis, K. A. (2012). The influence of music on mood and performance while driving. *Ergonomics*, 55(1), 12–22. <https://doi.org/10.1080/00140139.2011.638403>
- Yağışan, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin müzik tercihleri ve saldırganlıkla ilişkisi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 1(2), 96-113. <https://doi.org/10.7816/sed-01-02-07>
- Yanbastı, G. (1990). *Kişilik kuramları: Ders kitabı*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Yılmaz, F. (2019). Hangi Kişilik Özelliği Örgütsel Yaratıcılık Üzerinde Daha Etkilidir?. *OPUS International Journal of Society Researches*, (12), 167-192. <https://doi.org/10.26466/opus.586879>
- Yurga, M. C. (2017). Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin duygu durumlarına göre incelenmesi (Tez no. 463321) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Zel, U. (2001). *Kişilik ve Liderlik*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zentner, M., Grandjean, D., & Scherer, K. R. (2008). Emotions evoked by the sound of music: characterization, classification, and measurement. *Emotion (Washington, D.C.)*, 8(4), 494–521. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.8.4.494>

Zentner, M., & Eerola, T. (2010). *Self-report measures and models*. In P. N. Juslin & J. A. Sloboda (Eds.), *Handbook of music and emotion: Theory, research, applications* (pp. 187–221). Oxford University Press.

EKLER

Ek-1 Müzik Tercihleri Anketi

EK-1 ANKET

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırmada, Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin öfke durumları, kişilik özellikleri ve dinlediği müzik türleri arasındaki ilişki incelenecektir. Sizlerin gönüllü katılımları ile yürütülecek bu çalışmanın anketinde sizden elde edilecek bilgiler, yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacak olup bilimsel araştırma ve yayın etiği kapsamında gizli tutulacaktır. Soruları dikkatlice okuyup, samimi cevaplar vermeniz, araştırmanın amacına ulaşması bakımından son derece önemlidir. Sizden istenen, her soruda kendiniz için en uygun cevabı vererek soruları yanıtlamanızdır. İşaretle sorularda size göre uygun olan kutucuğa (☒) işareti koyunuz. Açık uçlu sorularda ise cevabınızı noktalı yere yazınız. Cevaplama esnasında aklınıza takılan her konuyu uygulayıcı öğretmene sorabilirsiniz. Katkılarınız için teşekkürler.

Araştırmacı

Güney CAF

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Müzik Eğitimi Doktora Programı öğrencisi

Bölüm I. Kişisel Bilgiler

Cinsiyet: ☐ Kız ☐ Erkek

Yaş:

Yaşadığınız İlçe:.....

Ailenizdeki, anne, baba ve kardeş olmak üzere, siz dahil toplam kişi sayısı kaçtır?.....

Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur -yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü ☐

Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur -yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü ☐

Babanızın mesleği nedir?

Annenizin mesleği nedir?.....

Ailenizin 1 aylık ortalama gelirini yazınız (Örn: 9 bin TL):.....

Ailenizin ekonomik durumu size göre nasıldır?

Çok düşük ☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi ☐

Melodika veya blok flüt dışında bir çalgı çalmakta mısınız? : Evet ☐ Hayır ☐

Çalabildiğiniz çalgının/çalgıların adı nedir?

Ailenizde müzik ile aktif olarak uğraşan birisi var mı? Evet ☐ Hayır ☐

Bölüm II. Müzik Tercihleri Anketi

1. Ne sıklıkta müzik dinlemektesiniz? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Hiç dinlemem ☐
- Ayda birkaç kez ☐
- Haftada bir kez ☐
- Haftada birkaç kez ☐
- Her gün ☐

2. **En çok** hangi duygu durumu halinde müzik dinlemeyi tercih ediyorsunuz? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Öfkeli olduğumda ☐
- Neşeli olduğumda ☐
- Üzgün olduğumda ☐
- Sevgi-aşk dolu olduğumda ☐
- Korktuğumda ☐
- Diğer ☐.....(belirtiniz)

3. Sevdiğiniz müziği dinlerken **en çok** hangi duyguları hissedersiniz? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Sevgi/aşk ☐
- Neşe/Mutluluk ☐
- Öfke ☐
- Üzüntü/Hüzün ☐
- Korku ☐
- Diğer ☐.....(lütfen belirtiniz)

4. Sevdiğiniz müzikleri dinlerken **en çok** neyi düşünürsünüz? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Arkadaşlarım ile ilişkilerimi ☐
- Ailem ile ilişkilerimi ☐
- Yaşadığım olumlu olayları/durumları ☐
- Yaşadığım olumsuz olayları durumları ☐
- Gelecekte olmak istediğim yeri ve konumu ☐
- Toplumsal olayları/durumları ☐
- Diğer ☐ (seçeneklerde yoksa lütfen belirtiniz)

5. **En çok** hangi amaçla müzik dinlemektesiniz? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Dinlenme-Rahatlama ☐
- Sakinleşme ☐
- Eğlenme ☐
- Boş zamanları değerlendirme ☐
- Motive Olma ☐
- Diğer ☐ (Lütfen belirtiniz:.....)

6. Dinlediğiniz müziklerin sizi **en çok** etkileyen unsuru hangisidir? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Ritmi ☐
- Melodisi ☐
- Sözleri ☐

7. **En çok** dinlediğiniz ve beğendiğiniz 3 şarkıcı/grup kimdir?

a)....., b).....,c)

8. **En çok** sevdiğiniz 3 şarkının adı nedir?

a)....., b).....,c)

9. Müzik türü tercihinizi **en çok** etkileyen faktör hangisidir? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Aile çevresi ☐
- Arkadaş çevresi ☐
- Müzik Öğretmeni ☐
- Sosyal medya içerik yayıncıları ☐ (Youtuber, Twitch yayıncısı vd.)
- Sosyal medya platformları ☐ (Youtube, Instagram, Tiktok vd.)
- Kitle iletişim araçları ☐ (Televizyon, Radyo vd.)
- Diğer ☐ (lütfen belirtiniz:.....)

10. **En çok** müzik dinlemeyi tercih ettiğiniz araç/kaynak hangisidir? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

- Dijital Platformlar (Spotify, Youtube, İtunes) ☐
- Cihazıma kaydettiğim (ses, video vs.) ☐
- Radyo ☐
- Televizyon ☐
- Diğer ☐ (lütfen belirtiniz:.....)

11. **En çok** Hangi ses düzeyinde müzik dinlemekten hoşlanırsınız? (Lütfen sadece **1 kutucuk işaretleyiniz** ve seçeneklerde yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

Kısık ☐ Orta ☐ Yüksek ☐

12. Aşağıdaki tabloda **en çok** dinlediğiniz müzik türünü işaretleyiniz. (Yalnızca **1 tane** işaretleyiniz ve listede yoksa “**Diğer**” kısmına yazınız)

Türkçe Pop Müzik ☐	Yabancı Pop Müzik ☐	Türk Halk Müziği ☐	Türk Sanat Müziği ☐
Arabesk- Fantezi Müzik ☐	Türkçe Rap/hiphop Müzik ☐	Yabancı Rap/hiphop Müzik ☐	Jazz Müzik ☐
Yabancı Rock/Metal Müzik ☐	Türkçe Rock/Metal Müzik ☐	Klasik Batı Müziği ☐	Elektronik Müzik (dj, remiks vs.) ☐
Dini Müzik ☐	Diğer... (dinlediğiniz müzik türünün adından emin değilseniz, grubu vs. buraya da yazabilirsiniz) :		

13. Aşağıdaki tabloda yer alan müzik türlerini, dinlediğiniz sıklığa göre işaretleyiniz.

Müzik Türleri	Her Zaman Dinlerim	Çoğu Zaman Dinlerim	Ara Sıra Dinlerim	Çok Nadir Dinlerim	Hiçbir Zaman Dinlemem
Türk Halk Müziği					
Türk Sanat Müziği					
Arabesk/Fantezi Müzik					
Türkçe Pop Müzik					
Yabancı Pop Müzik					
Türkçe Rock/Metal Müzik					
Yabancı Rock/Metal Müzik					
Türkçe Rap/Hip hop Müzik					
Yabancı Rap/Hip hop Müzik					
Jazz müzik					
Elektronik Müzik (dj, remiks vs.)					
Klasik Batı Müziği					
Dini Müzik					

EK-2. Büyük Beş Noyutlu Kişilik Ölçeği

EK-2 BÜYÜK 5 BOYUTLU KİŞİLİK ÖLÇEĞİ (BFI)

Bu ölçek sizin 5 alt boyuta göre kişilik özelliklerinizi belirlemeye yöneliktir. Ölçekte yer alan tüm ifadeleri dikkatlice okuyup anladıktan sonra yanıtlamanız, yapılacak olan bilimsel çalışma için büyük önem taşımaktadır. Olması gerekeni değil, nasıl hissettiğinizi ifade eden seçeneği (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

Araştırmacı
GÜNEY CAF

EK-2 BÜYÜK 5 BOYUTLU KİŞİLİK ÖLÇEĞİ (BFI)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Konuşkan biriyim.					
2	Başkalarının hatasını bulmaya yatkınım.					
3	Bir işi tam yaparım.					
4	Karamsar, hüzünlü biriyim.					
5	Orijinal biriyim, yeni fikirler üretirim					
6	İçine kapanık biriyim.					
7	Yardımseverim.					
8	Bazen dikkatsiz davranabiliyorum.					
9	Rahatım, strese girmem.					
10	Pek çok şeyi merak ederim					
11	Enerji doluyum.					
12	Başkaları ile ağız dalaşı (sözlü kavga) başlatırım.					
13	Bir görevin (çalışma, ödev, iş) verilmesi için güvenilir biriyim.					
14	Gergin olabilirim.					
15	Zeki, derin düşünebilen biriyim.					
16	Diğer insanları heveslendiririm.					
17	Bağışlayıcıyım.					
18	Dağınık biriyim, çok derli toplu biri değilim.					
19	Endişeli biriyim.					
20	Hayal gücüm kuvvetlidir.					
21	Sessizim.					
22	Başka insanların güvendiği biriyim.					
23	Tembel olmaya eğilimliyim.					
24	Duygusal olarak dengeliyim, kolay kolay mutsuz olmam.					
25	Yaratıcıyım.					
26	Çekingem değilim, girişkenim					
27	Başka insanlara karşı soğuk ve ilgisizim.					
28	Bir işi bitirmeden, yarıda bırakmam.					
29	Duygu durumum (modum) değişkendir.					

EK-2 BÜYÜK 5 BOYUTLU KİŞİLİK ÖLÇEĞİ (BFI)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
30	Sanatsal ve estetik şeyler benim için önemlidir.					
31	Bazen utangaç ve çekingenim.					
32	Herkese karşı düşünceli ve saygılıyım.					
33	Yaptığım şeyleri etkin, hakkını vererek, iyi yaparım.					
34	Gergin durumlarda, ortamlarda sakin kalabilirim.					
35	Rutin, tek düze şeyleri yapmayı tercih ederim.					
36	Dışa dönük, sosyal biriyim.					
37	Bazen diğer insanlara kaba davranırım.					
38	Plan yapar ve bu planları uygularım.					
39	Çabuk heyecanlanırım.					
40	Fikir üretmeyi, benim için ne anlama geldikleri üzerinde düşünmeyi severim.					
41	Sanata karşı pek ilgili değilim.					
42	Başkaları ile yardımlaşmayı severim.					
43	Dikkatim çabuk dağılır.					
44	Sanat, müzik ve edebiyatla ilgiliyimdir.					

EK-3. Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzı Ölçeği

EK-3: Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği

I. BÖLÜM

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatırken kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi düşünün ve sizi en iyi tanımlayan ifadelerin altındaki seçerek üzerine (X) işareti koyun. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.

Araştırmacı
GÜNEY CAF

SİZİ NE KADAR TANIMLIYOR?

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği		HİÇ	BİRAZ	OLDUKÇA	TÜMÜLE
1	Çabuk parlarım.				
2	Kızgın mizaçıyumdur.				
3	Öfkesi burnunda bir insanım.				
4	Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.				
5	Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkır.				
6	Öfkelenince kontrolümü kaybederim.				
7	Öfkeli olduğimde ağzıma geleni söylerim.				
8	Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.				
9	Engellendiğimde içimden birilerini vurmak gelir.				
10	Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.				

II. BÖLÜM

YÖNERGE: Herkes zaman zaman kızgınlık veya öfke duyabilir. Aşağıda, kişilerin öfke ve kızgınlık tepkilerini tanımlarken kullandıkları ifadeleri göreceksiniz. Her bir ifadeyi okuyun ve öfke ve kızgınlık duyduğunuzda genelde ne yaptığınızı düşünerek o ifadenin altındaki kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz. Doğru veya yanlış cevap yoktur.

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği		HİÇ	BİRAZ	OLDUKÇA	TÜMÜYLE
11	Öfkemi kontrol ederim.				
12	Kızgınlığımı gösteririm.				
13	Öfkemi içime atarım.				
14	Başkalarına karşı sabırlıyım.				
15	Somurtur ya da surat asarım.				
16	İnsanlardan uzak dururum.				
17	Başkalarına iğneli sözler söylerim				
18	Soğukkanlılığımı korurum.				
19	Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.				
20	İçin için köpürürüm ama gösteremem				
21	Davranışlarımı kontrol ederim.				
22	Başkalarıyla tartışırım.				
23	İçimde, kimseye söylemediğim kinler beslerim				
24	Beni çileden çıkaran her neyse saldırırım.				
25	Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.				
26	Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.				
27	Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir				
28	Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.				
29	Kötü şeyler söylerim				
30	Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.				
31	İçimden insanların farkettiğinden daha fazla sinirlenirim.				
32	Sinirlerime hakim olamam.				
33	Beni sinirlendirene, ne hissettiğimi söylerim.				
34	Kızgınlık duygularımı kontrol ederim.				

EK-4. Etik Kurul Raporu

E-38407/2023/842 say: 27.07/2023-E-325920

Etik Kurul Otomasyonu

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu			
Oturum Tarihi : 27-07-2023		Oturum Sayısı : 7	
Karar Sayısı : 14			
Etik Açıdan Uygun			
Çalışma Adı		Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Tercihleri Öfke-Öfke İfade Tarzları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki	
Araştırmacılar		Doktora Öğrencisi güney çaf (Yürütücü) Dr.Öğretim Üyesi Kübra Dilek TANKIZ (Danışman)	
Başkan			
Prof.Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN			
Kurul Üyeleri			
Kullanıcı: Mehmet YILMAZ		Prof.Dr. Yusuf BATAR	
Prof.Dr. Mehmet ÖNAL		Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR	
Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK		Prof.Dr. Nesrin SIS	
Prof.Dr. Lutfiye ÖZDEMİR			

EK-5. Araştırma İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/12/2023-388095

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-50235129-300--388095
Konu : Güney CAF (Araştırma İzni)

26/12/2023

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Güney CAF'ın, Dr. Öğr. Üyesi Kübra Dilek TANKIZ danışmanlığında yürütmekte olduğu "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Tercihleri Sürekli Öfke-Öfke ifade Tarzları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki" konulu tez çalışmasını Adana İlinde bulunan resmi Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören öğrencilere araştırma yapma talebine istinaden Adana Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün cevabi yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof.Dr. Nusret AKPOLAT
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgili yazı

Evrak Tarih ve Sayısı: 25/12/2023-E.108962

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98258552-605.01-92774237
Konu : Güney CAF (Araştırma İzni)

23.12.2023

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi: a) 08.12.2023 tarih ve E-50235129-300-379575 sayılı yazınız.
b) Müdürlük Makamı'nın 21.12.2023 tarih ve E-98258552-20-92660969 sayılı Onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Güney CAF'ın, Dr. Öğr. Üyesi Kübra Dilek TANKIZ danışmanlığında yürütmekte olduğu "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Tercihleri Sürekli Öfke-Öfke ifade Tarzları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki" konulu tez çalışmasını Adana İlinde bulunan resmi Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokullarında öğrenim gören öğrencilere araştırma yapmak isteği ile ilgili ilgi (b) olur ekte gönderilmiştir.

2020/2 Nolu Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi 28. Maddesi gereği; Bilimsel Araştırma sonuç raporunun ya da Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin verildiğine dair tez sonuç linkinin çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- Onay Örneği (1 Sayfa).

EK-6. Beş Boyutlu Kişilik Ölçeği İzin Yazısı

Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği Gelen Kutusu x

Ölçesi Kübra
ında 2005
duğunuz
lirsınız

EK-7. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği İzin Yazısı

